

BUNGE LA TANZANIA

MAJADILIANO YA BUNGE

MKUTANO WA SABA

Kikao cha Tisa – Tarehe 20 Aprili, 2022

(Bunge Lilianza Saa Tatu Asubuhi)

D U A

Spika (Mhe. Dkt. Tulia Ackson) Alisoma Dua

SPIKA: Waheshimiwa tukae. Katibu!

NDG. PAMELA PALLANGYO – KATIBU MEZANI:

HATI ZA KUWASILISHA MEZANI

Hati zifuatazo ziliwasilishwa Mezani na:

**NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, MENEJIMENTI YA UTUMISHI
WA UMMA NA UTAWALA BORA:**

Randama za Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Rais, Utumishi na Utawala Bora kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023.

SPIKA: Ahsante sana. Katibu!

NDG. PAMELA PALLANGYO– KATIBU MEZANI:

MASWALI NA MAJIBU

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, maswali tutaanza na Ofisi ya Rais, TAMISEMI. Mheshimiwa Deus Clement Sangu, Mbunge wa Kwela, sasa aulize swali lake.

Na. 73

Kujenga Barabara ya Lami Mji Mdogo Laela

MHE. DEUS C. SANGU aliuliza: -

Je, ni lini Serikali itajenga walau KM Tatu za barabara ya lami katika Mji wa Laela - Sumbawanga ambao hauna barabara ya lami?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais TAMISEMI, Mheshimiwa David Silinde majibu

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DAVID E. SILINDE): alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, TAMISEMI naomba kujibu swali la Mheshimiwa Deus Clement Sangu Mbunge wa Jimbo la Kwela, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Serikali inatambua umuhimu wa Ujenzi wa barabara za lami katika Mji mdogo wa Laela ambazo zitachochea maendeleo ya kijamii na kiuchumi kwa Wananchi wa Mji huo. Aidha, katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 Serikali kupitia Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini inatarajia kufanya zoezi la kuainisha na kuzifanyia usanifu barabara zenye urefu wa kilomita Tatu kwa ajili ya ujenzi kwa kiwango cha lami wa barabara hizo ili kupata gharama halisi za ujenzi.

Mheshimiwa Spika, baada ya utambuzi na usanifu wa barabara hizo kukamilika, *TARURA* itaweka katika vipaumbele vyake barabara hizo kwa ajili ya kuanza ujenzi katika bajeti ya mwaka wa fedha 2023/2024.

SPIKA: Mheshimiwa Deus Sangu swali la nyongeza.

MHE. DEUS C. SANGU: Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana kwa kunipa nafasi hii kuuliza maswali mawili madogo ya nyongeza.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Swali la Kwanza; kwa kuwa, Rais wa Awamu ya Tano Dokta John Pombe Magufuli Hayati, alipotembelea eneo la Kaengesi aliahidi ujenzi wa kilomita Saba za lami kutoka Kaengesa *junction* mpaka Chitete. Je, ni lini Serikali itapeleka fedha kuanza ujenzi wa barabara hiyo ya lami ambao usanifu na utambuzi wa barabara hiyo umekamilika?

Swali la pili; kwa kuwa, Jimbo langu la Kwela lina Miji mingi midogo, ukianza Mji wa Laela, Mpuyu, Kaengesa, Mji Mdogo wa Muze, Ilemba na Kilyamatuni, Miji hiyo ina barabara za mitaa ambazo hazijatambuliwa bado.

Je, Serikali mna mpango gani wa kuzitambua hizo barabara ili ziweze ku-*qualify* kupata bajeti kutoka Serikalini?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais TAMISEMI, majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DAVID E. SILINDE): Mheshimiwa Spika, naomba kujibu maswali madogo mawili ya nyongeza ya Mheshimiwa Deus Clement Sangu Mbunge wa Jimbo la Kwela kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, ahadi zote za Viongozi Wakuu wa nchi yetu ambazo zimeainishwa zote zipo katika mipango yetu ikiwemo barabara ambayo Mheshimiwa Mbunge ameanisha ya kilomita Saba ambayo Hayati Dokta John Pombe Joseph Magufuli Rais wa Awamu ya Tano alitoa. Kwa hiyo, ipo katika mipango yetu na tunatafuta fedha ili utekelezaji wake uanze.

Mheshimiwa Spika, kuhusu suala la barabara ili ziweze kutambuliwa jambo hilo nimhakikishie tu Mheshimiwa Mbunge kwamba kwa kuwa Miji hiyo inakuwa kwa kasi na bahati nzuri ni maeneo ambayo hata mimi mwenyewe nayafahamu, basi nikuahidi tu kwamba tutatuma wataalamu wetu ili waweze kuzitambua na kuzisajili ili sasa zianze kupatiwa huduma. Ahsante sana.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

SPIKA: Mheshimiwa Kakunda swali la nyongeza.

MHE. JOSEPH G. KAKUNDA: Mheshimiwa Spika, nashukuru sana.

Mheshimiwa Spika, mimi kama Mbunge nimekuwa napata malalamiko mengi sana kwenye eneo la Misheni ndani ya Mji wa Skonge kwa sababu halina hata mita Moja ya lami. Je, kwa sababu tunaendelea kujadili bajeti ya TAMISEMI kwa nini Mheshimiwa Waziri asiseme hapa Bungeni kwamba sasa atatupa shilingi bilioni mbili ili Misheni nako kule kujengwe barabara za lami?

SPIKA: Sasa Mheshimiwa Kakunda unasema tunajadili bajeti ya TAMISEMI, kwa nini asiseme hapa Bungeni sasa kwa sababu bajeti yao wanahitimisha jioni basi akayatafute hayo majibu ili ajue yamo kwenye bajeti au hayamo. Mheshimiwa Dokta Charles Kimei swali la nyongeza.

MHE. DKT. CHARLES S. KIMEI: Mheshimiwa Spika, asante kwa kunipa fursa hii. Swali langu ni kwamba kila wakati anapojibu Mheshimiwa Waziri suala la kwamba ahadi za viongozi anasema zitatekelezwa.

Mheshimiwa Spika, tunaomba tupate hiyo *list* ya hizo ahadi tuzijue kabisa hapa kwamba hizi zipo au hauzipo kwa sababu mimi sijui ahadi nilizopewa zipo au hazipo! Kwa hiyo, naomba tupate *list* hiyo tujue zitatekelezwa kwa namna gani?

SPIKA: Sawa. Hilo nalo nadhani kila Mbunge anajua maeneo yake aliahidiwa nini na viongozi kuliko Waziri kujua kwamba kwenye maeneo yetu tuliahidiwa nini. Kwa hivyo, Wabunge tuorodheshe zile ahadi ambazo tuliahidiwa kwenye maeneo yetu halafu tuwape Mawaziri ili waanze kuyafanyia kazi hayo mambo, kwa sababu Mawaziri hawaongozani na viongozi wetu huko wanakoahidi kila mahali.

Mheshimiwa Naibu Waziri ahsante sana kwa majibu.

Waheshimiwa Wabunge, tunaendelea na Mheshimiwa Mussa Ramadhan Sima Mbunge wa Singida Mjini sasa aulize swali lake.

Na. 74

Hitaji la Hospitali ya Wilaya Singida Mjini

MHE. MUSSA R. SIMA aliuliza: -

Je, ni lini Serikali itajenga Hospitali ya Wilaya Singida Mjini?

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE) alijibu: -

Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Kwa niaba ya Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, TAMISEMI naomba kujibu swali la Mheshimiwa Mussa Ramadhani Sima Mbunge wa Singida Mjini, kama ifuatavyo:

Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2021/2022 Serikali imetoa fedha Shilingi Bilioni 3.5 kwa ajili ya ujenzi wa Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Singida ambapo itakapokamilika Hospitali inayotumika sasa itabaki kuwa Hospitali ya Manispaa.

Mheshimiwa Spika, Serikali katika mwaka wa fedha 2021/2022 imetenga Shilingi Milioni 500 kwa ajili ya ujenzi wa Hospitali mpya katika Manispaa ya Singida, ambapo fedha hiyo sasa itatumika kukarabati majengo katika Hospitali ya Mkoa ya sasa ambayo itabadilishwa hadhi kuwa Hospitali ya Manispaa ya Singida. Ahsante.

SPIKA: Mheshimiwa Mussa Sima swali la nyongeza.

MHE. MUSSA R. SIMA: Mheshimiwa Spika, ninaipongeza sana Serikali kwa majibu mazuri haya ambayo yanaleta matumaini kwa wananchi wa Jimbo la Singida Mjini. Nina maswali mawili madogo ya nyongeza.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kwa kuwa, uwepo wa hospitali ya Wilaya unaenda sambamba na ujenzi wa vituo vya afya. Wananchi wa Kata ya Kisaki wamejenga kituo chao cha afya na Serikali ilileta Shilingi Milioni 50 na kituo hakijakamilika.

Je, Serikali ina mkakati gani wa kukamilisha kituo hicho cha afya?

Swali la pili, Mheshimiwa Naibu Waziri utakuwa tayari kuambatana nami kwa ajili ya kwenda kutembelea maeneo yote hayo ambayo tumeyataja hapo? *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais (TAMISEMI) majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Naomba kujibu maswali mawili ya nyongeza ya Mheshimiwa Mussa Ramadhani Sima, Mbunge wa Singida Mjini, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, kwanza nimpongeze sana Mheshimiwa Mussa Ramadhani Sima kwa namna ambavyo anawatendea haki wananchi wa Jimbo la Singida Mjini, nimhakikishie kwamba katika zahanati ile ambayo tayari Serikali ilipeleka shilingi milioni 50 kwa ajili ya ukamilishaji katika Kata ya Kisaki, natoa maelekezo ambayo tayari Ofisi ya Rais TAMISEMI tulikwishayatoa kwamba zahanati zote ambazo zilipokea shilingi milioni 50 kama hazijakamilika ni lazima Halmashauri kupitia mapato yao ya ndani watenge fedha na kukamilisha. Kwa hivyo, natoa maelekezo kwa Mkurugenzi wa Halmashauri ya Manispaa ya Singida kuhakikisha zahanati hiyo inakamilishwa.

Mheshimiwa Spika, pili, niko tayari kuambatana na Mheshimiwa Mbunge tutakubaliana baada ya kikao hiki tupange ili twende kufanya ziara katika Jimbo lake. *(Makofi)*

SPIKA: Ahsante sana. Mheshimiwa Zaytun Swai swali la nyongeza.

MHE. ZAYTUN S. SWAI: Mheshimiwa Spika, nakushukuru kwa kunipa nafasi niweze kuuliza swali dogo la nyongeza. Kwa kuwa, sasa Hospitali ya Wilaya ya Ngorongoro imeanza kutoa huduma; Je ni lini sasa Serikali itapeleka Wauguzi pamoja na vifaa tiba ambayo ni changamoto kubwa?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais (TAMISEMI) majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Zaytun Swai, Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba Hospitali ya Halmashauri ya Ngorongoro inafanya kazi lakini tunafahamu kwamba bado kuna upungufu wa vifaa tiba na kuna upungufu wa watumishi. Ndiyo maana katika ajira za mwaka huu wa fedha, Serikali inakwenda kuajiri watumishi wa afya 7,600 ambao watapelekwa katika maeneo mbalimbali ikiwepo Hospitali ya Halmashauri ya Ngorongoro lakini pia imetenga fedha kwenye mwaka ujao Shilingi Bilioni 69 kwa ajili ya ununuzi wa vifaa tiba. Nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge kwamba hospitali hii pia itapewa kipaumbele.

SPIKA: Mheshimiwa Regina Kwarai swali la nyongeza.

MHE. REGINA N. QWARAY: Mheshimiwa Spika, nikushukuru kwa kunipa nafasi.

Mheshimiwa Spika, kwa kuwa katika Hospitali yetu ya Mkoa wa Manyara tuna jengo moja tu lililokamilika ambayo ni *maternity ward*. Je, ni lini sasa Serikali itapeleka fedha kwa ajili ya kukamilisha majengo yote ya hospitali ikiwemo word na jengo la upasuaji na jengo la *radiology* ili kurahisisha utoaji wa huduma?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, (TAMISEMI) majibu.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, ahsante sana.

Mheshimiwa Spika, naomba kujibu la nyongeza la Mheshimiwa Regina Qwaray, Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, kwanza nimhakikishie kwamba mpango wa Serikali ni kuhakikisha hospitali za Rufaa za Mikoa zote zinakuwa na majengo yote muhimu kwa ajili ya kutoa huduma za afya. Kwa hivyo, hospitali hii ya Mkoa wa Manyara nayo ambayo ina upungufu wa wodi, majengo ya upasuaji na majengo ya *radiology* tutahakikisha tunaendelea kutafuta fedha ili majengo hayo yajengwe kwa ajili ya kutoa huduma kwa wananchi.

SPIKA: Mheshimiwa Suma Ikenda Fyandomo swali la nyongeza.

MHE. SUMA I. FYANDOMO: Mheshimiwa Spika, asante kwa kunipa nafasi ya kuuliza swali la nyongeza.

Mheshimiwa Spika, pale kwenye hospitali ya Wilaya ya Makandana tunaishukuru sana Serikali imepeleka vyombo muhimu sana kwa maana ya *X-Ray* na *Ultrasound*, lakini pale kuna Mtaalam mmoja kiasi kwamba akiugua au akipata dharura huduma hiyo inasitishwa kwa muda pale.

Je, ni lini Serikali itatuongezea Mtaalam mwingine kwa ajili ya *Ultrasound* na *X-Ray*?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, Ofisi ya Rais (TAMISEMI) majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Suma Fyandomo Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba Hospitali ya Halmashauri ya Rungwe maarufu Makandana ni muhimu sana inaendelea kutoa huduma za jamii kwa wananchi wa Rungwe, Serikali imetambua uhitaji wa vifaatiba kama *X-Ray* na *Ultrasound* imepeleka inafanya kazi. Ni kweli kwamba tuna mtumishi mmoja lakini mpango wa Serikali ni kuhakikisha tunaendelea kuajiri watumishi hao na hivi sasa tumeweka mpango mkakati wa kuwasomesha wataalamu wa usingizi na *Radiology* ili wawe wa kutosha katika halmashauri zetu. Kwa hiyo nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge kwamba tutatafuta watumishi ili kuongeza watumishi katika hospitali ile.

SPIKA: Mheshimiwa Neema Lugangila swali la nyongeza.

MHE. NEEMA K. LUGANGIRA: Mheshimiwa Spika, nashukuru. Ningependa kuuliza Serikali, Je, ni lini itapeleka fedha za kukamilisha ujenzi na kununua vifaatiba kwa ajili ya hospitali za Wilaya za Biharamulo, Bukoba DC, Karagwe na Kyerwa ili ziweze kukidhi viwango vya kuwa hospitali ya Wilaya?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, (TAMISEMI) majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Neema Lugangira, Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba hospitali zetu za Halmashauri zikiwemo hizi za Biharamulo, Bukoba, Kyerwa na maeneo mengine lakini nchini kote tuna upungufu wa baadhi ya vifaatiba na ndiyo maana katika bajeti zetu zote tumeendelea kutenga fedha na bajeti ijayo tumetenga Shilingi Bilioni 69. Nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge kwamba tutahakikisha tunazipa vipaumbele hospitali hizo.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

SPIKA: Ahsante sana. Tunaendelea na swali la Mheshimiwa Josephine Johnson Genzabuke Mbunge wa Viti Maalum ambalo litaulizwa kwa niaba yake na Mheshimiwa Dkt. Florence Hamis.

Na. 75

Upungufu wa Watumishi na Vifaa Tiba katika Hospitali Nchini

MHE. FLORENCE G. SAMIZI K.n.y. MHE. JOSEPHINE J. GENZABUKE aliuliza: -

Je, ni lini Serikali itamaliza tatizo la ukosefu wa Watumishi wa Kada mbalimbali katika Hospitali nchini pamoja na ukosefu wa Vifaa tiba?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais (TAMISEMI) majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE) alijibu: -

Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Kwa niaba ya Waziri wa Nchi Ofisi ya Rais, TAMISEMI, naomba kujibu swali la Mheshimiwa Josephine Johnson Genzabuke Mbunge wa Viti Maalum kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Serikali katika mwaka wa fedha 2020/2021 iliajiri Watumishi wa kada za afya 2,726 ambao walipelekwa kwenye vituo vya kutolea huduma za afya nchini. Aidha, katika mwaka wa fedha 2021/2022 Serikali inatarajia kuajiri watumishi 7,612 wa kada mbalimbali za afya ambao watapelekwa kwenye Halmashauri zote nchini.

Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Rais - TAMISEMI imetenga Shilingi Bilioni 69.95 kwa ajili ya ununuzi wa vifaa tiba kwa Zahanati, Vituo vya Afya na Hospitali za Halmashauri zilizokamilika.

SPIKA: Mheshimiwa Dokta Samizi swali la nyongeza.

MHE. DKT. FLORENCE G. SAMIZI: Mheshimiwa Spika, ahsante sana kwa majibu mazuri ya Serikali. Tunaendelea kuishukuru Serikali kwa jinsi ambavyo inaendelea kupambana kuongeza vituo vya afya na vifaa kama ilivyojielekeza.

Mheshimiwa Spika, pamoja na hayo changamoto kubwa ya watumishi kutokukaa katika vituo vya afya ni ukosefu wa nyumba.

Je, nini mkakati wa Serikali kuwajengea watumishi wa afya nyumba ili waweze kukaa kwenye vituo hivyo? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, TAMISEMI majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Dokta Florence Mbunge wa Muhambwe kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba tuna upungufu wa nyumba za watumishi katika vituo vyetu na mpango wa Serikali sasa ni kuendelea kutenga fedha kupitia mapato ya ndani lakini pia kutoka Serikali Kuu kuhakikisha nyumba za watumishi zinajengwa. Kwa hiyo, nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge mpango huu tayari umeratibiwa.

SPIKA: Mheshimiwa Justine Nyamoga swali la nyongeza.

MHE. JUSTINE L. NYAMOGA: Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana.

Mheshimiwa Spika, ninataka kujua ni lini Serikali itapeleka vifaa tiba na watumishi katika zahanati za Lugalo, Masege na Mbawi pia katika vituo vya afya vya Ruaha Mbuyuni, Ilula na Mluhe.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

SPIKA: Ni swali la nyongeza Mheshimiwa kwa hiyo unaweza kuuliza swali moja tu siyo mawili.

MHE. JUSTINE L. NYAMOGA: Mheshimiwa Spika, nimeshauliza ahsante sana.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais (TAMISEMI) majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, ahsante sana.

Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Justin Nyamoga Mbunge wa Jimbo la Kilolo kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, vituo vyote ambavyo amevitaja ni kipaumbele cha Serikali kuhakikisha vinapelekewa vifaa tiba na watumishi na ndiyo maana tunakwenda kuajiri watumishi 7,600 mwaka huu wa fedha pia tumetenga Shilingi Bilioni 69.95 kwa ajili ya vifaa tiba. Nimhakikishie kwamba tutatoa kipaumbele katika vituo hivyo. Ahsante.

SPIKA: Mheshimiwa Esther Midimu swali la nyongeza.

MHE. ESTHER L. MIDIMU: Mheshimiwa Spika, nakushukuru kwa kunipa nafasi ili niweze kuuliza swali la nyongeza.

Kwa kuwa, kuna upungufu mkubwa wa watumishi katika hospitali zetu Wilaya ya Itilima na Wilaya ya Busega. Je, ni lini Serikali italeta watumishi wa kutosha katika Wilaya hizo? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais (TAMISEMI) majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE):

Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Esther Midimu Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Itilima na Busega ni moja ya Halmashauri zenye upungufu wa watumishi lakini zitapewa kipaumbele kwenye ajira hizi ambazo zimekwishatangazwa. Ahsante.

SPIKA: Mheshimiwa Boniphace Butondo swali la nyongeza.

MHE. BONIPHACE N. BUTONDO: Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana Wilaya ya Kishapu ina vituo vya afya vitatu ambavyo vimekamilika na vimeanza kufanyakazi lakini kuna tatizo kubwa la upungufu wa watumishi katika vituo hivyo vya Dulisi, Mwangalanga pamoja na Mwigumbi.

Je, ni lini Serikali italeta watumishi wa kutosha pamoja na tatizo zima la vifaa tiba kushughulikiwa?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, Ofisi ya Rais, TAMISEMI majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Boniphace Butondo Mbunge wa Jimbo la Kishapu, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli vituo ambavyo amevitaja vina upungufu wa vifaa tiba lakini pia upungufu wa watumishi. Kama ambavyo nimejibu kwenye maswali mengine ya nyongeza na swali la msingi kwamba Serikali imeweka kipaumbele cha kuajiri watumishi na kuwapeleka kwenye vituo hivyo lakini pia kuhakikisha tunanunua vifaa tiba na kupeleka kwenye vituo hivyo. Nimhakikishie Mheshimiwa Butondo kwamba Jimbo lake la Kishapu nalo litapewa kipaumbele. Ahsante.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

SPIKA: Mheshimiwa Martha Mariki swali la nyongeza.

MHE. MARTHA F. MARIKI: Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana kwa kunipa nafasi niweze kuuliza swali la nyongeza. Ni lini Serikali itapeleka vifaa tiba katika hospitali ya Halmashauri ya Wilaya ya Mpimbwe ikiwepo *ultrasound* pamoja na *x-ray*? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, TAMISEMI majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Naomba kujibu swali la Mheshimiwa Martha Mariki Mbunge wa Viti Maalum kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, ukosefu wa vifaa tiba katika Hospitali ya Halmashauri ya Mpimbwe lakini hospitali zingine za Halmashauri na vituo vya afya ni kipaumbele cha Serikali nimuhakikishe Mheshimiwa Mbunge katika bajeti hii inayokuja lakini watumishi ambao wanaajiriwa katika mwaka huu wa fedha tutakipa kipaumbele kituo hiki cha afya na Hospitali ya Halmashauri ya Mpimbwe. Ahsante. (*Makofi*)

SPIKA: Ahsante sana. Mheshimiwa Dkt. Alice Kaijage swali la nyongeza.

MHE. DKT. ALICE K. KAIJAGE: Mheshimiwa Spika, ahsante. Na mimi naomba kuuliza katika Mkoa wetu wa Pwani katika Wilaya ya Kibiti tuna hospitali ya Mbochi na Mwambao ambayo imekamilika. Ni lini Serikali mtaleta vifaa tiba? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, TAMISEMI majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Dkt. Alice Kaijage Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Spika, nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge kwamba kwenye vifaa ambavyo vitakwenda kununuliwa kwenye mwaka wa fedha ujao tutatoa kipaumbele katika hospitali hii ambayo inahitaji vifaa tiba. Ahsante.

SPIKA: Mheshimiwa Anatropia Theonest swali la nyongeza.

MHE. ANATROPIA L. THEONEST: Mheshimiwa Spika, nakushukuru. Hospitali ya Wilaya ya Kyerwa haina watumishi na hivyo kupelekea wagonjwa wengi kujazana kwenye kituo cha afya cha Nkwenda. Sasa nataka kujua ni lini na ni kwa kipaumbele kiwango gani hiyo hospitali itapewa ili kupunguza adha ambayo kituo cha afya cha Nkwenda inapitia kuwa na wagonjwa wengi.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, TAMISEMI majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (DKT. FESTO J. DUGANGE): Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana. Naomba kujibu swali la Mheshimiwa Anatropia Theonest Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba Hospitali ya Halmashauri ya Wilaya Kyerwa ina upungufu wa watumishi pamoja na vituo vingine vya afya, lakini nimpongeze Mheshimiwa Mbunge ambavyo ameendelea kushirikiana na Mheshimiwa Mbunge wa Jimbo la Kyerwa ambaye mara kwa mara amekuwa anakumbushia kuhusiana na watumishi katika eneo hilo nimhakikishie kwamba tutaipa kipaumbele cha watumishi hospitali ya Wilaya ya Kyerwa. Ahsante sana. *(Makofi)*

SPIKA: Ahsante sana. Waheshimiwa Wabunge tunaendelea na Ofisi ya Rais, Utumishi na Utawala Bora. Mheshimiwa Naibu Waziri tunakushukuru sana kwa majibu yako. Ahsante sana.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Dkt. David Mathayo David Mbunge wa Same Magharibi sasa aulize swali lake.

Na. 76

Vibali vya Kuajiri Walimu wa Kutosha

MHE. DKT. DAVID M. DAVID aliuliza: -

Je, ni lini Serikali itatoa vibali vya kuajiri Walimu wa kutosha kukabiliana na ongezeko la Wanafunzi na Wahitimu wangapi wapo kwenye soko la ajira?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, Utumishi na Utawala Bora majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, MENEJIMENTI YA UTUMISHI WA UMMA NA UTAWALA BORA alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Nchi Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora naomba kujibu swali la Mheshimiwa Dkt. David Mathayo David Mbunge wa Same Magharibi, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 Serikali imetoa kibali cha nafasi 10,003 za ajira kwa Walimu. Aidha, katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 Serikali imepanga kutoa kibali cha ajira kwa nafasi 30,000 zikiwemo nafasi za Walimu.

Mheshimiwa Spika, kuhusu wahitimu waliopo kwenye soko la ajira, ninapenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa, kuanzia mwaka 2016 hadi Desemba, 2020 jumla ya wahitimu ni 248,379. Idadi hii inajumuisha Walimu wa Astashahada, Stashahada na Shahada na kati ya wahitimu hawa wameajiriwa na Serikali na wengine Sekta Binafsi.

SPIKA: Mheshimiwa David Mathayo David swali la nyongeza.

MHE. DKT. DAVID M. DAVID: Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana kwa kunipa nafasi niulize maswali mawili ya nyongeza.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri zetu nchini zina mazingira tofauti. Kuna Halmashauri ambazo zina mazingira magumu sana kiasi ambacho walimu wanapoajiriwa wanaripoti halafu wanaenda kutafuta sababu za kuhama kwenda kwenye maeneo mengine kwa kutoa hata sababu za kusema wanaumwa ili waende maeneo ya mjini.

Mheshimiwa Spika, Je, Serikali inatoa motisha gani kwa walimu ambao wapo kwenye mazingira magumu kwa sababu watoto wetu wanapomaliza Kidato cha Nne na Darasa la Saba wanapata mitihani sawa na wale ambao wana walimu wa kutosha sasa tutaendelea kuwa na watoto ambao hawafaulu, wanafeli kwa sababu walimu wanakimbia mazingira magumu, tunaomba Serikali itueleze inandaa mazingira gani mazuri. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, swali la pili Utumishi inachelewa kutoa vibali vya kuajiri walimu na hasa walimu wanapokuwa wamestaafu ama wanapofariki ama wanapoacha kazi kutokana na sababu mbalimbali. Je, ni lini Serikali italeta sheria ibadilishwe au Muswada tutengeneze sheria kwamba TAMISEMI iruhusiwe kuajiri walimu wa kuziba mapengo moja kwa moja badala ya kuomba vibali Utumishi kwa ajili ya kuziba mapengo ya walimu ili kuweza kuokoa elimu katika nchi yetu. Ahsante. *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, Utumishi na Utawala Bora majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, MENEJIMENTI YA UTUMISHI WA UMMA NA UTAWALA BORA: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu maswali mawili ya nyongeza ya Mheshimiwa Dkt. David Mathayo Mbunge wa Same Magharibi.

Mheshimiwa Spika, kwanza naomba nichukue nafasi hii kutoa pongezi zangu za dhati kabisa kwake yeye

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mbunge Dkt. David Mathayo wa Same Magharibi kwa maana amekuwa akifuatilia sana maslahi ya Watumishi wa Umma hasa wale wa Jimboni kwake Same Magharibi.

Mheshimiwa Spika, sasa nikienda kwenye swali lake la kwanza la motisha kwa Watumishi wa Umma hasa walimu wale waliopo pembezoni. Serikali imekuwa ikiweka kipaumbele sana cha kuona ni namna gani bora ya kuweza kutoa motisha kwa watumishi wanaoenda pembezoni kutoa huduma kwa Watanzania. Ndiyo maana hata jana nikiliarifu Bunge lako hili tukufu, Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora ametoa maelekezo pale ofisini kwetu kwa watumishi *housing cooperation* kuweza kuhakikisha kwamba wanajenga nyumba pembezoni ambazo ni *affordable* kwa ajili ya watumishi hawa waweze kuweza kupata nyumba kwa gharama nafuu katika maeneo wanayofanyakazi lakini vilevile waweze kulipia kupitia mshahara wao.

Mheshimiwa Spika, ukiacha hilo huwa tunawaasa sana na kuwataka waajiri yaani halmashauri zetu nchini kuhakikisha wanatenga bajeti katika mapato yao ya kuweza kutoa motisha kwa watumishi hawa, hasa wale wapya ambao wanaenda kuripoti. Kuna baadhi ya Halmashauri nchini ambazo zimefanya hivyo wale wanaoripoti kazini wanapewa magodoro, wanapewa baiskeli na vifaa vingine vya kuweza kuwaongezea motisha ya kazi pale wanaporipoti.

Mheshimiwa Spika, nikienda kwenye swali lake la pili kuhusu ajira mbadala. Tatizo si Ofisi ya Rais, Utumishi. Tatizo linakuwa kwa ajili wenyewe kuto-*focus* mbele kujua wangapi wanastaafu katika kipindi cha mwaka wa fedha fulani, wangapi ambao wamefariki katika kipindi cha mwaka wa fedha fulani ili waweze kuomba vibali vile vya ajira mbadala kwa wakati. Kwa hiyo, unakuta mara nyingi wanasubiri mwaka wa fedha unapita wanasema kwamba ni utumishi iliyokwamisha vibali vile lakini unakuta hawavi-*compile* kwa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

wakati kuvipeleka TAMISEMI ili nao TAMISEMI waweze kuvileta katika Ofisi ya Rais, Utumishi kuweza kuvitoa.

Mheshimiwa Spika, mara nyingi Ofisi ya Rais, Utumishi tunapopata maombi ya vibali vya ajira mbadala huwa Katibu Mkuu anavitoa palepale kwa sababu tayari mshahara wao upo, bajeti yao ipo lakini tunahitaji tupate maombi yale kwa wakati.

SPIKA: Ahsante sana. Upande wa Serikali pia mnakazi ya kufanya kwa sababu mambo kama haya ndiyo yanayowafanya watu wasipate mafao yao kwa wakati. Kwa sababu Serikali inafahamu nani ana miaka mingapi atastaafu lini, kwa hiyo, Serikali kama inavyojipanga kwenye bajeti na huku kwingine lazima mnawajua watumishi wenu pia. Kwa hiyo, hata kama ikitokea huko chini kuna mtu mzembe upande wa Serikali Kuu ifanye sehemu yake na wao wafanye sehemu yao na ninyi mfanye sehemu yenu. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge, nadhani kwa majibu hayo changamoto tulizonazo za watumishi kule ni kuzungumza na Wakurugenzi waandike mapema halafu kama hawakuletwa maswali ndiyo yarejee hapa Bungeni kwa majibu tuliyopewa leo.

Mheshimiwa Zacharia Issaay swali la nyongeza.

MHE. ZACHARIA P. ISSAAY: Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana kwa kunipa nafasi. Tunaishukuru Serikali kwa kibali cha ajira ya zaidi ya nafasi 30,000. Katika nafasi zilizotangazwa hatuna kada ya Watendaji wa Vijiji na Kata.

Je, Serikali ni lini itatoa kibali cha ajira kwa Watendaji wa Kata na Vijiji?

SPIKA. Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, Utumishi na Utawala Bora, majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, MENEJIMENTI YA UTUMISHI WA UMMA NA UTAWALA BORA: Mheshimiwa Spika, naomba

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Zacharia kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Serikali ipo mbioni kuwaajiri Watendaji wa Vijiji na Watendaji wa Kata na muda si mrefu tayari tutaanza kuweza kuwa-*post* wale Watendaji wa Kata kwenye maeneo yenu lakini vilevile bado tena narudia rai yangu kwa waajiri *ku- compile* orodha ya mahitaji yao kwenye Watendaji wa Vijiji, Mitaa na Kata na kuiwasilisha TAMISEMI kwa wakati ili waweze kuileta Utumishi ili pale zoezi hili la kuajiri hawa linapoanza basi tuweze kufidia maeneo yote ambayo yanahitaji wa watendaji hao.

SPIKA: Mheshimiwa Sophia Mwakagenda swali la nyongeza.

MHE. SOPHIA H. MWAKAGENDA: Mheshimiwa Spika, ahsante sana kunipa nafasi ya kuuliza swali la nyongeza.

Mheshimiwa Spika, tunashukuru sana kwamba kuna ajira ya walimu imetokea lakini kumekuwa na changamoto sana kwa ndoa za walimu wengi, kwa sababu walimu wanaajiriwa mbali na familia zao na wanapoomba uhamisho baada ya miaka mitatu bado Serikali imekuwa inaleta ugumu wa kuwakutanisha kukaa kama familia.

Serikali inampango gani ya kuwasaidia walimu hao ili ndoa zao zipate kudumu na kuendelea na maisha ya kawaida. (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, Utumishi na Utawala Bora majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, MENEJIMENTI YA UTUMISHI WA UMMA NA UTAWALA BORA: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Mwakagenda kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, hivi sasa Serikali ipo katika kufanya *HR audit* kuweza kufahamu mahitaji ya watumishi ni wapi wa

kada fulani wapo wangapi ili kuweza kuja kurahisisha hili analolisema Mheshimiwa Mwakagenda kwamba pale wanapoomba uhamisho kuweza kwenda kujiunga na wenza wao ili kuweza kuona na uhitaji na nafasi iliyopo, kwa sababu kwa sasa ni lazima kuwe na nafasi ambayo iko wazi kule anapotaka kwenda. Lazima kuwe na hiyo *vacancy* ili kibali kiweze kutoka cha uhamisho. Kwa hiyo, tukishamaliza *HR audit* tutajua wapi kuna mahitaji gani, wapi kuna mahitaji gani.

Mheshimiwa Spika, nimalizie tu kulijibu hili kwa kusema mara nyingi wenza hawa wapo Mijini kwenye Majiji na Manispaa hawapo pembezoni, kwa hiyo ndiyo maana tunafanya *HR audit* kuweza kuona ule uhitaji kwa ujumla ili vibali viweze kuwa vinatolewa kwa urahisi wa wenza waweze kuwafuata wenza wao.

SPIKA: Sasa unajua swali la msingi hapa lilikuwa ni kwamba watu wanahama hama wakishapelekwa sehemu wanahama, anaumwa, ameolewa, ameo na mambo kama hayo sisi wenyewe tena humu ndani tunasema tena ndoa, sasa sijui tunataka walimu wakae hayo maeneo au tunataka maeneo yale ambayo hayana hao wenza yabaki na nani?

Waheshimiwa Wabunge, nadhani na sisi saa nyingine pengine hili suala linahitaji mjadala mpana zaidi kwa sababu watoto wote wanahitaji huduma na vivyo hivyo kwenye kada zote siyo walimu peke yao hata afya lakini ni sasa ni mambo ambayo sisi ndiyo washauri wa Serikali. Kwa hiyo, tujiambie sisi tunataka kuishauri nini Serikali kwenye hoja hii maana kila mahali kuna hitaji watumishi sasa kila mtu akitaka kutoka sijui itakuwaje.

Mheshimiwa Bahati Ndingo swali la nyongeza.

MHE. BAHATI K. NDINGO: Mheshimiwa Spika, nakushukuru. Naomba kuuliza Serikali inampango gani wa kuhakikisha wanawajengea uwezo wahitimu ili waweze kuwa washindani kwenye soko la ajira.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

SPIKA: Hili swali sina uhakika ni la Wizara yako nadhani ni ya Wizara ya Kazi kwa hiyo litajibiwa kama swali la msingi. Mheshimiwa Aida Khenani swali la yongeza.

MHE. AIDA J. KHENANI: Mheshimiwa Spika, nakushukuru pamoja na changamoto ya upungufu wa watumishi nchi nzima, lakini maeneo ya pembezoni ikiwemo Wilaya ya Nkasi ina upungufu wa watumishi 1,939. Je, Serikali inampango gani wa haraka wa kusaidia maeneo ya pembezoni ikiwemo Wilaya ya Nkasi?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri Ofisi ya Rais, Utumishi na Utawala Bora, majibu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, MENEJIMENTI YA UTUMISHI WA UMMA NA UTAWALA BORA: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la Mheshimiwa Aida Khenani, Mbunge wa Nkasi kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Serikali itaendelea kutoa kipaumbele cha ajira hasa kule pembezoni ambako kuna upungufu wa watumishi, lakini kama unavyofahamu Serikali inaajiri kulingana na uwezo wa bajeti.

Kwa hiyo, kadri tutakavyozidi kukusanya na bajeti yetu kuruhusu ndiyo tutakapozidi vilevile kuajiri watumishi wa kuweza kwenda kuwahudumia Watanzania hasa wale waliokuwa maeneo ya pembezoni.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, tunakushukuru sana kwa majibu yako kwa maswali yaliyotolewa na Waheshimiwa Wabunge.

Waheshimiwa Wabunge tunaenda Wizara ya Madini Mheshimiwa Margaret Simwanza Sitta Mbunge wa Urambo, sasa aulize swali lake.

Na. 77

Madini yanayopatikana Wilaya ya Urambo

MHE. MARGARET S. SITTA aliuliza:-

Je, Serikali ina taarifa gani juu ya Madini yanayopatikana Wilaya ya Urambo na lini itawasaidia Wananchi ili wanufaike na Madini hayo.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Madini majibu.

NAIBU WAZIRI WA MADINI alijibu:-

Mheshimiwa Spika, napenda kujibu swali la Mheshimiwa Margaret Simwanza Sitta, Mbunge wa Jimbo la Urambo, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, kwa tafiti zilizowahi kufanywa na *GST* kuhusu madini yapatikanayo nchini, Wilaya ya Urambo ina madini mbalimbali lakini ni kidogo sana. Madini hayo ni kama vile dhahabu, urani, shaba, malbo, udongo mfinyanzi au *clay* na miamba migumu ya ujenzi mfano *granite*. Pamoja na Wilaya hiyo kuwa na kiwango kidogo cha madini kwa tafiti zilizokwishafanyika, zipo leseni Nne (04) za uchimbaji mdogo. Lakini katika leseni hizo, leseni Tatu (03) ni za uchimbaji mdogo wa madini ujenzi na leseni Moja (01) ni ya uchimbaji mdogo wa madini ya dhahabu.

Mheshimiwa Spika, *GST* ambayo ni taasisi yetu ya Jiolojia (*Geological Survey of Tanzania*) inaendelea kuhuisha kitabu chake cha madini yapatikanayo katika Mikoa yote Tanzania Bara na kwa sasa tayari Mkoa wa Tabora na Wilaya zake ikiwemo Wilaya ya Urambo ni moja kati ya mikoa itakayofanyiwa utafiti kwa lengo la kuhuisha kitabu hicho.

Mheshimiwa Spika, mara baada ya utafiti huo kukamilika, ramani ya uwepo wa madini hadi ngazi ya kijiji itaandaliwa na wananchi kupata taarifa hizo kupitia Serikali ya Kijiji na Ofisi ya Mkuu wa Wilaya. Taarifa hizo zitawasaidia

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

wananchi wote ikiwa ni pamoja na wananchi wa Wilaya ya Urambo kuwekeza katika sekta ya Madini kwa ujumla.

SPIKA: Mheshimiwa Margaret Sitta swali la nyongeza.

MHE. MARGARET S. SITTA: Mheshimiwa Spika, ahsante. Namshukuru Naibu Waziri kwa majibu yake lakini naomba atoe kauli hapa kwamba Je, baada ya utafiti kukamilika inawahakikishiaje wananchi wa Urambo kwamba wachimbaji wadogo wadogo nao watapa vitalu ili wanufaike na madini yao. *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Madini majibu.

NAIBU WAZIRI WA MADINI: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Margaret Sitta kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, tumepewa dhamana na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mama Samia Suluhu Hassan, kuhakikisha kwamba tafiti za madini zinapokuwa zimekamili na maeneo yenye madini yamepatikana tunahakikisha kwamba yametengwa maeneo kwa ajili ya wachimbaji wadogo.

Mheshimiwa Spika, ninapenda kumpongeza Mheshimiwa Mama Sitta kwa sababu amekuwa ni mpambaji mkubwa kuhakikisha kwamba wananchi wa Jimbo la Urambo hawaachwi nyuma katika kuwekeza kwenye biashara ya madini.

Mheshimiwa Spika, kwa ajili hiyo basi nitumie fursa hii kutoa wito kwa Mikoa yetu yote ya kimadini na wilaya zake, tafiti za madini zinapokamilika na maeneo yenye madini yanapokuwa yamepatikana kuhakikisha kwamba wanayatenga maeneo mahsusi kwa ajili ya wachimbaji wadogo na wawape kipaumbele wale ambao madini haya yamepatikana kwenye maeneo yao. *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Ritta Kabati swali la nyongeza.

MHE. DKT. RITTA E. KABATI: Mheshimiwa Spika, ahsante kwa kunipa nafasi niulize swali dogo la nyongeza.

Je, ni lini Mheshimiwa Waziri atakuja katika Mkoa wetu wa Iringa katika machimbo ya Nyakavangara, Kata ya Malengamakali, Jimbo la Ismani ili aje aone changamoto kubwa za wachimbaji wadogo wadogo pamoja na uwezeshaji? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Madini majibu.

NAIBU WAZIRI WA MADINI: Mheshimiwa Spika, naomba arudie swali lake maana sijalisikia vizuri.

SPIKA: Mheshimiwa Mbunge anataka uende Jimbo la Ismani ukaangalie changamoto za wachimbaji wadogo wadogo. (*Makofi*)

NAIBU WAZIRI WA MADINI: Mheshimiwa Spika, napenda kumjibu Mheshimiwa Mbunge kwamba Wizara ya Madini kupitia taasisi zetu za Tume ya Madini, *GST* na *STAMICO* tumeweka mkakati kabambe wa kuzungukia nchi nzima kuwajengea uwezo wachimbaji wadogo, kutatua kero zao na kuhakikisha kwamba wanafuata sheria, kanuni na taratibu katika kujipatia maeneo ya kuchimba madini. Hatukuishia hapo tumehakikisha kwamba katika maeneo yote yenye machimbo tunaanzisha masoko ya madini na vituo vya kununulia na kuuzia madini.

SPIKA: Ahsante sana Mheshimiwa Naibu Waziri kwa majibu yako. Tunaendelea na Wizara ya Maliasili na Utalii. Mheshimiwa Jonas Van Zeeland, Mbunge wa Mvomero sasa aulize swali lake. (*Makofi*)

Na. 78

Utatuzi wa Mgogogro wa Mpaka kati ya Hifadhi ya Wamembiki na Wananchi – Mvomero

MHE. JONAS V. ZEELAND aliuliza:-

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Je, ni lini Serikali itatatua mgogoro wa mpaka kati ya Hifadhi ya Wamembiki na Wananchi wa Vijiji vinavyopakana na Hifadhi hiyo.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii, Mheshimiwa Mary Masanja majibu.

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Maliasili na Utalii naomba kujibu swali la Mheshimiwa Jonas Van Zeeland, Mbunge wa Mvomero kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, Pori la Akiba Wami-Mbiki linapakana na vijiji 24 ambapo vijiji Nane vipo upande wa Wilaya ya Mvomero na vijiji Vitatu vipo upande wa Halmashauri ya Wilaya ya Morogoro. Aidha, vijiji 13 vipo upande wa Wilaya ya Chalinze, Mkoani Pwani.

Mheshimiwa Spika, kwa kuwa migogoro hii iliwahi kupitiwa na Kamati ya Mawaziri Nane, Serikali kupitia maamuzi ya Baraza la Mawaziri imeshaanza kutatua migogoro hiyo. Utekelezaji wa uamuzi wa Baraza la Mawaziri ulianza tarehe 05 Oktoba, 2021 kwa Mawaziri wa Kisekta na wataalam kupita katika Mkoa yenye migogoro ikiwemo Mkoa wa Morogoro. Aidha, wataalam kwa kushirikiana na uongozi wa Mkoa na Wilaya husika wamepita katika vijiji vyote 24 vinavyopakana na Pori la Akiba la Wamembiki. Baadhi ya mipaka ya vijiji imeonekana kuwa na muingiliano na Mipaka ya Pori la Akiba la Wamembiki. Kwa kuwa wataalam wa Kamati ya Kitaifa ya Utatuzi wa Migogoro ya Ardhi bado wako uwandani Mkoani Morogoro suala hilo litapatiwa ufumbuzi kwa kushirikiana na uongozi wa Mkoa na Wilaya husika.

Mheshimiwa Spika, nitoe rai kwa wananchi wa Wilaya ya Mvomero hususani katika vijiji vinavyopakana na Pori la Akiba Wamembiki kuwa wavumilivu na kuheshimu mipaka iliyopo wakati Serikali ikiendelea kutafuta ufumbuzi wa kudumu wa migogoro hiyo.

SPIKA: Mheshimiwa Jonas Van Zeeland swali la nyongeza.

MHE. JONAS V. ZEELAND: Mheshimiwa Spika, ahsante kwa kunipa nafasi ya kuuliza maswali mawili madogo ya nyongeza.

Kwa kuwa, hili zoezi ambalo linaendelea sasa hivi la kuweka mipaka ndiyo limeenda kuchochea kabisa mgogoro uliopo kati ya vijiji hivi 24 na Hifadhi ya Wamembiki. Na kwa kuwa Mheshimiwa Rais anazamira ya dhati kabisa kumaliza huu mgogoro uliopo pale. Je, Serikali haioni kuna haja ya kwenda kuhakiki upya hii mipaka kwa kufuata mipaka ile waliyokubaliana wananchi mwaka 97 kati ya wananchi na Hifadhi ya Wamembiki? (*Makofi*)

Mheshimiwa Spika, lakini swali la pili Mheshimiwa Waziri kwa kuwa wananchi wanayozunguka Hifadhi ya Wamembiki wana changamoto nyingi sana. Uko tayari kuongozana nami baada ya Bunge hili la Bajeti kwenda kuzungumza na hawa wananchi? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii majibu.

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, ahsante. Naomba kujibu maswali mawili ya nyongeza ya Mheshimiwa Jonas Zeeland, Mbunge wa Mvomero kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, awali ya yote nimpongeze sana Mheshimiwa Mbunge na wananchi wa Mvomero kwa kukubali kuruhusu pori hili ambalo lilikuwa ni Hifadhi ya Jamii ya Wanyamapori (*WMA*) kuwa Pori la Akiba ambalo kwa kusema ukweli Serikali inawashukuru sana wananchi hawa. Kwa sababu umuhimu wa eneo hili kwanza ni mapito ya wananyama wengi wakiwemo wanyama wakali na ni ushoroba ambao unapita katika maeneo ya Hifadhi ya Selou, Mikumi, Tarangile na Saadan. Lakini pia katika maeneo haya kuna umuhimu wa utunzaji wa vyanzo vya maji. (*Makofi*)

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Spika, hivyo nimhakikishie tu Mbunge kwamba wananchi hawakukosea kukubali kupandisha eneo hili kuwa Pori la Akiba. Sasa ile changamoto ambayo inaonekana kwamba tumeenda kuibua migogoro mipya niwahakikishie tu wananchi wa Mvomero kwamba tutaenda kuishughulikia na kwa kuwa wataalam wako uwandani basi tutahakikisha hii migogoro inakoma na wananchi waendeleo kuishi maisha yao vizuri na wakati huo huo pori hili tunalihifadhi kwa faida ya wananchi wanayozunguka maeneo hayo.

Mheshimiwa Spika, swali la pili niko tayari tu kuambatana na Mheshimiwa Mbunge pia kwenda kuwaona wananchi, kutatua na kuelezeana namna ya umuhimu wa kutunza maeneo haya kwa ajili ya vizazi vinavyokuja. *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa George Mwenisongole swali la nyongeza.

MHE. GEORGE R. MWENISONGOLE: Mheshimiwa Spika, ahsante kwa kunipa hii nafasi ya kuuliza swali la nyongeza.

Mheshimiwa Spika, matatizo yaliyoko kwenye hili Pori la Wamembiki yanafanana na matatizo yaliyoko katika Wilaya yangu ya Mbozi kwenye Pori la Isalalo kati ya wananchi wa Kata ya Isalalo na Mbinzo na Itaka na *TFS*.

Je, ni lini Serikali itatatua huu mgogoro wa Pori la Isalalo? *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii majibu.

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, ahsante. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa George, Mbunge wa Mbozi kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, awali ya yote niwaombe wananchi wafahamu kwamba migogoro mingi ambayo

inasemekana kuwa ni migogoro ni migogoro ambayo ni nani amemkuta mwenzie? Pori analoliongea Mheshimiwa George ni eneo ambalo lina *GM* ambayo *GM* ni ya miaka ya nyuma na wananchi wamesogea katika maeneo hayo. Kwa bahati mbaya kabisa Kamati ya Mawaziri Nane haikuweza kupita katika maeneo hayo.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo nimuombe kwa kuwa huu ni mgogoro mpya, Serikali itaenda kuhakiki yale maeneo na kuyaangalia umuhimu, kwanza tunaangalia umuhimu wa eneo lile kama ni vyanzo vya maji na kuna wanyamapori na mazalia ya wanyamapori yako katika maeneo hayo, tunaendelea kuwashauri wananchi kuyaachia yale maeneo pamoja na kuwa tunawaita sisi ni wavamizi. Linapoonekana eneo halina umuhimu sana basi Serikali inapitia na kumega yale maeneo nakuwaachia wananchi.

Mheshimiwa Spika, hivyo nimuahidi Mheshimiwa Mbunge kwamba tutaenda kuyahakiki hayo maeneo na kama yanaendelea kuwa yanafaa katika uhifadhi basi tutawashauri wananchi lakini kama yatakuwa yaruhusu kumegwa basi tutayaachia. Ahsante.

SPIKA: Haya ahsante sana Mheshimiwa ameelewa. Mheshimiwa Kakoso swali la nyongeza.

MHE. MOSHI S. KAKOSO: Mheshimiwa Spika, ahsante kwa kunipa nafasi ya kuuliza swali dogo la nyongeza.

Mheshimiwa Spika, vijiji vya Ngomalusambo na kijiji cha Vikonge ni miongoni mwa vijiji ambavyo Serikali ilitoa maelekezo kupitia kwa Mheshimiwa Rais Hayati Dokta John Pombe Magufuli viachiwe vibaki kuwa kwa matumizi ya wananchi, lakini mpaka sasa bado vijiji hivyo vina mgogoro kati ya *TFS* na vijiji hivyo.

Ni lini Serikali itakuja kutatua mgogoro huu?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii majibu kwa kifupi.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, ahsante. Naomba kujibu swali la Mheshimiwa Kakoso kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, nimuahidi tuu Mheshimiwa Kakoso kwamba tutafika katika maeneo hayo nakuyaangalia kama yana umuhimu wa kuyaachia tutaendelea kuyaachia. Ahsante.

SPIKA: Ahsante sana. Mheshimiwa Jerry William Silaa swali la nyongeza.

MHE. JERRY W. SILAA: Mheshimiwa Spika, nakushukuru kwa kunipa nafasi ya kuuliza swali la nyongeza. Nishawahi kuuliza swali hapa Bungeni la Msitu wa Kazimzumbwi na Mheshimiwa Waziri aliniahidi kwamba Kamati ya Mawaziri Nane itafika kwenda kutatua mgogoro baina ya Msitu wa Kazimzumbwi na wananchi wa Kata ya Zingiziwa, Chanika, Buyuni na Pugu, lakini mpaka ninapozungumza hapa Mawaziri Nane hawajafika.

Naomba kujua, Je, ni lini Mawaziri hawa nane watafika kwenda kutatua mgogoro huo? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii majibu.

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, ahsante. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Jerry Silaa, Mbunge wa Ukonga, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ziara ya Mawaziri wa Kisekta hivi sasa ninavyoongea wako safarini kuelekea Arusha na nimuahidi tu Mheshimiwa Jerry kwamba, kwa kuwa oparesheni hii imeshaanza na tunaendelea na zoezi hili tutafika katika msitu huo na tutatutua changamoto hiyo. Ahsante.

SPIKA: Ahsante sana. Mheshimiwa Rehema Migilla swali la nyongeza.

MHE. REHEMA J. MIGILLA: Mheshimiwa Spika, ahsante kwa kunipatia nafasi na mimi niulize swali dogo la nyongeza.

Vijiji vya Ntwigu, kijiji cha Ng'wandwe, kijiji cha Mwanduti na Kipendamoyo ni miongoni mwa vijiji ambavyo vilikuwa kwenye orodha ya kupatiwa usajili kipindi cha usuluhishi wa migogoro ya Mawaziri nane, lakini baada ya lile zoezi vijiji hivi havijapatiwa usajili na ni ukweli kwamba hivi vijiji...

SPIKA: Uliza swali Mheshimiwa Rehema. Uliza swali.

MHE. REHEMA J. MIGILLA: Mheshimiwa Spika, je hivi vijiji baada ya kuwa vimekosa hadhi ya kuwa kwenye Hifadhi kwa sababu hakuna wanyama na wale wananchi wameshakuwa wengi wamevamia hilo eneo. Ni lini sasa hivi vijiji vitapewa usajili wa kudumu ili wananchi wajue mipaka yao?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii majibu.

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, ahsante. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Rehema Migilla kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, usajili wa vijiji unafanywa na Serikali za Mitaa. Hivyo nimuombe Mheshimiwa Rehema kwamba atawasiliana na Ofisi ya Rais, TAMISEMI kuangalia kama kuna umuhimu wa vijiji hivi kusajiliwa. Na niombe vijiji hivi vinavyosajiliwa viwe na hadhi inayolingana. Kwa sababu kuna vijiji vingine vinapelekwa kwenda kusajiliwa kumbe viko ndani ya hifadhi. Nitoe tahadhari hiyo kwa wananchi kwamba wanapopeleka vijiji hivi kwenda kusajiliwa wajiridhishe kwamba je, wako ndani ya vibali vinavyoruhusiwa kusajiliwa? Ahsante.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

SPIKA: Ahsante sana. Mheshimiwa Yahya Mhata swali la nyongeza kwa kifupi.

MHE. YAHYA A. MHATA: Mheshimiwa Spika, naomba nimuulize Waziri wa Maliasili na Utalii ni lini itafika katika Jimbo langu la Nanyumbu kutatua mgogoro wa mipaka katika vitongoji vya Wanika na Malomba na kijiji cha Mbangala Mbuyuni? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii.

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, ahsante. Naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Yahya, Mbunge wa Nanyumbu kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, nimtoe wasiwasi Mheshimiwa Mbunge, kabla ya bajeti hii kuisha basi nimuombe tutafute hata *weekend* moja tuende tukatatue mgogoro huu. Ahsante. (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii tunakushukuru sana kwa majibu ya maswali ya Waheshimiwa Wabunge. Waheshimiwa Wabunge tunaenda Wizara ya Nishati. Mheshimiwa Jackson Gedion Kiswaga, Mbunge wa Kalenga sasa aulize swali lake.

Na. 79

Hitaji la Transfoma katika Kijiji cha Nyamihuu Kata ya Nzihi – Kalenga

MHE. JACKSON G. KISWAGA aliuliza:-

Je, ni lini Serikali itapeleka transfoma yenye uwezo mkubwa wa njia tatu katika Kijiji cha Nyamihuu Kata ya Nzihi Jimboni Kalenga?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Nishati majibu.

NAIBU WAZIRI WA NISHATI alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Mheshimiwa Waziri wa Nishati naomba kujibu swali la Mheshimiwa Jackson Kiswaga, Mbunge wa Kalenga kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Kijiji cha Nyamihuu ni miongoni mwa vijiji vilivyopata huduma ya umeme kupitia miradi ya usambazaji wa umeme vijijini awamu ya kwanza (*REA I*) na kufungiwa transfoma ya *KVA 100*. Huduma ya umeme katika kijiji hiki imesambazwa katika vitongoji nane kati ya vitongoji 12. Vitongoji vinne vilivyobaki vimewekwa kwenye mpango wa kusambaza umeme jazilizi unaotarajiwa kutekelezwa na Wakala wa Nishati Vijijini (*REA*) katika mwaka wa fedha 2022/2023.

Mheshimiwa Spika, hata hivyo, katika bajeti ya mwaka 2022/2023, Serikali imepanga kuongeza transfoma ya pili yenye uwezo wa *KVA 100* katika kitongoji cha Wilolesi katika kijiji cha Nyamihuu ili kupunguzia mzigo wa transfoma iliyopo kuhudumia kijiji chote.

SPIKA: Mheshimiwa Jackson Kiswaga swali la nyongeza.

MHE. JACKSON G. KISWAGA: Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana. Ahsante kwa majibu mazuri. Pamoja na hayo nitakuwa na maswali mawili ya nyongeza. Lakini pia nitumie fursa hii pia kumshukuru Waziri wa Nishati, kulikuwa na mradi uliosimama wa *Solar* pale katika kijiji cha Kilambo na sasa amenihakikishia unatekelezwa na naona unaendelea. Namshukuru kwa hiyo hatua maana nchi itapata umeme lakini pia wananchi wangu watapata ajira.

Mheshimiwa Spika, Serikali ilitoa tamko kwamba ifikapo 2022 Disemba tutakuwa tumemaliza changamoto za umeme kwenye vijiji. Katika Jimbo la Kalenga tuna vijiji vitatu ambavyo havina umeme vya Lwato, Makombe pamoja na Chamgo. Ni nini tamko la Serikali kutimiza hii ahadi yake?

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Spika, swali la pili Serikali ilitamka kwamba itapeleka umeme kwenye vitongoji kwa maana ya umeme jazilizi, lakini tuna vitongoji vingi ambavyo vimekuwa na malalamiko kwa mfano kanisani pale Kiwele, Banawano pale Tosamaganga pamoja na pale Mangalali.

Je, ni lini Serikali itakamilisha suala hili? Ahsante sana.
(Makofi)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Nishati majibu kwa kifupi.

NAIBU WAZIRI WA NISHATI: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu maswali mawili ya nyongeza ya Mheshimiwa Kiswaga, kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, ni kweli Serikali iliahidi kwamba itakamilisha umeme katika vijiji vyote ambavyo havikuwa na umeme kufikia Disemba, 2022 na ahadi hiyo bado ipo kwa sababu mikataba ilishasainiwa na wakandarasi wako *site* katika hatua mbalimbali za utekelezaji wa mradi huu wa *REA* wa 300 mzunguko wa pili na tunaamini kwa kuendelea kusimamia mikataba hii kwa wakati itakamilika ili vijiji vyote ambavyo vilikuwa havina umeme viweze kupata umeme.

Mheshimiwa Spika, katika eneo la pili ni kweli kwamba tunavyo vitongoji vingi ambavyo bado havijafikiwa na huduma ya umeme, lakini Serikali kama ilivyoeleza kwenye swali la msingi ni kwamba tayari umeme jazilizi utaanza kutekelezwa katika mwaka wa fedha ujao na kwa kadri ya pesa inavyopatikana huduma hii itazidi kuendelezwa kuhakikisha kwamba vitongoji vyote vinapata umeme na watumiaji wote wanaweza kupata umeme kwa wakati.

SPIKA: Ahsante sana. Mheshimiwa Emmanuel Peter Cherehani swali la nyongeza.

MHE. EMMANUEL P. CHEREHANI: Mheshimiwa Spika, ahsante. Nikushukuru sana.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Spika, Jimbo la Ushetu lina changamoto kubwa sana ya umeme, hasa maeneo ya vijijini, maeneo ya shuleni, hospitalini na hata maeneo ambapo umeme upo unakatika katika sana.

Je, ni lini Serikali itapeleka umeme wa uhakika kwa wananchi wa Jimbo la Ushetu? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Nishati majibu kwa kifupi.

NAIBU WAZIRI WA NISHATI: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Cherehani kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, katika bajeti ya Mwaka wa Fedha 2022/2023 Serikali imetenga takribani Shilingi Bilioni 400 ili kuboresha na kuimarisha gridi yetu ya Taifa na hivyo tunaamini baada ya kupata hizo pesa na mradi wa kuboresha gridi ya Taifa kutekelezwa, tatizo la kukatika katika kwa umeme litaendelea kupungua kwa sehemu kubwa.

Mheshimiwa Spika, pia katika eneo hilo umeme vijijini bado unaendelea kupelekwa kwa mikataba ambayo ipo na eneo la Shinyanga kwenye Jimbo lake ni eneo ambalo tayari lina Mkandarasi na anaendelea na kazi.

SPIKA: Mheshimiwa Enosy Swalle. Swali la nyongeza.

MHE. EDWIN E. SWALLE: Mheshimiwa Spika, ahsante sana kunipa nafasi. Maeneo mengi nchini wananchi wamehamasika kuomba umeme kwenye vitongoji vyao na vijiji. Katika Jimbo la Lupembe wananchi wangu wa Upami, lyembela na maeneo mengine wamejaza fomu za kulipia umeme lakini kwa muda mrefu hawapewi.

Je, ni nini maelekezo ya Serikali inapotokea wananchi wamelipia umeme lakini hawaingiziwi kwenye maeneo yao?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri majibu kwa swali hilo.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

NAIBU WAZIRI WA NISHATI: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Swalle wa Jimbo la Lupembe kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba kuna kipindi ambapo mahitaji ya umeme yalikuwa makubwa sana kwa sababu ya mazingira tuliyokuwa nayo kuliko uwezo wa *TANESCO* wa kuunganisha kwa wakati. Tunaendelea kujipanga na Serikali imeelekeza inapoanza Julai hatutarajii na hatutakiwi kuwa na kiporo cha zaidi ya mwezi mmoja nyuma, ndiyo mpango wa Serikali na imeongeza bajeti katika maeneo ya uunganishaji ili kuhakikisha kwamba basi mtu anapoomba umeme angalau ndani ya mwezi mmoja awe ameupata kuhakikisha kwamba anaweza kuutumia kwa wakati kwa mahitaji yake. (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Oliver Semguruka swali la nyongeza.

MHE. OLIVER D. SEMUGURUKA: Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana kwa kuniona.

Mradi wa umeme wa Rusumo uliopo Wilaya ya Ngara ulitarajia kukamilika Desemba mwaka jana 2021 lakini mradi huo mpaka sasa haujakamilika.

Je, ni lini Serikali itakamilisha mradi huo ili kutatua tatizo la umeme Wilaya ya Ngara na Kagera kwa ujumla? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Nishati majibu.

NAIBU WAZIRI WA NISHATI: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Oliver Semuguruka, Mbunge wa Viti Maalum kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli mradi wa umeme wa Rusumo unaotarajiwa kuzalisha *megawatts* 87 unatekelezwa na ubia wa nchi tatu ambazo ni Tanzania, Ruanda na Burundi. Ni kweli ulitarajiwa ukamilike Desemba mwaka jana lakini kwa sababu ya changamoto za ugonjwa wa UVIKO-19 ambao

wenzetu uliwakabili zaidi yetu, mradi huo umechelewa lakini maelekezo ya Serikali hizi tatu ni kwamba ifikapo Novemba mwaka huu mradi huu uweze kukamilika ili wale wananchi ambao Mheshimiwa Oliver anawafuatilia wa Jimbo la Ngara lakini na wa Mkoa wa Kagera kwa ujumla na Tanzania kwa ujumla waweze kunufuka na upatikanaji wa umeme unaotoka kwenye mradi huu wa Rusumo. (*Makofi*)

SPIKA: Ahsante sana. Mheshimiwa Conchesta Rwamlaza swali la nyongeza.

MHE. CONCHESTA L. RWAMLAZA: Mheshimiwa Spika, ahsante sana kwa kunipa nafasi.

Mheshimiwa Spika, *transformer* zinapoharibika na hasa vijijini huchukua muda mrefu bila kurejeshwa au kufanyiwa matengenezo na wakati mwingine inapita hata miezi sita.

Je, Serikali ina mpango gani wa kuhakikisha kwamba hizi *transforme* zinapoharibika zinarejeshwa kwa wakati ambao haumizi wananchi? (*Makofi*)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Nishati majibu.

NAIBU WAZIRI WA NISHATI: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Conchesta Rwamlaza kama ifuatavyo: -

Mheshimiwa Spika, ni kweli siku za nyuma manunuzi yalikuwa yanafanyika *centrally* na hivyo *procedure* zilikuwa zinachelewa kutoka kwenye Wilaya, Mikoa, Kanda mpaka kuja Taifa lakini kwa sasa *TANESCO* imeboresha utaratibu wake na kushusha manunuzi haya kwenye ngazi za Kanda mpaka kwenye ngazi za Mikoa na hivyo kurahisisha manunuzi kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, kwenye bajeti inayokuja ambayo tutakuja kuiwasilisha hapa imetengwa fungu la ziada la kufanya matengenezo kwenye maeneo haya, kwa hiyo pesa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

itapatikana kwa haraka na kuweza kurekibisha maeneo ambayo yatakuwa yanapata matatizo ili kuwapa huduma wananchi.

SPIKA: Mheshimiwa Sylvia Francis Sigula swali la nyongeza.

MHE. SYLVIA F. SIGULA: Mheshimiwa Spika, ahsante kwa kunipa nafasi.

Mheshimiwa Spika, kumekuwa na tatizo sugu la kukatika katika kwa umeme Mkoani Kigoma hasa katika Wilaya ya Kigoma Mjini na Kigoma Vijijini, mara zote umeme unakatika bila hata taarifa na kusababisha hasara kwa wananchi.

Je, ni nini maelekezo ya Serikali katika kutatua changamoto hiyo ili kupunguza hasara kwa wananchi.
(Makofi)

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Nishati majibu.

NAIBU WAZIRI WA NISHATI: Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Sylvia Sigula, Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Mkoa wa Kigoma ni mmojawapo ya Mikoa ambayo haijafikiwa na gridi ya Taifa, lakini ziko njia tatu zinazopeleka umeme wa gridi ya Taifa katika Mkoa wa Kigoma na mojawapo ilielekezwa na Kiongozi wa Kitaifa Mheshimiwa Makamu wa Rais, kwamba ifikapo Oktoba mwaka huu iwe imekamilika ambayo ni ya kutoka Tabora kupita Uhuru - Nguluka kwenda mpaka Kidahwe.

Mheshimiwa Spika, kazi hiyo inaendelea kufanyika na tunataratijia kabla mwaka huu haujaisha kazi hiyo itakuwa imeisha, tunatarajia itaweza kuweka mazingira mazuri ya upatikanaji wa umeme katika Mkoa wetu wa Kigoma badala ya kutumia zile mashine za mafuta ambazo ziko kwa sasa na

zinashindwa kuzalisha umeme wa kutosha kwa wananchi wetu wa Kigoma na hivyo mambo yatakuwa mazuri kabisa.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri tunakushukuru sana kwa majibu yako kwa maswali ya Waheshimiwa Wabunge. Tunaendelea na Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa, Mheshimiwa Hawa Subira Mwaifunga Mbunge wa Viti Maalumu sasa aulize swali lake.

Na. 80

**Fidia kwa Wananchi kwa Maeneo yaliyochukuliwa
na Jeshi la Wananchi wa Tanzania**

MHE. HAWA S. MWAIFUNGA aliuliza: -

Je, ni lini Serikali italipa wananchi wa Kijiji cha Usulo, Kata ya Mbungani Tabora Manispaa, ambao maeneo yao yalichukuliwa na Jeshi.

SPIKA: Mheshimiwa Waziri wa Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa, Mheshimiwa Dkt. Stergomena Tax majibu.

WAZIRI WA ULINZI NA JESHI LA KUJENGA TAIFA
alijibu: -

Mheshimiwa Spika, napenda kujibu swali la Mheshimiwa Hawa Subira Mwaifunga, Viti Maalum kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa inakiri kuwa walikuwepo wananchi watatu katika eneo hilo kabla halijachukuliwa na Jeshi la Ulinzi la Wananchi wa Tanzania. Manispaa ya Tabora imekishafanya uthamini na vitabu vya uthamini viliwasilishwa Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa Septemba mwaka 2021, Wizara imekwishawasilisha vitabu hivyo Wizara ya Fedha na Mipango kwa ajili ya uhakiki na uhakiki ulikamilika Disemba mwaka 2021.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Spika, fedha kwa ajili ya fidia zimejumuishwa katika bajeti ya Wizara ya Mwaka wa Fedha huu unaoendelea 2021/2022 na inatarajiwa kuwa wananchi husika watalipwa fedha hivi karibuni, mara baada ya Wizara kupokea fedha hizo kutoka Wizara ya Fedha na Mipango.

SPIKA: Mheshimiwa Hawa Subira Mwaifunga swali la nyongeza.

MHE. HAWA S. MWAIFUNGA: Mheshimiwa Spika, suala hili la Usule limekuwa ni la muda mrefu sana na hii mambo ya uhakiki na hawa akina mama watatu watalipwa fedha zao imekuwa ni muda mrefu sasa. Hebu Serikali itoe majibu ya uhakika, lini hasa hawa wamama watapata fedha zao. *(Makofi)*

Swali langu la pili, katika Kijiji hiki cha Usule kuna *ranch* ya Kalunde ambayo Wanajeshi pia walichukuwa maeneo hayo kwenye kaya 14 zaidi ya miaka kumi sasa watu hawa wanaambiwa wamefanyiwa uhakiki lakini hawajalipwa fedha zao. Serikali itoe kauli ya hawa wananchi 14 pia katika *ranch* ya Kalunde ni lini mtawapa fedha zao ili waende kwenye maeneo mengine waweze kufanya shughuli zao za maendeleo. *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Waziri wa Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa majibu.

WAZIRI WA ULINZI NA JESHI LA KUJENGA TAIFA: Mheshimiwa Spika, ahsante naomba kujibu swali la Mheshimiwa Mbunge la nyongeza kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, migogoro ya ardhi ina mchakato na kama unavyoona Mheshimiwa Mbunge mchakato umeshafika ukingoni, tumekwishafanya uhakiki vitabu vimeshaandaliwa na tayari imeshakubalika na fedha zimekwishatengwa. Kwa hiyo, naomba tu Mheshimiwa Mbunge na wananchi wavute subra kidogo ili waweze kulipwa, kwa sababu fedha tayari ziko katika bajeti ya mwaka huu wa fedha. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Spika, swali la pili naomba nilijibu kwamba hii ni kero mpya, kwa hiyo tunaipokea na tutaifanyia kazi na kama itahitajika tutaingiza katika mpango wetu wa kutatua migogoro unaoendelea mpango wa miaka mitatu.

Mheshimiwa Spika, ahsante. *(Makofi)*

SPIKA: Ahsante sana Mheshimiwa Hawa Mchafu Chakoma swali la nyongeza.

MHE. HAWA M. CHAKOMA: Mheshimiwa Madam Spika, ninakushukuru kwa kunipa nafasi ili niweze kuuliza swali la dogo nyongeza.

Mheshimiwa Spika, hali iliyoko katika Kijiji cha Usule Mkoani Tabora inafanana kabisa na hali iliyoko Kijiji Tondoroni Wilaya ya Kisarawe, Kata ya Kiluvya Mkoani Pwani, sasa napenda kujua ni lini Serikali mtawalipa fidia wananchi wale au kurudisha yale maeneo ili waweze kuyaendeleza. Ahsante. *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Waziri wa Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa majibu.

WAZIRI WA ULINZI NA JESHI LA KUJENGA TAIFA: Mheshimiwa Spika, napenda kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Mbunge, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, nitalijibu kwa ujumla nikianza kwa kuwapongeza Waheshimiwa Wabunge wengi ambao wamekwisha niona kufuatilia migogoro ya ardhi katika maeneo yao.

Mheshimiwa Spika, niseme kwamba tunao mpango wa kusuluhisha hii migogoro baina ya Jeshi la Wananchi wa Tanzania na wananchi ambao umejumuisha maeneo 152 yanayohusisha Tanzania Bara na Tanzania Zanzibar. Mpaka sasa tumekwisha pima maeneo 86, tumekwisha fanya uthamini wa maeneo 13 na upimaji unaendelea katika maeneo 66, na mpango huu ni wa miaka Mitatu.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Spika, ninaomba baada ya kuwashukuru Waheshimiwa Wabunge wote, maana wengi sana wamekwisha nifuata kwa ajili ya migogoro katika maeneo yao, nawashukuru na kuwapongeza ila niwaombe tu wavute subira tuweze kukamilisha hii michakato inayoendelea. Ahsante.

SPIKA: Ahsante sana Mheshimiwa Waziri kwa majibu yako kwa maswali ya Waheshimiwa Wabunge. Waheshimiwa tumalizie swali letu la mwisho Wizara ya Ujenzi na Uchukuzi Mheshimiwa Selemani Jumanne Zedi, Mbunge wa Bukene sasa aulize swali lake.

Na. 81

Kuchelewa Kuanza Ujenzi Barabara ya Tabora –Mambali – Bukene Hadi Kagongwa

MHE. SELEMANI J. ZEDI aliuliza: -

Je, ni nini kinachelewesha ujenzi wa barabara kutoka kutoka Tabora – Mambali – Bukene hadi Kangogwa ilihali ilishatengewa bajeti?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Ujenzi na Uchukuzi Mheshimiwa Mwandishi Msongwe majibu.

NAIBU WAZIRI WA UJENZI NA UCHUKUZI (ENG. GODFREY K. MSONGWE) alijibu: -

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Ujenzi na Uchukuzi ninapenda kujibu Swali la Mheshimiwa Selemani Jumanne Zedi, Mbunge wa Bukene, kama ifuatavyo: -

Upembuzi yakinifu na usanifu wa kina kwa ajili ya ujenzi kwa kiwango cha lami wa barabara ya Tabora – Mambali – Bukene hadi Kagongwa yenye urefu wa KM 114 umekamilika mwaka 2020. Baada ya kukamilika kwa usanifu na gharama za ujenzi kwa kiwango cha lami kujulikana, Serikali inaendelea kutafuta fedha kwa ajili ya kuanza ujenzi. Aidha, Serikali

imejenga kilometa 9.6 kwa kiwango cha lami kutoka Tabora Mjini kuelekea Mambali.

Mheshimiwa Spika, wakati Serikali ikiendelea kutafuta fedha kwa ajili ya ujenzi kwa kiwango cha lami, Wizara yangu kupitia *TANROADS* imeendelea kuifanyia matengenezo mbalimbali barabara hii ili iendeleo kupitika wakati wote. Katika mwaka wa fedha 2021/2022 jumla ya Shilingi Milioni 1,200 zimetengwa kwa ajili ya kazi hiyo. Ahsante.

SPIKA: Ahsante sana. Mheshimiwa Selemani Jumanne Zedi swali la nyongeza.

MHE. SELEMANI J. ZEDI: Mheshimiwa Spika, ahsante pamoja na majibu ya Naibu Waziri nina swali moja la nyongeza.

Mheshimiwa Spika, kipande cha *KM 65* katika barabara hii kutoka Nzega, Itobo mpaka Kagongwa, ndicho kitatumika kubeba mzingo mkubwa wa mabomba ya mradi wa mafuta kutoka Hoima - Uganda mpaka Tanga, kwa hali ilivyo sasa barabara ile ni nyembamba, madaraja madogo haiweze kabisa kubeba mzigo huo mzito wa hayo mabomba ya mradi wa bomba la mafuta.

Mheshimiwa Spika, nilishashauri Wizara ya Ujenzi ikae na Wizara ya Nishati pamoja na wenye mradi *EACOP* ili waweze kuzungumza namna ambavyo hizi *KM 65* kutoka Nzega - Itobo na Kagongwa namna ambavyo wanaweza kuzishughulikia kwa haraka ili mzigo huu mzito uweze kupita.

Mheshimiwa Spika, swali langu ni kwamba Wizara imefikia wapi kukuua na Wizara ya Nishati na hawa wenye mradi *EACOP* ili kuzungumzia namna kushughulika na hiki kipande cha *KM 65* ili mzigo wa mabomba uweze kupita kwenda kwenye *site*.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Ujenzi na Uchukuzi majibu.

NAIBU WAZIRI WA UJENZI NA UCHUKUZI (ENG. GODFREY K. MSONGWE): Mheshimiwa Spika, ahsante. Napenda kujibu swali moja la nyongeza la Mheshimiwa Selemani Zedi, Mbunge wa Bukene kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, kwanza nichukuwe nafasi hii kumpongeza Mheshimiwa Zedi kwa jinsi ambavyo amekuwa akifuatilia barabara hii na hasa hiki kipande alichokitaja. Katika eneo alilolitaja ndio kutakuwa na kituo kimoja kikubwa sana kwa ajili ya ujenzi wa bomba la mafuta. Kwa hiyo, anachosema barabara ile haiwezi kuhimili kubeba uzito wa magari yanayopita na ninaomba nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge kwamba barabara hiyo sasa inakuwa ni barabara ya Taifa kwa ajili ya uchumi wa Taifa.

Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inaendelea kuratibu pamoja na wadau wengine ikiwemo Wizara ya Nishati, *EACOP* na wadau wengine kuhakikisha kwamba tunajenga hii barabara ili tutakapoanza kazi hii barabara isije ikawa ni kikwazo kwa maana ya madaraja na upana wa barabara yenyewe.

Mheshimiwa Spika, nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge taratibu zipo zinaendelea. Ahsante. (*Makofi*)

SPIKA: Ahsante sana Mheshimiwa Naibu Waziri kwa majibu hayo, kwa maswali ya Waheshimiwa Wabunge.

Waheshimiwa Wabunge muda wetu umkwenda sana na wachangiaji wako wengi sana hapa mbele, kumbe inabidi kipindi cha maswali tuishie hapo. Nilete matangazo tuliyonayo hapa mbele na tutaanza na matangazo ya wageni tulionao hapa Bungeni.

Kwanza ni wageni walioko jukwaa langu na hawa ni wageni wangu nitawatangaza. Kundi la kwanza la wageni wanatoka Bunge la Malawi na Bunge hili la Malawi limetuma ujumbe mzito sana watu wazito hapa nitawasoma lakini hawa wote wamekaribishwa na Naibu Spika wetu hapa wa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Bunge la Jamhuri wa Muungano wa Tanzania Mheshimiwa Mussa Azan Zungu ndiyo ameongozana nao. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wageni wetu tunaomba mkae halafu tutawaita mmoja mmoja, *you may be sited will be calling each name of yours up there*, kwa hiyo tunaanza na Mheshimiwa Madalitso Kazombo ambaye ni Naibu Spika wa Kwanza na Kiongozi wa msafara, karibu sana. *(Makofi)*

Tunaye pia Mheshimiwa Aisha Mambo Adams ambaye ni Naibu Spika wa Pili karibu sana, tunae pia Mheshimiwa Jacob Hara ambaye ni Waziri wa Usafirishaji, karibu sana, tunae pia Mheshimiwa Ned Poya ambaye ni Mbunge na Mjumbe wa Kamati ya biashara karibu sana, tunae pia Mheshimiwa Vuwa Kaunda ambaye ni Mbunge na Mjumbe wa Kamati ya Biashara karibu sana. *(Makofi)*

Tunae pia ndugu Chikondi Kachinjika ambaye ni Naibu Katibu wa Bunge, karibu sana, tunae pia Ndugu Gloria Kombo Dizidekha ambaye Afisa Itifaki Mkuu, karibu sana. Tunae pia Ndugu Masauko Daniel Chijere ambaye ni Mshauri wa Sheria, karibu sana. Tunae pia Ndugu Hanold Mtengo ambaye ni Katibu wa Naibu Spika wa Kwanza, karibu sana. Tunae pia Ndugu Philoz Chetenge ambaye ni Katibu wa Naibu Spika wa Pili. Karibuni sana wageni wetu kutoka Bunge la Malawi. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge katika Bunge hili ni mara ya pili tunapata ujumbe kutoka Malawi ukiongozwa na Naibu Spika ambaye wakati huo alipokuja hata mimi nilikuwa Naibu Spika, karibu sana naona umepata mwenyeji wako hapo, karibu sana. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge ninao wageni wengine kutoka Benki ya *CRDB* wakiongozwa na Afisa Uendeshahji Mkuu Ndungu Bruce Mwile, karibu sana ameongozana na Ndugu Chabu Mishwaro ambaye ni Meneja wa Kanda ya Kati, karibu sana. Yupo pia Ndugu Grace Adam ambaye ni Meneja wa *CRDB* Benki – Bunge, haya ahsanteni sana. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Waheshimiwa Wabunge, ahsanteni sana kwa makofi kwa Grace maana yake anatumuhudumia vizuri hapa Bunge. Tunae pia Ndugu Joycelean Makule ambaye ni Meneja Mwandamizi wa Uwekezaji wa Jamii, karibu sana. Tunae pia Ndugu Emmanuel Kiondo ambaye ni Meneja Mwandamizi wa Mawasiliano na Uhusiano, karibu sana. *(Makofi)*

Karibuni sana ndugu zetu kutoka CRDB Waheshimiwa Wabunge nitaleta tangazo linahusu ujio wao hapa punde halafu makofi nina uhakika yataongezeka, kwa hiyo mtulie hapo CRDB.

Waheshimiwa Wabunge, tunao pia wageni wa Waheshimiwa Wabunge. Tunao wageni watatu wa Mheshimiwa Patrobass Katambi ambaye ni Naibu Waziri wa Kazi Vijana Ajira na watu Wenye Ulemavu kutoka Shirika la *Foundation for Disabilities Hope* na wako upande gani, karibuni sana. *(Makofi)*

Tunao wageni watatu wa Mheshimiwa Michael Kembaki ambao ni UVCCM Kata ya Kenyamanyori kutoka Tarime Mjini, karibuni sana. Tunao pia wageni watatu wa Mheshimiwa Emmanuel Cherehani ambao ni Wenyeviti wa Vyama Vikuu vya Tumbaku wakiongozwa na Mwenyekiti wa Chama Kikuu cha Ushirika - Kahama Ndugu Hamisi Majogoro, karibuni sana. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge, baada ya yale makofi ni kama mmejipa haki sasa yakuendelea kuzungumza wengine naona mmesimama wakati mimi nimesimama na ninazungumza tutulie Waheshimiwa Wabunge tafadhali.

Tunao mgeni wa Mheshimiwa Dkt. Faustine Ndugulile ambaye ni mbunifu wa bidhaa za ngozi *Fau FaShion* ambaye ni Ndugu Gregory Mlay kutoka Jijini Dar es Salaam, karibu sana. Tunae mgeni wa Saashisha Mafuwe ambaye ni rafiki yake na Mbunge Mstaafu Mheshimiwa Moses Joseph Machali kutoka Bukoba Mkoa wa Kagera, karibu sana *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Tunao pia wageni watano wa Mheshimiwa Dkt. Steven Kiruswa ambaye ni Mke wake na wanafamilia wengine ambao ameongozana naye lakini tumtambue mke wake Agnes Kiruswa, karibu sana na wale wanaopunga mikono ni watoto wa Mheshimiwa Kiruswa. (*Makofi*)

Tunao wageni wengine wawili wa Mheshimiwa Dkt. Steven Kiruswa ambao ni wachimbaji wadogo wa Kampuni ya Sendeli *Mining company Limited*, karibuni sana. Tunao pia wageni wa nne wa Mheshimiwa Venant Daud ambo ni wawekezaji kutoka nchini Sweden pamoja na Kenya karibuni sana. Tunao pia wageni 20 wa Mheshimiwa Simon Songe Lusengikile ambao ni wanafunzi wa Chuo Kikuu cha Dodoma, karibuni sana. Tunao wageni waliotembelea Bunge kwa ajili ya mafunzo na hawa ni Wanafunzi 80 na Walimu 10 kutoka Kayenza Sekondari ya Morogoro Mjini, karibuni sana. Tunawashukuru wageni wetu wote kwa kuja kututembelea Bungeni. (*Makofi*)

Waheshimiwa Wabunge naendelea na matangazo. Tangazo kutoka kwa Katibu wa Bunge, Waheshimiwa Wabunge mnatangaziwa kwamba kama nilivyotoka kuwataja hapa wageni wetu kutoka *CRDB* Benki ambao wamekuja hapa kwa ugeni maalum kipindi hiki ni kipindi cha Mwezi Mtukufu wa Ramadhan na kwa kawaida *CRDB* Benki huwa ina utaratibu, wa kutoa *Iftar* kwa ajili ya Wabunge.

Waheshimiwa Wabunge, utaratibu huo umekuwa ukifanyika kila mwaka lakini mwaka huu wamekuja kivingine, kwa hiyo Waheshimiwa Wabunge wageni wetu hawa kutoka *CRDB* Benki badala ya kututayarishia *Iftar* safari hii wao watatukabidhi halafu sisi tutaenda kutayarisha *Iftar* wenyewe majumbani. (*Makofi*)

MBUNGE FULANI: Mheshimiwa Spika, hapo sawa hapo sawa.

SPIKA: Ahsanteni sana Waheshimiwa Wabunge kwa makofi hayo. Kwa hiyo, mkono huo wa futari kwa ajili ya

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Waheshimiwa Wabunge nitaupokea kwa niaba yenu halafu ...*(Makofi/Kicheko)*

Sasa Waheshimiwa Wabunge yaani mna wasiwasi na mimi?

MBUNGE FULANI: Ndiyo.

SPIKA: Nitapokea kwa niaba yenu halafu nitawakabidhi kwa sababu Bunge litakuwa linaendelea hapa. *(Makofi/Vicheko)*

MBUNGE FULANI: Tulia mitano tena.

SPIKA: Nitapokea kwa niaba yenu lakini mtakabidhiwa leo kwa sababu watakabidhi Saa Tano wakati Bunge linaendelea hapa, kwa hiyo msiwe na wasiwasi Waheshimiwa Wabunge. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge, nichukue fursa hii kuwashukuru sana *CRDB Bank* kwa ushirikiano mkubwa mnaotupa sisi kama Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa kutujali na kujali hasa kipindi hiki cha Ramadhani na tunawashukuru japokuwa yapo maneno kidogo siongei sana kwa sababu sijaujua huo mzigo nitakaopokea, lakini Wabunge watauona na tunawashukuru sana kwa kuendelea kuwa pamoja nasi katika Mwezi huu Mtukufu na Mwenyezi Mungu awajaalie neema nyingi zaidi. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge, kuna tangazo kutoka kwa Katibu wa *caucus* ya Chama cha Mapinduzi, mnatangaziwa Wabunge wote wa Chama cha Mapinduzi kwamba mara baada ya kuahirisha shughuli za Bunge Saa Saba kamili, Wabunge wa Chama cha Mapinduzi wataelekea Ukumbi wa Msekwa kuna Mkutano wa Wabunge wa Chama hiki.

Waheshimiwa Wabunge, tangazo halikuwa limekamiliika hapa, Mheshimiwa Machali ni *DC* wa Bukoba Mjini. Kwa hiyo, watu wakiambiwa kwamba Chama cha

Mapinduzi ni Mlezi ndiyo kwa namna hiyo kwa hiyo wawe wanaelewa vizuri. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge, mambo machache kabla sijaenda kupokea mzigo kutoka *CRDB Bank*, kwanza nataka niwatoe wasiwasi Waheshimiwa Wabunge wapo ambao wamepata nafasi ya kuchangia kwenye bajeti ya Waziri Mkuu na wapo waliopata nafasi ya kuchangia TAMISEMI na wapo ambao hawajapata nafasi ya kuzungumza kwenye bajeti ya Waziri Mkuu wala TAMISEMI, kwa hivyo wanakuwa na wasiwasi kwamba sasa bajeti zinazokuja kule mbele atasema wakati gani.

Waheshimiwa Wabunge, *caucus* hizi za vyama vinavyowakilishwa humu ndani, mimi niwaombe sana hawa Wabunge waliopo humu ndani ni vizuri wakapewa maelezo mazuri ili mtu ajue fursa itajitokeza wakati gani na yeye ajipange kuchangia wakati gani. Kwa nini? Kwa sababu inafika mahali tunaanza zile dakika tano tano sasa Mbunge anajimbo sijui lina Kata 40 hizo za dakika tano hazimtoshi. Anataka aseme kituo cha afya, anataka aseme barabara *TARURA*, anataka aseme waajiriwa sijui walimu mafao na mambo kama hayo. Kwa hiyo, Waheshimiwa Wabunge ili kuondokana na hiyo changamoto ya kuona kwamba bora tu niseme hata kama ni dakika tano tusiwe na wasiwasi, ukikosa kwa Waziri Mkuu, ukakosa TAMISEMI, Chama chako kikupe kipaumbele kwenye Bajeti Kuu kwa sababu kule nako unasema mambo yote. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge, Vyama vinavyohusika, mtu aliyepata nafasi kwenye TAMISEMI, mtu aliyepata nafasi bajeti ya Waziri Mkuu ile Bajeti Kuu asipewe kipaumbele kwa sababu amepewa nafasi ya kuzungumza mambo yale yale, apewe mwingine.

Waheshimiwa Wabunge, mimi hapa sifurahi kama kuna Mbunge ambaye yeye kila bajeti atapata nafasi halafu wenzake hawapati, kwa hiyo hata zile tano anawabania wenzake. Kwa hivyo, niwaombe sana wale ambao mnatuongoza hapa kwa kuleta majina, sisi tutatamani

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

wachangiaji wapewe muda wa kutosha wamalize hoja zao. Ambaye hakupata kwenye hii, atapata kwenye nyingine na huko nyingine atakapopata tuangalie yale mambo wanayoyazungumza. Kwa hiyo, isitokee Mbunge akajiona mnyonge hapa kwa sababu Bajeti Kuu tunazungumza mambo yote yale yaliyopo TAMISEMI pia kwa Mheshimiwa Waziri Mkuu. *(Makofi)*

Kwa hivyo na ninyi muwapange sawa sawa isitokee kwamba kuna Mbunge anakosa nafasi au anapewa muda mfupi kwa sababu kuna Wabunge wameomba wengi kwenye hiyo sehemu wakati yeye hajawahi kuchangia.

Jambo lingine ambalo nalazimika kulitolea ufafanuzi na ni kwa sababu muda wetu ni finyu na mtu anataka hoja zake zote zifike kwa Serikali. Sasa taarifa zimekuwa zikitoka kwa namna ambayo kila siku ni kama najikuta nawafundisha hivi lakini lazima tuelewe sana kanuni yetu inayohusu taarifa.

Waheshimiwa Wabunge, taarifa lengo lake ni kutoa ufafanuzi juu ya kile anachochangia mwenye muda wake. Siyo kwa ajili ya kusema jambo lililopo jimboni kwako wewe ili kumuongezea yeye kwenye mchango wake, siyo lengo la taarifa. Pia taarifa lengo lake ni kufafanua jambo ambalo pengine linapotoshwa ndiyo lengo la taarifa ili usiseme huyu mtu anasema uongo unampa taarifa ili arekebishe mambo yakae vizuri. *(Makofi)*

Kwa hivyo, taarifa siyo kwa ajili ya kuongezea mchango wa Jimbo lako, unanza kusema hata kwangu kuna changamoto kama hii, hapana siyo lengo la taarifa. Sasa nimelisema hili kwa ujumla kabisa ili hata Waheshimiwa Wabunge tuwe tunapima kwa sababu muda wa taarifa unachukuliwa kwenye ule muda wa Mbunge mwenzako anayechangia.

Waheshimiwa Wabunge, muda wa utaratibu ni wa kiti hapa, muda wa taarifa ni muda wa yule anayechangia. Kwa nini? Kwa sababu unamsaidia kwenye hoja yake. Sasa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

wewe lazima upime hayo unayotaka kusema unamsaidia kwenye hoja yake? Unafafanua hoja yake? Au unasema ya kwako? Kama unasema ya kwako subiri nafasi yako yakuchangia. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge, nadhani hili tutakuwa tumeshaelewana, kwa hiyo inaweza kutokea pengine Mbunge anataka kusema jambo fulani, subiri muda wako wa kuchangia, usimsumbue Mbunge mwenzio katika muda wake.

Pia umezoeleka utaratibu Waheshimiwa Wabunge mnawasha kisemeo kabla hujatambuliwa na kiti. Kwa hivyo yale maneno unayoyasema yanaingia kwenye Taarifa Rasmi za Bunge kwenye mchango wa Mbunge mwenzako.

Waheshimiwa Wabunge, ukishaanza tu taarifa, na kule yanaingia hivyo hivyo taarifa na yeye anaendelea kuongea, taarifa zinaendelea kuingia pale katikati. Kwa hivyo, kwa mujibu wa Kanuni zetu unasimama mahali ulipo, kama unaona huonwi unagonga halafu utaulizwa, umesimama kwa sababu zipi ili kuondoa huo mkanganyiko.

Kwa hiyo, niwaombe Waheshimiwa Wabunge tufuate huo utaratibu. Simama mahali ulipo Kiti kikuone halafu kikupe fursa ya kuzungumza.

Waheshimiwa Wabunge, baada ya ufafanuzi huo Waheshimiwa Wabunge sasa Mwenyekiti atakuja hapa ili mimi nikawasaidie kupokea mzigo kutoka *CRDB*. *(Makofi/Kicheko)*

Hapa Mwenyekiti (Mhe. David M. Kihenzile) Alikalia Kiti

MWENYEKITI: Katibu!

NDG. ASIA MINJA – KATIBU MEZANI:

HOJA ZA SERIKALI

**Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa
Fedha 2022/2023 - Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa
na Serikali za Mitaa**

(Mjadiliano Yanaendelea)

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge tunaendelea na uchangiaji ninamuita Mheshimiwa Jafari Chege wakati huo Mheshimiwa Kavejuru Eliadory Felix na Mheshimiwa Joseph Kizito Mhagama anajiandaa.

MHE. JAFARI W. CHEGE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nikushukuru kwa kunipa nafasi nami kupata ridhaa ya kuchangia kwenye Wizara hii muhimu ambayo kimsingi inagusa Maisha ya wananchi wa chini, wananchi maskini kabisa wa maeneo yetu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nianze kwa kusema kwamba pamoja na yote hayo mahitaji ya mwananchi maskini, yule mwananchi wa chini kabisa mahitaji yake makubwa huwa ni barabara nzuri ya kumfanya atoke eneo moja kwenda eneo lingine, inamfanya awe na uhakika wa afya, Wizara hii inapoweka zahanati na kuweka kituo cha afya inamsaidia kumtengenezea yule mwananchi maskini mazingira mazuri ya kufika eneo husika, haya yote yanafanywa na Wizara hii.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Wizara hii inapojenga madarasa, inaboresha miundombinu ya elimu inamsaidia mwananchi maskini kutoka eneo moja kwenda eneo lingine kwa muktadha huo, ndiyo maana nimesema leo nimepata bahati ya kuwasemea wananchi wanyonge kabisa ambao kimsingi kwa muktadha huo Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mama Samia Suluhu Hassan kwa kuliona hilo akaamua kwa upendo mkubwa... *(Makofi)*

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge naomba tumsikilize mchangiaji anachangia, endelea Mheshimiwa.

MHE. JAFARI W. CHEGE: Mheshimiwa Mwenyekiti, Mheshimiwa Rais akaamua kupeleka fedha kwenye Wizara hii ili kufanya kazi kubwa kwa wananchi hawa maskini. Mheshimiwa Rais kipekee kabisa nimshukuru sana kwenye Jimbo langu la Rorya nilipokuja mwaka jana kuzungumza kuhusiana na daraja la Mto Mori ambalo linaunganisha Tarafa Tatu, nilizungumza kwa kuamini kwamba wale wananchi maskini wanaotakiwa kufanya shughuli za kibiashara kutoka eneo moja la Tarafa moja kwenda Tarafa nyingine kati ya Tarafa Nne, Tarafa Tatu zinakwenda kunufaika na daraja hili. Mheshimiwa Rais hakusita alinipa zaidi ya *1.5 billion*, hivi ninavyozungumza daraja lile linajengwa eneo lile. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mheshimiwa Rais kwa kutambua mchango mkubwa na mchango mkubwa kwa wananchi maskini ameleta fedha kwa ajili ya miradi ya ujenzi wa madarasa nchi nzima ambao tunaziita *UVIKO* mimi sitamani tuziite *UVIKO*, Mimi kwangu nilipata zaidi ya Shilingi Bilioni 2.3, ni kwa sababu alitambua wananchi maskini wakati wanapofika kipindi cha kwenda mashuleni wanachangishwa fedha kwa ajili ya ujenzi wa madarasa yale ili watoto wao waende kusoma, akaamua kumsaidia yule mwananchi wa chini kuleta fedha kwa ajili ya ujenzi wa madaraza hayo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mheshimiwa Rais hakuishia hapo kwenye maeneo mengi kwa kutambua mchango mkubwa wa afya mwananchi maskini Mzee wa kawaida anapougua anahitaji apate huduma ya kwanza ni kupata dawa, akaona ili aweze kumboreshea mazingira hayo akaleta fedha kwenye Majimbo yote ya vituo vya afya pamoja na zahanati. Kwangu peke yake kwa mwaka mmoja wa Mheshimiwa Rais amenipa zaidi ya Shilingi Bilioni Moja kwa ajili ya ujenzi wa vituo vya afya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ndiyo maana nashawishika kusema kabisa hadharani kwamba Mheshimiwa Rais

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

ameamua kushughulika na wananchi wa chini kabisa, hii ndiyo dhama na dhamira njema ya Wizara hii.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kipekee nirudi kuwashukuru Waheshimiwa Mawaziri kwa kutambua pamoja na kutuwakilisha vijana kwenye mchango na namna mnavyofanya kazi, sisi kama vijana hatuna budi kuwapongezeni na kuwashukuru kwa sababu kama kweli msingetimiza haya maana yake mlikuwa mnapoteza uaminifu mkubwa sana kwetu vijana, endeleeni kuchapa kazi kwa mchango huo mkiamini haya yote Mwenyezi Mungu atawajaalia. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya hayo ninao ushauri wa aina mbili kwa Wizara hii, jambo la kwanza ni *commitment* yako kwenye Halmashauri, *commitment* hii uielekeze kwenye usimamizi wa fedha za miradi na hauwezi kuelekeza kwenye usimamizi wa fedha za miradi kama Waheshimiwa Madiwani hawako *stable*, kama Waheshimiwa Madiwani hawapati posho yao ya kueleweka ningetamani niungane na Waheshimiwa Wabunge wenzangu waliozungumza jana, badala ya kulipwa posho ya Shilingi 350,000 tuone namna gani Waheshimiwa Madiwani wenzetu wanalipwa mishahara badala ya kulipwa posho. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo la pili ni Mheshimiwa Waziri uimarisha sana usimamizi wa kufanyika vikao vya Madiwani. Mathalani kwangu vikao vya sasa vinavyofanyika leo ninapozungumza kinafanyika kikao cha Baraza la Madiwani kujadili robo ya pili ya mwaka wa bajeti, yaani toka mwezi wa Kumi Kikao cha Baraza la Madiwani hakijawahi kukaa kinakaa leo mwezi wa Nne. Sasa tazama hapo fedha zako za miradi nani anayesimamia, ni nani anaehoji?

Mheshimiwa Mwenyekiti, Kamati ya fedha iliyotakiwa ikae mwezi wa Februari, mwezi wa Januari, mwezi wa Disemba haijaka inakaa mwezi wa Aprili kujadili mapato na matumizi ya fedha zilizokwenda hizi tunazungumza za Mama Samia za mwezi wa Disemba, Januari na Februari, ni nani anapeleka usimamizi ulio imara? *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo Mheshimiwa Waziri ninakuomba ninajua na ninawaamini imarisheni *commitment*, wekeni *commitment* hasa kwa Wakurugenzi, vikao vya Madiwani vifanyike kwa wakati kwa sababu bila vikao vya Madiwani kufanyika kwa wakati maana yake hizi fedha zinazokwenda hazitapa usimamizi imara. Mheshimiwa Rais atakuwa anapeleka fedha, miradi inachelewa kuanza, na hakuna chochote kinachofanyika.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwisho kwenye hili umetuletea fedha kwa ajili ya vituo vya afya na ninashukuru sana Mheshimiwa Rais ametuletea Milioni 500 kwenye Tarafa ambayo haikuwa na kituo cha afya. Watalaam wanakwenda wananchi wameshaamua wapi wanajenga kituo cha afya kwenye Kata husika, wanawaambiwa hairuhusiwi kujenga hapa tumepata mwongozo kutoka Wizarani. Wanazalisha mgogoro mwingine toka mwezi wa kwanza, wa pili, wa tatu, wa nne tunabaki kujadili wapi kiende kujengwa kituo cha afya ile fedha ya Mama Samia maana yake imekuja ndiyo maana tunasema fedha zinakuja za miradi lakini utekelezaji wake unachelewa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nikuombe Mheshimiwa Waziri *commitment* kwenye maeneo haya uweze kuweza kusimamiwa vizuri ili Wakurugenzi wasikuangushe mwisho wa siku.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo la pili la ushauri kwenye fedha ya miradi ya kimkakati. Mheshimiwa Waziri ni lazima fedha za miradi ya mkakati ziende kwenye Halmashauri ambazo hazina mapato *stable*, mapato yake hayapo *stable* mathalani kwangu Rorya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ili niweze kuendesha Halmashauri mapato yangu yanategemea aina tatu, moja ni uvuvi, mbili ni kilimo, tatu ni ufugaji. Sasa ninyi Waheshimiwa Wabunge na Mheshimiwa Waziri wewe unafahamu kwa miaka mitatu hii mfululizo mpaka leo namna ya uvuvi wa nchi hii ulivyoathirika, kuna watu wamefilisika, kuna watu wamekimbia kwenye sekta ya uvuvi.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, leo Halmashauri fedha inayokusanywa kwenye uvuvi ni ya wale wavuvi wadogo ambao inasubiri wakavue irudi kupanga mipango mikakati ya maendeleo. Ukienda kwenye kilimo hatuna *irrigation scheme* yoyote inayofanyika ndani ya Wilaya ile, maana yake anasubiri mkulima mdogo alime mazao yake, akiwa anapeleka kwenye minada ikachukua ushuru ipange miradi ya kimaendeleo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tuende kwenye ufugaji, leo tunafanya ufugaji ambao ili mwananchi aweze kupeleka mfugo wake kwenye mnada Halmashauri iende ikachukue kodi ichukue fedha ipange miradi ya kimaendeleo. Hatuna mradi mkubwa zaidi ya hii miradi ya kimaendeleo ya ujenzi wa vituo vya afya ambao unazidi Bilioni Moja au Milioni 500 ambao unaweza ku-*sustain* ukuaji wa uchumi wa Halmashauri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninakuomba kwenye fedha za miradi ya kimkakati, kwa kuwa tayari nimeona imepangwa bajeti peleka fedha kwenye hizi Halmashauri ambazo mapato yake ya Halmashauri hayapo-*stable* ambayo ukitazama kwa namna muda unavyokwenda itafika mahali hizi halmashauri zita *collapse*.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa sababu kama uvuvi unakwenda na umeshuka kweli kweli lini Halmashauri baada ya miaka mitatu, minne, mitano huko mbeleni itaweza kujiendeshaje.

Mheshimiwa Mwenyekiti, niliwahi kuleta ombi Mheshimiwa Waziri kutumia fursa ya kwetu sisi ya kimpaka kule Kirongwe. Wilaya yetu imepakana na nchi ya Kenya tukaleta hapa maombi na nichukue nafasi hii kumshukuru sana Mheshimiwa Waziri wa Ardhi, kwa kulitambua akaamua kutupa fedha kwa ajili ya kujenga *one border post* - Kirongwe ili tutumie fursa ya kimpaka wa Kenya na Tanzania, lakini kujenga *one border post* bila kuwa na fedha za kimkakati za kujenga soko pale haitatusaidia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nikuombe kupitia fedha zako za kimkakati kupitia kuisaidia na kuinusuru ile Halmashauri utupe fedha ili tuweze kujenga soko la kisasa pale mpakani ili tuweze kunufaika na soko la Kenya na Tanzania kwa sababu tayari Wizara ya ardhi imekwishatupa fedha kwa ajili ya kujenga *one border post*, utakuwa umetusaidia sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia utupe fedha ya mradi ya kimkakati kwa ajili ya ujenzi wa stendi ya Mika. Ndugu yangu Mheshimiwa Waziri unapoingia daraja la Kirumi pale mpaka unakwenda Tarime ile yote ni Rorya lakini wewe ni shahidi hakuna stendi yoyote ambayo magari yanaingia kwa ajili ya kulipa ushuru na hakuna stendi yoyote ambayo wananchi wanafaidika.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nikuombe kwenye eneo lile kwenye fedha za miradi ya kimkakati nipe fedha angalau tuweze kuweka stendi na soko pale ili tuweze kusaidia vyanzo hivi ambavyo havipo imara vya Halmashauri vya kila mwaka. *(Makoff)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia tunayo maeneo mengine mengi tu, tuna eneo la Nyancharakenye pale ukitupa fedha kwenye ujenzi wa stendi bado ninaweza nika-*sustain* na kuendesha maeneo yale. *(Makoff)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwisho nizungumzie kuhusiana na maeneo ya miradi hii. Tunayo maeneo ambayo Mheshimiwa Waziri yanaunganisha kati ya Kata na Kata, naomba tupate fedha kwa ajili ya ujenzi wa daraja la Nyathorogo ambalo linatuunganisha kati ya Kata ya Nyathorogo na Kata ya Tarime vijijini kwa sababu bila kufanya hivyo wananchi wa eneo moja hawawezi kutoka eneo moja kwenda eneo la pili. Ninaomba nipate fedha kwa ajili ya ujenzi wa daraja linalouunganisha Kata mbili Kata ya Kitembe na Kata ya Roche ili angalau kuweza kuwasaidia wananchi wanaotoka eneo la Kata moja na Kata nyingine. Kwa kufanya hivyo kama nilivyotangulia kusema unakuwa umemsaidia na umemkomboa mwananchi maskini ambaye kimsingi anakuwa amelima mazao yake anataka atafute

soko la upande wa pili lakini hana namna ya kufika eneo la upande wa pili. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo nikuombe Mheshimiwa Waziri kwa sababu tumeziweka kwenye fedha za miradi ya kimaendeleo utusaidie sana, lakini pale utakapoweza Mheshimiwa Waziri tusaidie pia kutokana na jiografia ya Jimbo la Rorya niliwahi kusema hapa, vituo vya afya vya maeneo ya mpakani mwa Kenya tunazo Kata zaidi ya tatu zinapakana na Kenya hazina kituo cha afya ambacho ni imara. Ninakuomba Mheshimiwa Waziri angalia Kata ya Roche, Kata ya Goribe na Kata ya Bukura kama wanaweza sehemu mojawapo kupata kituo kizuri cha afya, Kata hizi zote tatu zinapakana na nchi ya Kenya lakini wananchi wa mpakani hawa hawana namna ya kupata kituo cha afya maeneo yale, hawana huduma hiyo. Kwa hiyo nikuombe maeneo haya kupitia zile Kata za kimkakati tupate kituo maeneo yale ili kuboresha na kudumisha maeneo yale ya kiuchumi ili angalau wale wananchi wanapopata shida kwenye sekta ya afya waweze kupata mahali pengine pa kuweza kupata matibabu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mheshimiwa Waziri nikuombe la mwisho, kupata fedha za miradi ya dharura zipo barabara ambazo nimeziwakilisha kwa Mkurugenzi wa *TARURA*. Tuna barabara moja ya kutoka Shirati kwenda Minigo hii barabara hivi tunavyozungumza haipitiki kutokana na mvua zilivyonyesha. Tuna barabara moja ya kwenda Kuruya kwenda Marasibora, Randa kwenda Masike, Masangura kwenda Koryo, Nyamusi kwenda Panyakoo pamoja na Shirati. Barabara hizi ninavyozungumza Mheshimiwa Waziri hazipitiki na kwa sababu tumekwishaleta maombi ya fedha ya dharura ili angalau kwa kipindi hiki mvua inavyonyesha wananchi wetu waweze kutoka eneo moja kwenda eneo lingine. Nikuombe sana Mheshimiwa Waziri niweze kupata fedha kwa ajili ya uboreshaji huu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya haya machache nakushukuru sana naunga mkono hoja. Ahsante sana. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante Mheshimiwa Jafari Chege sasa namwita Mheshimiwa Kavejuru Felix wakati huo Daktari Joseph Kizito Mhagama na Mheshimiwa Aloyce Andrew Kwezi wanajiandaa.

MHE. KAVEJURU E. FELIX: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana kwa kunipa fursa hii na mimi niweze kuchangia kwenye hoja ya Waziri wa TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwanza nimpongeze Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, nimpongeze Mheshimiwa Daktari Philipo Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, nimpongeze Mheshimiwa Kassim Majaliwa Waziri Mkuu wa Serikali wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kazi kubwa iliyotukuka ya kutuletea maendeleo endelevu katika nchi yetu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa niaba ya wana Buhigwe tunawashukuru sana kwa miradi mingi ambayo Mama ameleta. Tumejenga madarasa 53 kutoka kwenye fedha ya *UVIKO*, tumepata fedha za vituo viwili, tunashukuru sana. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, nichukue nafasi nyingine ya pekee kumpongeza na kumshukuru Waziri wa TAMISEMI Mheshimiwa Innocent Lugha Bashungwa, lakini nimpongeze tena David Ernest Silinde Naibu Waziri wa TAMISEMI na Daktari Festo John Dugange kwa kazi kubwa wanazozifanya. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba sasa nijielekeze kwenye uchangiaji wa hoja. Nimesoma Hotuba yako mwanzo hadi mwisho, ninashukuru hotuba iko vizuri na mimi ninaiunga mkono. Ukurasa wa 46 kwenye miradi ya kimkakati Buhigwe ni Wilaya mpya ni Wilaya changa, bado tuna mapungufu makubwa sana. Mapato yetu ya ndani ni madogo sana, hatuna stendi ya Wilaya kwa ajili ya mabasi, hatuna stendi ya malori, hatuna soko la Makao Makuu la Wilaya. Ninamuomba sana Waziri wa TAMISEMI atukumbuke katika mpango wake, katika bajeti yake ya 2022/2023 kutupa mradi

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

wa kimkakati utakaoweza kutuongezea mapato ikiwa ni pamoja na stendi ya mabasi, stendi ya malori na soko la Wilaya la kimkakati. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, ukurasa wa 66 na ukurasa wa 105, nimeona pale kwenye upande wa *TARURA* kwenye bajeti yako umeeleza kinagaubaga kwamba kwa mwaka 2022/2023 madaraja na vivuko 322 vinaenda kujengwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika Jimbo la Buhigwe tuna matatizo makubwa sana ya kimawasiliano, tunalo daraja ambalo ni muhimu sana la kuunga Wilaya ya Buhigwe na Wilaya Kigoma Kaskazini, ukitokea daraja hilo lijengwe ukitokea kwenye Kijiji cha Kigogwe kwenda kwenye Gereza la Kwitanga. Kwenye bonde la mto huo kuna vijiji takribani Nane ambavyo vinalima sana zao la tangawizi na vimeitikia mwito wa zao la chikichi ambalo Mheshimiwa Waziri Mkuu Kassim Majaliwa amelisimamia kweli. Vijiji hivi ni Kigogwe, Mrungu, Kishanga, Munzenze, vyote hivi vinahitaji viunganishwe, daraja hili ni kubwa nalo ni la mto Ruiche. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, sambasamba na hilo nichukue nafasi ya pekee kumshukuru Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa Shilingi Milioni 500 alizotupatia, ninaomba tena kwa bajeti ijayo atupatie Milioni 500 kwa Majimbo ili tuweze kutengeneza tena barabara zetu huko Majimboni.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Wilaya yangu wananchi wamefanya jitihada kubwa sana. Kuna maboma makubwa ya Zahanati, maboma hayo ya Zahanati yapo katika Kijiji cha Kitambuka, Msagala, Ndoha, Mulungu, Kimara, Mbanga, Chagwe, ninaomba na Waziri wa TAMISEMI ananisikia kwa dhati kabisa Wanabuhigwe wamenituma haya maboma ya Zahanati yana zaidi ya miaka saba yanahitaji kupauliwa tu, Milioni 50 zinatoshwa tungeomba utusaidie katika bajeti ijayo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sambamba na maboma ya zahanati ni kwenye Elimu. Buhigwe kuna Kata ambazo

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

zimefanya jitihada zimejenga zenyewe zinasubiri msaada wa kupaua, maboma yako tayari kwa ujenzi wa shule za sekondari nayo yamejengwa katika vijiji vifuatavyo, Kilelema, Mbanga, Chagwe, Kirungu na Songambebe, tunahitaji katika bajeti ya mwaka ujao na Wizara hiyo ilione.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nami nichukue nafasi hii ya pekee kuungana na Wabunge wenzangu kwa kutambua kazi kubwa wanayoifanya Madiwani, posho na mshahara wanaoupata hauwatoshi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sambamba na hilo awali posho za Madiwani zilikuwa ikilipwa na Halmashauri, posho zao zilikuwa zikilipwa na Wakurugenzi, ninaomba ikiwezekana uelekeze sasa viwango vile vilivyokuwa vikilipwa na Halmashauri vikawaendee Wenyeviti wa Serikali za Mitaa, Wenyeviti wa Serikali ya Vijiji.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hawa wanafanya kazi kubwa sambamba na Watendaji wa Vijiji lakini Serikali imewasahau wanaacha shughuli zao usiku na mchana wanafanya kazi za kusimamia miradi yetu, Serikali iwakumbuke.

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya maelezo hayo machache ninaunga mkono hoja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante. Nilikuita Mheshimiwa Daktari Joseph Kizito Mhagama.

MHE. JOSEPH K. MHAGAMA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana kwa kunipa nafasi ya kuchangia hotuba ya Ofisi ya Rais TAMISEMI muda huu wa asubuhi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, dhana ya uchumi jumuishi kwa maana ya *inclusive economy* ambapo kila Mtanzania atanufaika na ukuaji wa uchumi wa Taifa letu ni pale ambapo kila Mtanzania atakuwa amefikiwa na huduma muhimu na za lazima kama vile maji, umeme, barabara, afya na elimu. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Serikali ya Awamu hii ya Sita kwa sehemu kubwa imefaulu sana kwenye maeneo makubwa mawili au matatu. Kwa sehemu kubwa tumefaulu suala la umeme vijijini lakini changamoto bado zipo, linalohusiana na sehemu hii ya TAMISEMI tumefaulu sana kwenye eneo la elimu na afya hasa kwenye shule zetu za msingi na sekondari kwa bajeti kubwa ambazo zimetengwa kwenda kuboresha maeneo hayo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia upande wa afya kwa kiwango kikubwa, fedha zimekuwa zinakwenda kwenye zahanati, fedha zimekuwa zinakwenda kwenye vituo vya afya na Hospitali za Wilaya na Hospitali za Rufaa tumeendelea kuzijenga. Kwenye eneo hili naomba niipongeze sana Serikali ya CCM chini ya Rais Samia Suluhu Hassan kwa kufanya kazi vizuri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia nitumie fursa hii kumpongeza sana Waziri Mheshimiwa Innocent Bashungwa pamoja na Manaibu Waziri wake wote wanafanya kazi nzuri sana. Nitumie pia fursa hii kumpongeza Katibu Mkuu Profesa Shemdoe haya ni majembe kwelikweli na wamefanya kazi nzuri katika maeneo hayo niliyoyataja. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na nia nzuri na kubwa ya Serikali ya Awamu ya Sita, pamoja na jitihada kubwa ambazo Serikali ya Awamu ya Sita imeendelea kuzifanya bado tuna changamoto kubwa kwenye barabara za vijijini. Nimesema ili Watanzania wanufaike na dhana ya *inclusive economy* ni lazima barabara za vijijini ziboreshwe na zijengwe kwa ukamilifu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, bajeti ambayo imekuwa inatolewa bado haitoshi, Madaba Halmashauri yetu kwa miaka mitano mfululizo imekuwa ikipokea asilimia tano tu ya mahitaji yake yote ya barabara za vijijini. Madhara yake tumeendelea kuwa na barabara mbovu kwa muda mrefu. Hata hivyo, nitambue kazi kubwa ambayo Serikali imeifanya kwenye bajeti iliyopita ambapo alitoa zaidi ya Shilingi Billioni

Moja na Milioni Mia Tano ambayo kwa mahitaji ya Madaba ni asilimia 15 ya mahitaji ya barabara za vijijini.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tumeweza kupiga hatua kwenye eneo hilo, nampongeza sana *CEO* wa *TARURA* na timu yake nzima na Serikali katika ujumla wake. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, ombi langu Serikali itambue kwamba pamoja na kutoa fedha kiwango hicho, kwa Madaba yetu sisi hiyo ni asilimia 15 tu ya mahitaji halisi ya barabara Halmashauri ya Wilaya ya Madaba. Ndani ya Mji wa Madaba tuna kilomita 66 zimeanza kufunguliwa kwa maeneo ya Lituta na Madaba Mjini na bado hatujakidhi mahitaji ya Watanzania wanaoishi Madaba.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ndani ya Halmashauri ya Madaba tuna zaidi ya kilomita 642 ambazo zinahitajika kujengwa na kuboreshwa. Tuna madaraja yanayokwenda maeneo muhimu ya uzalishaji, ikiwemo Yerusalemu, Kwangoko, maeneo mengine ya Mtengimbole, Litepatile na maeneo yote ya Madaba tunayo changamoto kubwa ya barabara.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mheshimiwa Waziri azingatie kwanza kuhakikisha kwamba bajeti iliyokusudiwa itolewe lakini fedha zaidi za ujenzi wa barabara vijijini ziongezwe, bila hivyo tutakuwa hatujakidhi matakwa ya kujenga uchumi *inclusive* ambao utawanufaisha Watanzania wengi hasa walioko vijijini. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, Halmashauri ya Madaba ni Halmashauri changa, mapato yake kwa asilimia kubwa yanawategemea wakulima wadogo wadogo na kwa sehemu nyingine tunategemea kilimo cha miti, ukiachana na hizo hatuna vyanzo vingine. Tunaomba Serikali itusaidie tujenge stendi ya Madaba ambayo itachangia asilimia 20 ya mapato ya Halmashauri ya Wilaya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa kuzingatia maslahi ya muda, nakushukuru sana na ninaunga mkono hoja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante Mheshimiwa Daktari Joseph Kizito Mhagama. Nilimuita Mheshimiwa Aloyce Kwezi, wakati huo Mheshimiwa Aida Joseph Khenani pamoja na Mheshimiwa Twaha Ally Mpembenwe na Mheshimiwa Mwantumu Mzamili Zodo wanajiandaa.

MHE. ALOYCE A. KWEZI: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante nimesimama mbele ya Bunge lako kwa heshima kubwa. Awali ya yote nianze kuwapongeza sana Ofisi Rais TAMISEMI, Mheshimiwa Waziri hongera sana Manaibu wako wote wawili ni watu ambao wanatupa ushirikiano wa kutosha tunawapongeza sana.

Mheshimiwa Spika, pia nisisahau kumpongeza mshauri Mtendaji Mkuu wa Wizara Profesa Shemdoe pamoja na timu yake yote, nisiwasahau Ndugu Seif pamoja na *D/D* Ndugu Moga.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mchango wangu kwanza nimeanza kwa kuwapongeza kwa sababu ninakiri kwamba kazi iliyofanyika na TAMISEMI ni kazi kubwa sana, kazi hii imefanyika kwenye Majimbo mbalimbali katika nchi yetu ya Tanzania. Mfano, kwangu Kaliua wamenisaidia mpaka sasa tunapongeza tumemaliza hospitali ya Wilaya karibu Bilioni 2.2, tunaendelea na ujenzi wa vituo vya afya viwili Shilingi Bilioni Moja, lakini tunaendelea na zahanati nane za ujenzi, ndiyo maana nasimama na kusema siyo hiyo tu hata barabara kazi iliyofanyika ni kubwa sana na nilikuwa najjuliza hawa mabwana hii *teamwork* wanaitoa wapi. Nikagundua inawezekana hawa ni mashabiki wa ile timu ya nguvu moja ile, ndiyo maana mambo yanazidi kuwa mazuri, hongereni sana. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naungana na Wabunge wenzangu kuweka msimamo mkubwa sana kwa Waheshimiwa Madiwani. Waheshimiwa Madiwani wanaishi mazingira magumu sana, wapo Madiwani kutoka Kijiji mpaka Kijiji ni kilomita 60. Kwa mfano, kwangu kuna Kata inaitwa Ukumbisiganga kutoka Ukumbisiganga mpaka Usinga kilomita 48, Diwani anatakiwa ahudumie wananchi kule.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Anahudumia vipi hana pikipiki, posho 350,000 kwa kweli mfumuko wa bei upo, hii hali kwa nini tuiangalie.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninawiwa kuishauri Serikali yangu ya Chama cha Mapinduzi, nawaomba kwa heshima zote tuhakikishe Madiwani tunawapandishia posho zao. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia nina ushauri mkubwa sana sehemu ya Kamati zile za kwetu kule Halmashauri, Kamati ya Elimu, Afya na Maji na Kamati ya Uchumi, Ujenzi na Mazingira. Kamati hizi hazikagui miradi kwa sasa, kwa nini Kamati ya elimu, afya na maji haikagui miradi yake ya elimu, miradi yake ya elimu na miradi yake afya. Kwa nini Kamati za uchumi hazikagui miradi ya kwake.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwongozo mliyoutoa TAMISEMI hapo nataka niwashauri mlielekeza Kamati ya fedha ndiyo ikague, hizi Kamati zingine wanapokutana kwenye vikao tumewanyima *ownership*, wanatakiwa wafahamu nini kinaendelea kwenye maeneo mengine. Kwa hiyo, nashauri mtoe mwongozo angalau mara mbili kila mwaka hizi Kamati za Elimu, Afya na Maji na Kamati za Uchumi, Ujenzi na Mazingira zikague mazingira.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nashauri jambo lingine kwenye upande wa *TARURA*, bararaba mtandao wa barabara kwangu ulikuwa kilomita 1,370 sasa vijiji 26 Mheshimiwa Rais kaviachia, sasa mtandao umeongezeka tuna kilomita 2,370 naomba tuangalie zile bajeti zetu za *maintenance* pamoja na mambo mengine ili kuhakikisha tunaisaidia *TARURA* vizuri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nizugumzie suala la Watumishi, nimeongea mazuri yaliyofanyika lakini haya mapya yote yaliyofanyika zikiwemo shule shikizi zinahitaji watumishi, zinahitaji walimu, zinahitaji watumishi wa Idara ya Afya, zinahitaji Maendeleo ya Jamii. Naomba kwa hekima zote, niwaombe Serikali yangu Sikivu ya CCM tuhakikishe

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

tunawapata watumishi hawa ili kuhakikisha tunakuwa na kauli moja ya kusaidia nchi yetu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kusema haya nimalizie kwa kuomba jambo moja, *TARURA* hawana vifaa vya maabara hebu TAMISEMI wazungumze na watu wa ujenzi. Miradi inapokamilika yale majengo yaachwe kwenye Halmashauri husika, kinyume cha kuyaacha hayafanyi chochote.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mfano kwangu Mkurugenzi alishaomba *TARURA* wakitumia yale kama Ofisi na vile vifaa vya maabara Mratibu wa Mkoa wa *TARURA* hana vile vifaa. Barabara zetu tunazipimaje? Ni kwa nini tusiweke uratibu mzuri wa vifaa ili barabara zetu zipimwe vizuri na tuweze kujua na kuzijenga kwa ubora unaotakiwa? *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kuyasema hayo nakushuru, ahsante sana, naunga mkono hoja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Kwezi kwa kuongea kwa ufupi, nilimuita Mheshimiwa Aida Khenani wakati huo Mheshimiwa Twaha Ally Mpembenwe pamoja na Mheshimiwa Mwantumu Mzamili Zodo wanajiandaa.

MHE. AIDA J. KHENANI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru kwa kunipatia nafasi. Namshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunijali afya kuweza kuzungumza leo ndani ya Bunge lako Tukufu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, niungane na Wabunge wote ambao wamezungumzia maslahi ya Madiwani, tukiamini na Wabunge ni Madiwani kwenye Halmashauri zetu. Tunatambua changamoto ambazo wanapitia Madiwani wetu, na kwa sababu ya muda hiyo hoja naamini imepokelewa vizuri. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nitajikita kwenye Ibara ya 145 ya Katiba ya nchi yetu ambayo inazungumzia kutakuwa

na vyombo vya Serikali za Mitaa. Mwaka 2008 tulipata Mamlaka ya Mji Mdogo wa Namanyere, mwaka 2014 tukiwa tumeanzia kwenye vikao vya DCC, RCC aliyekuwa Mkuu wa Mkoa wa Rukwa Mheshimiwa Stella Manyanya akaandika barua kumuandikia Waziri wa TAMISEMI kipindi hicho na 2014 hiyohiyo ikaonekana katika Halmashauri ambazo zinatakiwa kupewa Halmashauri ya Mji ikaonekana Wilaya ya Nkasi tumekidhi vigezo 2014.

Mheshimiwa Mwenyekiti, leo tunazungumza ni mwaka 2022 na hili suala siyo utashi wa mtu ni takwa la Kisheria. Kwenye Ibara 145 Kifungu Kidogo cha Pili Bunge wamepeva Mamlaka ya kutunga Sheria ya kuelekeza namna ya kutengeneza hivyo vyombo vya Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Bunge lilishatunga Sheria, kama tumeshakidhi vigezo bado mkatunga Kanuni mkaleta na vigezo vyenu, kigezo cha kwanza ni kwamba hiyo Halmashauri ya Mji inatakiwa iwe na mitaa 60, tunayo mitaa 90. Mmezungumzia kwamba kuwe na kilomita za mraba kuanzia 300 tuna 1,688, mmezungumzia Kata tumeshafika mpaka Kata 12. Kwa hiyo ukiangalia kwenye asilimia imekuja Tume kutoka TAMISEMI ikaja pale ikaangalia wakasema tumekidhi vigezo asilimia 97.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mkoa wa Rukwa umekuwa Mkoa toka mwaka 1974 lakini ndiyo Mkoa wenye Halmashauri Nne tu. Kama sheria zipo, kanuni zimetungwa, vigezo vimeletwa ikaonekana tumekidhi vigezo, nini kinapelekea mpaka leo hatujapata Halmashauri ya Mji? *(Makofi)*

MBUNGE FULANI: Taarifa!

MWENYEKITI: Utaratibu kuhusu taarifa nafikiri umeshatolewa, kwa hiyo utasimama mahali pako jicho la Kiti likikuona atakunyanyua. Endelea Mheshimiwa Aida Khenani.

MHE. AIDA J. KHENANI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru sana.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa sababu dhana ya kuanzisha Serikali za Mitaa ilikuwa ni kupeleka huduma kwa wananchi.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Manyanya Kanuni gani? Umesimama kwa Kanuni gani Mheshimiwa Manyanya?

MHE. ENG. STELLA M. MANYANYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, Kanuni ya 76 jambo ambalo linaendelea.

MWENYEKITI: Endelea.

MHE. ENG. STELLA M. MANYANYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, kwanza nashukuru nilikuwa najaribisha utaratibu ambao Mheshimiwa Spika ametuelekeza lakini ni ngumu sana kuonekana. Pili, niseme tu kwamba najaribu kusema kwa hili suala ambalo limezungumzwa inaonekana kwamba kuna changamoto kubwa sana katika baadhi ya Halmashauri ambazo zipo pembezoni kwa muda mrefu zikiomba.

MWENYEKITI: Samahani Mheshimiwa Manyanya umesema Kanuni namba?

MHE. ENG. STELLA M. MANYANYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, 76 jambo ambalo limepita linazungumzwa. (*Kicheko*)

MWENYEKITI: Anaendelea kuzungumza, Mheshimiwa Khenani endelea.

MHE. AIDA J. KHENANI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru sana pamoja na kwamba Mheshimiwa Stella Manyanya hajapewa nafasi nilitegemea angezungumza kitu ambacho alikifanya mwenyewe akiwa Mkuu wa Mkoa wa Rukwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa maana hiyo hiyo njema, tunapokuwa tunazungumzia keki ya Taifa lazima tuangalie mgawanyo wake, kama Mkoa wa Rukwa umepata Mamlaka ya kuwa Mkoa toka mwaka 1974. Ukiangalia kwenye miradi

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

ya kimkakati bado Mkoa wa Rukwa kama jina lenyewe. Mnaruka Mkoa kama ambavyo uko kwenye jina hilo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hili jambo inapokuwa ni keki ya Taifa basi iangaliwe kwenye mazingira hayo. Mradi wa kimkakati kwenye Mkoa mzima ni stendi ya Sumbawanga Mjini. Kwa mazingira hayo tunategemea leo unawezaje kulinganisha ile ya Halmashauri ya Nkansi na Halmashauri zingine? (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, ushauri wangu, kwa kuwa *document* ipo mezani kwenu, kuondoka Waziri mmoja kuja mwingine haimaanishi kwamba ofisi imehama. Nimeshaona utendaji wenu wote mnafanya kazi nzuri, naomba na hili mkaonekane kwa vitendo kwenye jambo hili. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nizungumzie kuhusu *TARURA*. Nami niungane na Wabunge wengine, kuompongeza Chifu Seif kwa kazi anayoifanya. Jambo la kwanza la sifa yake ni kuheshimu viongozi kusikiliza mawazo yao. Hata kama fedha haipo unapomsikiliza mtu anasema nini unaweza ukamshauri na akaelewa. Hiyo ni pongezi ambayo tunampa pamoja na Waziri na timu yako yote mmekuwa mkifanya vizuri. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwenye hilo jambo ninaushauri. Kwa kuwa Wizara ya TAMISEMI ni pana sana na ina vitu vingi, ukiangalia hapa kuna Naibu Waziri anahusika sijui na mambo ya afya, mwingine anahusika na barabara, sijui Serikali za Mitaa, mambo ya elimu. Kwa kuwa Waziri Mkuu yupo hapa, lengo siyo kuongeza wigo wa Mawaziri ni vizuri, kwa sababu yupo *Chief* wa *TARURA* tukapata Naibu Waziri ambaye atahusika na barabara peke yake na jambo hili litakuwa ufanisi upande wa TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ukiangalia changamoto ya barabara kwenye nchi hii bado ni kubwa sana, ni kubwa mno. Nitampiga leo Mheshimiwa Naibu Waziri, nitakupigia wewe Waziri, huku unapigiwa mambo ya elimu, huku sijui unaambiwa mambo ya *Local Government*, lakini akiwepo

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

mtu ambaye atashughulika moja kwa moja na barabara italeta ufanisi kwenye Wizara ya TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na hayo nimeshazungumza bajeti iliyopita nikasema Wilaya ya Nkansi kuna shule ambazo mpaka sasa wanafunzi wanapotaka kufanya mtihani wa darasa la saba hawawezi kufanya kwenye shule yao mpaka wapande boti waende wakafanye mtihani kwenye shule nyingine, siku ya mtihani. Mnaweza mkanona mna wa *disturb* watoto kiasi gani!

Mheshimiwa Mwenyekiti, ni kweli tunategemea watoto wa Nkansi wafanye vizuri? Hayo maboti yenyewe tunayasema Serikali hamjapeleka hayo maboti inabidi wategeme ya wafanyabiashara, kwa hiyo kama siku hiyo hayapo mnawafanya wasifanye mitihani. Kama maboti yapo kwa nini Askari wasiandaliwe wapeleke kule hiyo mitihani na wakaisimamia, badala ya kuwa *disturb* wanafunzi?

MWENYEKITI: Ahsante.

MHE. AIDA J. KHENANI: Mheshimiwa Mwenyekiti, bado.

MWENYEKITI: Ahsante kengele ya pili imeshagonga. Sasa namuita Mheshimiwa Twaha Ally Mpembenwe, wakati huo Mheshimiwa Mwantumu Mzamili Zodo na Mheshimiwa Athuman Almas Maige anajiandaa.

MHE. TWAHA A. MPEMBENWE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru kwa kunipa nafasi na mimi kuweza kuichangia hotuba hii ya Waziri wetu wa TAMISEMI. Kabla sijaanza kuchangia hotuba hii naomba kwanza nichukue fursa hii kumshukuru sana Mheshimiwa Rais kwa kazi kubwa na nzuri ambayo anaendelea kuifanya ndani ya Tanzania.

Mheshimiwa mwenyekiti, naomba vilevile nichukue fursa hii kumpongeza Mheshimiwa Waziri pamoja na Manaibu Waziri wanafanya kazi nzuri kwelikweli. Waziri huyu siku zote mabega yako chini na mimi niseme tu Mawaziri wengine

mchukue mfano huu. Kijana huyu unampigia simu anapokea, kama akiwa kwenye kikao nipo kwenye kikao halafu anakupigia, lakini sijawahi kumuona hata siku moja akikasirika, yeye anakasirika akiwa *field* kule akiwa anazungumza na Wakurugenzi pamoja na Watendaji wa Halmashauri. Mheshimiwa Waziri piga kazi na Naibu Mawaziri safi sana hiyo. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kwanza nimshukuru Mheshimiwa Rais kwa mambo makubwa na mazuri ambayo ametufanyia sisi watu wa Jimbo la Kibiti. Mheshimiwa Rais alitafuta fedha takriban shilingi trilioni 1.3, katika fedha hizo najua ziligawiwa Tanzania nzima katika sekta nzima ya elimu shilingi bilioni 662.32.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Kibiti vilevile humo tumo, tumepewa fedha Shilingi Milioni 470 tunajenga shule ya Sekondari pale. Kama hivyo haitoshi tumepewa fedha shilingi 1,480,000,000 tumejenga madarasa takriban 74, tunamshukuru sana Mheshimiwa Rais katika eneo hilo. lakini kama hivyo haitoshi Mheshimiwa Rais vilevile ametupa fedha shilingi milioni 100, tumejenga bweni kwa vijana ambao wana mahitaji maalum. Safi sana Mheshimiwa Rais nami sina budi kusema nani kama Mama Samia?

Mheshimiwa Mwenyekiti, sambamba na hilo, katika sekta nzima ya afya mimi najua kuna fedha zilizokuwa zimeanza kutolewa takribani shilingi bilioni 241.41 katika fedha hizo nasi Kibiti vilevile tumo. Tumepewa fedha takribani shilingi milioni 500, tumejenga pale kituo cha afya kizuri katika Kata ya Mjawa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kama hivyo haitoshi tumekwenda vilevile kujenga nyumba za Watumishi kule katika Kata ya Ngw'aluke pale Nyamatanga, kwa Diwani Bingwa kabisa Ndugu yangu Mkenya kazi nzuri sana inakwenda kufanyika na Mheshimiwa Rais. Nani kama Mama Samia?

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba niendelee, tunafahamu vilevile katika fedha hizo kuna fedha ambazo Mheshimiwa Rais ameweza kututafutia sisi watu wa Jimbo la Kibiti. Tumepewa fedha katika kujenga zahanati, tumejenga zahanati kule kwetu Mbuchi, Mtawanya, tumekwenda kujenga zahanati katika Kata vilevile ya Mjao. Tumepewa vilevile fedha Shilingi Milioni 50, tumejenga zahanati katika Kata ya Kibiti, nani kama Mama Samia?

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba niendeleo mbele. Katika fedha hizi vilevile kuna fedha za *TARURA* ambazo zimetolewa Biloni 597, katika fedha hizo nasi Kibiti vilevile tumo. Tumepewa fedha takribani Shilingi Biloni 200 lakini kubwa kuliko yote Mheshimiwa Rais ameweza kutupa fedha takribani shilingi bilioni 6.2. tumejenga daraja pale Mbuchi, daraja zuri kabisa leo hii wananchi wa Mbwera wanaweza wakaja Kibiti na kuja Dar es Salaam na wakalala Mbwera bila shida yoyote. Nani kama Mama Samia? (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na pongezi hizi, nilikuwa naomba nitoe changamoto zilizopo ndani ya Jimbo langu. Nikianza katika sekta ya afya. Katika Jimbo langu nina shida pale kidogo kuna Kituo cha Afya kilichopo katika Kata ya Mwambao, kuna Kituo cha Afya kilichokuwa katika Kata ya pale Mbuchi. Vituo vya Afya hivi vimeshakamilika; lakini mpaka hivi leo ninavyozungumza hatuna vifaa tiba, tuna uhaba wa watumishi vilevile, kama hivyo haitoshi tuna zahanati kule Kiongoloni, Mbwera mpaka Maparoni hatuna Watumishi. Mheshimiwa Waziri hili naomba uliangalie kwa karibu sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika jambo lingine ambalo vilevile naomba nilichangie. Sasa naomba nitoe ushauri pale TAMISEMI. TAMISEMI pale kuna shinda, shida iliyopo kubwa zaidi ipo kwenye suala zima la ukusanyaji wa mapato ya Halmashauri. Tuna mfumo unaoitwa mfumo wa *POS*; mimi nipo katika Kamati ya *LAAC*, katika taarifa ya *CAG* ya mwaka jana fedha ambazo zilikuwa zimefanyiwa *adjustment* ni takribani Biloni 4.5, fedha hizi zimefanyiwa *adjustment* na huu ni wizi wa hali ya juu.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, mtu anayekusanya mapato kule chini, amekusanya labda Shilingi Milioni Moja, halafu anakuja kufanya *adjustment* inaandika Shilingi 10,000 huu ni wizi. Kwa hiyo, Mheshimiwa Waziri naomba liangalie hili kwa karibu sana kwa sababu tusipofanya hivyo tunakwenda kupoteza fedha nyingi sana kule katika eneo zima la ukusanyaji wa mapato. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika eneo lingine ambalo naomba nitoe ushauri wa hali ya juu TAMISEMI ni kuweza kuangalia ni jinsi gani ya kuweza kudhibiti mapato ndani ya Halmashauri zetu. Kuna shida kubwa tena kuna shida kubwa ya msingi kwa sababu kinachokuwa kinafanyika mapato yanapigwa, kuna Watendaji ambao siyo waadilifu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo, naomba mtengeneze mfumo ulio halisia ili sasa kuweza kuhakikisha mnakwenda kudhibiti mapato ndani ya Halmashauri zetu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, lingine ambalo naomba kulizungumza hapa kidogo nitakwenda tofauti na Waheshimiwa Wabunge wenzangu. Kuna baadhi ya Wabunge wenzangu wameweza kuchangia kwa heshima kubwa kwamba posho za Halmashauri ziende *equal* kwa kila Majimbo. Hapa kuna shida!

Mheshimiwa Mwenyekiti, pale kwangu nina Kata zipo kule Visiwani kabisa, kuna Kata ya Kiongoloni, Maparoni, Msala na Salale, ili Diwani kutoka kule kuja katika Makao Makuu ya Halmashauri kuja kufanya shughuli za Halmashauri maana yake ni kwamba lazima atumie siku mbili.

Mheshimiwa Waziri kila mtu ale na umbali wa Kamba yake kwa tukifanya hivyo tutakuwa tunawatendea haki hao Madiwani. Tena mimi ikiwezekana katika Halmashauri yangu *suggest* tu Taifa zima, tuweze kuweka utaratibu Madiwani hawa wapatiwe mpaka vyombo vya usafiri wanafanya kazi kubwa kweli, tukifanya hivyo tunakwenda kutetea maslahi mapana ya Madiwani.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kama hivyo haitoshi tunakwenda vilevile kutetea maslahi mapana ya kuweza kusuma maendeleo. Sisi Wabunge tupo huku, muda mwingi sana tunakuwa tupo katika Vikao vya Bunge, wao wapo kule ndiyo wanasimamia shughuli za kimaendeleo, kwa hiyo, tusipowawezesha hawa inakuwa shida tena ni shida ya msingi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kusema haya nakushukuru sana kwa kunipa nafasi, naunga mkono hoja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Twaha Ally Mpembenwe. Namuita Mheshiwa Mwantumu Mzamil Zodo aweze kuchangia.

MHE. MWANTUMU M. ZODO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana nami kwa kupata fursa hii ya kuweza kuchangia Wizara hii nyeti, Wizara ya TAMISEMI. Kwanza kabisa kabla sijaanza kuchangia naomba niwapongeze Mawaziri wote wa TAMISEMI wanafanya kazi nzuri, Mheshimiwa Bashungwa, Mheshimiwa Dugange na Mheshimiwa Silinde.

Pia naomba niwapongeze watendaji wote wa TAMISEMI wakiongozwa na Katibu Mkuu wa TAMISEMI, Prof. Shemdoe wanafanya kazi nzuri na ni wa sikivu sana. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nitakuwa mchoyo wa fadhila kama sintomshukuru Mheshimiwa Rais. Kama sintamshukuru Mheshimiwa Rais na kumpongeza kwa kutupatia fedha za UVIKO na kujenga madarasa ya kisasa Tanzania nzima, na kwa muda mfupi sana. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, pili, nitakuwa mchoyo wa fadhila kama sintomshukuru Rais kwa kutupatia fedha za tozo kuhakikisha tunajenga vituo vya afya; kuna baadhi ya vituo vya afya tulipata Milioni 250 za awali kwa ajili ya vituo vya tozo kwa Mkoa wetu wa Tanga, pia ni juzi tu zimeingizwa Milioni 250 tena kwa ajili ya umaliziaji wa vituo hivi vya tozo, tunamshukuru sana Rais.

Mheshimiwa Mwenyekiti, rai yangu sasa kwa TAMISEMI ni kuhakikisha wanatoa maelekezo kwa Wakurugenzi, vituo hivi vya tozo vinakwenda kukamilika kwa wakati kwa sababu fedha zake zote Milioni 500 baadhi ya maeneo imekamilika na imeshapelekwa. Kwa hiyo, naomba sana TAMISEMI muongeze nguvu muendeleo kuwa-*puSh* Wakurugenzi ili vituo hivi vikamilike kwa wakati.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa nini nasema hivyo mtoe maelekezo kwa Wakurugenzi. Baadhi ya Wakurugenzi wanafanya kazi nzuri sana, lakini baadhi ya Wakurugenzi kwa kweli ni tatizo na wanawaangusha sana TAMISEMI. Sasa hivi tupo safarini tupo baharini kwa hiyo tukiona mtu yeyote ana dalili ya kutoboa mtumbwi ni vizuri Mheshimiwa Waziri mapema tukamtosa yeye baharini. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mfano, zipo baadhi ya Halmashauri ambazo hazikutekeleza kabisa miradi ambayo tuliwapitishia mwaka jana kwa ajili ya bajeti na badala yake wamejificha kwenye madarasa ya UVIKO na vituo vya afya vya tozo. Kwa hiyo, kila unapokwenda kwenye ukaguzi kwenye Halmashauri wanakuonesha miradi ya UVIKO na miradi ya tozo lakini wao hawakutekeleza miradi yao kwa mapato yao ya ndani.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mfano zipo baadhi ya Halmashauri ambazo zimeishaingiziwa fedha kwa ajili ya ujenzi wa shule mpya, zipo nazifahamu, naomba Mheshimiwa Waziri baada ya wachangiaji utakapokuja kukamilisha hotuba yako utoe tamko kuhusiana na Wakurugenzi ambao wamepelekwa fedha kwa ajili ya kutekeleza miradi, fedha zipo kwenye akaunti lakini mpaka sasa wengine wapo kwenye hatua za msingi, wengine wanamwaga jamvil! Wakurugenzi hawa wanawaangusha Mheshimiwa Waziri. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia naomba Wizara yako, madarasa yamejengwa ni mazuri na ni mwaka jana tu baadhi ya shule wameongezewa shule za Kidato cha Tano na cha Sita, lakini shule hizi hazina uzio.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mfano shule ya Tanga Tech pale Tanga Mjini ni shule kubwa na ni shule kongwe. Zamani ile shule ilikuwa ipo mbali sana na makazi ya watu lakini kadri mji unavyokua makazi ya watu yamekuwa yapo karibu sana na ile shule na shule ile haina uzio ni hatari sana kwa vijana wetu lakini hata shule ya Galanosi, Maramba *High School* na baadhi ya shule nyingine nyingi za Tanzania. Kwa hiyo, naombeni pia mje na mkakati wa kujijengea uzio hasa shule zetu za bweni.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia nitakuwa mchoyo fadhila kama sintaugana na wenzangu kuhusu posho za Madiwani. Mheshimiwa Waziri Madiwani wanafanya kazi kubwa ya kusimamia miradi yetu lakini pia Wenyeviti wa Vijiji, Vitongoji, Watendaji Kata, Watendaji wa Mitaa na Watendaji wa Vijiji. Kwa hiyo, naomba nao pia waangaliwe kwa jicho la huruma. Madiwani wajaribu kuongezewa posho lakini Wenyeviti wa Vijiji na Wenyeviti wa Mitaa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa upande wa Watendaji...

MHE. HAWA M. CHAKOMA: Mheshimiwa Mwenyekiti, Taarifa.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Hawa Mchafu taarifa.

T A A R I F A

MHE. HAWA M. CHAKOMA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Nasimama kwa Kanuni ya 77(1). Napenda kumpa taarifa Mheshimiwa Mzungumzaji aliyekuwa Waziri wa TAMISEMI Mheshimiwa Ummy Mwalimu alisema hapa kwamba taratibu au mchakato kuhusiana na posho za Madiwani tayari ulishaanza. Kwa hiyo, Wizara ni ileile, Naibu Mawaziri ni wale wale pengine aliyebadilika ni Waziri. Tulikuwa tunaomba sasa waanzie pale alipoishia Mheshimiwa Ummy Mwalimu na kuendelea mbele kuhusiana na hii posho ya Madiwani. Naomba nimpe taarifa mzungumzaji. Ahsante.

MWENYEKITI: Ahsante Mheshimiwa Hawa kwa taarifa ambayo inaboresha mchango wake. Taarifa inatakiwa iwe uelekeo kama huo, kuna kitu kina-*miss* unakiongezea. Ahsante endelea Mheshimiwa unaipokea taarifa?

MHE. MWANTUMU M. ZODO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana na nashukuru sana kwa taarifa naipokea. Naomba Watendaji Kata, Vijiji na Mitaa hasa ukizingatia mwaka huu tunakwenda kwenye Sensa ya Watu na Makazi wapewe mafunzo. Tunacho Chuo chetu cha Utumishi ambacho kazi yake hasa ni kuendelea kuwajengea uwezo Watumishi wetu wa Umma.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Watendaji hawa wanafanya kazi kubwa na mwananchi wa kawaida kabisa Serikali yake ya kwanza anayokutana nao ni hii. Tulishuhudia baadhi ya miradi tukiwa tunakwenda kukagua miradi, wananchi wanamsikiliza Mtendaji wa Kijiji kuliko Mkurugenzi. Wananchi wanamsikiliza Mtendaji wa Kijiji kuliko hata Mkuu wa Wilaya (DC), kwa hiyo watu hawa ni muhimu sana tusiwaache wapewe mafunzo ya muda mfupi wakiwa kazini kupitia Chuo chetu cha Utumishi ambacho kina matawi yake kila Kanda.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tuna chuo hiki Tabora kwa ajili ya Kanda Ziwa na Kanda ya Magharibi, lakini kipo Chuo hiki Dar es Salaam kwa ajili ya Kanda ya Mashariki, pia kuna *branch* nyingine ipo Tanga kwa Kanda ya Kaskazini, kipo Chuo hiki Singida kwa ajili ya Kanda ya Kati, pia kipo Mtwara kwa ajili ya Kanda ya Kusini na kipo Mbeya kwa ajili ya Kanda ya Nyanda za Juu Kusini.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nawaomba sana TAMISEMI na Katibu Mkuu najua atalibeba hili, Naomba Katibu Mkuu hangaika nalo hili kutafuta fedha kwa ajili ya hawa watu kupatiwa mafunzo ni muhimu sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninashukuru na ninaunga mkono hoja. (*Makofi*)

MWENYEKITI: Ahsante. Nilimuita Mheshimiwa Athuman Almas Maige, ninaomba wafuatao wajiandae. Mheshimiwa Stanslaus Haroon Nyongo, Mheshimiwa Janeth Maurice Massaburi na Mheshimiwa Dkt. Pius Stephen Chaya pamoja na Mheshimiwa Mariam Madalo Nyoka.

MHE. ATHUMAN A. MAIGE: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nikushukuru sana lakini niwie radhi leo sauti yangu sijui nani watani zangu wa Tanga wameniroga lakini nasikika. Nakushukuru sana kwa kuniruhusu nichangie lakini kwanza nianze shukurani kwa Wizara hii ya Nchi, Ofisi ya Rais, TAMISEMI, Mheshimiwa Bashungwa, Mheshimiwa Silinde, Mheshimiwa Festo na Watendaji wote wa Wizara hii wamefanya kazi kubwa sana, mambo yameonekana Jimboni kwangu tumepata fedha za kujenga kituo cha afya lakini nimepata fedha za *TARURA*. Pia upande wa elimu kuna madarasa mengi yamejengwa hii ni juhudi kubwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nami niwaunge mkono wenzangu wanaosema Waziri huyu ni mtiifu, Waziri hana mabega ya juu, ni Waziri mzuri kijana mzuri na ataipeleka mbali sana Wizara hii. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, nianze suala la Mfuko wa Jimbo. Mfuko huu umewekwa kwa ajili ya kuchangia au kuchochea maendeleo ya Jimbo na bahati nzuri sana, nimpongeze Waziri huyu pia ameongeza Mfuko huu kutoka shilingi bilioni 11 mpaka shilingi bilioni 15.9 karibu shilingi bilioni 6 ameongeza. Ameona umuhimu wa kuendeleza Majimbo na tunampongeza sana Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan, kwa kuunga mkono suala hili na kuruhusu fedha zitoke.

Mheshimiwa Mwenyekiti, liko tatizo la ugawaji wa Mfuko huu, Kitaifa Mfuko huu unagaiwa kutokana na mahitaji ya kuchochea maendeleo ya Jimbo, lakini kuna Majimbo tofauti. Majimbo mengine yana maji, yana umeme, yana barabara, yana kila kitu na Majimbo mengine hayana chochote. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mfuko wa Jimbo ndiyo umejenga maboma ya zahanati, maboma ya vituo vya afya, lakini maeneo ambayo kuna maendeleo tayari fedha hizi ziangaliwe kwamba zigawiwe kwenye sehemu ambayo kuna mahitaji. Haina haja ya kugawa Mfuko wa Jimbo sawasawa kwa Majimbo yenye uwezo mkubwa na Majimbo ambayo ni masikini kabisa, ningependa sana Wizara ifikirie kuugawa Mfuko huu kwa mahitaji. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia liko suala la Halmashauri zenye Majimbo zaidi ya moja lakini tofauti ya Majimbo hayo katika Jiografia. Kwa mfano Jimbo lina Kata 19 na Jimbo lina Kata 11, Kata 10 au Kata Tano lakini Mfuko unagawiwa nusu kwa nusu, sidhani kama ni sahihi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, mfano mzuri ni Jimbo langu la Tabora Kaskazini katika Halmashauri ya Uyui, Jimbo la Igalula lina Kata 11 na Jimbo la Tabora Kaskazini lina Kata 19, Mfuko unagawiwa sawa sawa. Kwa hiyo, maendeleo yanadumaa kwenye Jimbo kubwa imekuwa haraka namna hiyo? Ningeomba Mheshimiwa Waziri Bashungwa ufikirie upya vigezo vya kugawa Mfuko huu ili haki itendeke katika Majimbo haya. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, liko suala la elimu ya kufundishia na hili nalisema hapa kwenye Wizara hii ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI kwa sababu ni suala mtambuka kati ya Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia pamoja na Wizara hii ya TAMISEMI. Kumefanyika tafiti nyingi sana kutambua kwamba je, Kiswahili kinafaa kufundishia masomo hapa Tanzania kwa elimu yetu darasa la kwanza mpaka darasa la saba na sekondari? *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba niseme kwamba nalisemea hapa kwa sababu ni muhimu ieleweke kwamba sera ya elimu ndio inayoamua lugha gani itumike. Lugha ya kufundishia duniani kote hakuna nchi iliyoendelea kwa kutumia lugha ya watu wengine. Hakuna kokote duniani ambako watu wameendelea kwa sababu wanatumia lugha ya watu wengine. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Uingereza wanatumia Kiingereza, Wafaransa Kifaransa, Wachina Kichina, Warusi Kirusi, Wajerumani Kijerumani, lakini Tanzania tunatumia lugha ya kufundishia Kiingereza watoto wanasoma Kiswahili Darasa la Kwanza mpaka Darasa la Saba, halafu wanabadilisha mawimbi wanaanza kutumia Kiingereza. Nusu ya elimu yao wanajifunza lugha badala ya kujifunza elimu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nashauri Serikali ifanye tena utafiti ziko tafiti zaidi ya 40 kwa miaka 46 imefanyika na zote zinasema lugha inayofaa kufundishia Tanzania ni Kiswahili. Sasa naomba Serikali ifanye utafiti mahsusi kwa ajili ya lugha ya kufundishia iwe lugha gani Tanzania. Mimi nina imani nilileta katika Bunge hili Muswada wa kutaka Serikali ilete mabadiliko ya sera ili Kiswahili kitumike kama lugha ya kufundishia. Katibu wa Bunge alinirudishia Muswada huo akaniambia kwamba Serikali inafanya mchakato na katika mchakato wa kuchambua sera lugha itafikiwa pia. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nina habari kwamba tumerudia pale pale kwamba lugha ziwe mbili Kiswahili na Kiingereza. Kwa hiyo, nina nia tena ya kuleta tena Muswada huo binafsi wa kuomba Serikali ilete Sheria ya Sera ya Elimu hapa kubadilisha lugha ya kufundishia iwe Kiswahili. Nitatumia Kanuni yetu ya kawaida Kanuni za Kudumu za Bunge za mwaka, 2020 Kanuni ya 94 na Kanuni ya 95. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kuunga mkono hoja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Athuman Almas Maige, sasa namuita Mheshimiwa Stanslaus Haroon Nyongo aweze kuchangia.

MHE. STANSLAUS H. NYONGO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana kwa kunipa nafasi.

Kwanza kabisa niendeleo kumpongeza Mheshimiwa Waziri wa TAMISEMI na timu yake, pamoja na Katibu Mkuu pamoja na Naibu Makatibu Wakuu kwa kazi nzuri

wanazozifanya. Kabla sijaendelea kwanza na mimi niunge mkono hoja, lakini vilevile niendeleo kutoa shukurani zangu kwa Wabunge wenzangu wameongea vizuri sana kuhusiana na suala la Madiwani. Suala la Madiwani kukosa mishahara kupewa posho mimi naona ni kama kutokuthaminiwa, anayepewa posho ni yule mtu anayefanya kazi kwa siku ni kibarua hivi kweli Diwani amekuwa kibarua? Diwani anayefanya kazi ya kusimamia maendeleo anakuwa hatambuliki kiajira, matokeo yake analipwa posho kama vile kibarua. Mimi ninawashukuru sana Wabunge na kwa kweli Serikali imefika wakati sasa muwaone kabisa kwamba, Madiwani ni Wabunge kama walivyo Wabunge wa Majimbo na wao ni Wabunge wa Kata. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, Madiwani na sisi ni sawa sawa kabisa tofauti yetu na wao sisi tunakuja huku Bungeni Dodoma na wao wanabaki kwenye Halmashauri na wakati mwingine wao ndiyo wako karibu zaidi na wananchi na ndiyo wanaosikiliza shida za wananchi kila siku. Tunaomba sana Serikali iwajali Madiwani walipwe mishahara.

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kusema hilo niendeleo kumshukuru sana na kumpongeza Rais wetu mama Samia Suluhu Hassan kwa kuleta fedha nyingi. Ninakushukuru sana Mheshimiwa Waziri unavyofuatilia kwa kweli kazi yako ni nzuri na kwa kweli kila mmoja anapongeza na tunaona juhudi zako. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kazi kubwa iliyobaki ni kusimamia fedha hizi tuone thamani ya fedha katika miradi ambayo imetengewa fedha. Mimi noamba nitoe tu ushauri mdogo. Kuna Mwenge wa Uhuru unapita na unakagua miradi mbalimbali, miradi hii inapokaguliwa wanafanya ukaguzi wa ghafla. Wanafika pale jana na juzi tumeona mmoja ameshika sululu anachimba kwenye lami anakagua, mwingine tumeona juzi anabonyeza nondo kwa mikono. Ukaguzi huu ni wa ghafla wakati mwingine wanaweza kweli wakaibua hoja zenye mashiko, lakini wakati mwingine wakawa labda wanawaonea wale wahusika. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, ushauri wangu kabla Mwenge haujafika eneo husika pawe na timu maalum iwe inatangulia inafanya ukaguzi wa kina, Mwenge unapofika wanapata ripoti wanatoa mapendekezo na maoni yao kisha wanafungua mradi au kutokufungua mradi. Wafanye hivyo badala ya kushtukiza, huo ni ushauri wangu wa haraka haraka.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo la pili ni *TARURA*. *TARURA* mnafanya kazi nzuri nishukuru sana Maswa mmetupa kilomita za lami, kuna kilomita moja kuna kilomita moja na nusu na fedha zinakwenda, lakini hawa Wakandarasi wanapoleta zile *certificate* mnachelewa kuzilipa, mkichelewa kulipa miradi inasimama. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Maswa pale kuna mradi mmoja wa kilomita moja soko la jioni umechelewa kumalizika ule mradi wa toka mwaka 2015. Kuna Mkandarasi anadai fedha ali-*raise certificate* wakachelewa kulipa Shilingi Milioni 188 leo ndiyo wamemlipa sasa hivi anaendelea na shughuli lakini nchi nzima mnachelewesha kuwalipa naomba mfanye kazi nzuri, mnafanya kazi nzuri lakini tunaomba muwahi kuwalipa Wakandarasi hawa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, suala lingine katika Halmashauri yangu ya Maswa kuna jengo la Halmashauri, nawaombeni sana mtoe fedha mtujengee jengo la Halmashauri, Wilaya ya Maswa ni kongwe lakini jengo la Halmashauri ni la kizamani kabisa, tunaomba fedha tujenge Halmashauri hiyo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, vilevile tuna ujenzi wa stendi pale Maswa tunaomba mtujengee stendi ya mabasi, kwa kweli hali siyo nzuri tunaomba fedha mtujengee stendi ya mabasi. Huo ndiyo ujumbe wangu kwenu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo la mwisho, kuna mazao ya mkakati, pamba ni zao la mkakati tunalima pamba sisi, kuna korosho, kuna tumbaku, kuna kahawa, kuna chai. Mazao haya kwenye maeneo wanayolima mazao haya

tumeona miradi ya kutengeneza barabara kwenye maeneo wanakolima mazao haya kwa ajili ya kusafirisha mazao haya kutoka maeneo hayo. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Maswa na maeneo mengine tunayolima pamba hatuoni mkakati wowote wa kuboresha zao la pamba, kulitengenezea miundombinu ya kusafirisha zao la pamba katika maeneo hayo. Kama miradi ya mkakati mnaitambua au mazao ya mkakati mnayatambua kwa nini pamba hamlitambui zao hili? Kwa nini mnatambua korosho, kwa nini mtambue chai, kwa nini mtambue kahawa? Mnapeleka barabara, mnatengeneza barabara nzuri katika maeneo hayo, kwa nini msitengeneze barabara za kusafirisha zao la pamba katika maeneo hayo? (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa hivi tunakwenda kuivisha zao la pamba hakuna barabara, pamba imelimwa kwa wingi, watu wamevutika kulima pamba, lakini barabara ni mbovu ni mbovu haijawahi kuonekana. Tunawaomba sana TARURA muongee na Wizara ya Kilimo katika mazao ya mkakati, tunaombeni mtutengenezee miundombinu ya kusafirisha mazao haya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo lingine naomba nikupe *tip* moja nafahamu. Kwenye hospitali zetu za Wilaya Madaktari wana-*enjoy* kuandika dawa fulani na dawa fulani hazipo. Hawatoi maoteo mapema kupeleka MSD wana-*enjoy* kukosekana kwa dawa. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, wana-*enjoy* kwa sababu gani? Dawa inapokosekana MSD akaambiwa hii dawa iko *out of stock* yeye anapata nafasi ya kwenda kwa washitiri na kutangaza *tender* kununua kwa kutumia *Local Purchasing Order*. Akitangaza *tender* hiyo akiongea na mshitiri kule *deal* inapigwa huko wanapata fedha. Wakurugenzi jirekebisheni muwe wazalendo katika Taifa lenu. Ukifanya hivyo unamsababisha Mtanzania kukosa dawa, akikosa dawa Mtanzania kwa kweli hili ndilo linaleta tatizo kubwa. Mheshimiwa Waziri wekeni mfumo wa kusimamia dawa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

kwenye Hospitali za Wilaya, Zahanati na Vituo vya Afya.
(*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Naibu Waziri hapo anafahamu ni Daktari anajua hili. Washitiri wanafanya *deal* na Waganga wa Wilaya tunaombeni sana muweke mfumo mzuri kwa kushirikiana na Wizara ya Afya muwe na mfumo wa *ku-monitor* dawa kuanzia mwanzo mpaka inavyokwenda kutumika kwa mtumiaji. Tunaomba sana suala hilo mlizingatie.
(*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kusema hayo nashukuru sana kwa kunipa nafasi. (*Makofi*)

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Janeth Maurice Masaburi.

MHE. JANETH M. MASABURI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru kwa kunipa nafasi. Naomba kwanza nimshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunipa kibali kusimama katika Bunge lako Tukufu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nianze kwa kupongeza Wizara, nimpongeze Waziri wa TAMISEMI, Naibu Mawaziri wake, Katibu Mkuu, Mtendaji wa *TARURA* na Viongozi ambao wako chini ya Wizara ya TAMISEMI. Wizara ya TAMISEMI ndiyo inayotafsiri maisha ya Watanzania ya kila siku. Wizara hii ni kubwa sana ina majukumu mengi na ndiyo maana iko chini ya Ofisi ya Rais.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nichukue pia fursa hii kumpongeza Rais wetu kipenzi, Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan kwa kazi kubwa anayoifanya. Tumeona mambo mengi ameyafanya na aliahidi kuendeleza miradi. Miradi inatekelezwa na miradi mingine tunaiona ameanzisha.
(*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, amekuwa ni mbunifu wa mambo mengine tofauti, tunamshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutoa vipaji tofauti tofauti kwa watu wake.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, nina machache ambayo nitayaongelea, kwanza kuhusu Kanuni zinazotoa asilimia 10 ya mikopo katika Halmashauri zetu. Kanuni zinazotumika kwa sasa hazimnufaishi sana mwananchi kwa sababu zimejikita katika Halmashauri husika. Mtu anapoomba mkopo yeye anaruhusiwa kufanya biashara kwenye Halmashauri hiyo hiyo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mfano Dar es Salaam, watu wa Dar es Salaam hatuna mashamba tunategemea biashara na biashara kwa asilimia kubwa pale ni watu wanaoshughulika na biashara ndogo ndogo. Karibu asilimia 80 ya wana Dar es Salaam wana shughulika na biashara ndogo ndogo, lakini wana nia ya kufanya biashara katika kilimo, wanapotaka kuomba fedha kwa ajili ya kwenda kulima hawapewi kwa sababu Kanuni zinakataa. Kwa sababu, yeye anakopa Manispaa labda mfano Ilala au Ubungo lakini shamba lake liko Bagamoyo Kanuni zinamkataa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nashangaa Serikali ni hiyo moja, Wizara ni moja, Halmashauri ya Bagamoyo, Halmashauri ya Ilala iko chini ya TAMISEMI. Sasa Kanuni hizi ni kikwazo sana kwa watu wetu kuweza kunufaika na mikopo na ndiyo maana hii mikopo marejesho yanakuwa hafifu kwa sababu watu wamekariri kufanya biashara ambazo hazina tija. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, utakuta achukue mtaji aende kununua samaki *ferry*, biashara ya kuuza soksi, biashara ya kuuza *handkerchief* haziwezi kumtoa mtu, haziwezi kusaidia. Tutawafukuza tutawanyang'anya ndizi kila siku tusipobadilika na tusipobadilisha kanuni zetu, katika kutoa mikopo tutakuwa tunaimba wimbo usiokuwa na mwisho. Ninaiomba Wizara izingatie haya ibadilishe hizi Kanuni zetu

Mheshimiwa Mwenyekiti, niongelee upungufu wa watumishi katika Halmashauri zetu na nitaongelea watumishi wale wenye fani ambazo zinachochea kipato au fani ambazo zitasaidia Halmashauri kupata kipato zaidi. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mfano kuna fani ya Wahandisi, Wasanifu Majenzi, Wakadiriaji Majenzi, Mabwana Afya, Mabibi Afya, Wachumi na Wakaguzi wa Fedha. Fani hizi zikitumika vizuri zitasaidia kuleta mapato katika Halmashauri zetu, lakini ni wachache, hawapo ni wachache sana. Halmashauri ni kubwa huduma ni nyingi shughuli ni nyingi miradi ni mingi lakini watenda kazi ni wachache. Utakuta ndiyo maana majengo yanaanguka watu wanajenga kwa kukosa vibali kwa sababu watumishi ni wachache, mapato yanakosekana kwa sababu watu wanajenga, hawana usimamizi na ubora wa majengo nao unakuwa hafifu. Naiomba Serikali izingatie hayo katika masuala ya ajira katika kada hizi ambazo nimezisema. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru Serikali imesema kwamba inaongeza ajira kwa walimu, madaktari, wauguzi lakini fani hizi kwa kweli tunaomba vijana wetu wachukuliwe. Wengi wamemaliza Vyuho Vikuu wapo, Waziri mhusika tunaomba mzingatie haya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, niongelee kuhusu kuwapanga wamachinga, naipongeza Serikali na Mheshimiwa Waziri juzi umechukua hatua za haraka tunakupongeza sana. Wewe ni mnyenyekevu katika *level* yako, lakini watu wenu kule kwenye Halmashauri na wale Mgambo na wasimamizi hawana utu. Ni lazima tuseme tunapata lawama sana, simu ni nyingi sana, lakini wewe tunakutambua wewe ni mnyenyekevu ni msikivu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa nini watu wa chini yako sio wanyenyekevu kwa wananchi? Waende kusikiliza wananchi hawa ndiyo waliotuweka madarakani, ni lazima twende tukasikilize shida zao na tuzitatue kwa kutumia utu na kuwaheshimu. Ninaomba sana mzingatie hayo kwa sababu tunapata vikwazo sana na tunajua mengi. Wabunge wanajua mambo mengi sana. Kwa hiyo, wewe unatusikiliza, Wabunge wanasikiliza watu wao lakini watekelezaji wa kule chini baadhi yao wanatukwamisha. Kumsaidia Mheshimiwa Rais ni kuwa mnyenyekevu kwa wananchi kule chini. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, naipongeza baadhi ya Mikoa wananyenyekea sana wananchi lakini wengine wanatukwamisha ni lazima tuseme. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, mimi nilishuhudia mwananchi anabomolewa kibanda mvua inanyesha, ana Watoto, Mgambo sijui wamelogwa na nani mgambo wa Jiji, hawatekelezi kwa utu wanatuangusha sana. Naomba Serikali izingatie hayo, iwahudumie wananchi kwa kuzingatia utu wa mwanadamu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, wananchi wetu ni wasikivu hawana taabu watatii, lakini pia biashara ndogondogo kama magenge kule waruhusiwe kufanya kazi kwa kuzingatia usafi, kwa kuzingatia kupangwa, kwa sababu mtu hawezi kutoka kitongojini akaenda Buguruni kununua nyanya ya Shilingi Mbili. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa ahsante sana.

MHE. JANETH M. MASABURI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru lakini tusiwasahau Madiwani wetu wanafanya kazi nzuri sana. Posho zao na maslahi yao yaboreshwe. Nakushukuru. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante, nakushukuru sana. Sasa ninamuita Mheshimiwa Dkt. Pius Stephen Chaya, wakati huo nilimuita Mheshimiwa Mariam Madalo Nyoka. Mheshimiwa Zaytun Seif Swai na Mheshimiwa Zacharia Paulo Issaay ajiandae.

MHE. DKT. PIUS S. CHAYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru sana kwa kunipa hii nafasi, lakini kipekee nichukue nafasi hii nimshukuru sana Waziri wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, ndugu yangu Mheshimiwa Innocent pamoja na Naibu Mawaziri wote, lakini niungane na wenzangu waliotangulia kuwashukuru sana *TARURA* kwa kazi nzuri ambayo wanaifanya. Wote ni mashahidi tangu *TARURA* imeanzishwa kuna mabadiliko makubwa sana kule vijijini kwenye barabara zetu. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kipekee nichukue nafasi hii nimshukuru sana Mheshimiwa Rais. Sisi wananchi wa Jimbo la Manyoni Mashariki tunajivunia sana uwepo wake. Ndani ya mwaka mmoja tumepata fedha nyingi sana upande wa fedha za UVIKO, upande wa fedha za afya, lakini maeneo mbalimbali tumepata fedha nyingi sana. Kwa hiyo, tunamshukuru sana na tunaomba mtufikishie salamu hizo. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, leo nina hoja kubwa mbili. Hoja ya kwanza naomba nichangie kuhusu mfumo wa miradi ya kimkakati, nitatolea mfano kuhusu ujenzi wa stendi katika Halmashauri zetu,

lakini hoja ya pili ni kuhusu mfumo wa upandishaji hadhi Mamlaka ya Miji Midogo na nitatolea mfano wa Mamlaka ya Mji Mdogo Manyoni.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nyote ni mashahidi kwamba, Halmashauri nyingi hazina stendi za kisasa za mabasi. Mfano mdogo ni Halmashauri yangu ya Manyoni, lakini Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa na Wizara ya Fedha wana mfumo unaitwa miradi ya kimkakati kwa ajili ya Halmashauri kuomba fedha kwa ajili ya hiyo miradi ya kimkakati.

Mheshimiwa Mwenyekiti, huu mfumo una mapungufu mengi sana. Mojawapo ya pungufu la huu mfumo kwanza kuna Halmashauri nyingi ambazo hazina uwezo wa kujisimamia zenyewe ziandike yale maandiko, hazina uwezo wa kujisimamia zenyewe zifanye zile stadi kwa mfano *environmental impact assessment, feasibility design, detail design*, na kadhalika. Ili Halmashauri iweze kupata zile fedha lazima wakidhi vigezo nane na mojawapo ya kigezo ni kama hayo niliyoongea.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kubwa zaidi Halmashauri zetu hazina *man power* ya kutosha ya kuandika yale maandiko. Kwa Halmashauri zenye fedha zinahitaji zaidi ya milioni 300 ili kum-*hire consultant* ambaye atakuja kuandika hayo maandiko. Hili ni tatizo kubwa sana limesababisha

Halmashauri nyingi mpaka sasa hivi zimeshindwa kutekeleza miradi ya kimkakati hususan stendi, ikiwepo Halmashauri ya Wilaya ya Manyoni.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ushauri wangu ni kwanza namshauri Waziri naomba pitia upya huu mfumo wa miradi ya kimkakati ili uzingatie Halmashauri ambazo zina mapato ya chini Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa mlishikilie hili. Pili, tuna taasisi zetu ambazo zina *deal* na masuala ya ujenzi, *NSSF*, *PSSF*, *NHC* kwanini tusingienao ubia tukawapa wakajenga wakatuachia tukatumia tukawa tunarudishia kidogo kidogo? Lengo letu ni kuhakikisha tunakuwa na stendi ambazo zitakuwa chanzo cha mapato vilevile tuta-*beautify* Halmashauri zetu. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwisho ni suala la mfumo wa upandishaji hadhi Mamlaka ya Mji Mdogo. Katika Jimbo langu la Manyoni Mashariki nina Mamlaka ya Mji Mdogo ambayo iliundwa 2014. Mpaka sasa hivi nina miaka nane tangu Mamlaka ya Mji Mdogo Manyoni imeundwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ukishaunda mamlaka ya Mji Mdogo unasimiwa na mtu anaitwa *TownShip Executive Officer (TEO)*, lakini una-*dissolve* wale watendaji wa vijiji. Mpaka sasa hivi katika vitongoji 30 vinasimamiwa na Wenyeviti wa Vitongoji kwa zaidi ya miaka nane. Hili ni tatizo kubwa sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tatizo ni kwamba, kwanza naungana na Wabunge wenzangu, Madiwani wetu wanafanya kazi kubwa sana, Wenyeviti wetu wanafanya kazi kubwa sana, lakini hawa kwa mfano kwenye Mamlaka ya Miji 30 hawana Watendaji wa Vijiji wenyewe wame-*substitute role* za Watendaji wa Vijiji. Hawa wanalipwa 40,000 kwa mwezi, lakini kwa sababu mapato yanasumbua wakati fulani wanakaa miezi Minne hadi Mitano hawajawahi kulipwa, hili ni tatizo kubwa sana. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nishauri kitu hapa, kwanza; niishauri Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa kama

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

mnaona hii Mamlaka ya Miji Midogo mliyoianzisha haina tija ni vizuri mkaifanyia tathmini badala ya kukaa nayo miaka 10 hamjaipandisha hadhi. Kwa hiyo, niombe Mheshimiwa Waziri unda timu ifanye tathmini ya hii mamlaka ya Miji Midogo mliyoianzisha *whethertunahitaji* kuendelea nayo au hatuhitaji kuendelea nayo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo la pili. Kwa Halmashauri yetu ya Manyoni, kwenye Mji Mdogo wa Manyoni nimesema kwamba, ndani ya miaka nane tumekuwa tukiwatumia Wenyeviti wa Vitongoji kutekeleza miradi mikubwa ambayo Mama Samia anatuletea. Hili ni tatizo kubwa...

MHE. ALLY A. J. M. JUMBE: Mheshimiwa Mwenyekiti, Taarifa.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Ally Mlaghila. Umesimama kwa Kanuni gani?

T A A R I F A

MHE. ALLY A. J. M. JUMBE: Mheshimiwa Mwenyekiti, Kanuni ya 77(1).

MWENYEKITI: Endelea.

MHE. ALLY A. J. M. JUMBE: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nimpe taarifa mzungumzaji kwamba, huko kwenye Miji Midogo Madiwani wetu hata siyo tena Wenyeviti wa Kamati za Maendeleo kwa hiyo, wako pale kama vivuli. Ahsante.

MWENYEKITI: Ukitoa taarifa lazima Kiti kijiridhishe kwamba hii ni taarifa. Kwa hiyo, ni vizuri Waheshimiwa Wabunge tunapotoa taarifa tuipime sana. Mheshimiwa Spika ameshatoa mwongozo kuhusu aina ya taarifa hapa Bungeni.

Mheshimiwa endelea.

MHE. DKT. PIUS S. CHAYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru na ninaomba unilindie muda wangu. Nilichokuwa nikisema ni kwamba, naungana mkono na Waheshimiwa Wabunge ambao wamependekeza posho za Madiwani zibadilike ziwe mishahara lakini kwa upande wangu mimi naongezea suala la Wenyeviti wangu wa vitongoji vya Manyoni, Mamlaka ya Mji Mdogo wa Manyoni na Wenyeviti wa Vijiji vyote. Kwa Mamlaka ya Mji Mdogo wa Manyoni ndani ya miaka nane hawa wame-*substitute role* ya Watendaji wa Vijiji.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hatuna Watendaji wa Vijiji zaidi ya 30 katika Mamlaka ya Mji Mdogo wa Manyoni, hili ni tatizo kubwa. Kwa hiyo, ningeshauri Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa muangalie kama bado nafasi ya kupandisha hadhi mamlaka ya Mji Mdogo kuwa Halmashauri ya Mji ni vizuri sasa tukaongeze posho za hawa Wenyeviti wa vitongoji katika Mamlaka ya Mji Mdogo wa Manyoni. Hili tunaweza tukalifanya kwa nchi nzima, lengo letu ni kuhakikisha kwamba, tunawapa morali kusimamia miradi mbalimbali ambayo fedha tunapewa na Mama Samia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kusema haya mimi naomba nirudie kusema namshukuru sana Mheshimiwa Rais kwa kazi kubwa anayoifanya na wananchi wa Jimbo la Manyoni tunampongeza sana, tunamuunga mkono na ninaomba kuunga mkono hoja. Ahsante sana. (*Makofi*)

MWENYEKITI: Ahsante. Sasa namuita Mheshimiwa Mariam Madalu Nyoka aweze kuchangia.

MHE. MARIAM M. NYOKA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru kwa kunipa nafasi hii nami niweze kuchangia Wizara ya Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa. Awali ya yote naomba niipongeze Serikali kwa kuendelea kufanya kazi nzuri ya kuiletea maendeleo nchi yetu. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nichangie eneo la *TARURA* kwenye Mkoa wa Ruvuma. Mkoa wa Ruvuma ni kati ya Mikoa mikongwe nchini. Mkoa huu una mtandao wa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

barabara zipatazo kilomita 7,146, lakini kati ya kilomita hizo *TARURA* inaweza kuhudumia barabara zenye urefu wa kilomita 1,072 sawa na asilimia 15 tu ambapo hata robo ya mtandao haujafikiwa. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mkoa wa Ruvuma una changamoto nyingi hasa katika kipindi hiki cha masika. Changamoto nyingi tunaona kwenye barabara, barabara nyingi zimekatika, madaraja yamekwenda na maji ya mvua, vivuko vimevuka, mifereji ya maji ya mvua pia imebomoka. Naomba tuuangalie mkoa huu kwa jicho jingine kwa sababu, jina la mkoa ni kubwa, lakini ukienda kwenye uhalisia una changamoto kubwa ya miundombinu tofauti na jina linavyotamkwa. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, mfano wa barabara chache zenye changamoto kwenye Mkoa wa Ruvuma ni kama barabara ya Mbinga kwenda Mpepai inayofika mpaka Lipalamba hii ina changamoto kubwa mno. Barabara ya Madaba kwenda Maweso ni changamoto. Barabara inayotoka Mandepwende kwenda Mtonya, Namtumbo. Barabara ya Dapori kwenda Machimbo. Barabara ya Peramiho kwenda Mdunduwalo inafika mpaka Litoa. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Songea Mjini pia kuna changamoto kubwa ya barabara pale ambapo barabara nyingi tunaona zinashindwa kupitika hasa kwa wakati huu. Juzi tu nilichangia kuna barabara inayotoka Majengo inapita Ruvuma, Subira kwenda Mpitimbi ina changamoto kubwa. Barabara nyingine ni Barabara ya Mkuzo inapita *Muslim* kwenda Mwengemshindo ni changamoto. Pia, kuna barabara inayotoka Kata ya Lizaboni inapita Heroz kwenda kwa Manya kupitia Kituo cha Afya cha Mji Mwema. Kituo kile kinategemewa na wakazi wengi wa Mkoa wa Ruvuma pia pamoja na wilaya nyingine ambazo ni jirani ya pale Wilaya ile. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, changamoto kubwa barabara zimebomoka mwananchi anashindwa kufika kwenye kituo kwa wakati. Tunaomba...

MHE. JACQUELINE N. MSONGOZI: Mheshimiwa Mwenyekiti, taarifa.

MWENYEKITI: Endelea kuchangia Mheshimiwa.

MHE. MARIAM M. NYOKA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ninaomba barabara ile iangaliwe kwa jicho jingine kwa sababu wananchi wale wanashindwa kufika kwenye kituo kupata huduma za afya. Tukikarabati... (*Makofi*)

MHE. JACQUELINE N. MSONGOZI: Mheshimiwa Mwenyekiti, taarifa.

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge, mkiwa na Ukiwa na Taarifa au jambo lolote imeelekezwa unasimama mahali ulipo, Kiti kitakuona. Hautaruhusiwa kuwasha *microphone* mpaka Kiti kimekuruhusu.

Ahsante. Endelea Mheshimiwa mchangiaji.

MHE. MARIAM M. NYOKA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Barabara nyingine ni pamoja na barabara inayotoka Namakambale kuelekea...

MWENYEKITI: Mheshimiwa Jacqueline Msongozi, umesimama kwa Kanuni gani?

T A A R I F A

MHE. JACQUELINE N. MSONGOZI: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana. Nimesimama kwa Kanuni ya 77(1) kwa sababu ya muda naomba nisiisome.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nilitaka kumueleza mchangiaji anayechangia sasa kwamba, ni kweli kabisa anavyosema, barabara zilizoko katika Mkoa wa Ruvuma kupitia *TARURA* tunaomba zisaidike. Kimsingi kuna Barabara ya Majengo – Ruvuma, yenye kilometa Tisa ambayo kimsingi ndio inaunganisha Wilaya ya Songea Manispaa na Songea

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Vijijini nani barabara ya kimkakati, wakulima wengi wanaitumia kwa ajili ya kusafirisha mazao. Ahsante. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Endelea Mheshimiwa Mariam Nyoka.

MHE. MARIAM M. NYOKA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ninaipokea taarifa hiyo kwani barabara hiyo ni muhimu mno kwa wakazi wa Wilaya ya Songea pamoja na nchi nyingine inayounganika pale. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba niende kwenye barabara nyingine ambazo ni Barabara ya Namakambale inakwenda kwenye Kata ya Mwamnono, Wilaya ya Tunduru. Barabara ya Songambebe na Lupala nayo ni changamoto. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, ushauri wangu kwa Serikali, naomba ifanyike tathmini ya ubovu wa barabara za *TARURA* uliopo, madaraja, mifereji ya mvua pamoja na vivuko ili iandae mpango wa matengenezo kwa uhalisia zaidi. Pia, naiomba Serikali ifanye matengenezo ya barabara hizi kwa kiwango cha changarawe ikiambata na mifereji ya mvua. Kwa kufanya hivi barabara hizi zitakuwa za kuliko ilivyo hivi sasa, tunaona tunafanya matumizi mabaya ya fedha za Serikali. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na hiyo naomba...

MWENYEKITI: Ahsante Mheshimiwa Mariam Madalu Nyoka kwa mchango wako. Muda wako umekwisha.

MHE. MARIAM M. NYOKA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. Naunga mkono hoja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Tunakushukuru kwa kuwakumbusha *TARURA* wafanye tathmini ya kina ya ubovu wa barabara zote na madaraja na kisha kuweka mpango wa utengenezaji. Naamini Mheshimiwa Waziri amelichukua hilo.

Namuita Mheshimiwa Zaytun Seif Swai aweze kuchangia.

MHE. ZAYTUN S. SWAI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru sana kwa kunipa nafasi na mimi niweze kuchangia bajeti ya Wizara hii. Naomba nianze kwa kumpongeza Rais wetu, Mama Samia Suluhu Hassan, kwa kuendelea kuifungua nchi yetu Kimataifa, vilevile kwa nia yake ya dhati aliyotuonesha Watanzania kwa kutuletea maendeleo kwenye hili tumeona kabisa amegusa huduma muhimu zile za msingi ambazo zinagusa wananchi moja kwa moja kama huduma za afya, elimu, barabara, pamoja na maji safi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na hilo pia, niendeleo kuwapongeza Serikali ya Awamu ya Sita kwa kuhakikisha miradi yote ya kimkakati inaweza kuendelea na kwa ufanisi mkubwa. Vilevile niwapongeze Watendaji wote wa Wizara hii ya Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa wakiongozwa na Waziri wetu wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa kwa usikivu wao wa hali ya juu pamoja pia na kuendelea kufuata ushauri wa Waheshimiwa Wabunge. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, mchango wangu utajikita kwenye kushauri mambo kadhaa ambayo basi yataweza kuendeleza Wizara hii ya Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa. Naomba nianze kuchangia kwenye utekelezaji wa *program* ya kuwarudisha wanafunzi wetu mashuleni, hasa wale waliopata changamoto mbalimbali hususan ujauzito.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kipekee kabisa kwenye hili naomba nianze kwa kumpongeza na kumshukuru Rais wetu Mama Samia Suluhu Hassan kwa kuona umuhimu basi wa kuwarudisha wanafunzi wetu shuleni na kuwapa fursa nyingine mabinti wetu waweze kupata fursa ya kuendelea kielimu na baadaye kuweza kujikwamua kiuchumi. Kwenye *program* hii changamoto bado ni kubwa katika utekelezaji wake. Kwenye Halmashauri zetu nyingi hakuna miongozo madhubuti ya kuweza kufuatilia masuala haya. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwenye Halmashauri zetu nyingi hakuna taarifa rasmi za wanafunzi hawa, wanafunzi ambao wamekatiza masomo yao, wanafunzi ambao wamerudishwa shuleni kwa kipindi chote hiki. Na ukiangalia taarifa ya Mheshimiwa Waziri hapa katika ukurasa wa 21 hadi wa 27 kwenye hotuba yake utaona ametueleza *data* mbalimbali za uandikishwaji wa wanafunzi kuanzia elimu za awali mpaka kidato cha tano, idadi ya wanafunzi waliohitimu, elimu ya watu wazima na taarifa za wanafunzi walioipata elimu nje ya mfumo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika hotuba ya Mheshimiwa Waziri hapa hatujaona taarifa za wanafunzi hawa waliokatisha masomo yao katikati na vilevile wakarudishwa katika mfumo huu rasmi wa elimu. Hapa tunawanyima sana fursa mabinti zetu waliokatisha masomo na wenye hamu bado ya kuendelea kusoma. Tunawanyima fursa kwa sababu, hawana taarifa ya jinsi gani waweze kurudi kwenye mfumo rasmi. Nikichukulia mfano tu kwenye Mkoa wangu wa Arusha, Halmashauri zetu nyingi ikiwemo Longido, Ngorongoro, Meru, Arumeru, hakuna taarifa hizi, nimefuatilia binafsi, lakini sijapata taarifa hizi.

Naomba nitoe ushauri wangu kwa Mheshimiwa Waziri wakati anahitimisha hapa basi aweze kutuambia mikakati yake aliyonayo, mikakati ya Wizara iliyonayo kwa ajili ya kuhakikisha taarifa hizi zinapatikana rasmi na kunakuwa na miongozo rasmi kwa ajili ya kufuata kwenye Halmashauri zetu ili basi wanafunzi wetu hawa waweze kupata nafasi nyingine ya kurudi katika mfumo rasmi wa elimu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, suala jingine naomba nichangie na kutoa ushauri wangu ni kuhusiana na mikopo ya asilimia 10 ambayo inatolewa na Halmashauri zetu. Changamoto za mikopo hii bado ni nyingi sana, kama Kamati ya Serikali za Mitaa ilivyoainisha hapa changamoto hizi ni nyingi na ushauri wake kwa Serikali basi Serikali inabidi ije na mikakati madhubuti kwa ajili ya kuweza kufuatilia utekelezaji wa mikopo hii ili iweze kuleta ufanisi kwa wananchi wetu. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, taarifa ya Kamati inaonesha kuna Halmashauri zaidi ya 24 ambazo zimekopesha chini ya asilimia 50 ya mapato ya fedha zilizotengwa hadi kufikia Februari 20/22.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kutenga kwa asilimia 10 ya mikopo ya Halmashauri ni takwa la kisheria kwa hiyo sioni sababu ya kwa nini Halmashauri zetu zinaacha kutenga asilimia 100 ya fedha zote zilizotengwa kwa ajili ya mikopo ya Halmashauri kwa makundi yale tajwa ya wanawake, vijana na walemavu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ukiangalia changamoto nyingine ya marejesho wamesema wenzangu hapa hii ni changamoto kubwa sana ukiangalia kwenye taarifa tumeona kwamba kuna zaidi ya asilimia 50 ya fedha zote zilizokopeshwa kwa wananchi kuanzia mwaka 2018 hadi Februari, 2022 bado ziko mikononi kwa wananchi hawajaweza kurudisha na hakuna mikakati madhubuti basi ya Serikali kufatilia marejesho ya mikopo hii.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kama utoaji wa mikopo ni takwa la kisheria basi tunaomba pia tuweke kanuni kali na miongozo ya kufuatilia marejesho ya mikopo hii ili basi ziweze kurudi kwenye mfumo ule *revolving fund* na wananchi wengi zaidi waweze kukopeshwa mikopo hii. Ukiangalia tu katika Mkoa wa Arusha tokea mwaka 2018 tumeweza kutoa mikopo takribani bilioni 12.7 lakini ni bilioni tano tu ambazo zimerejeshwa zaidi ya Bilioni Saba bado zipo mikononi mwa wananchi na hakuna kanuni maalum ya kuweza kuifuatilia hii mikopo iweze kurudishwa kwa wakati. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kutokana na changamoto zote hizo nimeona kamati pia imetoa ushauri mzuri mojawapo ni kuwepo kwa mifumo imara ya TEHAMA ili kuweze kufuatilia mikopo hii vilevile Mheshimiwa Waziri hapa wakati anatoa hotuba yake alitueleza hapa kwamba wataweka kigezo cha kuwapima Wakurugenzi wetu kutokana na ufanisi wa mikopo hii. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, Wakurugenzi wetu tayari wana kazi za kuwatosha na kazi hizo ndiyo zinapelekea mpaka tumefika leo hapa mikopo hii imeshindwa kufanyakazi kwa ufanisi. Kwa hiyo naomba kwa sababu changamoto hizi za mikopo zinajulikana kwenye Halmashauri zote 124 ni changamoto ambazo ziko *common* tuwatafutie Halmashauri zetu *solution* ambazo ni *common* pia ili basi Halmashauri zetu zote ziweze kufuata ili mikopo hii iweze kuwa na ufanisi Zaidi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninakushukuru sana na naunga mkono hoja. (*Makofi*)

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Zaytun Seif Swai kwa mchango wako. Sasa ninamuita Mheshimiwa Zacharia Paul Issaay, wakati huo wafuatao wanajiandaa wa kwanza ni Mheshimiwa Muharami Shaban Mkenge, Mheshimiwa Nashon William Bidyanguze, Mheshimiwa Eng. Isack Aloyce Kamwelwe na Mheshimiwa Janet Elias Mahawanga.

MHE. ZACHARIA P. ISSAAY: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru kwa kunipa nafasi. Kwanza nichukue nafasi hii kumpongeza sana Mheshimiwa Rais wetu kwa kazi kubwa inayofanyika Serikalini ya kutatua matatizo ya wananchi. Pia nichukue nafasi hii kumpongeza Mheshimiwa Innocent Waziri wetu wa TAMISEMI na timu nzima Manaibu, Katibu Mkuu wa TAMISEMI na Mtendaji Mkuu wa *TARURA* pia na Watendaji wote wa Wizara hii walioko chini ya Wizara hii. Mimi ni Mjumbe wa Kamati kwa hiyo mchango wangu ni sehemu tu ya nyongeza kwenye taarifa ya Wizara.

Mheshimiwa Mwenyekiti, niishukuru Serikali kwa mradi wa maboresho ya Miji Tanzania (*TSCP*) kwa Mji wa Mbulu ni mradi mzuri. Mradi huu ndiyo unakuja kugusa wananchi wa Mji wa Mbulu na Miji mingine nchini na kwa kuwa miradi hii inagusa soko, stendi, barabara za lami, dampo na machinjio, vyote vilivyotajwa kwenye mji wa Mbulu haviko. Kwa hiyo naishukuru sana Serikali. Rai yangu kwa Serikali ni kwamba waangalie Miji yenye changamoto nyingi ya miradi hii kwa maana ya kama Mbulu kwa sababu changamoto ni kubwa

na inaweza ikagusa maisha ya mafanikio ya wananchi kwa kiasi kikubwa sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, eneo jingine ni eneo la ufunguzi wa zahanati kwa kuwa dakika zenyewe ni chache niseme tu kwamba wananchi wana hamu kubwa na haiba kubwa ya kujenga miradi ya zahanati. Katika mji wa Mbulu tuna zahanati nne zilizo tayari kwa maana ya Halmashauri ya Mji wa Mbulu, lakini zahanati hizo zilianzishwa siyo mwaka huu zilianzishwa miaka minne iliyopita, kwa sababu hiyo basi, tungeiomba Wizara waangalie zahanati zote zilizo tayari kwa kuwa wameandika kwenye taarifa ya mpango wa bajeti basi ziweze kufunguliwa baada ya Julai ya mwaka huu kwa ajili ya mwaka huu wa bajeti ili tuweze kuona wananchi walioanzisha zahanati miaka saba, miaka tano, miaka nne basi waweze kuona manufaa ya miradi walioanzisha. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nyingine ni ahadi za Viongozi Wakuu hasa zinazogusa eneo letu la *TARURA*. Mheshimiwa Rais Hayati Magufuli aliahidi lami kilomita tano katika Mji wa Mbulu, hadi sasa ni kilomita 2.5 zinazotekelezwa inaonyesha kama vile chini ya mita 500 kwa mwaka kwa bajeti ya mwaka kwa barabara hizo. Kwa hiyo, sababu yake hapa ni kwamba Viongozi hawa Wakuu wanaporudi wananchi wanaanza kuhofu na kufikiri kwa nini miradi hii au ahadi hizi za viongozi wakubwa zinachelewa sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nadhani *TARURA* kupitia TAMISEMI waende waratibu upya ahadi za Viongozi Wakuu halafu baada ya hapo waweze kuweka kwenye vipaumbele kadri ya miaka inavyokwenda ili kuondoa madeni ya ahadi za viogzi wetu wa ngazi zile za nyuma.

Mheshimiwa Mwenyekiti, eneo lingine ni posho za Waheshimiwa Madiwani. Bahati nzuri mimi nilianza kuwa Diwani posho za 350,000 zilitolewa kwa miaka karibu 10 sasa na kwa kweli hali ni mbaya sana kwa Waheshimiwa Madiwani mimi niungane na wale Wabunge wenzangu waliozungumzia jambo hili kwa upana isitoshe hiyo hata posho za vikao

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

wanapewa 40,000 wakati nikiwa Diwani posho ya kikao kimoja ilikuwa *sitting* ni 70,000 lakini wakati huo huo *night* za kutoka kwenda kwenye vikao ni siku tatu maana $65,000 \times 3 = 195,000 + 70,000$ sasa hivi ni 40,000 hata ungekuwa unaenda wapi na vikao vinapoisha Waheshimiwa Madiwani wanatembelea bajaji, wanatembelea boda boda wanalala katika mazingira magumu huko vijijini ndiyo wao wanasimamia shughuli za maendeleo na watendaji wanaosimamiwa wana mishahara mikubwa sana. Kwa hiyo siyo rahisi mtu anayesimamia watendaji wengine yeye anakuwa na posho kidogo kiasi hicho. Mimi ninafikiri ni muda muafaka wa sisi kutazama upya ili kuona ni namna gani kwa kadri ya mapendekezo ya Kamati yetu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Wenyeviti wa Mitaa na Vijiji hawa ni watu muhimu sana nao tusiwaache kwa kweli, kwa sababu Mheshimiwa Waziri Innocent sina mamlaka ya kushika mshahara wako lakini hatutarajii kwamba mshahara wako unakwenda kushikwa kwa ajili ya jambo hili limezungumzwa kwa upana sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, eneo jingine ni kwamba naishukuru Serikali wameweka daraja la Unyoda lililokuwa kikwazo na limetenganisha Halmashauri mbili katika mpango. Ninaomba wasiondoe iendelee na baada ya Julai tuanze utekelezaji wake. Eneo jingine ni ukarabati wa shule kongwe nchini, Halmashauri ya mji wa Mbulu au Mji wa Mbulu ni Mji ulioanzishwa na wakoloni kwa takribani sasa shule asilimia 60 ya Mji wa Mbulu ni shule kongwe kwa sababu ndiyo Makao Makuu ya Wilaya ya Mbulu ambayo imezaa Karatu, imezaa Babati, imezaa Hanang na sasa Mbulu Vijijini. Kwa hiyo eneo hili nalo ni muhimu sana kwetu sisi tunaiomba Serikali iangalie kwa mapana yake namna ambavyo itaweza kutusaidia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwisho nichangie eneo la Milioni 500 kwa kilomita moja, Mheshimiwa Waziri na watu wa *TARURA*, Mheshimiwa Waziri Mkuu alifanya ziara kwenye Jimbo la Mbulu Mji alikuta mradi wa kilomita moja bado haujatekelezwa, ulitangazwa mara tatu hauna Mkandarasi, hebu tujiridhishe tatizo ni Watendaji hawatimizi wajibu wao,

ama ni fedha hazitoshi za Milioni 500 kwa sababu kilomita moja ina mifereji, kilomita moja ina lami, kilomita moja ina taa za barabarani, kilomita moja kuna *culvert* huko huko tuangalie na kama tatizo siyo hilo basi hata sasa huo mradi ndiyo unaanza kutekelezwa utakamilika lini huu wa kilomita moja ili fedha hizi ziweze kutazamwa na ikidhi haja.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa ujumla tunaishukuru Serikali kwa kazi kubwa inayofanya. Watutolee pia fedha za ukamilishaji wa miamala kwa ajili ya vituo vya afya ili walau miradi iendane na mwaka wa bajeti na tuweze kukamilisha miradi yetu kwa wakati.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Halmashauri nyingi zinakabiliwa na upungufu mkubwa wa Wahandisi kadiri tunavyopeleka fedha nyingi vijijini, fedha nyingi kwenye Halmashauri hatuna Wahandisi, mimi nadhani tufanye tathmini ya mapitio tuna Wahandisi wangapi wako eneo gani Halmashauri gani haina Mhandisi nini kifanyike kwa hatua ya dharura ili miradi iende kwa wakati.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninakushukuru sana nimechangia kwa muhtasari kwa sababu mimi ni Mjumbe wa Kamati nayarudia kuyakumbusha yale tuliyojadili, naunga hoja mkono kwa asilimia mia moja, naomba kuwasilisha.

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Zacharia Paul Issaay. Sasa namuita Mheshimiwa Muharami Shaban Mkenge aweze kuzungumza.

MHE. MUHARAMI S. MKENGE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru kwanza kabisa napenda nitoe pongezi zangu za dhati kabisa kwa Mheshimiwa Rais wetu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mama yetu Samia Suluhu Hassan kwa kazi kubwa anayoifanya kuhakikisha Tanzania inatoka hatua moja kwenda hatua nyingine.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pili napenda nimpongeze Waziri wa TAMISEMI ndugu yangu Bashungwa kwa kazi kubwa anayoifanya. Mheshimiwa Bashungwa anafanyakazi kubwa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

kwa kipindi kifupi tu tunaona ni jinsi gani ambavyo anapambana kufuatilia mambo. Ni juzi tu hapa lilitokea tatizo Mwanza kule aka-*act* mara moja mambo yakaenda vizuri na sasa hivi kuna barua moja inatembea ya mtandaoni taarifa kwenye vyombo vya habari kwamba kuna Mkurugenzi mmoja ambaye hajatii maelekezo amewekwa pembeni kidogo. Wizara inataka namna hiyo hii Wizara Mheshimiwa Waziri ni Wizara ambayo Wabunge wote tunaitegemea. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, Wizara hii itakapokuwa haijafanya vizuri basi sisi sote Wabunge tutakuwa hatujafanya vizuri katika Majimbo yetu, kwa hiyo tukupongeze sana na tutakupa moyo pamoja na kukusaidia ili uweze kufanikisha azma yetu tunayoikusudia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nianze na suala la elimu. Kwanza niishukuru Serikali ya Rais Samia Suluhu Hassan kwa kweli katika Jimbo langu la Bagamoyo kwa kipindi kifupi tu tumepatiwa madarasa yasiyopungua Shilingi Bilioni Moja na Milioni Mia Tatu. Hii ni kazi kubwa sana ambayo ameifanya Mheshimiwa Rais na hii imesababisha vile vile katika kipindi kifupi hiki kupata shule mbili za Sekondari mpya kabisa kuna shule ya Sekondari ya Makurunge ambayo ujenzi unaendelea zimepatikana pesa Milioni 600, kuna shule mpya ya Kata ya Nianjema ambayo ujenzi umekamilika na wanafunzi wanaendelea kusoma, kwa hiyo tunazidi kuipongeza sana Serikali yetu ya Chama cha Mapinduzi inayoongozwa na Mama Samia kwa kazi hii kubwa ambayo wanaifanya. Vilevile kuna shule shikizi ambazo tumepatiwa pesa na shule hizi nazo zishaanza kufanyakazi baadhi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nirudi katika suala la afya, kuna suala la vifaa tiba. Halmashauri zetu nyingi zina vituo vya afya ambavyo vimejengwa mimi niishukuru Serikali, pale kwangu Bagamyoyo Fukayosi Milioni 500 imepatikana na kituo cha afya kinaendelea kuimarika na kitakamilika muda si mrefu. Lakini tatizo kubwa linalotukabili ni vifaa tiba katika vituo vyetu vya afya hakuna zahanati zetu vile vile hazina vifaa tiba, kwa mfano kituo cha afya cha Matimbwa Yombo

hakina vifaa tiba kwa hiyo kinashindwa kufanya kazi vile inavyostahili.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kituo cha afya cha Kerege nacho kina changamoto ya vifaa tiba zahanati ya Buma, Kilomo, Zahanati ya Tungutungu Mappinga, Zahanati ya Mkenge, Zahanati ya Kidomole zote hizi zinakumbwa na changamoto kubwa ya vifaa tiba kwa hiyo naiomba sana Wizara izidishe juhudi kuhakikisha kwamba, katika mwaka huu wa bajeti vifaa tiba vinapatikana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nije katika suala la *TARURA* kazi kubwa *TARURA* wameifanya pesa tulizopata tumefanya mambo makubwa katika Majimbo yetu na mimi kwa upande wangu wa Bagamoyo barabara nyingi sasa hivi ambazo zilikuwa zina matatizo ya kujaa maji na hasa Bagamoyo mjini, maji sasa hivi hayapo kwa sababu barabara zimejengwa kwa kiwango cha mifereji kiasi kwamba maji yanapita na naomba niishauri tu Wizara sasa hivi katika bajeti ijayo basi, tuhakikishe katika barabara zetu tunaimarisha mifereji. Kwa sababu tunapoiimarisha mifereji ndiyo barabara nyingi zinadumu lakini tukisema kwamba tunafanya ukarabati wa barabara maji yakijaa yanajaa udongo unaondoka mwakani tunapeleka pesa tena.

Mheshimiwa Spika, kama hizi Bilioni 802 ambazo mmezienga kwa ajili ya *TARURA* kwa kipindi cha bajeti ijayo mtazifanyia kazi vizuri na mifereji ya barabara itatengenezwa basi itakuwa jambo la kheri na busara kabisa kabisa kwamba barabara zetu nyingi zitapitika.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nije katika suala la maji *RUWASA* inajitahidi sana katika suala zima la kusambaza maji vijijini. Mimi kwangu pale Bagamoyo katika Kata ya Fukayose nina mradi wa shilingi milioni 300.000 karibuni na 50,000 lita 75,000 zinajengwa ambazo nina imani wananchi wangu wa vitongoji vya Lusako, Umasaini, Engelo, Mkenge na sehemu zinginezo watapata maji ya kutosha katika kipindi kijacho niipongeze sana Wizara kwa kazi kubwa ambayo mnaifanya.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuna suala vilevile la barabara kuna barabara ambazo ni muhimu sana zinakwenda katika mashule pamoja na vituo vya afya na zahanati barabara hizi zipewe kipaumbele katika kuimarishwa kwa sababu wanafunzi wanapata taabu sana wakati wa mvua kwa hiyo katika bajeti hii ijayo Serikali ijitahidi sana kuhakikisha kwamba hizi barabara zinapatiwa kipaumbele na zinaimarishwa, naunga mkono hoja ahsante sana.

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Muharami Shabani Mkenge, sasa ninamuita Mheshimiwa Nashon William Bidyanguze aweze kuchangia.

MHE. NASHON W. BIDYANGUZE: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nichukue nafasi hii kwanza kukushukuru kwa kunipa nafasi hii, lakini pia naomba nimshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunipa afya ya kuweza kusimama hapa Bungeni niweze kuchangia kwenye hotuba hii ya Waziri wa TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kabla ya yote naomba nimshukuru Rais wetu mpendwa Mama yetu Rais Samia Suluhu Hassan kwa kazi nzuri ambayo anaendelea kuifanya katika nchi yetu na hasa katika Jimbo langu la Kigoma Kusini. Nimeshuhudia na wananchi wameshuhudia kupata madarasa 196 kwenye eneo la Sekondari na madarasa kwenye shule shikizi. Ni jambo kubwa sana na shule hizi zimekuwa ni mpya zaidi sasa kuliko shule zile za msingi. Naomba katika eneo hili shule za msingi nazo Mheshimiwa Waziri uzione kwamba zimebakia chini sana na zimebaki na majengo mabovu sana nimeona kwenye hotuba yako ya bajeti umeonyesha kutenga fedha kwa ajili ya shule kongwe naomba na mimi kwenye Jimbo langu liangalie sana ziko shule nyingi ambazo kwa kweli zina majengo mabovu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mfano iko shule moja katika Kata ya Itebula na ni shule yenyewe ya Itebula kwa kweli mpaka watoto wamehama kujaribu kusomea kwenye vyumba vichache ambavyo kidogo kuna nafuu na mimi kwenye mfuko wangu wa Jimbo nimepeleka fedha pale

angalau nijaribu kuokoa hali ya shule ile na hali ya wale watoto.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nizungumzie kwenye eneo la ahadi za viongozi wakuu. Nakumbuka Mheshimiwa Hayati Magufuli wakati anaomba kura kwenye Jimbo langu eneo lile la Uvinza aliahidi kilometa tano za barabara ya lami lakini nashukuru kwamba angalau kuna kilomita mbili zinaendelea kujengwa. Lakini pia aliahidi kilomita tano Nguruka bado hata kilomita moja haijajengwa, sasa naomba Mheshimiwa Waziri kwenye eneo hili la ahadi za Viongozi wetu Wakuu kwa kweli uweke nguvu sana kwa sababu inapunguza imani ya wananchi na Serikali yao.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia Mheshimiwa Rais wa Awamu ya Tano Hayati Magufuli aliahidi kutoa Shilingi Milioni 10 kwenye kituo cha afya pale Kazulamimba wananchi wanashangaa hivi ni kweli Milioni 10 inaweza ikashindikana kupelekwa pale Kazulamimba ambapo ni ahadi ya Mheshimiwa Rais ni jambo la kushangaza sana na mimi wamekuwa wakinisumbua sana wanasema Mheshimiwa Mbunge ni namna gani Milioni 10 haijafika. Kwa hiyo, naomba Mheshimiwa Waziri upeleke Milioni 10 Kazulamimba kwa sababu tayari wameshajenga boma wanahitaji kuendeleza.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia Mheshimiwa alitoa ahadi ya kupandisha hadhi kituo cha afya cha pale Nguruka na kilishapanda hadhi kwa hiyo tunasubiri Mheshimiwa Waziri uweze kuleta fedha kwa ajili ya kujenga sasa majengo kwa ajili ya kuendeleza sasa hospitali ile ambayo ilishapandishwa hadhi. Nilijenga hoja wakati ule naomba kura wananchi na Mheshimiwa Rais alikuwepo kwamba Nguruka mpaka kwenye hospitali ya Wilaya ilipo ni umbali wa kilometa 100 kwa hiyo Mheshimiwa alikubali kuongeza hadhi ya kituo kile na kilishapanda hadhi naomba uweke fedha.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia kuna ahadi ambazo alipokuja Waziri wa TAMISEMI Mheshimiwa Umyy Mwalimu alikubali kujenga kituo cha afya chenye hadhi ya hospitali

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

zaidi kidogo ya kituo cha Afya kule ukanda wa maji, eneo moja linaitwa Lukome na ninashukuru Serikali fedha Shilingi 250,000,000 zimeshakuja na ujenzi unaendelea naomba kwenye bajeti hii Mheshimiwa Waziri uongeze fedha ili tuweze kumaliza ujenzi wa hospitali ile kwa sababu inakuwa ni hospitali ya rufaa kwa sababu eneo lile na Mheshimiwa Ummy alitengeneza historia kutoka Makao Makuu ya Wilaya kwenda Kalya ni kilometa 300 kwa hiyo unaweza ukaona ni eneo kubwa sana ambalo linahitaji huduma hiyo ya afya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia Mheshimiwa Waziri Ummy alikubali kufungua barabara ambayo inatoka Kalya kwenda Sumbawanga, alikubali kutoa Shilingi Bilioni Moja na Milioni Mia Tano, naomba ahadi hiyo uandike ili kusudi mwaka huu wa fedha tuweze kupata hiyo fedha tuweze kufungua hiyo barabara. Pia aliahidi kujenga jengo moja la wodi ya wanaume na watoto pale kwenye kituo cha afya cha Kalya, naomba ahadi hizi Mheshimiwa kwa sababu wewe sasa ndiyo umeingia kwenye kiatu ambacho alikuwa amevaa Waziri Ummy hili jambo uweze kulichukua.

(Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, vinginevyo kwakweli mambo yanaenda vizuri na naomba nipongeze....

MWENYEKITI: Ahsante Mheshimiwa Nashon William Bidyanguze kwa mchango wako.

MHE. NASHON W. BIDYANGUZE: Mheshimiwa Mwenyekiti, na niseme naunga mkono hoja ahsante sana.
(Makofi)

MWENYEKITI: Sasa ninamwita Mheshimiwa Eng. Isack Aloyce Kamwelwe, wakati huo Mheshimiwa Janeth Elias Mahawanga, Mheshimiwa Prof. Patrick Alois Ndakidemi na Mheshimiwa Joseph Anania Tadayo anajiandae.

MHE. ENG. ISACK A. KAMWELWE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru kwa kunipa nafasi ili na mimi niweze kuchangia katika hotuba hii ya Wizara ya TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nianze kwa kumpongeza Mheshimiwa Waziri Innocent Bashungwa pamoja na Naibu Mawaziri David Silinde na Festo Dugange, Wabunge wenzangu wamesema hawa Mawaziri wanafanya kazi vizuri, wanatusikiliza Wabunge lakini wanasikiliza mpaka wananchi wetu. Tunawapa hongera sana na mnamsaidia vizuri sana Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nipongeze pia Katibu Mkuu Prof. Liziki Shemdoe, wiki iliyopita mimi pamoja na timu yangu ya Halmashauri yangu tulikwenda ofisini kwake kumtembelea tulikuwa na hoja nne baada ya masaa sita moja alikuwa ameshajibu na hoja hiyo nilikuwa nimeomba Mwalimu wa jinsia ya kike kwenye Sekondari ya Kata ya Ilunde ambayo ipo na kidato cha tatu na ina wasichana wengi lakini haikuwa na mwalimu wa jinsia ya kike. Katika muda wa masaa sita alikuwa ameshampanga tayari mwalimu wa kike na ninaimani kwamba mwisho wa mwezi huu ataripoti kwenye ile sekondari. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika masuala yaliyotupeleka yalikuwa manne katika muda wa masaa 24 yote walikuwa wameshayatekeleza. Ndio maana mimi Wizara hii ile timu ya Katibu Mkuu, Naibu Katibu, Naibu Makatibu Wakuu pamoja na Wakurugenzi ushirikiano niliouona jinsi walivyotuhudumia nimewaita kwamba hawa ni *24 hours action*, wanafanya kazi vizuri na kwakweli Wizara hii ikienda namna hii kweli inatekeleza maagizo ya Mheshimiwa Rais. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika hotuba ya Mheshimiwa Waziri ambayo ameandaa vizuri na allisoma vizuri kwa sauti ya kusikika tena kwa utaratibu, ukurasa wa pili alizungumzia jinsi alivyotumia fedha alizotoa Mama yetu, fedha za UVIKO amechambua ni maeneo gani ambayo fedha ile ameitumia, katika vitu alivyovieleza ni pamoja na ununuzi wa magari ya ofisi, lakini pamoja na ununuzi wa magari ya wagonjwa, sasa Mheshimiwa Waziri nikuombe nina Kata moja ya Ilunde ipo mbali sana na Makao Makuu ya

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Wilaya, katika hayo magari niombe gari moja lipelekwe kwenye ile Kata gari la Wagonjwa Kata ya Ilunde.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwasababu hauwezi ukapiga simu mtu anaumwa gari litoke kilometa 100 limchukue mgonjwa halafu limrudishe tena kilometa 200 tutakuwa tuna *risk* maisha ya mgonjwa. Mheshimiwa Waziri nikuomba sana kwamba utakaponunua magari kumbuka gari moja liende kwenye hiyo Kata inaitwa Kata ya Ilunde.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mheshimiwa Waziri pia umenijengea hospitali ya Wilaya kwenye Jimbo langu kuna gari moja tu, sasa kitakuwa ni kitu cha ajabu kwamba hospitali ya Wilaya haina gari la wagonjwa inaazima gari kwenye kituo cha afya ambayo ulitupa mwaka jana, niombe sana hili Mheshimiwa Waziri ulikumbuke. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninaishukuru sana Serikali katika bajeti ya Wizara hii, sio hii tunayoiomba sasa hivi ila hii ambayo tunaitekeleza tunaimaliza mwezi Juni, Serikali ilitoa bilioni 22.87 kwa ajili ya kulipa madeni ya wazabuni, nikushukuru sana Mheshimiwa Waziri kwamba sekondari yangu ya *A-Level* ya Inyonga umetoa shilingi 72,000,000 kulipa madeni ya wazabuni lakini nikuombe bado kuna wazabuni wanadai shilingi 175,000,000 tena wazabuni hawa ni akinamama lishe sehemu kubwa, na wale ambao wamepewa asilimia 10 na Halmashauri wamepewa zile fedha na bado mkawafanyisha biashara nyinyi wenyewe, sasa ni kitu cha ajabu kwamba mnashindwa kuwalipa na kama ukishindwa kuwalipa maana yake na wao watashindwa kurudisha zile fedha tulizowakopesha zile asilimia 10.

Niombe sana Mheshimiwa Waziri kabla hatujafunga mwaka hii shilingi 175,000,000 tuitoe ili hawa wazabuni hawa ambao tumewakopesha fedha sisi wenyewe tuweze kuwalipa na wao waweze kulipa kwenye Halmashauri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia kuna watumishi wenzenu Mheshimiwa Waziri, wapo Walimu wanadai

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

malimbikizo ya shilingi 136,000,000, kuna wafanyakazi wengine wasio Walimu wanadai zaidi ya Shilingi 789,000,000 niombe pia kwasababu hawa ni watumishi wenzenu hebu walipeni ili mambo yaweze kwenda vizuri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naishauri hii Wizara kwenye bajeti ya mwaka huu.....

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Eng. Isack Aloyce Kamwelwe, muda wako umekwisha.

MHE. ENG. ISACK A. KAMWELWE: Mheshimiwa Mwenyekiti, naunga mkono hoja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante sana. Mheshimiwa Janeth Elias Mahawanga. *(Makofi)*

MHE. JANETH E. MAHAWANGA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante kwa kunipa nafasi hii ya kuchangia Wizara ya TAMISEMI, nami kama walivyotangulia wenzangu ninaipongeza sana Serikali ya Awamu ya Sita kwa kazi kubwa na nzuri wanayoifanya kwenye Taifa hili. Pia naipongeza Wizara ya TAMISEMI kwa kazi nzuri inazofanya, nimpongeze Mheshimiwa Waziri na Naibu Mawaziri wake wanafanya kazi kubwa na kazi nzuri sana. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nitachangia mambo mawili lakini nitaanza na hili la mikopo ya asilimia 10. Kwanza ninaipongeza Serikali kwa kusamehe madeni ya vikundi vya mwanzo kabisa ambavyo walikuwa wamenufaika na mikopo hii kwa kushindwa kurejesha yale marejesho. Ni kweli na ni wazi kabisa kwamba mwanzo wa mikopo hii kulikuwa na mapungufu mengi sana vikundi vingi vilikuwa vinapewa mikopo lakini hawakuwa na elimu ya kutosha, walijikuta akinamama, vijana na watu wenye ulemavu wakishapata mikopo hiyo wanagawana mmoja mmoja.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo kulikuwa kuna wanaoweza kufanya vizuri na kurejesha na wengine walikuwa wanashindwa kurejesha mikopo hii.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, changamoto nyingine iliyopo kwenye suala hili ni kwamba kuna kundi la akina Mama ambao wanashindwa kukopesheka sasa hivi kwa kigezo kwamba wanaambiwa mlishakopa awali, kuna wengine wamerudisha lakini wenzetu hawakurudisha, mkawatafute warudishe fedha zile ili muweze kukopesheka tena. Sasa kama Serikali ilishasamehe basi niziombe Halmashauri zichukulie vikundi hivi kama vipya viweze kunufaika. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, maana hawa watu sasa wamekaa pembeni hawakopesheki tena tunawasaidiaje ni akinamama wengi sana na vijana wanashindwa kukopesheka, lakini pia niombe Wizara kupitia Halmashauri zetu ziangalie tatizo kubwa linalofanya fedha hizi hazirudi.

MHE. NEEMA G. MWANDABILA: Mheshimiwa Mwenyekiti, taarifa.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Janeth kuna taarifa kutoka kwa Mheshimiwa Neema Mwandabila.

TAARIFA

MHE. NEEMA G. MWANDABILA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante kwa kunipa nafasi ya kumpa taarifa dada yangu Mheshimiwa Janeth.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninataka kumwambia kwamba hoja anayoongelea ya masuala ya mikopo ya wanawake ni hoja ya msingi na nilitaka kumpa taarifa kwamba kwenye taarifa ya Waziri TAMISEMI hakuna sehemu inayotunesha *impact* ya *assessment* ya hiyo mikopo tunayoitoa kwamba iliwavusha watu kutoka eneo gani kwenda eneo gani. Ahsante. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante, Mheshimiwa Mahawanga unapokea taarifa.

MHE. JANETH E. MAHAWANGA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante ninaipokea taarifa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninaiomba Wizara kupitia Halmashauri zetu iangalie vikundi hivi sababu kubwa inayofanya fedha hazirudi na mpaka *impact* ya mikopo hii haionekani. Tuangalie zaidi kwenye kuwasaidia hawa wanaopata hii mikopo wengi wao ni wale ambao wanaanza kujiunga kwenye vikundi, wanakosa fursa ya kupata elimu ya mambo ya fursa, ubunifu, utunzaji wa fedha na nidhamu ya fedha sambamba na kufanya biashara kidigitali. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, dunia sasa hivi imebadilika, kuna vikundi ambavyo havitegemei mikopo ya Halmashauri hivi vimekuwa vikifanya vizuri sana sababu vina uwezo wa kugharamia mafunzo tuna taasisi, mashirika, watu binafsi mengi sana wanaotoa mafunzo kwenye vikundi vya akina mama, tumeona vinafanya vizuri sana, na mpaka wanatoka kwenye vikundi wanakwenda kufungua *microfinance* na wengine wanafungua kampuni.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tuangalie hawa wajasiriamali wadogo akinamama na vijana ambao ndio wanufaika wakubwa wa mikopo ya asilimia 10, wanashindwa kukidhi haja ya kuingia kwenye mafunzo haya sababu ya kukosa fedha ya kulipia mafunzo haya. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, sababu haya mafunzo yanatolewa kwa kulipia ada siyo bure, kwa hiyo Halmashauri zetu ziangalie namna ya kuweza kulipia mafunzo haya kuviwezesha vile vikundi viweze kupata mafunzo ili vikundi viweze kudumu fedha hii iweze kuzunguka irudi iwafikie wengi zaidi lakini fedha hii ionekane, isiendeleo kupotea.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia kuna changamoto nyingine ambayo inawakuta akina mama na vijana waliokwishapata mikopo, hawa waliweza kufungua viwanda na kampuni zao walipata kazi kwenye Halmashauri zetu na taasisi za Serikali lakini kwenye kulipwa imekuwa ni *issue*. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, vijana na akinamama wamefanya kazi kupitia Halmashauri wanatakiwa malipo yao

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

wanazunguka kila siku kwenda kuomba walipwe, hawalipwi! Kwa hiyo kazi zimesimama vikundi havizalishi tena, fedha ile hairudi matokeo yake vikundi vinakufa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tunahamasisha vikundi, tunawakopesha, tunawapa kazi tunashindwa kuwalipa fedha inapotea. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, suala la pili nilikuwa ninataka kuongelea kuhusu mashine za *POS* ambazo zinatumika na Mamlaka zetu kukusanya mapato ya Serikali.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mashine hizi zimekuwa na changamoto na zinasababisha upotevu mkubwa sana wa fedha za Serikali. Changamoto ya kwanza ni watumiaji wa mashine hizi wanapokusanya zile fedha, fedha hizi zinatumika zikiwa mbichi kabla hazijawa *banked* kwa hiyo hapa ni mwanya mkubwa sana wa upotevu wa hivi fedha. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo nziombe Halmashauri na Wizara ya TAMISEMI ilianganalie hili hasa kwenye kipengele hiki cha kutumika fedha mbichi kabla hazijaenda benki. Hii inasababisha upotevu mkubwa wa fedha za Serikali.

Mheshimiwa Mwenyekiti, changamoto ya pili kumekuwa na *adjustment* ambazo zinafanyika bila utaratibu, hili nalo ni kipengele kingine kinachosababisha fedha hizi kupotea, mapato ya shilingi 1,000,000 yanafanyiwa *adjustment* yanaonekana kama yalikusanywa kama shilingi 100,000, shilingi 100,000 inaonekana shilingi 10,000; shilingi 50,000 inaonekana shilingi 5,000 hapa pana upotevu wa fedha nyingi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, tatu mashine nyingi za *POS* zinakuwa *offline* kwa muda mrefu, sasa tunajiuliza fedha hizi zinakusanywaje au zinakwenda wapi? Halmashauri zetu ziangalie hawa wakusanyaji.

MWENYEKITI: Ahsante Mheshimiwa Janeth Elias Mahawanga.

MHE. JANETH E. MAHAWANGA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante naunga mkono hoja.

MWENYEKITI: Ninamwita Mheshimiwa Profesa Patrick Alois Ndakidemi wakati huo Mheshimiwa Joseph Tadayo anajiandaa.

MHE. PROF. PATRICK A. NDAKIDEMI: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana kwa kunipa fursa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nianze moja kwa moja kwa kumpongeza sana Waziri wetu Mheshimiwa Innocent Bashungwa pamoja na Manaibu wake wawili Mheshimiwa Ernest Silinde na Mheshimiwa Dkt. Dugange kwa kazi nzuri na kubwa wanaoifanyia hii nchi yetu. Ofisi ya Rais TAMISEMI hii Wizara wanayoiongoza hawa ndugu zetu ni ofisi ambayo inatoa huduma kubwa sana katika nchi yetu, inafanya kazi ambazo zinagusa maisha ya wananchi moja kwa moja. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, hiyo ndiyo sababu wamepata bajeti kubwa kwenye bajeti hii ya 2022/2023 watapata trilioni 8.77 ambayo ni sawa na asilimia 21 ya bajeti yote ya nchi hii. Kwa hiyo, ukweli vijana chapeni kazi. Niwapongeze pia Katibu Mkuu, na Manaibu Makatibu Wakuu kwa kazi nzuri wanayoifanya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, niende moja kwa moja kwenye hoja zangu za leo na nitachangia kwenye sekta ya afya kwenye Jimbo langu barabara na elimu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, hapa Bungeni nimekuwa ninasimama mara nyingi nikiwa na agenda ya kuiomba Serikali tujengewe hospitali ya Wilaya na nichukue fursa hii rasmi kuishukuru sana Serikali kwa sababu tayari wameshatenga shilingi milioni 500 na kazi ya ujenzi wa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

hospitali ya Wilaya kule kwenye Jimbo langu Moshi DC imeshaanza, kwa hiyo naishukuru sana Serikali.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa namna ya pekee nimshukuru sana Mkurugenzi wa Maendeleo wa Moshi DC huyu alikuwa *very fair* alipeleka barua Kata zote 32 za Halmashauri yetu walioleta barua yenye vigezo wamechagua Kata mbili ambazo zilikidhi vigezo vya kujenga Hospitali ya Wilaya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo hospitali hii inajengwa kwenye Kata ya Mabogini na tunaishukuru sana Serikali. Pamoja na shukrani zangu kwa Serikali bado niseme tu kwenye Jimbo la Moshi Vijijini tunachangamoto kubwa sana ya miundombinu ya vituo vya afya. Katika Kata zangu 16 ni Kata Tatu tu zina vituo vya afya na kuna upungufu kama asilimia 81 hivi kwamba asilimia 81 ya maeneo hayana vituo vya afya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninamuomba Mheshimiwa Waziri atakapokuja ku-*summarize* hapa, nimeomba vituo vya afya vya kimkakati, nilikuwa nimeomba nijengewe kituo cha afya kwenye Kata ya Arusha Chini, Kata ya *Old* Moshi Mashariki na Kata ya Kibosho Kirima. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika vituo 252 ambavyo unajenga nchi nzima Mheshimiwa Waziri haukunipa hata kimoja kwa hiyo naomba unifikirie kama kutakuwepo na namna hizi Kata zangu za kimkakati hii asilimia 81 ili ipungue kidogo na sisi tupandepande wananchi wangu wafurahi. Katika Jimbo langu pia kuna zahanati ambazo zimeshakidhi vigezo vya kuwa vituo vya afya niombe kuna zahanati ya Lima ambayo ipo Kibosho kati, hii ilijengwa na msamaria mwema akaweka karibia kila kitu kipo kwa hiyo tunaomba ipandishwe hadhi iwe kituo cha afya ili kupunguza huu ukakasi wa vituo vya afya ambao uko kwenye Jimbo langu. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia kuna zahanati nyingine kwenye Kata nyingine kwa mfano zahanati ya Shiha katika Kata ya Kimochi, zahanati ya Kindi au tunaita *Mary Bennett*

Clinic na zahanati ya Uru Kaskazini katika Kata ya Uru kaskazini hizi zipo tayari kupandishwa kuwa vituo vya afya, tunaomba Wizara itusaidie ili haya maeneo nayo yapandishwe hadhi tupate vituo vya afya vya kutosha. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, mchango wangu wa pili ni kuhusu barabara. Kwanza niishukuru sana Serikali ya Mama Samia kwa kutupatia Billioni 1.5 kufanya marekebisho ya barabara za Moshi Vijijini ambazo zina changamoto kubwa sana wakati wa mvua, pamoja na kupata fedha hizi lakini bado kuna changamoto.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nimuombe Mheshimiwa Waziri na timu yote kwamba waangalie kwa namna ya pekee zile pesa ambazo mmeleta mpaka sasa hivi mikataba ilisainiwa tangu Desemba lakini mpaka sasa hivi wamefanya *grading* tu katika barabara kama sita hivi ambazo tulipangiwa zitengenezwe. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo tunaomba mfuatilie tuhakikishe kwamba zinakamilika kwa kiwango cha changarawe kama tulivyopewa ahadi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kama alivyosema Mheshimiwa Noah Lemburis...

(Hapa kengele ililia kuashiria kuisha kwa muda wa Mzungumzaji)

MWENYEKITI: Ahsante Mheshimiwa Prof. Patrick Alois Ndakidemi kwa mchango wako.

MHE. PROF. PATRICK A. NDAKIDEMI: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kuunga mkono hoja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge, nilimuita Mheshimiwa Joseph Anania Tadayo wakati huo Mheshimiwa Godwin Emmanuel Kunambi, Mheshimiwa Dkt. Charles Stephen Kimei na Mheshimiwa Shamsia Azizi Mtamba, wanajiandaa. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

MHE. JOSEPH A. TADAYO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru sana kwa kupata nafasi hii awali ya yote nianze kwa kuipongeza Serikali ya Chama cha Mapinduzi. Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru sana kwa kupata nafasi hii.

Mheshimiwa Mwenyekiti, awali ya yote nianze kwa kuipongeza Serikali ya Chama cha Mapinduzi inayoongozwa na Rais na Mwenyekiti wa CCM, Mama Samia Suluhu Hassan. Kwa kumpongeza yeye naamini kabisa nimewapongeza pia wateule wake wote pamoja na Watendaji na Wataalam wanaomsaidia kazi, hasa ukizingatia kwamba Wizara hii tunayojadili ni ofisi yake.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kazi nzuri inafanyika Tanzania, Watanzania wanaona na dunia inaona. Jimboni kwangu Mwanga pia kazi inafanyika vizuri. Mimi Mbunge wa Mwanga ninaona kazi na wananchi wangu wa Mwanga pia wanaona kazi nzuri inayofanyika.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Wilaya ya Mwanga siyo Wilaya changa sana, ina umri wa takribani miaka 44 sasa, lakini kwa mara ya kwanza sasa tumepata jengo la utawala la Halmashauri ambalo tulikuwa hatujapata siku zote. Tumepata katika maana ya kwamba tumetengewa fedha Shilingi Bilioni Moja. Tumetengewa pia Shilingi Bilioni Moja kwa ajili ya Hospitali ya Wilaya. Kwa haya yote mawili naishukuru Serikali pia ninatoa wito kwamba kule tumeshaanza kazi tayari ya maandalizi, kiwanja kipo, tunaanza kusafisha na kukusanya vifaa.

Kwa hiyo, tunaomba Wizara isituangushe, tupate hizo fedha kwa wakati ili tuweze kukamilisha hii miradi kama ambavyo wananchi wanaitarajia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mwanga kuna changamoto ya vyanzo vya mapato. Kwa ajili hiyo tuliamua kubuni miradi ya kimkakati ili kuweza kuongeza mapato. Mradi wa kwanza ni stendi na kwa bahati nzuri sana tunamshukuru Mheshimiwa Rais kwa sababu alipokuja Kilimanjaro tulizungumzia suala hilo

na akalibariki, kwa hiyo ile ni ahadi ya Rais. Tunaomba tupatiwe stendi ya kisasa Mwanga kama ambavyo Mheshimiwa Rais ameahidi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, mradi wa pili wa kimkakati ni soko la samaki. Kwa kutumia mapato ya ndani tumekarabati jengo la chakula barafu na kujenga mialo kama 24 hivi. Alipokuja kututembelea aliyekuwa Waziri wa TAMISEMI, Mheshimiwa Umy Mwalimu, alivutiwa na ule mradi na akatuhidi barabara ya kufika kwenye lile eneo. Tunaomba ahadi hii kwa sababu ilikuwa ni ahadi ya Mheshimiwa Waziri na alikuwa na timu ya wataalam ni ahadi ya Serikali, tunaomba itekelezwe ili Mheshimiwa Waziri tutakapokukaribisha kuelekea mwishoni mwa mwaka huu kuja kufungua huo mradi usipate shida ya kufika barabara iweze kukufikisha vizuri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tuliomba shule za Kata kwenye Kata mbili ambazo hazikuwa na shule. Tumepata Kata moja ya Kivisini, tunaomba Kata ya Toloha ipate shule kwa sababu ni Kata yenye changamoto za wanyama tembo na wanaoishi kule ni ndugu zetu wa jamii ya kifugaji. Tunatamani shule isogee ili waweze kupata huduma hiyo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tunayo changamoto ya shule chakavu kama maeneo mengine yalivyo lakini kipekee naomba niiseme shule moja, Shule ya Msingi ya Ndorwe ambayo ilianguka baada ya kutokea tukio la *landslide*. Wananchi wamejitahidi wametafuta kiwanja kingine wamesafisha uwanja na wameanza kuweka vifaa. Tuliomba fedha kwenye mfuko wa maafa, tunaomba sana tusaidiwe fedha hizi ili tuweze kukamilisha kwa sababu watoto wanatembea umbali mrefu sana kufuata huduma ya elimu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuhusu vituo vya afya tuliomba vituo viwili vya kimkakati, tumepata kimoja, tunaomba sana kwamba na hiki kingine tukipate kwa sababu ni changamoto kubwa sana, vituo vya afya ni vichache. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa kumaliza nizungumzie suala la ajira. Kwanza nishukuru kwamba tumepata ahadi hiyo ya ajira nyingi katika sekta za elimu na afya. Mwanga tuna Walimu wanaojitolea, upande wa sekondari wako walimu 55 na upande wa shule za msingi walimu 83.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ushauri wangu ni kwamba walimu wale wangeajiriwa palepale, ingetupunguzia mambo kama mawili. Jambo la kwanza, ingetupunguzia gharama za kuwapeleka huko mbali ambako pengine watapata ajira, lakini jambo la pili, hata wao maisha yao yatakwenda vizuri kwa sababu pale wana nyumba hata wakiwa nacho kipato kinaweza kikatoshesheza. Kwa hiyo, ninaomba katika kufikiwa ajira za walimu, wale walimu wanaojitolea Mwanga waajiriwe palepale.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nafahamu kwamba iko sera ya ajira na nini, labda tunazungumzia mambo ya umoja na kadhalika kwamba waende huko na huko, lakini hili sasa ni janga kwa sababu kuna watu wamemaliza chuo mwaka 2015 mpaka leo hawajapata kazi. Wasije wakafikia umri wa kustaafu kabla hawajapata kazi. Tulichukulie kama janga, hawa watu waajiriwe ili waweze kutumia elimu yao ambayo wameipata kwa gharama kubwa kwa ajili ya faida ya nchi yetu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, niseme hayo tu kwa leo kwa sababu ya muda nisiseme mengi. Nakushukuru sana kwa nafasi hii, ninaunga mkono hoja kwa asilimia mia moja. Ahsante sana. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante sana. Sasa namuita Mheshimiwa Godwin Emmanuel Kunambi aweze kuchangia.

MHE. GODWIN E. KUNAMBI: Mheshimiwa Mwenyekiti, ninakushukuru.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nami nianze kwa kuungana na Wabunge wenzangu kumpongeza Mheshimiwa Rais kwa kazi kubwa anayofanya kuendelea kutuletea maendeleo

Watanzania. Lakini kubwa zaidi nimpongeze kwa jambo hili kubwa la *Royal Tour* kule Marekani. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, baadhi ya nchi duniani zilikuwa zikiamini Mlima Kilimanjaro upo Kenya, lakini kupitia hii *Royal Tour* anayofanya Mheshimiwa Rais leo hii dunia inatambua kwamba Mlima Kilimanjaro upo Tanzania. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, pili, ninaipongeza Wizara. Nianze na Waziri mwenye dhamana na Manaibu wake, Katibu Mkuu, Watendaji na Watumishi wote wa TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, wananchi wa Jimbo la Mlimba wameniagiza niwasilishe hoja ya maombi yao ya kuifanya Halmashauri ya Wilaya ya Mlimba kuwa Wilaya kamili. Kwa sababu mwananchi wa Mlimba inamgharimu kutembea umbali wa takribani kilometa 80 kufuata huduma kwenye Ofisi ya Mkuu wa Wilaya. Kwa hiyo, wameniagiza hilo nami nawasilisha hapa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, eneo lingine ni kuhusu Kituo cha Afya cha Kata ya Chita. Wananchi wa Mlimba tumeanzisha ujenzi wa Kituo cha Afya cha Kata ya Chita. Katika kituo kile tumeshakamilisha ujenzi wa Jengo la Wagonjwa wa Nje (*OPD*), maombi yetu ni Wizara kutusaidia kukamilisha ujenzi wa majengo yaliyobaki.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hapo awali, Mheshimiwa Waziri Ummy akiwa TAMISEMI alitoa ahadi za vituo vya afya kwenye Halmashauri zetu. Na sisi tulipendekeza vituo vya afya viwili, Kata ya Idete na Kata ya Utengule, na hili nakumbusha tu nalo kimsingi kwenye bajeti hii ni muhimu likazingatiwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo lingine niendeleo kwenye suala ambalo limezungumzwa humu ndani, suala la kupanda kwa bei za bidhaa. Limeelezwa humu ndani, nimefuatilia mijadala yote ndani na nje ya Bunge letu lakini pia na majibu ya Serikali. Naomba niseme tu kwa dhati kabisa,

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

haya maswali ya Watanzania ni magumu na majibu yao yanapaswa kuwa yanakwenda kutatua kero zao.

Mheshimiwa Mwenyekiti, leo hii nimefanya *research* ndogo tu, unga wa mahindi pale soko la Majengo, kilo 25 hapo awali zilikuwa zinouzwa shilingi 18,000, sasa hivi ni 28,000. Imezidi takribani 10,000. Labda nishauri mambo ya kufanya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo la kwanza, Serikali ingetoa ruzuku kwa bidhaa muhimu, hasa za chakula. Jambo la pili, Serikali ingeangalia namna ya kupunguza kodi hasa kwa bidhaa muhimu na kupeleka kodi kwenye bidhaa ambazo siyo za muhimu kwa mfano bidhaa za vileo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, suala la kufanya tathmini, bei hizi zina uhalisia? Wasije wakawa wafanyabiashara wengine wana-*take advantage* kwenye suala la UVIKO na vita ya Ukraine wakapandisha bei maksudi tu. Kwa hiyo, niombe Wizara ifanye tathmini kutumia Wakuu wa Mikoa na wakuu wa Wilaya ili kuona kama bei hizi zinaendana na uhalisia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwisho ni kuhusu suala la machinga. Machinga ni wachuuzi, ni wafanyabiashara wadogowadogo wachuuzi; machinga hafuatwi, machinga anafuata mteja. Nimeona hapa, ukurasa wa 45 kuna Billioni Tano za UVIKO zimetumika kwenye kujengea maeneo ya machinga.

Mheshimiwa Mwenyekiti, machinga hawajengewi masoko, tunakosea. Machinga ni mfanyabiashara mchuuzi, ni biashara ambayo ni *informal*, siyo *formal*. Sasa ukisema ujenge majengo, mfano *Machinga Complex* pale Dar es Salaam, nani anakaa pale? Hapa Dodoma mmejaribu tena kujenga, mtakuja kuniambia. Hatuwezi kupunguza watu watakaokaa barabarani. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo nishauri machinga watengenezewe maeneo rafiki palepale walipo kwa kuboresha. Ukienda Guangzhou, China tutaona wenzetu

wanafanyaje. Ukienda pale Dubai ukitoka tu hotelini unakutana na machinga. Duniani kote, miji yote machinga wapo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo kupeleka fedha nyingi kujenga masoko ya machinga, machinga yeye ni mchuuzi anatafuta mteja, hafuatwi na mteja. Ukimlazimisha mteja amfuate machinga tunatwanga maji kwenye kinu. Kwa hiyo, niombe kwa dhati kabisa tuachane na mfumo wa kuwajengea masoko machinga, tuwaboresha mazingira yao rafiki palepale.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nilijaribu kidogo hapa Dodoma wakati ule kwenye zile barabara. Unatengeneza miundombinu. Kwa mfano kuna watu wa benki, kuna watu wa makampuni ya simu, watengeneze vibanda rafiki ambavyo ni vya muda machinga wakae pale. Lakini pia tuwafuatilie, tuwafanyie tathmini za mara kwa mara. Machinga anatakiwa a-graduate, yaani asiwe machinga miaka yote.

MHE. NEEMA K. LUGANGIRA: Mheshimiwa Mwenyekiti, taarifa.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Neema Lugangira, taarifa.

T A A R I F A

MHE. NEEMA K. LUGANGIRA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Ninapenda kumpa mzungumzaji taarifa kwamba tulipata fursa ya kwenda kwenye soko hili la machinga hapa Dodoma na tayari machinga 6,000 wameshajiandikisha, wameridhia kwenda pale kwa sababu wamechoka kukaa juani, wamechoka kunyeshewa mvua. Kwa hiyo, huo ni utaratibu mzuri sana wa Serikali ambao imekuja nao. Kama ilivyo kwenye nchi nyingine nasi tutajifunza jinsi ya kuwafuata pale walipo. Ahsante. (*Makofi*)

MWENYEKITI: Ahsante. Unaipokea taarifa hiyo Mheshimiwa Kunambi?

MHE. GODWIN E. KUNAMBI: Mheshimiwa Mwenyekiti, mimi sipokei taarifa. Nataka kusema ninathibisha maneno yangu, mtakuja kuwa mashahidi. Tumefanya Dodoma si ndiyo? Tufuatilie kama tutatoa machinga barabarani. Wataendelea kuwepo barabarani, wataendelea kuwepo maeneo yote, watakuwepo tu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hoja ya msingi nikuombe, kwamba machinga hawa waboreshewe mazingira yao maeneo husika. Mheshimiwa Rais amesema wapangwe, sasa sisi tunakwenda kujenga.

Nawaambia, miaka ijayo tutashuhudia machinga hawa wataendelea kuwepo barabarani, maeneo yote ya wananchi. Ahsante. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Godwin Kunambi kwa mchango wako.

Waheshimiwa Wabunge, ataanza kuchangia Mheshimiwa Shamsia Aziz Mtamba halafu mchangiaji wa mwsiho atakuwa Mheshimiwa Dkt. Charles Kimei.

MHE. SHAMSIA A. MTAMBA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante kwa kunipatia nafasi ili nami niweze kuchangia katika bajeti hii.

Mheshimiwa Mwenyekiti, awali ya yote nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunijalia afya nzuri na leo hii nikaweza kusimama katika Bunge hili.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwanza niwapongeze Waheshimiwa Mawaziri kwa kazi nzuri ambayo wanaifanya, pia nijielekeze katika mchango wangu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nitaanza kwenye suala la afya. Jimbo langu la Mtwara Vijijini nina Kata 21, Vijiji 110. Jambo cha kusikitisha ni kwamba nina zahanati 28 tu, nina vituo vya afya vitatu. Hivyo, niombe sana Serikali ituongeze vituo vya afya pamoja na zahanati. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, tuna hospitali yetu pale ya Wilaya Nanguruwe. Hospitali hii imekuwa na uhaba mkubwa sana wa watumishi. Kwa mfano ukiangalia upande wa maabara katika hospitali hii ya Wilaya tuna mtu mmoja tu pale ambaye anatoa huduma, lakini ukija kwenye suala la Mfamasia, ngazi ya *degree* hatuna Mfamasia kabisa, lakini ngazi ya *diploma* tuna Mfamasia mmoja.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hospitali hii ya wilaya ambayo ipo Nanguruwe inahudumia watu wengi sana lakini kuna Manesi Wanane tu katika hospitali hii. Hivyo, niombe sana Serikali ituongeze watumishi wa kutosha katika hospitali yetu hii.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hospitali hii bado inaendelea kujengwa, kuna wodi ambazo zinajengwa, idadi ya watumishi ni chache. Kwa hiyo ninaomba tuongezewe watumishi wa kutosha.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuhusu zahanati, katika Kata ya Mpapura Kijiji cha Nanyani, kuna ujenzi wa zahanati pale tokea Julai, 2017, lakini mpaka leo takribani miaka minne mitano, zahanati ile imekwisha na imejengwa vizuri lakini haijafunguliwa mpaka leo. Nimuombe sana Mheshimiwa Waziri alichukue hili, ile zahanati sasa hivi inaharibika.

Mheshimiwa Mwenyekiti, juzi nimetembelea, mchwa wameanza kula katika milango na madirisha. Kwa hiyo, niombe sana Mheshimiwa Waziri lichukue hili, zahanati hii ianze kufanya kazi ili wananchi waweze kupata huduma pale. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nitakuja kwenye suala la *TARURA*. *TARURA* ni muhimu sana katika barabara zetu, lakini changamoto kubwa ambayo inatokea katika *TARURA* ni ukosefu wa fedha, wana shida ya fedha ya kutengeneza barabara zetu za vijijini.

Mheshimiwa Mwenyekiti, barabara zetu za vijijini ni mbovu mno, hasa katika Jimbo langu. Barabara ni mbovu

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

na hazipitiki kabisa. Barabara nyingine zimejifunga kutokana na mvua kubwa ambazo zilikuwa zinanyesha. Kwa mfano, barabara ya Mkunwa – Namayakata. Barabara hii ni mbovu nayo, haipitiki. Pia kuna barabara inayohudumia Wilaya ya Tandahimba – Newala, barabara hii pia ni mbovu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuna barabara ya Msanga Mkuu, ni kilometa 17. Barabara hii inahudumia vijiji takribani vinne; Ziwani, Nalingu, Msakara pamoja na Mkubiru. Barabara hii nayo imekuwa ni changamoto kubwa sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia tunayo barabara nyingine ambayo nayo imejifunga kabisa, yaani haipitiki, wa huku wa huku, wa huku wa huku. Kwa hiyo, naomba barabara hii iangaliwe. Barabara ambayo inaanzia Naumbu – Kabisela. Barabara hii nayo ni mbovu, ni kilometa 21.

Mheshimiwa Mwenyekiti, barabara nyingine ni barabara ya Dihimba (kilomita 17) nayo ni mbovu sana. Hivyo, niombe sana Serikali na Wizara mlichukue hili muweze kututengenezea barabara zetu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuhusu suala la elimu kwa haraka haraka. katika Jimbo langu la Mtwara Vijijini tuna changamoto kubwa sana katika Sekta hii ya Elimu. Tuna uhaba mkubwa sana wa watumishi kwa shule za msingi na sekondari, pia tuna changamoto kubwa za nyumba za walimu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika jimbo langu hali ni mbaya mno. Nyumba za walimu hakuna. Kwa mfano, Shule ya Msingi Mnete, hakuna nyumba za walimu. Mdui, Nanyati, Nanyani, Milumba hakuna nyumba za walimu. Nina vijiji 110...

MWENYEKITI: Ahsante.

MHE. SHAMSIA A. MTAMBA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana kwa kunipatia nafasi. Mchango mwingine nitaleta kwa maandishi. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante sana Mheshimiwa Shamsia Aziz Mtamba kwa mchango wako. Sasa namuita Mheshimiwa Dkt. Charles Stephen Kimei aweze kuwa mchangiaji wetu wa mwisho kwa leo.

MHE. DKT. CHARLES S. KIMEI: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nami nianze kwa kumpongeza Mheshimiwa Rais wetu kwa kuzindua *Royal Tour* ile juzi tarehe 18. Niseme kweli amekuwa *President celebrity*, wale walioangalia waliona ilivyopendeza na jinsi ambavyo alituuza vizuri kwenye *interview* aliyofanya kule New York. Kwa hiyo tunampongeza sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia nimpongeze kwa kuwa na timu nzuri ya Mawaziri, Naibu Mawaziri na viongozi wengine Serikalini ambao wanatuwezesha sisi Wabunge kutembea kifua mbele na kusema kwamba kweli kazi inaendelea.

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kusema hivyo, nimpongeze kipekee Waziri wa TAMISEMI na Manaibu wake kwa kazi nzuri wanayofanya, nimpongeze Katibu Mkuu kama wenzangu walivyosema, kwa sababu anafanya kazi iliyotukuka sana na hatuna cha kusema isipokuwa kuwaomba Mungu waweze kuendelea wakiwa na afya, wakifanya kazi hiyo. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, tuende kwenye Jimbo langu. Kwanza niseme kwamba kuna dharura, *TARURA* wana dharura kule kwetu. Mheshimiwa Spika alitoa tamko hapa akasema *TARURA* wafanye tathmini katika *Sitting* iliyopita, wakafanya tathmini. Lakini nakwambia ukienda Vunjo ambako mvua zimeendelea kunyesha toka wakati ule na hazijaisha mpaka sasa, barabara zote za vijijini kwenye Kata zote za Mwika, Mamba, Marangu, Makuyuni, Kahe, Kirua Vunjo, Kilema, kule barabara zote za vijijini hazipitiki. (*Makofi*)

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, juzi nimepita mimi mwenyewe nikashindwa kupita nikaamua kuja kujificha hapa Dodoma, lakini ukweli hali ni ngumu, naomba tukafanye tathmini tena tuone kwenye maeneo haya ya vijijini kule ambako mvua zimeendelea kunyesha kwa fujo ni kitu gani tutafanya ili watu waweze kupita. Imekuwa matope wakati *TARURA* ilikuwa imetengeneza vizuri sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, namshukuru sana yule mratibu wetu anaitwa Olota, kwamba walifanya kazi nzuri sana mwezi Novemba na Desemba sasa ukienda kupita ni pa kurudia, ninaamini lazima tutafute mbinu mpya ya kutengeneza barabara za vijijini.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tujaribu kutumia mawe zaidi, tutumie *Local Based Contactors* ili watumie vijana wale wa kwetu, wapasue mawe tuweke mawe kwenye yale maeneo ambayo ni korofi sana ili barabara ziweze kukaa angalau kwa miezi michache. Tukijenga kwa mawe badala ya kutumia hizi *traditional methods* tunaweza tukajenga kwa bei nafuu lakini pia kwa kitu ambacho ni *sustainable*. Hivi tunavyofanya tunacheza, naomba tufanye kitu kama hicho na tutumie hizi *force accounts*, tuache kusema kwamba *TARURA* hawawezi kutumia *force account*. *Force account* inakuwa ni *cheaper* na tulifanya tathmini sisi tukapata mambo mazuri. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, niseme pia tunatoa pongezi na shukrani kwa Mheshimiwa Rais na Wizara hii ilivyotutumia fedha, tumeweza kukarabati Kituo cha Kirua Vunjo, kimekuwa na majengo sasa ya upasuaji. Tumepata fedha Shilingi Milioni 250 kwenye kituo cha Marangu ambacho hakitaisha ni nusu tu. Naomba hizo hela zilizobaki tupate ili tukamilishe.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kituo kingine *OPD* ambapo tumeahidiwa kwamba kimepandishwa hadhi kikawa kituo cha afya, kilikuwa ni zahanati, basi kipate Shilingi Milioni 500 tuweze kukamilisha na penyewe tuwe na kituo cha pili.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kituo cha Mwika ambacho pia ni kituo kongwe sana, kituo cha miaka hiyo ya Hamsini

mpaka leo hakijapata ukarabati, hakijapata majengo yale ambayo ni stahiki kuitwa kituo cha afya. Naomba sana Wizara hii sasa ikaangalie hilo katika mwaka huu unaokuja.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ni kweli kwamba kule kwetu Kilimanjaro kwa ujumla na Vunjo *in particular* utakuta kwamba shule zote za msingi na sekondari ni kongwe kabisa. Sasa wale vijana wanaosoma kwenye shule kongwe wakaona tumejenga madarasa 32 juzi, tumepewa chini ya UVIKO wanakwenda kutazama na kusema Mungu wangu, hivi hawa wenzetu wanaishi kwenye dunia ya Marekani na sisi tunaishi jehanamu au namna gani? Kwa sababu zile shule zao hazina vyoo, hazina miundombinu, ni za kukarabati kabisa, na ninaomba Serikali iende kwa awamu. Tuende kwa kuangalia ni zipi kongwe Zaidi, zilizojengwa miaka ya sitini, miaka ya sabini, lakini twende hivyo kwa tabaka ili tuweze kwenda kukarabati kufuatia *age* za shule zikoje.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naamini kwamba kama tusipoinua hadhi ya shule hizi za zamani wakati tumewaonesha kwamba kuna uwezekano wa kujenga shule nzuri, madarasa mazuri, wale vijana wanaosoma kwenye shule ambazo zimeoza kabisa wanasononeka sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwisho ni hili suala zima la mikopo. Mimi niseme hivi, kigezo kikubwa cha mafanikio ya mchakato au mkakati wowote wa Serikali kutoa mikopo kuwezesha wananchi ni ili mikopo inayotolewa kuzunguka, maana yake kurejeshwa, ili iweze kuzunguka kwa watu zaidi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini inavyoonekana huu mchakato wa kulenga vikundi duniani kote haufanyi kazi, hata kule benki tulifanya, *hai-work. It doesn't work*. Tutumie mbinu mpya sasa kwa sababu kuna njia za kidigitali za kuweza kujua ni nani mhitaji na mwenye mradi mzuri wa kuweza ku-*sustain*, tuweze kutumia *methods* ambazo zinatumia *big data logistics* tuweze kutoa mikopo hiyo kwa wale watu, hata mmoja mmoja utaona kwamba zinarejeshwa.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini kutoa kwa *groups*, *groups* ni vigumu sana kuwajibika, uwajibikaji ndani ya *group* inakuwa vigumu sana kusimamia, kwa sababu mmoja aki-*default* na mwingine ana-*default*, na mwingine na mwingine. Kwa hiyo naomba sana tuangalie, tutathmini.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mimi nina mawazo ya namna gani ya kufanya pengine tuangalie upya kabisa, hata tuwe na mjadala mzima ili uweze kusema twende wapi kwenye hili suala zima ambalo ni zuri la kuwezesha wanawake, vijana, walemavu, pengine baadaye tuweke na wazee.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru sana, naunga mkono hoja. (*Makofi*)

MICHANGO KWA MAANDISHI

MHE. ZUBERI M. KUCHAUKA: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nianze mchango wangu kwa kumshukuru sana Mwenyezi Mungu kwa uhai. Pia nimshukuru sana Mheshimiwa Rais kwa namna anavyoliongoza Taifa letu kwa weledi na umahiri mkubwa sana. Niendeleo kumwomba kwa *Allah* ampe umri mrefu wenye manufaa. Nimpongeze pia Mheshimiwa Waziri na wasaidizi wake wote wawili, kwa kazi kubwa ya kumsaidia Mheshimiwa Rais na mwisho niwapongezi watendaji wote kwenye Wizara hii wakiongozwa na Katibu Mkuu Ndugu yetu Profesa Shemdoe.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mimi leo mchango wangu utajikita sana kwenye kushukuru na kushauri katika baadhi ya mambo muhimu na nianze kwa kumshukuru sana Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan kwa kuendelea kuiheshimisha kwa kutupatia fedha nyingi za miradi mbalimbali katika sekta ya afya, elimu, maji na miundombinu ya barabara. Halmashauri ya Liwale hajjawahi kupata fedha za miradi mikubwa kama mwaka huu, tangu nchi hii imepata uhuru. Niseme ahsante sana kwa Mheshimiwa Rais, ahsante sana kwa Serikali yangu ya Chama cha Mapinduzi.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, ili kuboresha utendaji na weledi kwenye Halmashauri zetu nchini, watendaji hawa wasikae muda mrefu zaidi vituoni kwao, kwani wapo watumishi wanazaidi ya miaka kumi katika kituo kimoja. Jambo linalowafanya wafanye kazi kwa mazoea na pengine kushirikiana na wapiga *deal* na wala rushwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa kuwa Serikali inapeleka fedha nyingi kwenye Halmashauri zetu, na kwa kuwa wasimamizi wakuu wa fedha ni pamoja na Wabunge na Madiwani, hivyo basi ni muhimu sasa kuwaongezea nyenzo za kufanyia kazi Madiwani wetu ikiwa pamoja na maslahi yao. Madiwani wanafanya kazi kubwa sana na katika mazingira magumu sana.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Halmashauri ya Liwale ina uhaba mkubwa sana wa vitendea kazi ikiwemo magari, ziko idara ambazo hazijawahi kuwa na gari, kwa mfano Idara ya Mipango, Idara ya Misitu, Idara ya Kilimo, Idara ya Mifugo, Idara ya Ukaguzi wa Ndani, na Idara zingine zina magari yaliyochoka, hizi ni Idara ya Afya, Idara ya Elimu, na Idara ya Uhasibu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Halmashauri ya Liwale ina mtandao mkubwa sana wa barabara za vumbi na za changarawe, hivyo basi niombe sana Serikali kutuongezea fedha za miradi ya barabara ili kuwezesha barabara hizo kupitika majira yote. Mtandao wa barabara za lami kwenye Halmashauri yetu una jumla ya kilometa 1.8 tu. Hivyo naiomba sana Serikali kutuongezea mtandao wa barabara za lami katika mji wa Liwale.

Mheshimiwa Mwenyekiti, suala la wanyama pori katika Wilaya ya Liwale ni janga kubwa sana hasa ukizingatia Wilaya hii inapakana na Hifadhi ya Selous. Madhara yanayotokana na uwepo wa wanyama hawa ni makubwa sana kwa watu kujeruhiwa na mazao yao kuliwa na wanyamapori. Mimi naishauri Serikali kuweka askari wa wanyama pori kwenye kila kata zinazopakana na hifadhi ili kusaidia ulinzi katika maeneo yetu.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mara nyingine tena leo naomba kuongeza mchango wangu kwa Wizara hii kwa kushauri mambo yafuatayo; Wizara ione umuhimu wa kununua vifaa (mitambo) vya kuiwezesha *TARURA* kuweza kuzifanyia matengenezo madogo barabara zake hasa pale barabara za udongo zinapohitaji japo kufukia mashimo tu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mkaguzi wa Ndani wa Halmashauri aondolewe kwenye Ofisi ya Mkurugenzi wa Halmashauri kwa sababu si vyema mkaguzi akamkagua boshi wake, kwani Mkurugenzi kwa kazi hii ni kama mwajiri wake. Kama kwenye Idara ya Elimu wasimamia ubora wa elimu wana ofisi yao inashindikanaje kwa mtu huyo muhimu ambaye ni jicho la Halmashauri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Wilaya ya Liwale kata zake zote zina barabara kuelekea Wilayani, lakini ni kata chache sana zilizounganishwa kwa barabara hata za udongo hivyo kuifanya jiografia ya Halmashauri hii kuwa ni ngumu sana. Hivyo naiomba Serikali kupitia *TARURA* itusaidie kuzifungua barabara zinazounganisha kata kwa kata ili kurahisisha mawasiliano.

Mheshimiwa Mwenyekiti, suala la watumishi kukaa muda mrefu sana kituo kimoja linapunguza tija na weledi wa watumishi hao. Mfano mimi kwenye Halmashauri yangu wako wakuu wa idara wana miaka zaidi ya kumi na tano, kama vile Idara ya Misitu, Kilimo na Mipango. Watumishi wa idara hizi ni changamoto sana kwenye Halmashauri yangu. Naiomba Serikali kuhamisha watumishi hawa kwa maslahi ya Halmashauri yetu.

MHE. BALOZI DKT. BASHIRU A. KAKURWA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nimesoma hotuba ya bajeti ya TAMISEMI iliyowasilishwa na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais - TAMISEMI, Mheshimiwa Bashungwa kwa umakini. Kwa kiasi kikubwa TAMISEMI imefanya kazi ya utekelezaji wa mpango wa bajeti ya mwaka 2021/2022 kwa ufanisi na hasa katika maeneo ya utoaji bora wa huduma katika sekta za miundombinu ya barabara za mijini na vijijini kupitia *TARURA*, elimu ya msingi

na sekondari na sekta ya afya. Aidha, utekelezaji wa mpango wa mapambano dhidi ya UVIKO kwa ufanisi umechangiwa kwa kiasi kikubwa na usimamizi na uongozi bora wa watendaji na viongozi walioko TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naishauri Serikali kufanya tathmini ya utekelezaji wa mpango huo wa kudhibiti UVIKO ili tuainishe maeneo ambayo tunaweza kujifunza. Kwa maoni yangu, baadhi ya mafunzo yaliyojitokeza waziwazi kutokana na mpango huo ni kiwango cha hali ya juu cha utashi wa kisiasa wa Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan, ubunifu katika uandaaji wa mipango ya maendeleo na ushirikishaji wa wananchi katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na mafanikio yaliyopatikana katika utekelezaji wa bajeti iliyopita, napenda kutoa ushauri kwa ufupi kwa TAMISEMI katika maeneo mawili kama ifuatavyo:-

(a) Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ziwe kitovu cha uzalishaji katika sekta za viwanda, kilimo, mifugo na uvuvi kwa kuwa wazalishaji wadogo wako chini ya mamlaka hizo. Fursa nyingi za uzalishaji bado hazijatumiwa kikamilifu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika kipindi hiki kigumu kiuchumi duniani kote, mamlaka zilizoko chini ya TAMISEMI zinatarajiwa kuchangia katika kutafuta suluhu ya matatizo ya ajira kwa vijana, tishio la mabadiliko ya tabianchi linaloweza kusababisha upungufu wa chakula, tija duni katika sekta za kilimo, uvuvi na mifugo na ukosefu wa viwanda vidogo vya kusindika mazao ya kilimo, mifugo na uvuvi.

(b) Ushirikishaji wa wananchi katika kuongeza kiwango cha uzalishaji na kupambana na umaskini unategemea uwezo wa kiuongozi na kiutendaji wa vyombo vya wananchi hasa vyama vya ushirika vya wazalishaji na vyama vya akiba na mikopo. Pamoja na kwamba kisheria na kisera, vyama vya ushirika viko chini ya Wizara ya Kilimo, TAMISEMI ina jukumu la kuweka mazingira mazuri kwa ajili ya kuboresha utendaji na uongozi wa vyama vya ushirika.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwisho naunga mkono hoja.

MHE ORAN M. NJEZA: Mheshimiwa Mwenyekiti, napenda kuwashukuru na kuwapongeza Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; Mawaziri na viongozi wote wa TAMISEMI, kwa uongozi wao na utendaji uliotukuka wa Ofisi ya Rais – TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, napenda pia kutumia fursa hii kumpongeza Mheshimiwa Spika, Naibu Spika na uongozi wote wa Bunge kwa uongozi wenu mahiri na wenye ubunifu wa hali ya juu katika kuongoza mhimili wa Bunge.

Mheshimiwa Mwenyekiti, napenda kumpongeza Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais – TAMISEMI, kwa hotuba nzuri iliyojaa ubunifu mkubwa na imedhihirisha utayari wa Taifa letu katika kuboresha maisha ya wananchi na pia utayari wetu wa ushindani wa Kimataifa (*national competitiveness*). Bajeti hii inaenda sambamba na dhima ya Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2021/2022 – 2025/2026 ambayo ni *kujenga uchumi shindani na viwanda kwa maendeleo ya watu*.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika kipindi cha miezi tisa ya mwaka huu wa bajeti, Serikali kupitia TAMISEMI imesimamia kwa uadilifu na ufanisi mkubwa mwendelezo wa ujenzi na ukarabati wa miundombinu ya vituo vya afya na miundombinu ya shule za msingi na sekondari na pia ukarabati wa barabara za vijijini. Jimbo la Mbeya Vijijini limenufaika kwa ujenzi wa vyumba 204 vya madarasa kwa shule za msingi na sekondari. Kupitia miradi ya UVIKO-19 Halmashauri imepata zaidi ya shilingi bilioni 4.8 na pia ujenzi unaendelea kwa shule ya sekondari mpya ya Mjele. Ujenzi wa miundombinu ya afya na elimu umeweka historia ya kipekee katika Halmashauri ya Wilaya ya Mbeya. Wananchi

wana imani kubwa ya huduma nzuri zitakazotolewa ikiwemo kuwepo wa watalaam bingwa, vifaa tiba vyote muhimu na madawa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na mafanikio hayo makubwa, Halmashauri ya Wilaya ya Mbeya bado ina changamoto za kumalizia miundombinu ya zahanati na vituo vya afya vilivyojengwa kwa nguvu za wananchi ikiwemo vituo vya afya kwa Kata ya Ilungu, Kata ya Isuto, Kata ya Bonde la Songwe, na zahanati kwa kila kijiji. Wananchi wamejitahidi kujenga maboma ya zahanati na vituo vya afya na wanategemea Serikali itawaunga mkono kumaliza kazi zilizobakia bila kuchelewa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Serikali inaendelea na ujenzi wa barabara za lami katika maeneo ya kilimo cha kahawa na mbogamboga. Kazi zinazoendelea ni barabara ya Inyala – Simambwe ya kilometa zaidi ya 16 inayopita Kata za Inyala, Itewe, Maendeleo na Tembela. Pia kuna ujenzi kilometa 10 za barabara ya Lupeta – Wimba - Izumbwe, inayopita Kata za Swaya na Igale. Pamoja na kuwepo fedha ya wafadhili, ujenzi wa barabara hizi unasuasua sana. Serikali ichukue hatua za haraka kunusuru miradi hii muhimu kwa maendeleo ya Taifa letu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na mafanikio hayo makubwa, katika Halmashauri zetu tumekuwa tunakabiliwa na changamoto hasa kwenye miundombinu ya barabara. Katika Halmashauri ya Wilaya ya Mbeya, barabara zinazohudumiwa na *TARURA* kwa asilimia zaidi ya 90 zipo kwenye hali mbaya sana kutokana na mafuriko. Maeneo mengi ya vijijini barabara hazipitiki kutokana na madaraja kusombwa na mafuriko. Naiomba Serikali ichukue hatua za haraka kunusuru hali hii ili wananchi waweze angalau kusafirisha mazao yao. Hali ya mtandao wa barabara wa zaidi ya kilometa 1,000 ni mbaya na hazipitiki kirahisi hasa kipindi cha mvua. Barabara ambazo zipo kwenye hali mbaya sana ni pamoja na *Ifiga (Ijombe) – Iwalanje; Shamwengo - Us/Muungano - Simambwe; Irambo – Nsonyanga; Nsenga – Swaya - Nzove; Ilembo – Mbawi; Madugu – Ilindi – Isuto; Ilembo*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

- Mbagala; Ilembo - Mwala; Iwowo-Igalukwa -Mlowo; Horongo - Igale; Songwe Viwandani - Jojo; Kawetere - Ikukwa; Mbalizi - Ilota; Nyalwela - Ngole; Nyalwela, Mbonile - Itala na Igawilo - Hatwelo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa bajeti ndogo ambayo ni kilometa chini ya 100 kwa mwaka, ni vigumu kutatua changamoto za barabara hizi, kwa kiasi kikubwa zinabeba uchumi wa kilimo na madini kwa Mbeya na Tanzania kwa ujumla. Napendekeza Serikali iweke msukumo zaidi kwenye kuboresha miundombinu ya barabara kurahisisha usafirishaji wa mazao ya kilimo, itasaidia kuimarisha uchumi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, napendekeza kuwepo na msukumo wa kuhakikisha Halmashauri zinasimamia kikamilifu elimu ya kujitegemea kwenye ngazi zote za msingi na sekondari. Kwa shule za vijijini kushirikisha Maafisa Ugavi wa Kilimo na Uvuvi kuanzisha mashamba darasa kwa kila shule za vijijini. Kwa shule za mijini kuna fursa pia kuweka msukumo wa elimu ya kujitegemea kulingana na mazingira ya shule ikiwemo elimu ya ufundi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kutokana na umuhimu wa mikopo kwa vijana, wanawake na watu wenye ulemavu, napendekeza Serikali iboreshe mfumo wa mikopo hii kuendana na madhumuni ya mikopo ya kuimarisha kundi hili kiuchumi. Uendeshaji wa mikopo hii uwe na misingi ya huduma za kifedha jumuisi (*financial inclusion*) ikiwemo elimu ya matumizi ya mikopo na usimamizi wa kitalaam wa mikopo. Kwa ukubwa wa mfuko huu kitaifa kuna umuhimu wa kuunda taasisi ya kifedha kuusimamia kwa tija.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika Halmashauri ya Mbeya kuna Mamlaka ya Mji Mdogo wa Mbalizi ambao una wakazi zaidi ya 100,000 na shughuli nyingi za kiuchumi ikiwemo viwanda, madini na hata Uwanja wa Ndege wa Songwe. Pia katika Kata ya Utengule Usongwe kuna Kijiji cha Mbalizi ambacho mipaka yake haiungani na vijiji vingine vya kata hiyo. Napendekeza Serikali irekebishe mipaka ya Mbalizi na

ipandishe hadhi kutoka Mamlaka ya Mji Mdogo wa Mbalizi kuwa Halmashauri ya Mji wa Mbalizi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mapendekezo ya kugawa Halmashauri ya Wilaya ya Mbeya ni kilio cha muda mrefu, na Hayati Dkt. Magufuli mwaka 2020 aliagiza zoezi la kugawa lifanyike haraka na aliagiza kubadilisha jina la Jimbo la Mbeya Vijijini haraka iwezekanavyo. Halmashauri ya Wilaya ya Mbeya ina sifa zote za kugawa ikiwemo uwezo kiuchumi ni mkubwa sana, idadi kubwa ya wakazi na pia changamoto za kijiografia. Halmashauri ya Wilaya ya Mbeya inapakana na Halmashauri zote za Mikoa ya Mbeya na Songwe kasoro Kyela na Tunduma na pia inapakana na hata Mkoa wa Njombe.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naunga mkono hoja.

MHE. REGINA N. QWARAY: Mheshimiwa Mwenyekiti, naipongeza sana Serikali chini Rais Mama yetu shupavu Samia Suluhu Hassan kwa kazi kubwa anayoifanya ya kuwaletea Watanzania maendeleo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nampongeza Waziri wa TAMISEMI, Naibu Mawaziri TAMISEMI pamoja na uongozi wote wa Wizara kwa kufanya kazi nzuri kuhakikisha maendeleo na huduma inasogezwa karibu na wananchi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na jitihada hizo bado kuna changamoto kwa upande wa afya, elimu, mikopo ya asilimia 10 kwa makundi maalumu. Katika afya bado mkoa wetu wa Manyara tuna jiografia ngumu mno kutoka kata moja kwenda makao makuu ya Wilaya ni umbali zaidi ya kilometa zaidi ya 100 hivyo kuwa na kituo kimoja katika Tarafa bado ni changamoto kubwa mno, mfano katika mkoa wetu kuna tarafa kubwa zaidi ya baadhi ya Wilaya hivyo ombi langu ni kuwa angalau kituo kimoja kila kata, hii itasaidia kupunguza vifo vingi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini katika Wilaya ya Simanjiro hakuna gari la wagonjwa hivyo wananchi wetu

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

wanateseka sana na wengi kupoteza maisha. Tunaomba kupatiwa gari la wagonjwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuna suala la asilimia 10 ya kina mama, vijana na watu wenye ulemavu nashukuru Serikali kwa kuendelea kuwapatia makundi haya ili kujikwamua kiuchumi, lakini bado asilimia nne kwa kina mama haitoshi ukizingatia kina mama ndiyo wana majukumu makubwa kwenye familia na vigezo vinavyotumika kupewa mikopo inatakiwa kufanyika marekebisho.

Ushauri wangu ni kuongeza asilimia 10 iwe kwa kina mama tu na vigezo vya mikopo isiwe lazima kukopa mpaka vikundi, akinamama wapewe mikopo hata mtu mmoja badala ya vikundi, hii itasaidia kuinua uchumi wa mtu mmoja mmoja na urahisi wa marejesho.

Kwa upande wa elimu bado tuna changamoto, ukosefu wa madawati bado kuna watoto wanakaa chini hasa shule za misingi, elimu bora ni pamoja na mazingira mazuri ya kufundishia na kujifunzia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kuwasilisha.

MHE. JOSEPH Z. KAMONGA: Mheshimiwa Mwenyekiti, Halmashauri ya Wilaya ya Ludewa inaiomba sana Serikali kuzifungua kata nne ambazo hazifikiki kabisa kwa gari. Kata hizo ni Lifuma, Makonde, Kilondo na Lumbila ambazo zipo kandokando mwa Ziwa Nyasa ambako hata meli tuliyoitegemea kwa muda mrefu haifanyi kazi. Wilaya imeanzishwa mwaka 1975 na Wabunge tisa walionitangulia wameomba sana jambo hili pasipo mafanikio. Sasa wakati umefika Serikali iwahurumie wananchi wa maeneo haya na ipeleke fedha za kutosha ili barabara za maeneo hayo ziweze kupitika kwa magari.

Mheshimiwa Mwenyekiti, aidha, tunaomba sana *TARURA* makao makuu itume wahandisi wake ili kujionea changamoto hii na kushauri njia nzuri ya kuondoa kero ya kukosekana kwa barabara kwenye kata hizo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, wananchi wa Mkoa wa Njombe kupitia Wilaya ya Ludewa wanategemea sana huduma za matibabu na kuokoa maisha yao Hospitali ya Peramiho. Ili kufika hospitali hii iliyoko Mkoa wa Ruvuma, wananchi wanaiomba sana Serikali kutoa fedha za kujenga daraja kwenye Mto Ruhuhu eneo la Igugu ili kuunganisha Kata ya Ibumi iliyoko Wilaya ya Ludewa, Mkoa wa Njombe na Kata ya Itumbandiosi iliyoko Wilaya ya Mbinga Mkoa wa Ruvuma. Hii itaongeza sana fursa za kiuchumi kwa wananchi wa maeneo hayo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Kata za Madilu, Ludewa, Lupingu, Lugarawa, Luana, Ludende, Mkongobaki zimekamilisha maboma ya jengo la utawala ya vituo vya afya hadi hatua ya uezekaji na upigaji ripu kwa kutumia nguvu za wananchi hivyo wanaiomba Ofisi ya Rais - TAMISEMI kutembelea maeneo haya ili kutoa msaada wa umaliziaji na kutoa maelekezo mahususi kwa Halmashauri kuelekeza mapato yake ya ndani kwa awamu kwa ajili ya umaliziaji wa vituo hivyo vya afya ili jasho la wananchi lisipotee bure na tusiwavunje moyo wa kushiriki katika kujitafutia maendeleo yao na ya nchi yao.

MHE. SHABANI O. SHEKILINDI: Mheshimiwa Mwenyekiti, kwanza ni mpongeze na kumshukuru Rais wetu Mama yetu Samia Suluhu Hassan kwa kazi kubwa anayoifanya hasa kwa kutupatia fedha za miradi ya maendeleo katika majimbo yetu, Mwenyezi Mungu azidi kumbariki Rais wetu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia nimpongeze Waziri wa TAMISEMI pamoja na Katibu Mkuu bila kuwasahau wasaidizi wao.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na pongezi hizo katika Jimbo la Lushoto lina changamoto zifuatazo; nikianza na kada ya afya; katika Jimbo la Lushoto lina Tarafa mbili ambazo ni Tarafa ya Lushoto na Tarafa ya Mlola, Tarafa ya Lushoto haina kituo cha afya hata kimoja, hivyo kuna upungufu wa vituo vya afya vitatu ambavyo wananchi wameshaanza kujenga kwa kutumia nguvu zao wenyewe,

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

vituo hivyo ni kama ifuatavyo; Kituo cha Afya Gare, Kituo cha Afya Kwai na Kituo cha Afya Makanya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo naomba katika bajeti hii Serikali itenge pesa kwa ajili ya kumalizia vituo hivi vinavyojengwa kwa nguvu za wananchi na vituo hivyo mpaka sasa vina miaka mitano bado tu mpaka sasa havijatengewa fedha, pamoja na nyumba za watumishi, vifaa tiba pamoja na watumishi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika kada ya elimu kuna changamoto kama zifuatazo; niaze na sekondari; sekondari nyingi zina upungufu wa maboma, ukarabati, mabweni, uzio pamoja na maabara. Sekondari zifuatao ndiyo zenye chagamoto za mahitaji tajwa hapo juu ni Sekondari ya Mlongwema, Sekondari ya Mdando, Sekondari ya Kweulasi, Sekondari ya Makole, Sekondari ya Balozi Mshangama, Sekondari ya Malibwi, Sekondari ya Ntambwe, Sekondari ya Kireti na Sekondari ya Kwai na Sekondari ya Kwemashai. Hizi ndiyo sekondari zenye changamoto kubwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, shule za msingi zenye uhitaji ni hizi zifuatazo; Shule ya Msingi Ungo, Shule ya Msingi Hondelo, Shule ya Msingi Ngulu, Shule ya Msingi Kilangwi, Shule ya Msingi Handei Boheloi, Shule ya Msingi Kwemashai, Shule ya Msingi Gare B, Shule ya Msingi Bombo Ngulwi, Shule ya Msingi Ngulwi, Shule ya Msingi Mbula B na A na Shule ya Msingi Kwembago. Hizi ndiyo baadhi ya shule za msingi zenye changamoto kubwa, kama nilivyo ainisha hapo juu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa upannde wa *TARURA* katika Jimbo la Lushoto kuna changamoto ya barabara ambazo hazipitiki kabisa toka wakati wa mafuriko na hazijawahi kutengewa fedha, barabara hizo ni barabara ya Dochi - Ngulwi hadi Mombo kilometa 16, barabara ya Kwedaraja kupitia Kwemashai hadi Kwelushoga kilometa nane, barabara ya Kwekanga, Makole hadi Ngwelo kilometa sita, barabara ya Kihitu - Ngwelo - Kaya hadi Kigulunde kilometa saba, barabara ya Kizara - Ngulu - Kilangwi hadi Kwelugogo kilometa 11, barabara ya Boheloi, Makanka hadi

Masange kilometa tisa, barabara ya Kilole kupitia Ula hadi Ungo kilometa tisa, barabara ya Kilole hadi Kweboma kilometa nne na barabara ya Ntambwe hadi Kwalei kilometa saba.

Mheshimiwa Mwenyekiti, barabara hizi ndiyo zinazotoa mazao kutoka mashambani hadi mjini, kwa hiyo hizi ni barabara muhimu hasa kwa kuchochea uchumi wa sehemu hizo, niombe Serikali yangu tukufu itenge pesa kwenye bajeti hii ili barabara hizi ziweze kuhudumia wananchi wetu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, niishauri Serikali yangu tukufu iwatambue wazee wa nchi hii kwa kuhakikisha wanapata kadi za bima ya afya sambamba na kupata huduma inayostahili kuliko jinsi ilivyo sasa, kwani wanafika hospitali hawapati huduma zaidi ya kurudishwa au kuandikiwa dawa kwenda kununua kwenye maduka ya dawa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja ya kwamba Serikali imetenga dirisha la wazee, pia niishauri Serikali inapotoa pesa za vituo vya afya au zahanati kwenye ramani ya jengo waongeze chumba cha kuhudumia wazee tu, sambamba na hayo kuna haja ya Serikali kujenga kliniki za wazee na ikiwezekana wazee hao waende kliniki kila mwezi kwa ajili ya kuangalia afya zao, kwani katika nchi hii wazee ni hazina na ndiyo tunu ya nchi yetu, kwa hiyo lazima tulinde afya zao.

Mheshimiwa Mwenyekiti, niungane na Waheshimiwa Wabunge kuhusu kuongeza posho za Madiwani wetu, naunga mkono hoja iliyotolewa na Waheshimiwa Wabunge wenzengu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naunga hoja mkono kwa asilimia mia moja.

MHE. COSATO D. CHUmi: Mheshimiwa Mwenyekiti, napenda kuwapongeza sana kwa mchanganuo mzuri wa

bajeti unajieleza kwa kila sekta. Pia napenda kuwapongeza viongozi wote, Waheshimiwa Mawaziri wote kuanzia Waziri Bashungwa, Mheshimiwa Silinde na Mheshimiwa Dkt. Dugange nawapongeza hasa kwa *prompt action* kila ambapo kuna suala la kushughulikia. Ninawiwa pia kuwapongeza Watendaji Wakuu na wa chini, wako *very cooperative*. Kwa kweli katika hali ya kawaida huwezi kutarajia Katibu Mkuu au Naibu Katibu Mkuu umuandikie *message* na akujibu, lakini kwa hakika kuanzia Profesa Shemdoe, Dkt. Grace, Dkt. Mkama na Ndugu Gerald Mwelil na Mzee Cheyo kwa kweli binafsi ninapata ushirikiano mkubwa sana. Nimewiwa kuwapongeza na muendeleo hivyo hivyo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ushauri wangu kwa Wizara kwa mwaka wa fedha 2021/2022 mlitoa maelekezo kwa LGAs zote kuwa na mradi mmoja wa kimkakati, kwa mfano Mafinga tunaendelea na ujenzi wa Kituo cha Afya lingo, ni jambo jema ambalo linawafanya wananchi kunufaika na *own source*. Nashauri pamoja na kuwa tunaanzia mipango katika vikao vyetu vya Kamaka, Kamati ya Fedha hadi Baraza la Madiwani, nimebaini kuwa kama Wizara iki-setlengo LGAs zinabanwa kutekeleza, kwa mwendo huu kila baada ya miaka mitano ya utekelezaji wa mpango wa maendeleo unapokamilika tutakuwa na miradi ambayo sio tu ina tija kwa wananchi lakini ambayo inaonekana kwa macho ya kawaida. Kwa sababu hiyo, nashauri na mwaka huu wa fedha Wizara itoe maelekezo mahsusi kwa kila LGAs zenye mapato ya kiwango fulani kutekeleza mradi mmoja wa kimkakati usiopungua shilingi milioni 400.

Kuhusu wamachinga, imekuwepo dhana kwamba ni maeneo ya Majiji na Manispaa tu ndizo zina changamoto ya wamachinga, kumbe hata TCs kama Mafinga TC au Makambako TC au Korogwe TC na kadhalika. Nimeona katika mipango ya Serikali kiasi fulani cha fedha kitapelekwa katika baadhi ya Majiji kama Dodoma kwa ajili ya miundombinu ya wamachinga, nashauri fedha hizi hata kwa kiwango kidogo, LGAs ambazo ni Town Council pia ziweze kutazamwa. Kwa mfano Mafinga TC ni Mji ambao upo kando ya *highway* ya

Dar - Malawi/Zambia mpaka *South Africa*, ni mji wa kibiashara kutokana pia na sekta ya mazao ya misitu, hivyo changamoto ya miundombinu ya wamachinga ni kubwa hivyo ni muhimu kupewa fedha kwa ajili ya jambo hili.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuhusu *TARURA/Tactic*; kwanza napongeza utaribu ambao ni shirikishi, hususani kutujulisha fedha za ujenzi wa barabara, lakini pia semina ya Wabunge kuhusu ambavyo *TARURA* imejipanga kuanza kutangaza zabuni mapema kusudi miradi kuanza kabla mvua hazijaanza. Pili napongeza watendaji wa *TARURA* kuanzia *CEO* wao *Engineer* Seif na watendaji wake mkoani Iringa na Mufindi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ushauri wangu na maombi; wakati tunapewa fedha za barabara, Mafinga tumepata bilioni moja kwa sababu ya maelezo kuwa tupo kwenye Mradi wa *Tactic*, ninavyoona mradi huu wa *Tactic* utatekelezwa kwa awamu na kwamba sasa katika miji 12 tayari wataalam wameshaenda kufanya kazi za awali, ninaomba na kushauri kwanza wakati ambao bado mradi wa *TACTIC* haujaanza tutengewe fedha kama maeneo mengine ambako walipata shilingi bilioni 1.5; pili, nashauri kama ambavyo Serikali ilijenga heshima na kuchochea ukuaji wa shughuli za uzalishaji katika mradi wa *TSCP*, mradi huu wa *Tactic* ni vema ukianza kwa pamoja kwa sababu kwa maelezo utatekelezwa kwa awamu, tukianza pamoja tutaokoa baadhi ya gharama hasa kwa sababu gharama ya vifaa vya ujenzi zinapanda kila kukicha, mradi utakaotekelezwa mwaka 2022 gharama zake sio sawa na wale ambao tutaanza miaka ijayo na tatu, *Dromas* nashauri *TARURA* watusaidie kuharakisha mchakato wa kuingiza barabara katika mfumo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa mfano Mafinga mimi binafsi kwa kushirikiana na Wenyeviti wa Serikali za Mitaa/Vijiji, Madiwani na *TARURA* tulitembea jimbo zima kubaini barabara ambazo zinapaswa kufunguliwa na ambazo zinapaswa kuingia katika mfumo. Ilikuwa ni kazi ngumu ya wiki mbili, baadhi ya maeneo tuliwashirikisha mpaka

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mabalozi. Naomba kwa msisitizo mtusaidie barabara za Mafinga ziingie katika *Dromas*, na hii itasaidia sana kuendana na zoezi zima la anuani za makazi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, uharaka katika maombi ya kubadilisha matumizi ya fedha; ninashauri, Halmashauri tukiwasilisha maombi ya kubadilisha matumizi ya fedha basi tupate mrejesho kwa wakati. Ninao mfano hai, *Mafinga TC* kwa mujibu wa utaratibu tuliwasilisha maombi ya kubadilisha matumizi ya fedha kwa kuandika kwa *RAS* na baadae *RAS* akawasilisha Wizarani, lakini imetuchukua miezi *almost* sita maana kutoka Septemba mpaka Machi na hii baada ya mimi Mbunge kuanza kufuatilia *in personal* kwa sababu Madiwani katika vikao walianza kuhoji na kuniomba nifuatilie.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ushauri wangu, alimradi *taxation* zote na sababu za kubadilisha matumizi tunakuwa tumekidhi basi tujibiwe kwa wakati na kama kuna maelekezo tofauti basi pia tujulishwe. Nadhani katika jambo hili hakuna ambaye sikumtafuta kuanzia Mheshimiwa Waziri mpaka Mzee Cheyo na ndio maana pale mwanzo nimewapongeza kwa sababu wote walikuwa wana-*respond* kwa haraka mpaka likafanikiwa, lakini *it took too long*.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kuwasilisha.

MHE. JOSEPH M. MKUNDI: Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na kazi kubwa inayofanywa na Serikali, naomba kushauri yafuatayo; kwanza Hospital ya Wilaya ya Nansio haina *x-ray machine*. Naomba mtusaidie *digital x-ray machine* ili kuokoa maisha ya wananchi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pili, Kituo cha Afya cha Nakatunguru kiongezewe miundombinu ili kipunguze msongamano katika Hospital ya Wilaya natatu, kuhusu upungufu wa watumishi kwa kada za afya na elimu unaathiri sana utoaji wa huduma kwa wananchi Wilayani Ukerewe, naomba katika mgao ufuatao wa watumishi Jimbo la Ukerewe liangaliwe kwa upekee.

MHE. ABEID R. IGHONDO: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kuwasilisha mchango wa maandishi kama ifuatavyo kuhusu changamoto za kimaendeleo jimbo la Singida Kaskazini; kwanza tatizo la upungufu mkubwa wa watumishi katika Idara ya Elimu Msingi ina upungufu wa walimu 1097, Idara ya Elimu Sekondari ina upungufu wa walimu 151 na sekta ya afya ina upungufu wa watumishi 542.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwenye utawala; Halmashauri ina upungufu watumishi 47; Watendaji wa Vijiji 24 kati ya 84 na Watendaji wa kata sita, jumla ni upungufu wa watumishi 2867.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ombi langu kuwe na msawazo, Mikoa na Halmashauri zenye upungufu wa asilimia 50 na kuendelea zipewe kipaumbele katika kupatiwa watumishi. Halmashauri ya Wilaya ya Singida ni muhanga wa tatizo hili. Naomba sana ipatiwe watumishi hawa.

Pia naomba fedha kwa ajili ya ukamilishaji wa Kituo cha Afya Ngimu ambapo boma lina miaka 14 sasa (boma lipo usawa wa linta). Pamoja na zahanati ya Pohama ambayo iko lenye linta.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba vifaatiba katika Hospitali ya Wilaya Ilongero na Vituo vya Afya Mgori na Msange. Pia *ambulance* nne kwa mchanganuo ufuatao; moja kwa ajili ya Hospitali ya Wilaya ya Ilongero, moja kwa ajili ya Kituo cha Afya Mgori, moja kwa ajili ya Kituo cha Afya Msange na moja kwa ajili ya Kituo cha Afya Makuro.

Kuhusu *TARURA* iendelee kuongezewa fedha katika Wilaya ya *Singida DC* iweze kujenga daraja la Mgori ambalo ni *drift* huuwa watu, daraja la Mpambaa na kuboresha barabara za makao makuu ya Wilaya na za miji midogo ya Ilongero, Ngamu, Msange na Mtinko.

Pia ni ushauri kuwa zabuni za barabara zitangazwe kuanzia mwezi aprili ili ziweze kutekelezwa wakati wa kiangazi (mwezi Julai hadi Novemba).

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, napendekeza maslahi ya Madiwani yaboreshwe, walipwe mshahara wa kila mwezi usiopungua shilingi milioni moja. Pia walipwe posho za vikao kwa uwiano sawa kwa kuzingatia mazingira ya sasa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nashauri eneo la manunuzi liboreshwe.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nawasilisha.

MHE. BENAYA L. KAPINGA: Mheshimiwa Mwenyekiti, napenda kuipongeza Serikali kwa bajeti nzuri yenye matumaini makubwa kwa nchi yetu. Nina mapendekezo yafuatayo nikianza na ujenzi wa vituo vya afya. Jimbo la Mbinga Vijijini mpaka sasa lina kituo kimoja cha Mapera kinachofanya kazi. Ikiwa jimbo hili lina Kata 29 na Tarafa tano. Nashukuru kupata vituo viwili vya kimkakati katika Kata ya Mkumbi na Muungano ambavyo vinajengwa lakini bado kuna vituo vya kimkakati vya Mbuji, Ukata na Litumbandyosi naomba vianze kujengwa.

Pia naiomba Serikali iunge mkono juhudi za Wanambinga Vijijini ya kukamilisha maboma ya zahanati, shule ya msingi na ofisi za vijiji na kata ambapo katika Halmashauri ya Wilaya ya Mbinga wananchi wameitikia wito wa ujenzi wa miundombinu hii, ombi lao ni kuwaunga mkono!

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuhusu *TARURA*; napendekeza mgao wa fedha uendane na hali halisi ya maeneo yetu. Mfano Jimbo la Mbinga Vijijini lina mtandao mkubwa wa barabara wenye sura ya nchi ya milima na mabonde na mvua nyingi, kiasi cha kuhitaji maraja na mifereji. Hali hii inahitaji bajeti kubwa tofauti na ya ujenzi wa barabara tu. Hivyo napendekeza kwa majimbo ya aina hii yapewe bajeti ya ziada ili kukabilina na mazingira hayo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, utawala; Halmashauri ya Wilaya ya Mbinga pamoja ukubwa wa kijiografia ikiwa na umbo la mwezi ina kata 29 zenye uwezo wa kuzaa kata nyingine na tarafa tano, tayari tumekamilisha mchakato

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

katika ngazi ya Wilaya na mkoa la kugawa Halmashauri hii na kata, maombi haya yapewe kipaumbele muda ukifika ili kusogeza huduma kwa wananchi tofauti na ilivyo sasa mwananchi wa upande mmoja ili kupata huduma analazimika kupita Halmashauri nyingine ndipo azifikie ofisi za Halmashauri.

Kuhusu Mfuko wa Jimbo, napendekeza utolewe zaidi ya mara moja tofauti na ilivyo sasa kwa miaka hii miwili umetolewa mara moja kwa mwaka kiasi cha kuchelewa kuchochea baadhi ya shughuli za maendeleo za wananchi hususani za msimu.

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge, tumefika mwisho wa kipindi chetu cha mjadala wa TAMISEMI, hivyo, naahirisha shughuli za Bunge mpaka saa 10.00 jioni.

(Saa 7.00 Bunge Lilisitishwa hadi Saa 10.00 Jioni)

(Saa 10:00 Jioni Bunge Lilirejea)

Naibu Spika (Mhe. Mussa A. Zungu) Alikalia Kiti

NAIBU SPIKA: Tukae. Katibu.

NDG. PAMELA PALLYANGYO – KATIBU MEZANI

HOJA ZA SERIKALI

**Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa
Fedha 2022/2023 - Ofisi ya Rais, Tawala za
Mikoa na Serikali za Mitaa**

(Majadiliano Yanaendelea)

NAIBU SPIKA: Waheshimiwa Wabunge orodha ya wachangiaji yote imekwisha na sasa tunakwenda moja kwa moja kwa watoa hoja tunaanza na Mheshimiwa Naibu Mawaziri.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DKT. FESTO J. DUGANGE):

Mheshimiwa Naibu Spika, nakushukuru kwa kunipa fursa hii ili niweze kuchangia hoja iliyopo mezani.

Mheshimiwa Naibu Spika, kwanza nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu aliyetujalia afya na uhai, pili nitumie fursa hii kumshukuru Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan kwa kazi kubwa sana ambayo ameendelea kuifanya katika ujenzi wa Taifa letu kila kona na tunampongeza sana kwa miongozo yake nasi Wasaidizi wake Ofisi ya Rais, TAMISEMI, kazi yetu ni kuhakikisha kwamba tunaongeza juhudi katika utekelezaji wa shughuli za TAMISEMI.

Mheshimiwa Naibu Spika, nawashukuru sana sana Waheshimiwa Wabunge wote waliochangia hoja hii na wale ambao hawakuchangia. Kwanza tuwashukuru sana kwa maoni yao, ushauri wao tumepokea na tutakwenda kuonyesha kwamba tunatekeleza kwa ufanisi wa hali ya juu.

Mheshimiwa Naibu Spika, nitaongelea maeneo mawili. Eneo la kwanza litakuwa la Afya ya Msingi na eneo la pili la miradi ya maendeleo hususan miradi ya kimkakati na ujenzi wa majenzi ya utawala.

Mheshimiwa Naibu Spika, katika sekta ya afya Waheshimiwa Wabunge wengi zaidi ya asilimia 90 wamechangia kuhusiana na changamoto ya upungufu wa vifaatiba, watumishi hali ambayo imepelekea baadhi ya vituo vilivyokamilika kutoanza kutoa huduma za afya kama ilivyotarajiwa.

Mheshimiwa Naibu Spika, ni kweli katika mwaka mmoja wa Serikali hii ya Awamu ya Sita chini ya Rais wetu Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, kazi kubwa sana imefanyika ya ujenzi wa vituo vya huduma za afya. Katika mwaka huu jumla ya shilingi bilioni 437 zimetolewa katika ujenzi wa hospitali mpya za Halmashauri 28, vituo vya afya 304 na zahanati 614.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Naibu Spika, kupitia *IMF* Serikali imejenga majengo ya wagonjwa wa dharura *EMD80* pamoja na vifaa vyake, *ICU28* pamoja na vifaa nyumba za watumishi 150 za *three in one*, ununuzi wa magari ya wagonjwa *ambulance* 195 ambazo zitakwenda kwenye Halmashauri zote 184 pamoja na magari ya usimamizi wa huduma za afya 212.

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa hivyo kutokana na ujenzi huu tumekuwa na upungufu wa vifaatiba lakini pia na watumishi katika vituo vyetu.

Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa Wabunge Rais wetu na Serikali yetu imesikia kilio cha Waheshimiwa Wabunge na katika mwaka wa fedha ujao Serikali imetenga Shilingi Bilioni 69.95 kwa ajili ya ununuzi wa vifaatiba katika hospitali zetu zote za Halmashauri zilizokamilika, zahanati na vituo vya afya. Pia Serikali imeweka mpango wa kuajiri watumishi wa sekta ya afya wa kada mbalimbali, watumishi 7,612 ambao watapelekwa kwenye vituo vyetu vyote vilivyokamilika ili vianze kutoa huduma za afya mara moja. (*Makoff*)

Mheshimiwa Naibu Spika, hoja ya pili ya Waheshimiwa Wabunge wengi ilikuwa ni changamoto ya ujenzi wa vituo vya afya ambavyo tayari vimeanza ujenzi na kama tutaendelea na ujenzi ama tutaishia hapa katika mwaka huu wa fedha.

Mheshimiwa Naibu Spika, Serikali itaendelea na ujenzi wa vituo vya afya kwa maana ya ukamilishaji wa majengo ambayo tayari yameanza, ukamilishaji wa maboma pia ukamilishaji wa hospitali za Halmashauri.

Mheshimiwa Naibu Spika, katika mwaka wa fedha 2022/2023 Serikali imetenga jumla ya Shilingi Bilioni 40.15 kwa ajili ya ukamilishaji wa hospitali za Halmashauri 59 ambazo ujenzi wake unaendelea na kufanya jumla ya hospitali ambazo zitaendelea na ukamilishaji wake kufikia 102 katika mwaka ujao wa fedha. Pia ukarabati wa hospitali chakavu za Halmashauri 19 utaendelea kufanyika ambapo jumla ya

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

shilingi bilioni 16.55 zimetengwa kwa ajili ya shughuli hiyo, lakini ukamilishaji wa majengo ya maboma ambayo wananchi wetu wametumia nguvu zao na kujenga maboma ambayo yanahitaji ukamilishaji Serikali imetenga shilingi bilioni 15 kwa ajili ya kukamilisha maboma 300.

Mheshimiwa Naibu Spika, ujenzi huu na ukamilishaji wa majengo haya utazingatia ubora, thamani ya fedha lakini na kuhakikisha kwamba yanakamilika kwa wakati.

Mheshimiwa Naibu Spika, kulikuwa kuna hoja ya uchakavu wa vituo vya afya na zahanati zilizoengwa muda mrefu, zipo zilizoengwa kabla ya uhuru na nyingine baada ya uhuru ambazo zimechakaa sana. Serikali imechukua hoja hii tutafanya tathimini nchini kote kutambua vituo vya afya chakavu na zahanati chakavu na kuviwekea mpango mkakati wa kwenda kuvikarabati ili viweze kutoa huduma bora kwa wananchi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusiana na upungufu wa baadhi ya dawa katika vituo vyetu. Serikali imeweka mwongozo kwamba lazima dawa muhimu katika vituo vyetu zifike angalau asilimia 95 hadi asilimia 100. Ni kweli kumekuwa na upungufu wa baadhi ya dawa katika vituo vyetu lakini Serikali yetu Mheshimiwa Rais katika kipindi cha mwaka mmoja mpaka Februari 2022, tayari amepeleka fedha Shilingi Bilioni 333.8 katika Bohari Kuu ya Madawa (*MSD*) na taratibu za manunuzi ya dawa hizo zinaendelea. Hali hii itatuwezesha sana kupunguza upungufu wa baadhi ya dawa katika vituo vyetu.

Mheshimiwa Naibu Spika, kulikuwa kuna hoja kwamba baadhi ya watumishi siyo waaminifu wanapelekea dawa kupotea katika vituo vyetu. Ni kweli Serikali imeendelea kuchukua hatua, mpaka Februari mwaka huu jumla ya Watumishi Wakuu wa Idara na Waganga Wakuu wa Mikoa takribani 14 na watumishi wengine wameshushwa vyeo lakini pia tumeendelea kuchukua hatua za kinidhamu kwa Wakuu wa Idara wote ambao kwa namna moja ama nyingine wameshindwa kusimamia mapato ya Halmashauri, mapato

ya vituo na matumizi bora ya dawa. Utaratibu huu ni endelevu, tutaendelea kuchukua hatua ili kuhakikisha tunadhibiti upotevu wa fedha lakini pia dawa katika vituo vyetu vya afya. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusiana na mfumo wa *GoT-HoMIS* ni mfumo ambao umeonesha tukiufunga katika vituo vyetu unaongeza sana mapato katika vituo vyetu kwa zaidi ya mara tatu hadi mara nne lakini pia unadhibiti upotevu na matumizi mabaya ya dawa tumeelekeza halmashauri zetu zote kutenga bajeti ya kuweka na kuhakikisha mfumo ya *GoT-HoMIS* inafanyakazi ili dawa zote zinazokwenda kwenye vituo ziweze kuwa-*tract* kutoka kuingia mpaka kwenda kutumika kwa wagonjwa wetu lakini pia mapato ya vituo vyetu yaweze kudhibitiwa upotevu wake. Kwa hiyo suala hili tumelizingatia kwa dhati kabisa.

Mheshimiwa Naibu Spika, kwenye eneo la miradi ya maendeleo kuna ujenzi wa majengo ya utawala katika Halmashauri zetu lengo ni kuhakikisha kwamba tunaboresha huduma kwa wananchi lakini na mazingira ya kutoa huduma. Serikali imetenga fedha Bilioni 83 kwa ajili ya ujenzi wa majengo hayo ya utawala lakini miradi ya mikakati itakwenda pia kuhakikisha kwamba tunafanya tathmini na kutoa kipaumbele kwenye maeneo ya vijijini.

Mheshimiwa Naibu Spika, baada ya kusema haya ninakushuku sana, nimshukuru sana Mheshimiwa Innocent Bashungwa Waziri wetu kwa ushirikiano na umahiri wake lakini na timu nzima ya TAMISEMI kwa kazi kubwa.

Mheshimiwa Naibu Spika, nakushukuru sana naunga mkono hoja. Ahsante sana. *(Makofi)*

NAIBU SPIKA: Ahsante. Mheshimiwa Silinde.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (MHE. DAVID E. SILINDE): Mheshimiwa Naibu Spika, ahsante sana na mimi kunipatia fursa hii kuchangia mjadala wa hotuba ya bajeti ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Naibu Spika, kwanza kabisa na mimi nimshukuru Mwenyezi Mungu lakini shukrani zangu vilevile ziende kwa Viongozi wetu Wakuu kuanzia kwa Mheshimiwa Rais kwa kazi nzuri ambayo anaifanya, vilevile niwashukuru Makamu wa Rais pamoja na Mheshimiwa Waziri Mkuu na Katibu Mkuu Kiongozi wamekuwa washauri wakubwa na washauri wazuri sana kwa Mheshimiwa Rais. Hata haya mafanikio makubwa unayoyaona ni matokeo ya ushirikiano mzuri wa viongozi wetu na sisi kama Wasaidizi wao tumekuwa tukifata miongozo ambayo wamekuwa wakitupatia. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, nitazungumzia hoja kubwa mbili, hoja ya kwanza ni kwa upande wa elimu. Mwaka wa fedha huu unaokuja Mheshimiwa Rais Mama yetu Samia Suluhu anatarajia kupitia hotuba ya bajeti ya TAMISEMI tutajenga shule nyingine mpya 234 nchi nzima. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa hiyo, sasa unaona haya ni mafanikio makubwa sana, mwaka jana tulijenga 232, Mwaka wa Fedha 2022/2023 tunajenga 234, kwa hiyo ndani ya miaka miwili tu ya Mheshimiwa Rais tutakuwa na shule 466, kwa hiyo ni mafanikio makubwa.

Mheshimiwa Naibu Spika, ndani hapa kuna shule zile za kimkoa, mwaka jana tulijenga shule 10 ambazo zinaendelea na ujenzi shule 10 za kimkoa za wasichana na mwaka huu vilevile tumetenga bajeti kwa ajili ya ujenzi wa shule 10 nyingine za kimkoa kwa wasichana katika mikoa 10 nchini, kwa hiyo ni kazi nzuri. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, mwaka huu kupitia bajeti ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI Mheshimiwa Rais anakusudia vilevile kujenga madarasa zaidi ya 7,600 mapya nchi nzima, lengo lake ni kuona kwamba mwaka huu tunatarajia watoto wa Darasa la Saba watamaliza zaidi ya Milioni Moja Laki Tano na Elfu Sitini, sasa kwa wastani wa *pass rate* ya asilimia 80 mpaka asilimia 85 ambayo imekuwepo kwa miaka mitano mfululizo, tunatarajia wanafunzi zaidi ya Milioni Moja na Laki Mbili watakwenda kujiunga na kidato cha kwanza. Kwa hiyo, Mheshimiwa Rais bado anaendelea na azma yake ya

kuhakikisha hakuna mtanzania yoyote anabaki nyumbani kwa kukosa nafasi ya shule. Kwa hiyo, bajeti hii itakapopita maana yake tunakwenda kutekeleza hivyo. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kama hiyo haitoshi Mheshimiwa Rais amezingatia maombi ya Waheshimiwa Wabunge wengi ambao walikuwa wameyatoa hapa, kwamba tumekuwa na upungufu ndiyo bado tunahitaji nyumba za walimu maeneo ya pembezoni lakini mwaka huu kupitia bajeti yetu tumetenga Billioni 81.48 kwa ajili ya ujenzi wa nyumba za walimu katika shule za misingi na sekondari nchini. Kwa hiyo, unaona ni kazi njema na nzuri ambayo inakwenda kufanyika.

Mheshimiwa Naibu Spika, kupitia bajeti hii tutaendelea kukarabati shule kongwe za msingi zile ambazo zimeainishwa katika maeneo mengi. Tumezitambua nyingi lakini kwa awamu hii ya kwanza tutaanza karibu na shule 100 na tuna miradi mingi ambayo tutaipeleka kwa ajili ya kukarabati shule, kujenga madarasa mapya pamoja na kumalizia yale ambayo wananchi wameweka nguvu zao. Kwa hiyo miradi kama *SEQUIP, EP4R, GPE LENS* yote ni sehemu ya miradi ya kuhakikisha kwamba kwenye upande wa elimu tunatekeleza vizuri kabisa.

Mheshimiwa Naibu Spika, niliona niliseme hili ili Waheshimiwa Wabunge watambue kabisa kwamba tunapokwenda kupitisha bajeti hii maana yake tunakwenda kupeleka haya maono ambayo Mheshimiwa Rais anayo kwa nchi yetu. Kwa hiyo, mpaka itakapofika 2025 ninaamini kupitia Ofisi ya Rais, TAMISEMI kila Mbunge ataacha alama katika Jimbo lake na atakuwa na kitu cha kusema. Kwa hiyo, niseme tu maono haya ya viongozi wetu wakubwa yataleta tija kwenye hili Taifa kuliko kipindi chochote ambacho kimewahi kutokea katika Taifa letu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, jambo jingine ni kwenye upande wa barabara tumeona kabisa kwamba, moja Mheshimiwa Rais ametuongezea fedha nyingi sana kwa mara ya kwanza na ndiyo maana unaona hata Wabunge wengi

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

safari hii wamepongeza upande wa *TARURA* kwa sababu *TARURA* kwa umri wake *TARURA* imeanzishwa mwaka 2017 mwaka huu ndiyo itakuwa inatimiza mwaka wa tano tangu kuanzishwa kwake. Kwa hiyo, kwa mara ya kwanza mwaka jana walau imepata bajeti ambayo imewafikia Majimbo yote kwa hiyo, vivyo hivyo hata mwaka huu tutafika katika maeneo yote nchini na tutahakikisha yale maeneo korofi na moja ya mkakati wa kwanza ambao tullonao ni kuhakikisha tunakwenda kurekebisha madaraja korofi katika maeneo yote ambayo tumeyafanya tathmini hapa nchini. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, sababu cha kwanza ni kuhakikisha tunawaunganisha wananchi wetu kutoka eneo moja kwenda eneo jingine. Pili ni kuhakikisha kwamba maeneo korofi yote yale na yenyewe yanafikiwa kama ambavyo tumekuwa tukikusudia. Kwa hiyo, tutakachokifanya ni kuhakikisha tunakwenda kusimamia vizuri fedha ambayo itapitishwa na hili Bunge na sisi hapa pamoja na Mheshimiwa Waziri wetu Bashungwa tumekubaliana tu kwamba, moja wa wajibu wetu ni kuhakikisha tunazunguka kila eneo nchi hii na tutafika karibu Majimbo yote ndani ya Mwaka mmoja ili kuangalia *value for money* na kuangalia kazi inafanyika kwa wakati na kwa ufanisi mkubwa.

Mheshimiwa Naibu Spika, ninaamini kabisa huo uwezo tunao, hiyo nguvu ya kufanya hiyo kazi tunayo kwa sababu Mheshimiwa Rais ametuamini na ametuwezesha kufanya hii kazi kwa urahisi mkubwa. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, tunaomba Bunge lako Tukufu liweze kutupitishia hii bajeti ili iende ikatekeleze yale ambayo yamekusudiwa kwenye Ilani ya Chama cha Mapinduzi na yale ambayo Mheshimiwa Rais pamoja na Wasaidizi wake kwa maana ya Makamu wa Rais, Waziri Mkuu wamekusudia kwa ajili ya Watanzania naisi tuahidi tu kwamba tutafanya kazi kwa uaminifu mkubwa. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, mwisho kwa umuhimu mkubwa nimshukuru sana Mheshimiwa Bashungwa sisi Wasaidizi wake amekuwa akitupa ushirikiano mzuri kabisa,

kiukweli kabisa tumekuwa tukijifunza sana kutoka kwake ni Waziri ambaye anasikiliza, Waziri ambaye hajinyanyui, kwa hiyo ukija kwenye Ofisi ya Rais, TAMISEMI pale utaona kama wote ni Mawaziri lakini kumbe yeye ndiye Waziri wetu na sisi ni Wasaidizi wake, kwa hiyo anatumshimisha sana, kwa hivyo nimpongeze. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, ninaamini kabisa kwamba kwa kuwa tunae hapa tutafanya mambo mengi, tuwakaribishe sana Waheshimiwa Wabunge wakati wowote muda wowote mkiwa na jambo lolote, sisi tuko tayari kufanya kazi kwa ukaribu na Bunge hili tukufu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa sababu tunaamini bila Bunge hili mambo mengi hayatakwenda kwa hiyo hilo tuliona tuliseme hapa. Mwisho tunalipongeza Bunge lako tukufu, mjadala wa TAMISEMI kwa hizi siku zote ambazo zimejadiliwa ni mjadala ambao ulikuwa wenye mantiki, uliokuwa unaonyesha dira umetukosoa vizuri na kutupa mwelekeo, nasi tumekubaliana hapa kwamba yale yote ambayo yamejadiliwa hapa tumeyapokea tutayafanyia kazi na yale ambayo kama kuna mtu analo kwa wakati wowote aje kwetu tutalipokea. Kwa hiyo, haya nimeyasema kwa niaba ya Mheshimiwa Waziri. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, ninakushukuru sana na ninaunga mkono hoja. *(Makofi)*

NAIBU SPIKA: Ahsante sana Mheshimiwa Silinde. Waheshimiwa kabla sijamuita mtoa hoja Mheshimiwa Mwanakhamis Saidi amepoteza kitu chake cha thamani sana ndani ya viwanja vya Bunge, kwa yeyote ambaye ameokota au ameona au amesikia basi ampe taarifa na huu mwezi wa Ramadhani ni jambo jema kurudisha kitu ambacho siyo chako. Mtoa hoja. *(Makofi)*

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA: Mheshimiwa Naibu Spika, awali ya yote ninamshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutuwezesha kufikia

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

hatua hii ya kuhitimisha hoja ya bajeti ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023.

Mheshimiwa Naibu Spika, katika dunia hii nina madeni makubwa kwa watu sita. Kwanza ni Mwenyezi Mungu, ninamshukuru sana kwa wema wake ninamshukuru sana kwa kutujalia uzima tukaweza kufika mahali hapa jioni hii kwa ajili ya kuhitimisha hoja ambayo umenipa nafasi ya kutoa ufafanuzi kwa michango ya Waheshimiwa Wabunge. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, pia nitumie nafasi hii kumshukuru sana Mheshimiwa Rais wetu Mama Samia Suluhu Hassan, kwa kuendelea kuniamini lakini pia kwa niaba yake nipokee pongezi nyingi sana ambazo Waheshimiwa Wabunge kupitia Ofisi ya Rais, TAMISEMI mmezielekeza kwa Mheshimiwa Rais wetu kwa kazi kubwa nzuri ya kuliongoza Taifa letu ambayo anaifanya na ninyi ni mashuhuda kupitia Ofisi ya Rais, TAMISEMI, Mheshimiwa Rais wetu ameupiga mwingi sana kwenye mitaa na vijiji, vijijini na mjini. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, vilevile nitumie nafasi hii kulishukuru Bunge lako Tukufu kwa namna ambavyo mnaisaidia Serikali katika kutimiza wajibu wake, binafsi nikushukuru sana Mheshimiwa Naibu Spika, Mheshimiwa Spika pamoja na Waheshimiwa Wabunge kwa kweli deni ambalo ninalo kwenu pamoja na Mheshimiwa Rais na Watanzania ni kubwa sana. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, katika mijadala hii mmenikumbusha kwamba imani hii ambayo mnayo kwangu, Waheshimiwa Naibu Mawaziri, Katibu Mkuu na Wataalam wote ambao wako chini ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI kwa kweli kwa niaba yao niwaahidi hatutawaangusha. Tutalinda imani hii kwa kufanya kazi kwa bidii na weledi mkubwa ili tusiumangushe Mheshimiwa Rais wetu Mama Samia Suluhu Hassan, tusiliangushe Bunge lako Tukufu pamoja na Watanzania. *(Makofi)*

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Naibu Spika, pia katika shukrani zangu niwashukuru sana wananchi wangu, mabosi wangu, wananchi wa Karagwe kwa kuendelea kuniamini katika majukumu yangu ya kuwawakilisha hapa Bungeni. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, katika shukrani zangu pia niwashukuru familia yangu kwa kuendelea kuniombea na kuniunga mkono katika majukumu yangu ya kulisaidia Taifa letu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kipekee ninakupongeza wewe binafsi pamoja na Mheshimiwa Spika, Wenyeviti, Wabunge kwa uongozi wenu mahiri uliouwezesha Bunge lako Tukufu kujadili bajeti ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI kwa weledi mkubwa. Ninawapongeza Waheshimiwa Wabunge wote waliochangia hoja hii na wale ambao hawakupata fursa ya kuchangia kutokana na sababu mbalimbali likiwemo suala la muda. Maoni na ushauri uliotolelewa na Waheshimiwa Wabunge umesaidia kutoa mwelekeo wa kuboresha mpango wa bajeti ili kuimarisha utoaji huduma kwa wananchi wetu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa heshima na unyenyekevu mkubwa nimpongeze tena Mheshimiwa Rais wetu Mama Samia Suluhu Hassan kwa jitihada zake za kuwezesha Ofisi ya Rais, TAMISEMI, taasisi zilizo chini yake, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kutekeleza majukumu yake katika kuhakikisha huduma bora zinatolewa kwa wananchi.

Mheshimiwa Naibu Spika, nitakuwa mchoyo wa fadhila nisipoishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa inayoongozwa na Mheshimiwa Abdallah Chaurembo, Mbunge wa Jimbo la Mbagala, Makamu Mwenyekiti Mheshimiwa Dennis Londo, Mbunge wa Jimbo la Mikumi, Wajumbe wa Kamati na Sekretarieti kwa uchambuzi makini wa Mafungu 28 ya bajeti yanayosimamiwa na Ofisi ya Rais, TAMISEMI. Kimsingi pongezi nyingi ambazo Ofisi ya Rais, TAMISEMI imepata katika utendaji wake zinatokana na ushirikiano mkubwa wa Kamati ya USEMI na

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kamati ya LAAC chini ya Mheshimiwa Grace Tendega Mwenyekiti na Mheshimiwa Selemani Zedi Makamu Mwenyekiti, tunawashukuru sana kwa namna ambavyo mnatusimamia katika kutekeleza majukumu yetu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, napenda kutambua mchango mkubwa wa viongozi wenzangu katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI. Kipekee nawashukuru sana Naibu Mawaziri Mheshimiwa Dkt. Festo Dugange, Mbunge wa Jimbo la Wanging'ombe na Mheshimiwa David Silinde, Mbunge wa Jimbo la Tunduma na Waheshimiwa Wakuu wa Mikoa Tanzania Bara kwa msaada wanaonipa katika kutekeleza majukumu ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, namshukuru Katibu Mkuu, Ofisi ya Rais, TAMISEMI Profesa Shemdoe na Manaibu Makatibu Wakuu kwa mchango wao katika kufanikisha maandalizi ya mpango wa bajeti. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, nitumie nafasi hii kumshukuru sana Mheshimiwa Waziri Mkuu, boshi wangu, nakushukuru sana kwa namna unavyotungoza. Ninakushukuru sana kwa maelekezo ambayo unaipatia Ofisi ya Rais, TAMISEMI ili tuweze kuwahudumia Watanzania. Kwa hiyo pongezi hizi ambazo tumezipata na Waheshimiwa Wabunge, Mheshimiwa Waziri Mkuu pia zije kwako unatusimamia vizuri, wewe ni Kiongozi mahiri, tunakushukuru sana Mheshimiwa Waziri Mkuu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, zipo hoja mbalimbali ambazo Waheshimiwa Wabunge wamezitungumza. Ninawashukuru Manaibu Mawaziri kwa ufafanuzi mzuri na mimi naomba kwa muda ambao umenipa nitoe ufafanuzi kwa hoja mbalimbali na nianze na hoja ambayo pamoja na kwamba haikutokea kwenye Bunge hili lakini mitandaoni kulikuwa na sintofahamu. Suala la ununuzi wa pikipiki 68 za Maafisa Ustawi wa Jamii.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa Wabunge tarehe 14 mwezi Aprili, 2022 niliwasilisha Hotuba ya Bajeti ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI kuhusu makadirio ya mapato na matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023. Katika eneo la utekelezaji wa bajeti ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI, kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022, sehemu ya huduma ya Ustawi wa Jamii nilisoma kwamba, Ofisi ya Rais, TAMISEMI imefanya ununuzi wa pikipiki 68 aina ya *boxer* zenye thamani ya Shilingi Milioni 789.9 kwa ajili ya Maafisa Ustawi wa Jamii.

Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa Wabunge ninaomba kutoa taarifa kwamba idadi ya pikipiki 68 iliyotajwa kwenye Hotuba yangu siyo sahihi na hii imetokana na makosa ya kiuandishi. Usahihi ni kwamba pikipiki 68 zimenunuliwa na wadau kwa gharama ya Shilingi Milioni 227.5 ambao walikuwa wanatekeleza miradi ya *USAID* Kizazi Kipya, katika baadhi ya Halmashauri katika Mikoa 21 ambazo zilinunuliwa na kusambazwa mwezi Septemba mwaka jana, 2021. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa lengo la kutosheleza mahitaji ya pikipiki kwa Maafisa Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Rais, TAMISEMI iliona inunue pikipiki 200 aina ya *boxer*, kwa sasa ziko katika hatua ya mwisho ya manunuzi. Pikipiki hizi zinanunuliwa kupitia fedha za mpango wa maendeleo kwa ustawi wa Taifa na mapambano dhidi ya UVIKO-19 kwa gharama ya Shilingi Milioni 562.4. Pikipiki hizo zitasambazwa kwenye maeneo ambayo hayakupata kwenye mgao wa pikipiki 68. Hivyo jumla ya pikipiki zitakuwa 268.

Mheshimiwa Naibu Spika, taarifa zilizosambazwa kwenye mitandao ya kijamii kwamba ofisi ya Rais, TAMISEMI imenunua pikipiki moja kwa Shilingi Milioni 11 siyo sahihi. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, suala la miundombinu ya wafanyabiashara wadogo yaani machinga. Waheshimiwa Wabunge hapa Dodoma tunayo tuiite *modal* ya soko la machinga ambalo baadhi ya Waheshimiwa Wabunge, Kamati ya USEMI mlipata fursa ya kutembelea soko hili na

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

ninaamini hata Waheshimiwa Wabunge katika zunguka zunguka yenu mmeshapata fursa ya kuangalia soko hili ambalo linajengwa nasi Ofisi ya Rais, TAMISEMI kwa niaba ya Serikali na kwa ushauri wa Bunge kupitia Kamati ya USEMI tumeona ni vyema soko lile ambalo wote tumependezwa nalo tutafute *master plan* na tutengeneze *standard* ambayo kwenye Majiji na Manispaa tutakuwa tunajenga masoko ya wazi ya machinga kama hili ya Dodoma ili wafanyabiashara wadogo wamachinga waweze kuwa na maeneo rafiki ya kufanya biashara zao. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, katika kuboresha miundombinu ya kufanya biashara kwa wafanyabiashara wadogo - machinga, Serikali imechukua hatua mbalimbali ili kuhakikisha shughuli zao zinafanyika kwa tija. Hatua ambazo zimechukuliwa ni pamoja na kuwapanga machinga kwenye maeneo rasmi kwa utulivu pasipo kutumia nguvu katika Halmashauri zote zilizokuwa na machinga wengi kupitia Ofisi za Wakuu wa Mikoa.

Mheshimiwa Naibu Spika, hatua nyingine iliyochukuliwa ni Serikali kutoa Shilingi Bilioni Tano kwa ajili ya kuboresha maeneo ya kufanya biashara machinga katika Halmashauri 11.

Mheshimiwa Naibu Spika, hatua nyingine inayoendelea ni kuwepo kwa majadiliano na Wizara ya Fedha na Mipango ili kufanya marekebisho ya Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura Na. 290 ili kuruhusu sehemu ya fedha za mikopo ya asilimia 10 kutumika katika kuboresha miundombinu ya machinga. Marekebisho ya sheria hii yamependekezwa kufanyika kupitia Sheria ya Fedha ya Mwaka 2022. Majadiliano hayo yakikamilika, tunatarajia kiasi cha Shilingi Bilioni 38 zitapatikana kupitia mlango huo kwa ajili ya ujenzi na uboreshaji wa miundombinu ya wafanyabiashara wadogo yaani machinga. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, chanzo kingine cha mapato kinachotarajiwa ni kupitia asilimia 10 ya fedha zilizotengwa kwenye miradi ya maendeleo ya mapato ya ndani ya

Halmashauri. Kupitia chanzo hiki kiasi cha Shilingi Biloni 36.82 kinakadiriwa kupatikana. Mapendekezo ya kutumia asilimia 10 ya fedha za miradi ya maendeleo zinalenga kuhusisha Halmashauri zenye mapato yanayozidi shilingi bilioni tano pamoja na Halmashauri nyingine ambazo zimejumishwa kwenye mpango wa kuboresha maeneo ya machinga.

Mheshimiwa Naibu Spika, katika mwaka wa fedha 2022/2023 kupitia vyanzo hivyo, Halmashauri zitakusanya jumla ya shilingi bilioni 74.83 kwa ajili ya kuboresha miundombinu ya machinga. Jumla ya fedha itakayotumika katika kuboresha miundombinu hiyo itakuwa shilingi bilioni 79.83 ikijumuisha shilingi bilioni tano ambazo zimekwishatolewa na Mheshimiwa Rais wetu, Mama Samia Suluhu Hassan kama *seed capital*.

Mheshimiwa Naibu Spika, Waheshimiwa Wabunge katika hii *seed capital* ambayo Mheshimiwa Rais ametupatia shilingi bilioni tano ndipo tumekaa na Wizara ya Fedha na Mipango kuangalia vyanzo vingine ambavyo vitadunduliza kwenye hii Biloni Tano ili tuweze kujenga miundombinu ya masoko ya wazi ya wamachinga kwenye Majiji, Manispaa na hata baadhi ya Halmashauri za Mji. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, Serikali inatambua mchango mkubwa wa kundi hili katika kukuza uchumi, hivyo ninapenda nitumie fursa hii kuwaelekeza viongozi wote wa Mikoa, Wilaya na Halmashauri kuhakikisha vitendo vya kuwanyanyasa machinga na kutumia nguvu katika kuwaondoa na kuwapanga ikiwemo kuharibu bidhaa zao kama ilivyotokea kwa Jiji la Mwanza vinakomeshwa mara moja. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu tangazo la ajira. Naomba nitumie fursa hii kwanza kumshukuru Mheshimiwa Rais wetu Mama Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kutoa idhini ya ajira za watumishi wa sekta ya elimu na afya 17,412 ambapo nafasi 9,800 ni za Walimu na 7,612 ni Kada za Afya ambao watatarajiwa katika

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mwaka huu wa Fedha 2021/2022, wataajiriwa Mwaka huu wa Fedha 2021/2022.

Mheshimiwa Naibu Spika, naomba kutoa taarifa rasmi kuwa watanzania wenye sifa wanaelekezwa kuanza kuomba kuanzia leo. Napenda kuwaelekeza kuwa maombi ya ajira hizi ni bure na yanafanyika kupitia mfumo wa kieletroniki ambao maelekezo yake yatakuwa katika tangazo la ajira. Asilimia tatu ya ajira hizo ni kuajiri ndugu zetu wenye ulemavu kulingana na sheria inavyotutaka. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, ninaelekeza Wakurugenzi wote wa Halmashauri kuhakikisha wanawanunulia ndugu zetu watu wenye ulemavu mafuta kwa ajili ya *sun screen*. Jambo hili Mheshimiwa dada yangu Mheshimiwa Stella Ikupa alichangia kwa hisia na uchungu mkubwa. Tumekusikia Dada yangu kwa niaba ya ndugu zetu hawa wenye uhitaji huu, sasa nitumie nafasi hii kuwaelekeza Halmashauri zote kuhakikisha mafuta haya yanapatikana kwa ndugu zetu hawa wenye uhitaji. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu *TARURA*. Nitumie fursa hii kuwashukuru Waheshimiwa Wabunge kwa pongezi walizozitoa kufuatia utekelezaji wa agizo la *TARURA* kuanza mapema ununuzi wa mikataba ya utekelezaji wa miradi ya barabara. Katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 ununuzi wa kazi utaanza mwanzoni mwa mwezi Mei. Waheshimiwa Wabunge katika hili yani nikimaliza kusoma bajeti na mkatupitishia, *TARURA* wanaanza maandalizi ya manunuzi, tofauti na zamani bajeti inapitishwa, Mwaka wa Fedha unaanza, mikataba inachelewa kusainiwa na mahali pengine wakandarasi wanaenda mvua zimeanza.

Mheshimiwa Naibu Spika, hili jambo Waheshimiwa Wabunge baada ya kuja kwenye Wizara hii tulivyofanya *study* tukakuta *TANROADS* wao wamekuwa wakitumia utaratibu huu kwa miaka mingi sana. Kwa hiyo, tukaona hata *TARURA*, bajeti tuu inapopitishwa na Waheshimiwa Wabunge niwaombe sana mtusaidie mtupitishie bajeti hii ili kesho *TARURA* waanze kujipanga. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, ili kuboresha ugawaji wa rasilimalifedha za *TARURA*, inafanya mapitio ya *formula* itakayotumika katika kugawa rasilimali fedha za ujenzi wa matengenezo ya miundombinu ya barabara kulingana na hali ya maeneo husika. Jambo hili Waheshimiwa Wabunge mmetueleza sana kwa hiyo naomba muendelee kutupa ushirikiano tutalifanya kwa tathmini ya kina ili kuwe kuna *formular* kulingana na jiografia na ukubwa wa uhitaji katika maeneo yetu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, Ofisi ya Rais, TAMISEMI ili kuleta weledi na usimamizi makini tutapima utendaji kazi za Mameneja wa *TARURA* ngazi za Mikoa na Wilaya na nimeagiza kila *quota* niwe napata taarifa ya utekelezaji wa miradi ya barabara kwenye Wilaya zetu. Kutokana na taarifa hiyo tutaweza kuchukua hatua kwa wale *Regional Managers* na *District Managers* ambao watakuwa hawatoshi. Kwa hiyo, Waheshimiwa Wabunge niwashukuru sana kwa namna ambavyo mnaendelea kushirikiana na sisi, mnapoona kuna kasoro kwenye maeneo yetu tupeni taarifa ili tuweze kuchukua hatua. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, jana Mheshimiwa Zeeland baada ya kufanya ziara kule Mvomero, nilitoa maagizo Machi 10, jana katika mchango wake akanitaarifu kwamba yale maagizo ambayo nilikuwa nimeyatoa kule Mvomero hayajafanyiwa kazi, leo mmeona hatua ambazo nimechukua. Kwa hiyo niendeleo kuwaelekeza Wakurugenzi wawe makini tumewaamini katika kusimamia Halmashauri hizi, Mheshimiwa Rais wetu, mpambanaji wetu, mnaona ninyi ni mashahidi Waheshimiwa Wabunge miradi inatiririka kwenye Majimbo yetu haijapata kutokea. Kwa hiyo, lazima tushirikiane Waheshimiwa Wabunge katika kuhakikisha fedha hizi zinapoenda zinasimamiwa kikamilifu.

Mheshimiwa Naibu Spika, nami kwa ushirikiano wenu ninawaahidi wale Wakurugenzi ambao watakuwa wanatimiza wajibu wao, Ofisi ya Rais, TAMISEMI tutakuwa wabunifu katika kuwa-*recognize* kwa kazi nzuri ambayo wanafanya, wale ambao watakuwa ni wazembe

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

tutaendelea kuchukua hatua kama mlivyoona leo kule Mvomero. (Makofi)

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu ufuatiliaji na tathmini, uratibu katika ngazi ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI, Mikoa na Halmashauri. Ofisi ya Rais, TAMISEMI imeendelea kuchukua hatua mbalimbali ili kuimarisha ufuatiliaji na tathmini katika ngazi za Makao Makuu, Ofisi za Wakuu wa Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Naibu Spika, katika kuimarisha usimamizi kwenye Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, Mheshimiwa Rais amemteua Naibu Katibu Mkuu anayeshughulikia Tawala za Mikoa, Serikali za Mitaa na Sekta za Uchumi na Uzalishaji kama ilivyo Sekta ya Elimu na Afya. Waheshimiwa Wabunge kama mnavyofahamu pale TAMISEMI tunae Naibu Katibu Mkuu anayeshughulikia masuala ya Elimu, tunaye Naibu Katibu Mkuu anayeshughulikia masuala ya Afya na Mheshimiwa Rais kwa namna ambavyo mmetueleza kwamba Wizara hii inamgusa kila mwananchi ilimpendeza akatuongezea Naibu Katibu Mkuu ambae anashughulikia masuala ya Utawala yaani ya TAMISEMI. Sambamba na hilo kama mlivyochangia *productive sectors, sectors* ambazo zinazalisha na kwa sababu TAMISEMI ndiye mratibu mkuu wa miradi ya kisekta, Naibu Katibu Mkuu huyu pia anajukumu hilo, kwa hiyo ningependa kuwaondoa wasiwasi Waheshimiwa Wabunge.

Mheshimiwa Naibu Spika, sekta ambazo zinazalisha Mheshimiwa Bashe, Waziri wa Kilimo, Mheshimiwa Ndaki, Waziri wa Mifugo na Uvuvi, Mheshimiwa shemeji yangu Dokta Kijaji, Waziri wa Uwekezaji, Viwanda na Biashara, tunaendelea kushirikiana ili hizi *productive sectors* sisi TAMISEMI kwa sababu utekelezaji wote unafanyika ngazi za Halmashauri, tuji-*coordinate* vizuri ili kuhakikisha vipaumbele vyao na bajeti zao ambazo wanazitenga kupitia Idara hii ambayo inasimamiwa na Naibu Katibu Mkuu huyu ambaye Mheshimiwa Rais ametupatia tuweze kuwasaidia wenzetu ambao wanasimamia sekta za uzalishaji kuhakikisha

vipaumbele vyetu na vya kwao vinasomana ili kupeleka huduma bora kwa wananchi wetu. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa hiyo Waheshimiwa Wabunge kwenye hili tunamshukuru sana Mheshimiwa Rais kwa kutuwezesha kupata hii *additional manpower* na nimpongeze Dokta Sweetbert Mukama anafanya kazi nzuri kwa kushirikiana na Naibu Makatibu Wakuu na Katibu Mkuu. Kwa hiyo, tutaendelea kupitia Idara hiyo kuweza kutoa huduma hata kwenye *productive sectors*. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, katika mwaka wa Fedha 2022/2023 Serikali imeongeza bajeti ya matumizi mengineyo katika Ofisi za Wakuu wa Mikoa kutoka Bilioni 57.44 hadi Shilingi Bilioni 79.09 ili kuwezesha utekelezaji wa majukumu ya ofisi hizo ikiwemo ufuatiliaji na usimamizi wa shughuli za Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Naibu Spika, tumefanya hivyo na tunamshukuru Mheshimiwa Rais kwa kutuwezesha. Ofisi ya Rais, TAMISEMI hatuwezi kwenda na *manual system*, yaani Waziri likitokea jambo Katavi kule toka Dodoma unakimbia na wakati kuna *RC* ngazi ya Mikoa kwa maana ya Tawala za Mikoa lakini ngazi ya Serikali za Mitaa yuko Mkuu wa Wilaya, kwa hiyo mkakati ambao tunao na tumeanza kuufanyia kazi ni kuhakikisha tuna-*strengthen Regional Secretariat* pia hata Halmashauri zetu *CMT* ili kuweza kusimamia miradi kwa kufuata mtiririko huo wa mifumo na changamoto ambazo ziko kwenye mifumo tunazirekebisha. Hii *in the long term* itasaidia sana kuwa kuna mifumo na *structure* ya Serikali ambayo badala ya ku-*divert* yaani Wizara inafanya kila kitu kwenye vijiji, mitaa, tuna-*strengthen* Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ili sasa *structure* ya utumishi iweze kufanyakazi kwa weledi. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa hiyo hii pia ndiyo imepelekea kwanza tuwawezeshe Sekretarieti za Mikoa, sasa tuwadai kazi. Kwa hiyo, Waheshimiwa Wakuu wa Mikoa na Makatibu Tawala kazi kwenu. Waheshimiwa Wabunge wakitupitishia bajeti hapa tumewaongezea bajeti,

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

matararajio yangu ni kwamba hamtakuwa mnafanya *basic work* mtakuwa mnaenda kwenye Halmashauri na kusimamia miradi ku-*monitor* na ku-*evaluate* na kutoa taarifa ili wale wanaofanya vizuri tuwape *promotion* tuwape *recognition* na wanaofanya vibaya tuweze kuchukua hatua stahiki. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, Ofisi ya Rais - TAMISEMI imeimarisha mfumo wa kupima utendaji wa Wakurugenzi na Wakuu wa Idara kwa kutumia viashiria muhimu yani *KPI's* ukusanyaji wa mapato ya ndani ni moja ya kigezo, upelekaji wa fedha kwenye miradi ya maendeleo ni kipimo kingine, matumizi sahihi ya fedha hizo ni kipimo kingine, usimamizi wa mikopo ya asilimia 10 ikiwa ni pamoja na marejesho ni sehemu ya kipimo, usimamizi wa miradi ya maendeleo na uzuiaji na utekelezaji wa hoja za *CAG* ni moja ya vipimo hivyo.

Mheshimiwa Naibu Spika, kwenye *quarterly report* ambazo nitakuwa nasoma za mapato tunabadilisha mfumo kidogo tutakuwa tunatoa *grade*, zipo Halmashauri zitapata A, zipo zitakazopata B, C sasa watakaopata mswaki ndiyo kama yaleyale ya hati chafu, ni kuwachukulia hatua.

Mheshimiwa Naibu Spika, kupitia *KPI's* hizi hata Mkurugenzi anaweza akajipima kabla hajachukuliwa hatua yuko wapi katika kusimamia miradi na vigezo hivi ambavyo tumeviweka. Ofisi ya Rais, TAMISEMI nimezungumzia hizo *KPI'S* na matokeo ya upimaji.

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa kushirikiana na Wizara ya Afya na Mamlaka za Serikali Mitandao yani *e-GA* tumeanza kuboresha mfumo huu ili kuwezesha kutumika kwa urahisi kwa vituo vyote 5934 vya Serikali hususani hivi vilivyopo vijijini.

Mheshimiwa Naibu Spika, uwezo wa kuunganika na kusomana na mifumo ya Kitaifa ili tuweze kupata taarifa na takwimu ngazi ya Taifa na kuhakikisha usalama wake wa mifumo hii na *database*. Lengo la Ofisi ya Rais -TAMISEMI ni kuweka mfumo huu kwenye vituo vyote ifikapo mwaka 2024/2025 kazi hii itafanywa kwa kushirikiana na wadau wa

maendeleo na kusimamiwa na Ofisi za Wakuu wa Mikoa.
(*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu hatua za kinidhani kwa watumishi. Ofisi ya Rais - TAMISEMI katika kusimamia masuala ya nidhamu na maadili ya kazi katika Ofisi za Wakuu wa Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa, imekuwa ikichukuwa hatua za kinidhamu kwa watumishi wanaokiuka sheria na taratibu za kazi ikiwemo ubadhilifu, uzembe, ukiukwaji wa maadali ya kazi na taaluma zao.

Mheshimiwa Naibu Spika, katika mwaka wa fedha 2021/2022 Ofisi ya Rais -TAMISEMI imewasimamisha kazi Wakurugenzi wa Mamlaka za Serikali za Mitaa Wanne, imewashusha vyeo Waganga Wakuu wa Mikoa wawili, Waganga wa Wakuu wa Halmashauri - 14, Afisa Elimu Mkoa - Mmoja, Maaafisa Elimu ngazi ya Wilaya - Tisa na Wakuu wa Vitengo vya Manunuzi ngazi ya Halmashauri - 24.

Mheshimiwa Naibu Spika, natoa wito kwa watumishi wote wa umma kuhakikisha wanafanya kazi zao kwa kuzingatia sheria na kanuni za utumishi wa umma, ninazielekeza Mamlaka za Nidhamu kuhakikisha zinachukuwa hatua stahiki kwa wale ambao wamebainika kukiuka taratibu. Serikali itaendelea kuwachukulia hatua kali wale wote watakaobainika kukiuka taratibu za maadali ya kazi na taaluma. (*Makofi*)

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu ujenzi wa Vituo vya Afya vya Tarafa na Kata za Kimkakati. Ofisi ya Rais – TAMISEMI inatambua umuhimu wa kuendelea kuwekeza katika uendelezaji wa miundombinu sambamba na kuiwezesha kutoa huduma za afya kwa kuwa na vifaatiba na watumishi. Katika kutekeleza hilo Ofisi ya Rais - TAMISEMI imeweza kufanya tathmini ya uhitaji wa vituo vya afya 428 ambapo vitajengwa kwa kipindi cha miaka mitatu ijayo kuanzia mwaka wa fedha 2022/2023 ambavyo vitajengwa katika Tarafa zisizokuwa na Vituo vya Afya na Kata za kimkakati.
(*Makofi*)

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Naibu Spika, Waheshimiwa Wabunge kwenye hili Ofisi ya Rais -TAMISEMI tulileta fomu mkajaza zile Tarafa ambazo hazijapata vituo vya afya lakini zile Tarafa ambazo zimeshapata vituo vya afya maeneo ambayo ni kimkakati yanahitaji kupewa vituo vya afya.

Mheshimiwa Naibu Spika, nikuahidi pamoja na Bunge lako Tukufu, kipaumbele ambacho tumejiwekea, mwaka huu na niwashukuru sana mmeunga mkono jambo hili tukamilishe maboma lakini kuanzia Mwaka wa Fedha 2023/2024 tuende sasa kwenye zile fomu ambazo mliliza maeneo ambayo yanahitaji vituo vya afya tuendeleo na utaratibu huo wa kujenga kuhakikisha vinapokamilika vinapata vitendea kazi na masuala ya Wauguzi. Hivyo, Waheshimiwa Wabunge niwashukuru kwa kuunga mkono mkakati wetu wa kwamba mwaka huu kipaumbele kikubwa kiwe kwenye kukamilisha maboma.

Mheshimiwa Naibu Spika, namshukuru Mheshimiwa Rais ameshatupatia fedha tuko hatua za uzabuni wa kununua vifaatiba kama hivi mnaona tumeajiri na tutaendelea kuajiri kwa kadri bajeti itakavyokuwa inaruhusu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu ukarabati wa Shule, Vituo vya Afya na Zahanati Kongwe. Kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 mpaka 2021/2022, Ofisi ya Rais - TAMISEMI imeweza kufanya ukarabati wa Shule Kongwe za Sekondari 89 kati ya shule 92. Kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 Ofisi ya Rais-TAMISEMI imepanga kufanya kukarabati wa Shule za Msingi Kongwe jumla ya Shule zilizoanza kabla ya mwaka 1961 ni shule 2,147. Shule hizi zitakarabatiwa kwa awamu baada ya kukamilisha tathmini ya gharama za ukarabati.

Mheshimiwa Naibu Spika, ukarabati huu ni endelevu katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 jumla ya vyumba vya madarasa 1,700 vya shule za msingi kongwe ambavyo vimetengewa jumla ya shilingi bilioni 34 vitakarabatiwa.

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa upande wa afya ya msingi kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023, Ofisi ya Rais -

TAMISEMI imepanga kufanya ukarabati wa Hospitali za Halmashauri Kongwe 19 kati ya hospitali 77, ambapo jumla ya Shilingi Bilioni 16.55 zimetengwa. Ofisi ya Rais - TAMISEMI itafanya zoezi la kutambua vituo vya afya na zahanati zilizojengwa kati ya mwaka 1961 hadi 1970 ili kuweka mkakati wa kuvikarabati.

Mheshimiwa Naibu Spika, Waheshimiwa Wabunge haya ni maelekezo yenu tumewasikia tunaenda kufanya tathmini ili kuweka kwenye vipaumbele kwenye mwaka wa fedha unaofuata. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu ukamilishaji wa miradi iliyoanzishwa na kutokamilika. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inakubaliana na hoja za Waheshimiwa Wabunge za kuwepo kwa miradi iliyoanzishwa miaka ya nyuma na bado haijakamilika ninapenda kuwaelekeza Wakuu wa Mikoa wote Tanzania Bara kuhakikisha wanawasilisha taarifa ya kina kuhusu miradi na gharama zake za ukamilishaji ili Ofisi ya Rais-TAMISEMI iweze kuitambua miradi hiyo na kuweka mikakati ya ukamilishaji wake, taarifa hiyo iwasilishwe kabla au ifikapo tarehe 30 Juni mwaka huu.

Mheshimiwa Naibu Spika, ninakubaliana na hoja za Waheshimiwa Wabunge kuhusu ukosefu wa vifaa na vifaatiba katika vituo vya afya vilivyokamilika kujengwa. Kuanzia Mwaka wa Fedha 2018/2019 hadi Mwaka wa Fedha 2021/2022 Serikali imetoa kiasi cha Shilingi Bilioni 82.9 kwa ajili ya ununuzi wa vifaa na vifaatiba katika ngazi ya Afya na Msingi ambapo Shilingi Bilioni 15 zimetumika kununua vifaa na vifaatiba na kuvisambaza katika vituo vya kutolea huduma za afya.

Mheshimiwa Naibu Spika, vifaa vingine manunuzi yake yanaendelea, vifaa hivi vinajumuisha vifaa na vifaatiba kwa ajili ya utoaji wa huduma za upasuaji na huduma za mionzi.

Mheshimiwa Naibu Spika, Serikali katika Mwaka wa Fedha 2022/2023 imetenga Shilingi Billion 47. 7 kwa ajili ya ununuzi wa vifaatiba kwenye vituo vya afya 159, Ofisi ya Rais

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

- TAMISEMI inafuatilia vifaa na vifaatiba ambavyo tayari vimeshalipiwa fedha kutoka Bohari Kuu ya *MSD* ili kuondoa changamoto ya vituo vya afya vilivyokamilika na kukosa huduma hiyo.

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu kuimarisha makusanyo ya mapato ya ndani ya Halmashauri. Ofisi ya Rais - TAMISEMI itaendela kuzisimamia halmashauri ili ziongeze wigo wa ukusanyaji wa mapato ya ndani. Mikakati iliyowekwa ni pamoja na kuwajengea uwezo Maafisa wanaokusanya mapato, kuboresha mfumo mapato na utambuzi wa fursa na ujibuji wa vyanzo vipya vya mapato. Aidha utendaji wa Halmashauri utapimwa kuzingatia upelekeji wa asilimia 40 kwa 60 na 70 kwa Halmashauri hizi chache zenye makusanyo makubwa zinazotokana na makusanyo ya mapato ya ndani yasiyolindwa katika miradi ya maendeleo, utoaji wa mikopo ya asilimia 10 kwa vikundi vya wanawake, vijana na watu wenye ulemavu na ulejeshaji wa mikopo na ujibuji wa hoja za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (*CAG*) kwa wakati na kuimarisha nidhamu ya matumizi ya fedha za umma ili kuleta tija na kuimarisha utoaji huduma.

Mheshimiwa Naibu Spika, katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 Halmashauri ziliidhinishwa kukusanya shilingi bilioni 863.85 kutoka katika vyanzo vya mapato ya ndani. Hadi Februari 2022 zimekusanya shilingi bilioni 586.07 sawa na asilimia 68. Fedha zilizoidhinishwa kwa ajili ya miradi ya maendeleo ni shilingi bilioni 331.08 hadi Februari 2022, shilingi bilioni 216.11 sawa na asilimia 65.27. Ofisi ya Rais - TAMISEMI itaendelea kusimamia Mamlaka za Serikali za Mitaa kuhakikisha fedha zilizotengwa kwa ajili ya miradi ya maendeleo zinapelekwa kwa wakati katika maeneo husika.

Mheshimiwa Naibu Spika, Ofisi ya Rais -TAMISEMI katika mwaka wa fedha 2022/2023 imepanga kuongeza mapato ya ndani ya Mamlaka za Serikali za Mitaa kufikia shilingi trilioni 1.01 sawa na ongezo la asilimia 17.18. Mafanikio haya yatafikiwa kwa kila mmoja kutekeleza majukumu yake, kufanya ufuatiliaji mara kwa mara, fedha zote zinakusanywa

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

kuingizwa benki kabla ya matumizi, vyanzo vyote kuwa na *POS* katika kukusanya mapato, kufanya tathmini ya wadaiwa na kuweka mikakati ya kukusanya madeni hayo na matumizi sahihi ya mifumo ya kieletroniki ikiwemo mfumo wa TAUSI, *GoThoMIS* katika vituo vya kutolea huduma za afya.

Mheshimiwa Naibu Spika, matumizi sahihi ya mashine za kukusanya mapato (*POS*) ni muhimu hivyo ninaelekeza kila Mkoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kufanya yafuatayo:-

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhakikisha *POS* zote hasa zile za zamani kabla ya mwaka 2019 zinawekewa toleo jipya la *APK* Toleo la 499649 ili kuondoa mianya ya kupoteza mapato.

Mbili; kufanyika kwa ukaguzi wa *POS* kila mwezi ili kubaini *POS* zipo ngapi, zipo wapi, ngapi zipo *online*, ni nani wanaozitumia.

Tatu; Kuhakikisha *POS* zote ambazo haziko hewani ziko *offline* kutokana na ubovu au kutojulikana zilipo zinafifishwa kwenye mfumo yani zinakuwa *di-activated*.

Nne; kufanya *job rotation* kuzungusha wanaosimamia *ecosystem* nzima ya ukusanyaji wa mapato Wahasibu na wengine.

Tano; kuhakikisha mapungufu ya *POS* kwenye maeneo ya ukusanyaji yanabainika na mkakati wa kununua *POS* unawekwa kukidhi mapungufu hayo ili kuongeza mapato.

Sita; Kuhakikisha *register* zote za *POS* zinahuishwa kuendana na taarifa za mfumo kwa usahihi kutoa hamasa ya kudai risiti kwa kila huduma kutoka kwa mkusanya mapato.

Mheshimiwa Naibu Spika, Ofisi ya Rais -TAMISEMI inahuisha mfumo wa ukusanyaji mapato wa TAUSI ambao utafanya yafuatayo: -

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

i. Usimamizi wa *POS*, maboresho ya *POS* na changamoto zake sasa mfumo huu wa tausi unaenda kutibu yale mapungufu ambayo tumeya-*experience* kwenye mfumo wa *POS*.

ii. Usimamizi wa *float* ili kuondoa matumizi ya fedha mbichi na kuondoa madeni ya *float management*.

iii. Kuhamasisha malipo ya kodi, tozo na ushuru, kwa kielektroniki bila kufika ofisi za Mamlaka za Serikali za Mitaa yani *online payment* kwa maana ya *cashless system*.

iv. Kujifanyia tathmini ya kiasi mlipaji anachopaswa kulipa (*online assessment*)

v. Kutoa leseni na vibali vya kielektroniki *digital license* na *permit*.

vi. Kuunganisha mfumo na mifumo ya *TRA* kupata mapato ghafi ya wafanyabiashara kwa ajili ya kupata kodi halisi ya huduma (*service levy*).

Mheshimiwa Naibu Spika, Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa kushirikiana na Wizara ya Afya na Mamlaka za Serikali za Mitaa Mtandao inaendelea kuboresha mfumo wa *GoTHOMIS* ili uweze kutumika na vituo vyote vya kutoa huduma za afya vya ngazi ya msingi, hasa maeneo ya vijijini, maboresho yatazingatia maelekezo yaliyotolewa na Mheshimiwa Rais kuhusu kuimarisha mifumo ili izungumze. Mfumo huu unasaidia kusimamia na kudhibiti madawa na vifaatiba, kutoa taarifa ya magonjwa na ugonjwa na kusimamia mapato yatokanayo na uchangiaji wa huduma.

Mheshimiwa Naibu Spika, mfumo kwa sasa upo kwenye vituo 1,161 na utawekwa kwenye vituo vyote vya afya ifikapo Mwaka wa Fedha 2015/2016. Kuhusu Serikali itoe waraka mpya wa posho za Madiwani.

Mheshimiwa Naibu Spika, Waziri mwenye dhamana za Serikali za Mitaa alishatoa waraka wenye kumbukumbu

ya tarehe 23 mwezi wa 12 mwaka 2014 juu ya posho za mwezi za Madiwani. Aidha posho za vikao za Waheshimiwa Madiwani zimeelekezwa katika waraka uliotolewa mwaka 2007 na kusitishwa katika waraka wa tarehe 16 Agosti, 2012 ambapo ni Shilingi 40,000.

Mheshimiwa Naibu Spika, hivyo posho za Waheshimiwa Madiwani ni hisani ya Mkurugenzi wa Halmashauri. Kwa sasa tunaandaa miongozo Waheshimiwa Wabunge ili kuhakikisha posho za vikao za Waheshimiwa Madiwani mwongozo huu tutafanya tathmini ili kuhakikisha angalau kunakuwa kuna mfanano nchi nzima. *(Makofi)*

Mheshimiwa Naibu Spika, kiti chako kilishatoa mwongozo kuhusu masuala yanayohusu stahiki za Waheshimiwa Madiwani kupitia Kamati ya Bajeti yataendelea kujadiliwa ili kuweza kuhakikisha tunajenga mustakabali mzuri Waheshimiwa Wabunge, Waheshimiwa Madiwani katika kuhakikisha tunatekeleza ilani ya Chama chetu vema.

Mheshimiwa Naibu Spika, kuhusu Kamati ya Fedha peke yake kukagua miradi katika Halmashauri zetu. Kamati za Kudumu za Halmashauri zinaweza kutembelea miradi ya maendeleo au shughuli yeyote inayotekelezwa kwa niaba ya Halmashauri na ambayo inahusu Kamati husika.

Mheshimiwa Naibu Spika, katika Halmashauri nyingi Kamati ya Fedha Uongozi na Mipango ndiyo imebeba jukumu hilo peke yake kitu ambacho ni kinyume na Kanuni za Kudumu za Halmashauri. Waheshimiwa Wabunge jambo hili mmelizungumza tutakaa tultathmini ili tuweze kulitolea mwongozo mzuri, kwa sababu kamati zote ziliundwa kwa kuleta weledi katika kusimamia miradi, kwa hiyo tungependa kuona kamati zote zinatimiza wajibu wake kulingana na mgawanyiko wa majukumu katika halmashauri zetu, kwa hiyo Waheshimiwa Wabunge ili tumelichukuwa tutalifanyia kazi.

Mheshimiwa Naibu Spika, kama nilivyoanza nashukuru sana, nikushukuru wewe nimshukuru Mheshimiwa Spika,

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

niwashukuru Waheshimiwa Wabunge kwa michango yenu mizuri, tumewasikia hoja zote ambazo mmechangia tumezichukua na kwa ushirikiano ambao mmeendelea kutupatia niwahakikishie mimi pamoja na Waheshimiwa Naibu Mawaziri, Katibu Mkuu na timu nzima ya Watumishi wa Ofisi ya Rais - TAMISEMI tutaendelea kuwapa ushirikiano wa karibu ili kuhakikisha yale ambayo mmetuelekeza, mmetushauri tunayaweka katika utekelezaji wa Serikali na kuhakikisha mwaka wa fedha utakaokuja zile hoja ambazo mmezieleza hapa na tumezichukua tunazitekeleza kwa weledi mkubwa ili tutakaporudi hapa tusiwe tuna maswali mengi ya viporo.

Mheshimiwa Naibu Spika, kwa hiyo nitumie nafasi hii na Waheshimiwa Wabunge kuwashukuru sana na mimi nawaahidi ushirikiano uliotukuka.

Mheshimiwa Naibu Spika, baada ya kusema hayo naomba kutoa hoja. *(Makofi)*

WAZIRI WA MAJI: Mheshimiwa Naibu Spika, naafiki!
(Makofi)

*(Hoja ilitolewa iamuliwe)
(Hoja iliamuliwa na Kuafikiwa)*

NAIBU SPIKA: Ahsante. Hoja imeungwa mkono, sasa Waheshimiwa Wabunge, kwa makofi hayo kuna haja ya Kamati ya Matumizi?

WABUNGE: Hakuna! *(Kicheko)*

NAIBU SPIKA: Katibu.

NDG. YONA KIRUMBI-KATIBU MEZANI:

KAMATI YA MATUMIZI

NAIBU SPIKA: Kamati ya Matumizi.

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge, tukae. Katibu.

NDG. PAMELA PALLANGYO – KATIBU MEZANI:

KITABU CHA PILI

MATUMIZI YA KAWAIDA

**Fungu 56 - Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na
Serikali za Mitaa**

Kifungu 1001 – *Administration and Human Resource
Management Division.....Sh. 3,897,768,445*

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge, orodha tumeshapata ya mshahara wa Waziri kwa upande wa CCM wako walili, kwa upande wa CHADEMA yuko mmoja. Namuita Mheshimiwa Stella Ikupa.

MHE. STELLA I. ALEX: Mheshimiwa Mwenyekiti, ninakushukuru. Wenzetu wenye ualbino wanateseka sana na kansa za ngozi na wanakufa vifo vya mateso sana. Kwa mujibu wa miongozo iliyopo lakini pia maelekezo ya viongozi mbalimbali tukijumlisha na maelekezo ya leo ya Mheshimiwa Waziri, ninaiomba Serikali kupitia Mheshimiwa Waziri jambo hili lifuatiliwe kwa kina kuhakikisha kwamba halmashauri zetu zinatenga fedha, lakini zinanunua mafuta haya watu wenye ualbino na hatimae kuhakikisha kwamba mafuta haya yanawafikia walengwa, ili mwakani majira kama haya tuwe tumepiga hatua, sitashika shilingi ya Mheshimiwa Waziri lakini ninaomba sana ufuatiliaji ufanyike ili mafuta haya yaweze kuwafikia walengwa ambao ni watu wenye ualbino ahsante sana. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri nakumbuka unatoa majibu wakati unatoa kauli yako lakini unaweza sasa *in record* ukaiweka tena.

**WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA
NA SERIKALI ZA MITAA:** Mheshimiwa Mwenyekiti, kwanza

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

nimpongeze Mheshimiwa Dada yangu Stella Ikupa kwa kazi nzuri ambayo anaifanya ya kuwawakilisha ndugu zetu Watu Wenye Ulemavu, nakupongeza sana. Mbele ya Kamati yako niliahidi Kamati kwamba hili tumelichukua na kama nilivyotoa maelekezo kwa Wakurugenzi wa Halmashauri kuhakikisha ama fedha ama mafuta yanapatikana kwa ndugu zetu na Ofisi ya Rais, TAMISEMI tunatoa *commitment* ya kulisimamia hili ili liweze kutekelezwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana. (*Makofi*)

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Ally Mlaghila Jumbe.

MHE. ALLY A. J. M. JUMBE: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana na mimi sikusudii kushika shilingi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninaomba maombi ya Serikali kupitia TAMISEMI juu ya matumizi ya *cement* hiyo inayoandikwa 42.5 na 32.5., *cement* zote zilizopo nchini 32.5 na 42.5 zina matumizi tofauti lakini hii inayosisitizwa na TAMISEMI 42.5 ni kwa ajili ya *structure* ambazo zinajengwa sehemu ambako zinahitaji mzigo mkubwa kama vile *beam*, kama vile *Column* lakini sasa hivi imekuwa ni tabia kila sehemu kuliko na ujenzi. *Motor* ya kujengea na pia inayotakiwa kwenye *plaster* ndani ya siku saba inatakiwa ifike *strength* ya *newton per millimeter* 2.5 na katika siku 28 *newton per millimeter* Tano.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Je, ni kwa nini sasa wanatulazimisha tuende huko, nini kauli ya Serikali ili tuweze kujenga vizuri. (*Makofi*)

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA: Mheshimiwa Mwenyekiti, namshukuru Mheshimiwa Kaka yangu Ally Jumbe kwa *concern* yake na nimpongeze kwa namna ambavyo anawatendea haki wananchi wake wa Jimbo la Kyela.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa vile jambo hili ni la kitaalam na nimshukuru Mheshimiwa Ally Jumbe wakati anachangia hoja hii alilizungumza na niliwasiliana nae, kwa hiyo nimeshaelekeza wataalam wetu wafanye uchambuzi ili tuweze kutoa mwongozo sahihi. Kama mnavyofahamu jiolojia na utaaalam wa ujenzi unatofautiana sehemu na sehemu, kwa hiyo ningependa mwongozo wetu uchambuliwe ili maelekezo tutakayoyatoa yawe na weledi. Kwa hiyo, ningepomba Mheshimiwa Ally Jumbe atupe muda ili tuweze kulfanyia vizuri kwa umakini ili tutakapotoa mwongozo uweze kuwa na tija. Ahsante sana. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Waziri uko sahihi kuna maeneo mengine mchanga una chumvi kwa hiyo lazima wataalam waangalie. Ahsante sana. Mheshimiwa Tendega.

MHE. GRACE V. TENDEGA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nianze kwa kusema kama sintoridhika nitashika Shilingi ya Mheshimiwa Waziri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, wakati nachangia nilizungumzia kuhusu kitengo cha ufuataiilaji na usimamizi wa miradi mbalimbali ya maendeleo. Ukiangalia tunazo Sekretarieti Mikoa ambazo zipo lakini bado zina suasua katika kufuatilia. Vilevile katika Ofisi ya Rais, TAMISEMI kuna *sections* ambazo ni za ufuatiliaji zipo. Mheshimiwa Waziri wakati anahitimisha amesema wanakwenda kufanya ufuatiliaji.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ukiangalia kwenye utekelezaji wa bajeti iliyopita kitengo cha ufuatiliaji kiliomba Milioni 29.7 walipata Milioni Tatu, wakaomba tena kitengo kingine cha ukaguzi maalumu Shilingi Milioni 24 walipata Milioni Tano. Sasa wanakwenda kufanya ufuatiliaji kiviipi? Namuonea huruma hata Mheshimiwa Waziri kwa sababu anakwenda kufuatilia kwa fedha ipi? Kwa sababu fedha unazotenga hawazipeleki kama inavyokusudiwa na miradi ni mikubwa, tunapeleka pesa nyingi kule kwenye miradi ni Bilioni 58, Bilioni 20 kuna miradi mingi ambayo tumeipitia na tunaona.

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa hii miradi tunakwenda kuikagua kwa fedha ipi na wakati hakuna? Naomba *commitment* ya Waziri na Wizara nzima kuhusu masuala ya fedha kwenda katika kitengo cha ufuatiliaji ndicho ambacho kitakwenda kuangalia mambo yote yanayotakiwa katika utekelezaji wa miradi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nisiporidhika nitatoa shilingi.
(*Makofi*)

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA: Mheshimiwa Mwenyekiti, haja ya Mheshimiwa Mama yangu Tendega ni sahihi alichangia na tulimsikia na kama nilivyosema wakati natoa hoja Mheshimiwa Mwenyekiti na Waheshimiwa Wajumbe wa Kamati, bajeti ya Serikali za Mikoa imeongezeka na ninyi ni mashahidi mmeona tumetenga fedha na nikasema kwamba katika ufuatiliaji na usimamizi unahitaji *manpower* kwa maana ya rasilimali watu, unahitaji rasilimali fedha na vitendea kazi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo bajeti hii ambayo tumeongeza na niwaombe Waheshimiwa Wajumbe wa Kamati mtuunge mkono mpitishie, inaenda kuziwezesha sekretarieti ili ziweze kufanya usimamizi na ufuatiliaji katika ngazi za Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo unachokisema Mama yangu Mheshimiwa Tengega Mwenyekiti wangu wa Kamati ya LAAC. Kwanza nikupongeze unafanya kazi nzuri kuiongoza Kamati na kwenye hili tumeshakusikia kupitia vikao tumetenga bajeti tumeziongezea RS fedha, hata kwa Wakuu wa Wilaya tumewaongezea bajeti ili ngazi ya Serikali za mitaa pia kuwe na usimamizi na ufuatiliaji.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tumeweka bajeti ya kununua magari kwa ajili ya Waheshimiwa Wakuu wa Wilaya na Wakuu wa Mikoa ambao hawana. Kwa hiyo, hayo yote

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

yanaenda kuboresha usimamizi na ufuatiliaji nakuomba sana Mama yangu, Mheshimiwa Tendega usishike Shilingi, unipitishie ili nikatekeleze haya ambayo umetuagiza. Ahsante sana. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Mheshimiwa Esther Matiko mtoa hoja siyo wewe, Mheshimiwa Tendega.

MHE. GRACE V. TENDEGA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nimemsikiliza Mheshimiwa Waziri akiwa anazungumza lakini kwa kweli tunamuonea huruma mimi ninataka *commitment* Wizara ya Fedha ipo. Tunatenga fedha, fedha haziendi, sasa kwanini tunatenga fedha, fedha haziendi na changamoto tunazoziona huko?

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nitoe hoja Waheshimiwa Wabunge wenzangu waniunge mkono.

MHE. ESTHER N. MATIKO: Mheshimiwa Mwenyekiti, naafiki.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Tendega Waziri ameshasema ameshatoa *commitment*, anaongeza fedha mpaka *Regional Secretary* bado tu mnataka kumnini? Mimi sidhani kama mnatendea haki.

Mimi natoa maagizo hoja hii itakwenda Kamati ya bajeti na atakwenda kujiadili huko. *(Makofi)*

(Kifungu Kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kifungu 1002 - *Finance and Accounts Unit*.....Sh. 606,484,913

Kifungu 1003 - *Policy and Planning Division*.....Sh.1,892,218,586

Kifungu 1004 - *Information, Communication and Technology Division*.....Sh.4,539,855,743

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1005 - *Legal Services Division*.....Sh. 708,073,783

KUHUSU UTARATIBU

MWENYEKITI: Mheshimiwa Mdee.

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Naibu Spika, nasema kuhusu utaratibu Kanuni ya 122 (3) inazungumzia Hoja ya Kuondoa Shilingi na namna ambavyo Mbunge aliyetoa hoja asiporidhika na hoja hiyo ana haki ya kuendeleza hoja hiyo. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mheshimiwa Tendega ametoa hoja muhimu sana ya kuhusiana na suala la *Monitoring* na *Evaluation*, Ufuatiliaji na Tathimini kwa sababu siku zote fedha nyingi za maendeleo zinapelekwa kule chini tunamsubiri hadi *CAG* anakuja kuangalia wakati pesa imeshapotea. Sasa Kanuni hii ametumia haki yake tumesimama tumeunga mkono, akidi imetimia umepiga juu kwa juu, sasa tunakuwa tunakiuka Kanuni ambazo zinatungoza. *(Makofi)*

NAIBU SPIKA: Mheshimiwa Halima Mdee umeshika Kanuni, soma Kanuni ya 82.

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Naibu Spika, nisomee wewe.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

MWENYEKITI: Kaa chini. Katibu tuendele. *(Makofi)*

Kifungu 1006 - *Internal Audit Unit*.....Sh. 433,278,583

Kifungu 1007 - *Government Comm. Unit*.....Sh. 402,045,565

Kifungu 1008 - *Procurement Management Unit*.....Sh. 477,794,783

Kifungu 1009 - *Infrastructure Development Division*.....Sh. 38,943,004,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 2001	- <i>Regional Administration Division</i>	Sh. 1,265,363,966
Kifungu 2002	- <i>Local Government Division</i>	Sh. 9,449,091,842
Kifungu 2003	- <i>Sector Coordination Division</i>	Sh. 0
Kifungu 2004	- <i>Education Administration Division</i>	Sh. 12,793,018,163
Kifungu 2005	- <i>Rural and Urban Dev. Division</i>	Sh. 652,112,088
Kifungu 2006	- <i>Inspectorate and Finance Tracking Unit</i>	Sh. 711,150,976
Kifungu 2007	- <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service Division</i>	Sh. 1,438,498,783
Kifungu 3001	- <i>Management Service Impr. Unit</i>	Sh. 338,693,783

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 02 – Tume ya Utumishi wa Walimu

Kifungu 1001	- <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 2,908,042,000
Kifungu 1002	- <i>Finance and Account</i>	Sh. 307,586,000
Kifungu 1003	- <i>Planning, Monitoring and Evaluation Unit</i>	Sh. 341,117,000
Kifungu 1004	- <i>Internal Audit Unit</i>	Sh. 235,102,000
Kifungu 1005	- <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh. 325,057,000
Kifungu 1006	- <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 167,904,000
Kifungu 1007	- <i>Legal Unit</i>	Sh. 202,082,000
Kifungu 1008	- <i>Procurement Management Unit</i>	Sh. 145,942,000
Kifungu 2001	- <i>Recruitment and Development Division</i>	Sh. 1,294,404,000
Kifungu 2002	- <i>Teachers Service Commission District</i>	Sh. 9,057,259,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila ya mabadiliko yoyote)

KITABU CHA TATU - MIKOA

Fungu 36 – Mkoa wa Katavi

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 1,246,752,600
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh. 150,522,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit</i>	Sh. 82,431,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh. 84,628,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Mpanda</i>	Sh. 392,376,000
Kifungu 1006 - <i>DAS – Mlele</i>	Sh. 359,364,000
Kifungu 1007 - <i>DAS – Tanganyika</i>	Sh. 351,924,000
Kifungu 1014 - <i>Legal Service Unit</i>	Sh. 81,594,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh. 96,443,000
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 15,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh. 305,160,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and productive Sector</i>	Sh. 356,357,200
Kifungu 3002 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh. 105,460,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Soc. Welf. & Nutr. Unit</i>	Sh. 214,926,600
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh. 161,022,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh. 300,159,600
Kifungu 2007 - <i>Water Services</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 20,000,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs – Pre-Primary Education</i>	Sh. 25,658,475,000
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAs – Secondary Education</i>	Sh. 10,447,592,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAs – Public Health Services</i>	Sh. 9,218,570,000
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAs – Preventive Services</i>	Sh. 0
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAs – Health Centers</i>	Sh. 0
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAs – Dispensaries</i>	Sh. 0
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs – Works</i>	Sh. 647,008,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8083	- <i>Transfers to LGAs – Rural Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8084	- <i>Transfers to LGAs – Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh. 488,516,000
Kifungu 8085	- <i>Transfers to LGAs – Community Development</i>	Sh. 724,340,000
Kifungu 8086	- <i>Transfers to LGAs –Agr. Liv. and Fish</i>	Sh. 2,255,706,000
Kifungu 8087	- <i>Transfers to LGAs – Livestock Operations</i> ..	Sh.0
Kifungu 8089	- <i>Transfers to LGAs –Plann and Coord.</i>	Sh. 453,768,000
Kifungu 8090	- <i>Transfers to LGAs –Internal Audit Unit</i>	Sh. 259,584,000
Kifungu 8091	- <i>Transfers to LGAs –Administration and Human Resources Management</i>	Sh. 14,921,797,000
Kifungu 8095	- <i>Transfers to LGAs –Finance and Accounts</i>	Sh. 764,728,000
Kifungu 8096	- <i>Transfers to LGAs – Government Communication</i>	Sh. 183,420,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 47 – Mkoa wa Simiyu

Kifungu 1001	- <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 1,032,624,000
Kifungu 1002	- <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh. 165,009,000
Kifungu 1003	- <i>Internal Audit Unit</i>	Sh. 142,227,000
Kifungu 1004	- <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh. 77,113,000
Kifungu 1005	- <i>DAS – Bariadi</i>	Sh. 340,006,000
Kifungu 1006	- <i>DAS – Maswa</i>	Sh. 325,175,000
Kifungu 1007	- <i>DAS – Meatu</i>	Sh. 294,409,000
Kifungu 1008	- <i>DAS – Busega</i>	Sh. 289,461,000
Kifungu 1009	- <i>DAS – Itilima</i>	Sh. 313,329,000
Kifungu 1014	- <i>Legal Services Unit</i>	Sh. 78,293,000
Kifungu 1015	- <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh. 52,227,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 31,450,000
Kifungu 2001 – <i>Planning and Coordination</i>	Sh. 393,214,000
Kifungu 2002 – <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh. 256,639,000
Kifungu 2003 – <i>Infrastructure Sector</i>	Sh. 157,067,000
Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh. 326,287,000
Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh. 148,687,000
Kifungu 2006 – <i>Education and Vocational Training</i>	Sh. 249,180,000
Kifungu 2007 – <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 92,875,000
Kifungu 8075 – <i>Transfers to LGAS-Pre-Primary and Primary Education</i>	Sh. 66,201,195,000
Kifungu 8076 – <i>Transfers to LGAS-Secondary Education</i>	Sh. 30,246,559,000
Kifungu 8078 – <i>Transfers to LGAS – Public Health Services</i>	Sh. 16,376,023,000
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS – Preventive Services</i>	Sh.0
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS – Health Centers</i>	Sh. 0
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS – Dispensaries</i>	Sh. 0
Kifungu 8082 – <i>Transfers to LGAS – Works</i>	Sh. 556,453,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS – Rural Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8084 – <i>Transfer to LGAS-Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh. 426,682,000
Kifungu 8085 – <i>Transfer to LGAS -Community Development</i>	Sh. 809,432,000
Kifungu 8086 – <i>Transfer to LGAS – Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh.5,015,784,000
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS-Livestock Operation</i>	Sh. 0
Kifungu 8090 – <i>Transfer to LGAS – Internal Audit Unit</i>	Sh. 232,166,000
Kifungu 8091 – <i>Transfer to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.18,984,819,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8093 – <i>Transfer to LGAS – Plan and Coordination</i>	Sh. 414,330,000
Kifungu 8095 – <i>Transfer to LGAS – Finance and Accounts</i>	Sh. 830,422,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 54 – Mkoa wa Njombe

Kifungu 1001 – <i>Administration and Human Resources Management</i>	Sh. 1,058,903,500
Kifungu 1002 – <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh. 194,026,000
Kifungu 1003 – <i>Internal Audit Unit</i>	Sh. 76,660,000
Kifungu 1004 – <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh. 41,888,000
Kifungu 1005 – <i>DAS – Njombe</i>	Sh. 386,517,000
Kifungu 1006 – <i>DAS – Makete</i>	Sh. 351,455,000
Kifungu 1007 – <i>DAS – Ludewa</i>	Sh. 365,593,000
Kifungu 1008 – <i>DAS – Wanging’ombe</i>	Sh. 315,274,500
Kifungu 1014 – <i>Legal Service Unit</i>	Sh. 78,005,000
Kifungu 1015 – <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh. 106,190,000
Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 21,000,000
Kifungu 2001 – <i>Planning and Coordination</i>	Sh. 429,180,000
Kifungu 2002 – <i>Economic and Productive Service</i>	Sh. 304,597,000
Kifungu 2003 – <i>Infrastructure Sector</i>	Sh. 205,035,000
Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services</i>	Sh. 281,980,000
Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh. 109,990,000
Kifungu 2006 – <i>Education and Vocational Training</i>	Sh. 245,224,000
Kifungu 2007 – <i>Water Service</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 28,666,000
Kifungu 3001 – <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 – <i>Transfers to LGAS-Pre-Primary and Primary Education</i>	Sh. 46,269,723,488
Kifungu 8076 – <i>Transfers of LGAS – Secondary Education</i>	Sh. 34,988,457,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8077 - <i>Transfers of LGAS – Land Development & Urban Planning.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8078 – <i>Transfer to LGAS – Public Health Service.....</i>	Sh. 26,990,940,214
Kifungu 8079 – <i>Transfer to LGAS – Preventive Services.....</i>	Sh. 163,002,000
Kifungu 8080 – <i>Transfer to LGAS – Health Centers</i>	Sh. 177,196,000
Kifungu 8081 – <i>Transfer to LGAS – Dispensaries.....</i>	Sh. 191,230,000
Kifungu 8082 – <i>Transfer to LGAS – Infrastructure, Rural and Urban Development.....</i>	Sh. 970,368,000
Kifungu 8083 - <i>Transfer to LGAS – Rural & Water Supply.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8084 – <i>Transfer to LGAS-Natural Resources and Environmental Conservation.....</i>	Sh. 495,347,421
Kifungu 8085 – <i>Transfers to LGAS – Community Development.....</i>	Sh. 1,765,106,000
Kifungu 8086 – <i>Transfers to LGAS – Agriculture, Livestock and Fisheries.....</i>	Sh. 5,058,051,439
Kifungu 8087 – <i>Transfer to LGAS - Livestock Operations.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8089 – <i>Transfers to LGAS – Planning and Coordination.....</i>	Sh. 654,763,000
Kifungu 8090 – <i>Transfers to LGAS – Internal Audit Unit.....</i>	Sh. 486,427,000
Kifungu 8091 – <i>Transfer to LGAS – Administration and Human Resource Management.....</i>	Sh. 24,681,166,026
Kifungu 8092 – <i>Transfer to LGAS – Industry, Trade and Investment.....</i>	Sh. 90,000,000
Kifungu 8094 – <i>Transfer to LGAS – Sports, Culture and Arts.....</i>	Sh. 48,000,000
Kifungu 8095 – <i>Transfer to LGAS – Finance and Accounts.....</i>	Sh. 1,371,745,412
Kifungu 8096 – <i>Transfer to LGAS – Government Communication.....</i>	Sh.149,073,707,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 63 – Mkoa wa Geita

Kifungu 1001 – Administration and Human Resources Management.....	Sh. 1,251,776,000
Kifungu 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 255,436,000
Kifungu 1003 – Internal Audit Unit.....	Sh. 126,205,000
Kifungu 1004 – Procurement Management Unit.....	Sh. 108,391,000
Kifungu 1005 – DAS – Geita.....	Sh. 352,448,000
Kifungu 1006 – DAS – Bukombe.....	Sh. 381,740,000
Kifungu 1007 – DAS – Chato.....	Sh. 362,378,000
Kifungu 1008 – DAS – Nyang’ihwale.....	Sh. 357,182,000
Kifungu 1009 – DAS – Mbogwe.....	Sh. 351,110,000
Kifungu 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 66,724,000
Kifungu 1015 – ICT and Statistics Unit.....	Sh. 178,911,000
Kifungu 1016 – Government Communication Unit.....	Sh. 60,000,000
Kifungu 2001 – Management Support.....	Sh. 334,866,000
Kifungu 2002 – Economic and Development Support.....	Sh. 321,748,000
Kifungu 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 183,160,000
Kifungu 2004 – Health, Social Welfare and Nutrition Services.....	Sh. 361,669,000
Kifungu 2005 – Management, Monitoring and Inspection	Sh. 233,851,000
Kifungu 2006 – Education and Vocational Training.....	Sh. 302,564,000
Kifungu 2007 – Water Sector	Sh. 0
Kifungu 2008 – Industry, Trade and Investment	Sh. 105,580,000
Kifungu 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 0
Kifungu 8075 – Transfers to LGAS-Pre-Primary and Primary Education	Sh. 97,693,386,320
Kifungu 8076 – Transfers of LGAS – Secondary Education	Sh. 45,428,346,000
Kifungu 8077 – Transfers of LGAS – Land Development and Urban Planning	Sh. 157,566,000
Kifungu 8078 – Transfer to LGAS – Public Health Service	Sh. 25,098,089,503
Kifungu 8080 - Transfers of LGAS – Health Center.....	Sh. 0

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8081 - <i>Transfers of LGAS -Dispensaries</i>	Sh. 0
Kifungu 8082 - <i>Transfer to LGAS – Infrastructure, Rural and UrbanDevelopment</i>	Sh. 2,144,134,000
Kifungu 8083 - <i>Transfer to LGAS – Rural Water Supply</i>	Sh. 119,122,000
Kifungu 8084 - <i>Transfer to LGAS-Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh. 1,027,049,100
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS – Community Development</i>	Sh.1,298,444,713
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture, Livestock and Fishers</i>	Sh. 5,237,144,725
Kifungu 8087 - <i>Transfer to LGAS – Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAS – Planning Coordination</i>	Sh. 907,210,000
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAS – Internal Audit Unit</i>	Sh. 413,851,000
Kifungu 8091 - <i>Transfer to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 18,882,729,071
Kifungu 8095 - <i>Transfer to LGAS – Finance and Accounts</i>	Sh. 1,787,298,968
Kifungu 8096 - <i>Transfer to LGAS – Government Communication</i>	Sh. 206,426,330,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 70 – Mkoa wa Arusha

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resources Management</i>	Sh. 1,929,547,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh 379,122,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh. 123,742,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh. 86,821,000
Kifungu 1005 - <i>DAS – Arusha</i>	Sh. 396,551,000
Kifungu 1006 - <i>DAS – Ngorongoro</i>	Sh. 473,246,000
Kifungu 1007 - <i>DAS – Karatu</i>	Sh. 455,650,000
Kifungu 1008 - <i>DAS – Arumeru</i>	Sh. 601,960,000
Kifungu 1009 - <i>DAS – Monduli</i>	Sh. 470,737,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1010 – <i>DAS - Longido</i>	Sh. 370,717,000
Kifungu 1014 – <i>Legal Service Unit</i>	Sh. 89,239,000
Kifungu 1015 – <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh. 96,066,000
Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 27,500,000
Kifungu 2001 – <i>Planning and Coordination</i>	Sh. 452,848,000
Kifungu 2002 – <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh. 348,745,000
Kifungu 2003 – <i>Infrastructure Sector</i>	Sh. 251,105,000
Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh. 285,597,000
Kifungu 2006 – <i>Education and Vocational Training</i>	Sh. 326,490,000
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 27,500,000
Kifungu 3001 – <i>Regional Hospital</i>	Sh. 426,464,000
Kifungu 8075 – <i>Transfers to LGAS-Pre-Primary and Primary Education</i>	Sh. 81,702,447,336
Kifungu 8076 – <i>Transfers of LGAS – Secondary Education</i>	Sh. 66,767,946,825
Kifungu 8078 – <i>Transfer to LGAS – Public Health Service</i>	Sh. 20,670,512,000
Kifungu 8079 – <i>Transfers of LGAS – Preventive Services</i>	Sh. 2,391,660,466
Kifungu 8080 – <i>Transfers of LGAS – Health Centers</i>	Sh. 4,633,098,936
Kifungu 8081 – <i>Transfers of LGAS – Dispensary</i> ..	Sh. 5,120,716,496
Kifungu 8082 – <i>Transfer to LGAS – Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh. 960,458,015
Kifungu 8083 – <i>Transfer to LGAS -Rural Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8086 – <i>Transfers to LGAS – Agriculture, Livestock and Fishers</i>	Sh. 6,730,521,109
Kifungu 8087 – <i>Transfer to LGAS – Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8091 – <i>Transfer to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 50,831,268,817

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 71 – Mkoa wa Pwani

Kifungu 1001 – <i>Administration and Human Resources Management</i>	Sh. 1,440,784,500
Kifungu 1002 – <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh. 303,172,054
Kifungu 1003 – <i>Internal Audit Unit</i>	Sh. 156,780,000
Kifungu 1004 – <i>Procurement Management Unit</i>	Sh. 153,586,000
Kifungu 1005 – <i>DAS – Kibaha</i>	Sh. 462,358,000
Kifungu 1006 – <i>DAS – Mafia</i>	Sh. 405,127,000
Kifungu 1007 – <i>DAS – Kisarawe</i>	Sh. 394,503,000
Kifungu 1008 – <i>DAS – Bagamoyo</i>	Sh. 480,101,348
Kifungu 1009 – <i>DAS – Rufiji</i>	Sh. 491,728,000
Kifungu 1010 – <i>DAS - Mkuranga</i>	Sh. 478,453,000
Kifungu 1011 – <i>DAS - Kibiti</i>	Sh. 201,364,000
Kifungu 1014 – <i>Legal Service Unit</i>	Sh. 56,380,000
Kifungu 1015 – <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh. 189,405,000
Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 18,050,000
Kifungu 2001 – <i>Planning and Coordination</i>	Sh. 547,748,612
Kifungu 2002 – <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh. 337,550,000
Kifungu 2003 – <i>Infrastructure Sector</i>	Sh. 197,725,000
Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh. 342,766,000
Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh. 216,621,200
Kifungu 2006 – <i>Education and Vocational Training</i>	Sh. 499,766,000
Kifungu 2007 – <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 44,938,000
Kifungu 3001 – <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 – <i>Transfers to LGAS-Pre-Primary and Primary Education</i>	Sh. 77,997,747,955
Kifungu 8076 – <i>Transfers of LGAS – Secondary Education</i>	Sh. 53,671,817,365
Kifungu 8077 – <i>Transfers of LGAS – Land Development and Urban Planning</i>	Sh. 245,357,000
Kifungu 8078 – <i>Transfer to LGAS – Public Health Service</i>	Sh. 35,070,709,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8079 – Transfer to LGAS – Preventive Services.....	Sh. 0
Kifungu 8080 – Transfer to LGAS - Health Centers.....	Sh. 0
Kifungu 8082 – Transfer to LGAS – Infrastructure, Rural and Urban Development ...	Sh. 1,268,524,000
Kifungu 8083 – Transfer to LGAS –Rural Water Supply	Sh. 57,360,000
Kifungu 8084 – Transfer to LGAS – Natural Resources and Environmental Conservation ...	Sh. 732,333,000
Kifungu 8085 – Transfer to LGAS – Community Development.....	Sh. 2,735,759,000
Kifungu 8086 – Transfers to LGAS – Agriculture, Livestock and Fisheries	Sh. 5,196,271,000
Kifungu 8087 – Transfer to LGAS – Livestock Operations	Sh. 3,209,092,000
Kifungu 8089 – Transfer to LGAS – Planning and Coordination.....	Sh. 30,785,913,000
Kifungu 8090 – Transfer to LGAS – Internal Audit Unit	Sh. 525,000,000
Kifungu 8091 – Transfer to LGAS – Administration and Human Resource Management.....	Sh. 14,320,386,360

*(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)*

Fungu 72 – Mkoa wa Dodoma

Kifungu 1001 – Administration and Human Resource Management.....	Sh. 1,616,749,000
Kifungu 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 312,860,000
Kifungu 1003 – Internal Audit Unit	Sh. 127,360,000
Kifungu 1004 – Procurement Management Unit.....	Sh. 131,500,000
Kifungu 1005 – DAS – Kondoza	Sh. 487,916,000
Kifungu 1006 - DAS-Mpwawa	Sh. 381,600,000
Kifungu 1007 - DAS-Kongwa	Sh. 333,784,000
Kifungu 1008 - DAS-Bahi.....	Sh. 344,636,000
Kifungu 1009 - DAS-Chamwino	Sh. 351,168,000
Kifungu 1010 - DAS-Dodoma.....	Sh. 359,064,000
Kifungu 1011 - DAS-Chemba	Sh.159,460,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh. 45,000,000
Kifungu 1015 - <i>ICT And Statistics Unit</i>	Sh. 95,000,000
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 40,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh. 460,000,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh. 334,454,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh. 422,000,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services</i>	Sh. 454,024,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh. 328,000,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh. 200,060,000
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 90,000,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh. 165,576,000
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary and Primary Education</i>	Sh. 76,650,051,459
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh. 48,796,462,065
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.12,496,652,980
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 8,092,234,637
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers</i>	Sh. 8,943,460,352
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS-Dispensaries</i> ..	Sh. 9,396,114,081
Kifungu 8082 - <i>Transfer to LGAS - Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh. 2,331,323,795
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply</i>	Sh. 2,257,621,389
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS - Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh. 3,723,686,403
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations</i>	Sh. 4,592,291,378
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS - Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 60,650,721,461

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 73 – Mkoa wa Iringa

Kifungu 1001 – Administration and Human Resource Management.....	Sh. 1,050,297,786
Kifungu 1002 - Finance and Accounts Unit.....	Sh. 507,704,350
Kifungu 1003 - Internal Audit Unit.....	Sh. 133,026,349
Kifungu 1004 – Procurement Management Unit..	Sh. 92,845,404
Kifungu 1005 - DAS-Iringa.....	Sh. 478,857,131
Kifungu 1007 - DAS-Mufindi.....	Sh. 453,609,129
Kifungu 1010 - DAS-Kilolo.....	Sh. 351,369,741
Kifungu 1014 - Legal Services Unit.....	Sh. 123,098,240
Kifungu 1015 - ICT & Statistics Unit.....	Sh. 94,630,715
Kifungu 1016 - Government Communication Unit.....	Sh. 25,000,000
Kifungu 2001 - Planning and Coordination.....	Sh. 418,582,289
Kifungu 2002 - Economic and Productive Sector.....	Sh. 309,908,158
Kifungu 2003 - Infrastructure Sector.....	Sh. 100,744,350
Kifungu 2004 - Health, Social Welfare and Nutrition Services.....	Sh. 248,977,439
Kifungu 2005 - Management, Monitoring and Inspection.....	Sh. 228,643,189
Kifungu 2006 - Education and Vocational Training.....	Sh. 360,540,731
Kifungu 2008 - Industry, Trade and Investment.....	Sh. 40,000,000
Kifungu 3001 - Regional Hospital.....	Sh.0
Kifungu 8075 - Transfers to LGAS - Pre - Primary & Primary Education.....	Sh. 58,750,141,328
Kifungu 8076 - Transfers to LGAS - Secondary Education.....	Sh.48,747,096,600
Kifungu 8077 - Transfers to LGAS - Land Development and Urban Planning.....	Sh. 3,256,164,000
Kifungu 8078 - Transfers to LGAS - Public Health Services	Sh. 20,578,440,128
Kifungu 8079 - Transfers to LGAS - Preventive Services.....	Sh. 0
Kifungu 8080 - Transfers to LGAS - Health Centres.....	Sh. 715,322,000
Kifungu 8081 - Transfers to LGAS - Dispensaries.....	Sh. 0

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8082 - Transfers to LGAS - Infrastructure, Rural and Urban Developmen....	Sh. 593,318,000
Kifungu 8083 - Transfers to LGAS - Rural Water Supply.....	Sh. 0
Kifungu 8084 - Transfers to LGAS - Natural Resources and Environmental Conservation.....	Sh. 231,180,000
Kifungu 8085 - Transfers to LGAS - Community Development.....	Sh. 1,823,928,160
Kifungu 8086 - Transfers to LGAS – Agriculture Livestock & Fisheries.....	Sh. 2,424,384,000
Kifungu 8087 - Transfers to LGAS - Livestock Operations.....	Sh. 1,566,664,000
Kifungu 8089 - Transfers to LGAS - Planning and Coordination.....	Sh. 446,628,000
Kifungu 8090 - Transfers to LGAS - Internal Audit Unit.....	Sh. 306,240,000
Kifungu 8091 - Transfers to LGAS – Administration & Human Resource Management.....	Sh. 25,156,219,444
Kifungu 8095 - Transfers to LGAS - Finance and Accounts.....	Sh. 1,141,988,000
Kifungu 8096 - Transfers to LGAS - Government Communication.....	Sh. 1,475,250,340

((Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 74 – Mkoa wa Kigoma

Kifungu 1001 – Admnistration and Human Resource Management.....	Sh.1,436,926,832
Kifungu 1002 - Finance and Accounts Unit.....	Sh. 277,339,600
Kifungu 1003 - Internal Audit Unit.....	Sh.133,750,000
Kifungu 1004 - Procurement Management Unit.....	Sh.74,124,000
Kifungu 1005 - DAS- Kigoma.....	Sh.318,354,600
Kifungu 1006 – DAS – Kasulu.....	Sh.295,668,000
Kifungu 1007 - DAS-Kibondo.....	Sh.316,337,300
Kifungu 1008 - DAS-Kakonko.....	Sh.244,049,300

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1009 - <i>DAS-Buhigwe</i>	Sh.274,949,300
Kifungu 1010 - <i>DAS-Uvinza</i>	Sh.367,757,300
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.110,768,000
Kifungu 1015 - <i>ICT And Statistics Unit</i>	Sh. 111,093,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.249,899,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.330,339,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.164,571,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services</i>	Sh.193,788,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.183,182,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh. 209,709,200
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary & PE</i>	Sh.45,618,586,600
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh. 18,143,461,667
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAS - Land Development and Urban Planning</i>	Sh.291,630,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh. 10,239,301,908
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 925,932,000
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers</i>	Sh. 5,630,331,955
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries</i>	Sh. 1,649,465,000
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAS - Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh. 523,354,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply</i>	Sh. 179,751,000
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAS - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh. 128,148,000
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS - Community Development</i>	Sh. 825,414,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS - Agriculture, Livestock & Fisheries</i>	Sh.1,330,011,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations</i>	Sh. 1,015,068,000
Kifungu 8088 - <i>Transfers to LGAS - Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAS - Planning and Coordination</i>	Sh.537,241,001
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAS - Internal Audit Unit</i>	Sh.280,248,000
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 67,459,726,437
Kifungu 8095 - <i>Transfers to LGAS - Finance and Accounts</i>	Sh. 860,640,000
Kifungu 8096 - <i>Transfers to LGAS - Government Communication</i>	Sh.43,605,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 75 – Mkoa wa Kilimanjaro

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,748,114,049
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh. 296,250,296
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh. 163,535,814
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh. 48,344,589
Kifungu 1005 - <i>DAS- Moshi</i>	Sh. 315,198,839
Kifungu 1006 – <i>DAS – Hai</i>	Sh. 351,036,710
Kifungu 1007 – <i>DAS - Rombo</i>	Sh. 294,774,980
Kifungu 1008 – <i>DAS - Same</i>	Sh. 513,711,768
Kifungu 1009 – <i>DAS - Mwanga</i>	Sh. 343,814,911
Kifungu 1010 - <i>DAS-Siha</i>	Sh. 346,696,792
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh. 73,219,926
Kifungu 1015 - <i>ICT And Statistics Unit</i>	Sh. 84,282,817
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 21,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh. 445,480,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh. 349,906,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh. 174,174,920

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services.....</i>	Sh. 228,980,920
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection.....</i>	Sh. 204,920,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training.....</i>	Sh. 287,997,488
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment....</i>	Sh. 52,851,181
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary & Primary Education</i>	Sh. 90,909,105,284
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education.....</i>	Sh. 78,911,303,990
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAS - Land Development & Urban Planning.....</i>	Sh.291,630,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services.....</i>	Sh. 38,270,807,625
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services.....</i>	Sh. 262,924,250
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers.....</i>	Sh. 262,924,250
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries....</i>	Sh. 262,924,250
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAS - Infrastructure, Rural and Urban Development....</i>	Sh. 1,142,585,511
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS - Community Development.....</i>	Sh. 181,300,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture, Livestock & Fisheries.....</i>	Sh. 7,967,186,762
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations....</i>	Sh. 0
Kifungu 8088 - <i>Transfers to LGAS - Water Supply.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management.....</i>	Sh. 38,664,082,078

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge, sasa tunaingia Kwenye guillotine. (Makofi)

Fungu 76 - Mkoa wa Lindi

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management.....</i>	Sh. 1,406,241,939
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit.....</i>	Sh. 192,679,637
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit.....</i>	Sh. 123,017,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit....</i>	Sh.95,928,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Lindi.....</i>	Sh.546,147,055
Kifungu 1006 - <i>DAS - Kilwa.....</i>	Sh. 398,808,054
Kifungu 1007 - <i>DAS - Liwale</i>	Sh. 368,151,057
Kifungu 1008 - <i>DAS - Nachingwea</i>	Sh. 347,980,054
Kifungu 1009 - <i>DAS - Ruangwa</i>	Sh. 363,480,054
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit.....</i>	Sh. 63,497,000
Kifungu 1015 - <i>ICT And Statistics Unit.....</i>	Sh. 57,884,000
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit.....</i>	Sh. 30,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination.....</i>	Sh. 212,873,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector.....</i>	Sh. 309,282,574
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector.....</i>	Sh. 106,267,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services.....</i>	Sh. 193,889,939
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection.....</i>	Sh. 201,634,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training.....</i>	Sh. 282,514,637
Kifungu 2007 - <i>Water Sector.....</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment.....</i>	Sh. 40,000,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary & Primary Education.....</i>	Sh. 38,895,474,709
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education.....</i>	Sh.21,180,832,545
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services.....</i>	Sh. 17,372,809,539
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries.....</i>	Sh. 0
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAS - Infra. Rural & Urban Development.....</i>	Sh. 146,060,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply</i>	Sh.82,675,000
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAS - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh. 537,996,000
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS - Community Development</i>	Sh. 1,114,516,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS - Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh. 4,588,092,000
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAS - Planning and Coordination</i>	Sh. 452,344,000
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAS - Internal Audit Unit</i>	Sh. 347,848,536
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 31,474,544,671

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 77 – Mkoa wa Mara

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,502,958,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.296,710,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.142,578,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh.118,363,000
Kifungu 1005 – <i>DAS - Bunda</i>	Sh.499,392,000
Kifungu 1006 – <i>DAS – Serengeti</i>	Sh.634,728,000
Kifungu 1007 – <i>DAS - Tarime</i>	Sh.584,152,000
Kifungu 1008 – <i>DAS - Rorya</i>	Sh.647,416,000
Kifungu 1009 – <i>DAS - Butiama</i>	Sh.491,400,000
Kifungu 1010 – <i>DAS - Uvinza</i>	Sh.367,757,300
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.113,150,000
Kifungu 1015 - <i>ICT And Statistics Unit</i>	Sh. 67,418,000
Kifungu 1016 - <i>ICT And Statistics Unit</i>	Sh.30,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.445,591,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.453,848,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.195,403,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services</i>	Sh.413,030,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.183,182,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh.309,730,200
Kifungu 2007 – <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2007 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 40,000,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary & Primary Education</i>	Sh.94,882,379,000
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh. 46,402,742,000
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAS - Land Development and Urban Planning</i>	Sh.370,788,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh. 26,404,410,000
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 682,316,000
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers</i>	Sh. 688,016,000
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries</i>	Sh. 978,464,000
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAS - Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh. 993,555,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply</i>	Sh. 15,060,000
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS - Community Development</i>	Sh. 1,371,468,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture Livestock & Fisheries</i>	Sh. 7,572,764,000
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAS - Planning and Coordination</i>	Sh.528,912,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAS - Internal Audit Unit</i>	Sh.414,890,000
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.35,004,254,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 78 – Mkoa wa Mbeya

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,742,332,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.217,667,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.102,465,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh.97,380,000
Kifungu 1005 – <i>DAS - Mbeya</i>	Sh.428,698,000
Kifungu 1007 – <i>DAS – Kyela</i>	Sh.389,496,000
Kifungu 1008 – <i>DAS - Chunya</i>	Sh.449,349,000
Kifungu 1010 – <i>DAS - Rungwe</i>	Sh.390,739,000
Kifungu 1011 – <i>DAS - Mbarali</i>	Sh.430,677,000
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.48,550,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh. 75,000,000
Kifungu 1016 - <i>ICT Government Community Unit</i> ..	Sh. 50,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.293,867,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.270,071,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.161,425,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services</i>	Sh.297,911,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.178,320,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh.151,087,000
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh.60,000,000
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary and Primary Education</i>	Sh.64,973,967,000
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh. 67,266,038,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh. 11,054,360,000
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers</i>	Sh. 7,993,369,000
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries</i>	Sh. 9,852,900,000
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAS - Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh. 1,087,817,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply</i>	Sh. 710,398,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture Livestock and Fisheries</i>	Sh.4,077,807,000
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations</i>	Sh. 2,601,482,000
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.86,355,135,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 79 – Mkoa wa Morogoro

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,835,483,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh. 273,406,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh. 145,330,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh. 115,100,000
Kifungu 1005 – <i>DAS - Morogoro</i>	Sh. 485,395,600
Kifungu 1006 – <i>DAS – Kilosa</i>	Sh. 596,138,600
Kifungu 1007 – <i>DAS - Kilombero</i>	Sh. 490,779,600
Kifungu 1008 – <i>DAS - Ulanga</i>	Sh. 440,285,600
Kifungu 1009 – <i>DAS - Mvomero</i>	Sh. 433,851,600
Kifungu 1010 – <i>DAS - Gairo</i>	Sh. 415,601,000
Kifungu 1011 – <i>DAS - Malinyi</i>	Sh. 429,371,000
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh. 180,340,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1015 - <i>ICT And Statistics Unit</i>	Sh. 123,685,000
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh. 50,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh. 415,030,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh. 497,744,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh. 222,160,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services</i>	Sh. 316,784,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh. 285,534,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh. 280,795,000
Kifungu 2006 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kif.2008 - <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 50,000,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary & Primary Education</i>	Sh. 106,047,498,970
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh. 79,356,124,500
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAS - Land Development & Urban Planning</i>	Sh.504,304,600
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh. 20,674,775,580
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 446,936,000
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers</i>	Sh. 24,129,779,200
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries</i>	Sh. 1,845,400,800
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAS - Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh. 1,431,480,672
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply</i>	Sh. 358,224,000
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAS - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh. 932,948,993
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS - Community Development</i>	Sh. 2,736,029,760

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture Livestock & Fisheries</i>	Sh. 13,181,081,932
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations</i>	Sh.4,215,149,747
Kifungu 8088 - <i>Transfers to LGAS - Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAS – Planning and Coordination</i>	Sh. 2,702,402,959
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAS – Internal Auditor Unit</i>	Sh. 710,642,012
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 39,458,000,275

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 80 – Mkoa wa Mtwara

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 1,705,926,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh. 156,986,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh. 115,310,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh.129,694,240
Kifungu 1005 – <i>DAS - Mtwara</i>	Sh.449,427,400
Kifungu 1006 – <i>DAS – Newala</i>	Sh.387,650,200
Kifungu 1007 – <i>DAS – Masasi</i>	Sh.402,093,200
Kifungu 1008 – <i>DAS – Tandahimba</i>	Sh.413,308,400
Kifungu 1009 – <i>DAS – Nanyumbu</i>	Sh.363,693,200
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.103,603,000
Kifungu 1015 - <i>ICT And Statistics Unit</i>	Sh. 69,690,000
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh.4,310,591,640
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.381,294,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.168,906,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.140,980,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services</i>	Sh.269,974,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.226,524,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh.405,778,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 44,400,000
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh. 46,955,000
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary & Primary Education</i>	Sh.63,380,024,564
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh.31,154,490,985
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAS – Land Development & Urban Planning</i>	Sh.398,495,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.23,569,600,200
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 0
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers</i>	Sh. 0
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries</i>	Sh. 0
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAS – Infrastructure Rural & Urban Development</i>	Sh. 231,811,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAS - Natural Resources & Enveloment Conservation</i>	Sh. 44,200,000
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS - Community Development</i>	Sh.1,964,163,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS - Agriculture, Livestock & Fisheries</i>	Sh. 3,540,165,700
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations</i>	Sh.152,311,700
Kifungu 8088- <i>Transfers to LGAS – Water Supply</i>	Sh.50,976,000
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAS - Planning and Coordination</i>	Sh. 1,114,817,000
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAS - Internal Audit Unit</i>	Sh. 516,421,000
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration & Human Resource Management</i>	Sh. 38,551,735,786
Kifungu 8095 - <i>Transfers to LGAS – Finance and Accounts</i>	Sh.1,256,486,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 81 – Mkoa wa Mwanza

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management.....</i>	Sh.1,562,260,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit.....</i>	Sh.278,141,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit.....</i>	Sh.144,396,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit..</i>	Sh.142,214,000
Kifungu 1005 – <i>DAS - Nyamagana.....</i>	Sh.294,229,000
Kifungu 1006 – <i>DAS – Sengerema.....</i>	Sh.408,061,600
Kifungu 1008 – <i>DAS - Kwimba.....</i>	Sh.420,001,000
Kifungu 1009 – <i>DAS - Magu.....</i>	Sh.329,372,000
Kifungu 1010 – <i>DAS - Misungwi.....</i>	Sh.418,754,000
Kifungu 1011 – <i>DAS - Ilmela.....</i>	Sh.341,715,000
Kifungu 1012 - <i>Transfers to LGAS – Administration & Human Resource Management.....</i>	Sh. 438,070,000
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit.....</i>	Sh.117,343,000
Kifungu 1015 - <i>ICT And Statistics Unit.....</i>	Sh. 163,300,000
Kifungu 1016 - <i>ICT And Statistics Unit.....</i>	Sh.60,816,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination.....</i>	Sh.286,597,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector.....</i>	Sh.343,603,200
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector.....</i>	Sh.161,034,200
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services.....</i>	Sh.411,064,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection.....</i>	Sh.285,909,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training.....</i>	Sh.280,117,000
Kifungu 2007 – <i>Water Sector.....</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment...Sh.</i>	80,831000
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS - Pre - Primary and Primary Education.....</i>	Sh.134,962,241,000
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education.....</i>	Sh. 84,666,857,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh. 12,476,857,000
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 5,123,417,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu .8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers</i>	Sh. 9,175,776,000
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries</i>	Sh. 10,108,251,000
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAS - Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.961,085,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAS - Rural Water Supply</i>	Sh. 590,857,000
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS - Community Development</i>	Sh. 6,004,987,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS - Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh.7,572,764,000
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS - Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS - Administration and Human Resource</i>	Sh.67,977,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 82 – Mkoa wa Ruvuma

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,711,549,993
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.342,250,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.139,827,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh.116,591,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Songea</i>	Sh.442,856,991
Kifungu 1006 - <i>DAS - Tunduru</i>	Sh.398,739,200
Kifungu 1007 - <i>DAS - Mbinga</i>	Sh. 398,739,200
Kifungu 1008 - <i>DAS - Namtumbo</i>	Sh.421,639,200
Kifungu 1009 - <i>DAS - Nyasa</i>	Sh.301,945,200
Kifungu 1014 - <i>Legal Service Unit</i>	Sh.71,934,807
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.201,344,609
Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh.4,566,124,400
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.382,640,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.384,189,600

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.205,433,000
Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.312,186,000
Kifungu 2005 - <i>Management Monitoring and Inspection</i>	Sh.189,936,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh.314,039,000
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh.33,000,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 3002 - <i>Preventive Services</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs - Primary Education</i>	Sh.68,264,965,933
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAs - Secondary Education</i>	Sh.42,204,665,474
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAs - Land Development and Urban Planning</i>	Sh.400,472,361
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAs - Public Health Services</i>	Sh.25,434,332,605
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAs - Preventive Services</i>	Sh.1,509,606,000
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAs - Health Centers</i>	Sh.414,188,000
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAs – Dispensaries</i>	Sh.50,000,000
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs – Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.918,001,800
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAs - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh.568,731,960
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAs - Community Development</i>	Sh.1,837,064,300
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAs – Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh.5,288,464,761
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs –Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAs – Planning and Coordination</i>	Sh.2,209,947,293
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAs - Internal Audit Unit</i>	Sh.649,133,855

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.19,137,474,658
Kifungu 8095 - <i>Transfers to LGAS - Finance and Accounts</i>	Sh.1,275,589,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 83 – Mkoa wa Shinyanga

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,554,778,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.258,044,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.104,752,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh.45,701,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Shinyanga</i>	Sh.401,798,000
Kifungu 1008 - <i>DAS - Kahama</i>	Sh.458,311,000
Kifungu 1011 - <i>DAS - KiShapu</i>	Sh.361,545,000
Kifungu 1014 - <i>Legal Sector Unit</i>	Sh.38,644,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.55,907,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.228,246,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.216,483,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.147,755,000
Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Services</i>	Sh.191,392,000
Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.120,186,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocational Training</i>	Sh.293,486,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh.15,060,000
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs – Primary and Primary Education</i>	Sh. 62,906,754,374
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh.29,853,287,201
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAS – Land Development and Urban Planning</i>	Sh.566,326,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.20,569,050,540

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh.0
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centers</i>	Sh.0
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS – Dispensaries</i>	Sh.0
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs – Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.741,545,400
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh.0
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAS – Community Development</i>	Sh.1,579,607,800
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAs – Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh.1,867,293,400
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAS – Livestock Operations</i>	Sh.0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAS – Planning and Coordination</i>	Sh.516,032,000
Kifungu 8091- <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.28,528,370,687
Kifungu 8095 - <i>Transfers to LGAS – Finance and Accounts</i>	Sh.1,201,611,000
Kifungu 8096 - <i>Transfers to LGAS – Government Communication</i>	Sh.358,119,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 84 – Mkoa wa Singida

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,282,097,667
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.247,938,233
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.57,131,853
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh.104,041,300
Kifungu 1005 - <i>DAS - Singida</i>	Sh.410,887,429
Kifungu 1006 - <i>DAS - Manyoni</i>	Sh.405,686,429
Kifungu 1007 - <i>DAS - Iramba</i>	Sh.357,882,143
Kifungu 1008 - <i>DAS - Ikungi</i>	Sh.348,751,143
Kifungu 1009 - <i>DAS - Mkalama</i>	Sh.318,120,857
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.71,566,000
Kifungu 1015 – <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.116,785,167

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh.28,327,500
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.354,239,100
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.287,009,033
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.149,049,167
Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.378,032,400
Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.253,538,833
Kifungu 2006 – <i>Education and Vocation Training</i>	Sh.294,567,747
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh.39,880,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh.0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs - Primary Education</i>	Sh.42,513,763,625
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh.20,177,619,563
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAs - Land Development and Urban Planning</i>	Sh.123,876,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.3,390,570,762
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh.3,779,400,000
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centres</i>	Sh.5,132,636,583
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS – Dispensaries</i>	Sh.4,587,411,820
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs – Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.628,771,500
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh.481,682,400
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAs - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh.196,086,000
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAs - Community Development</i>	Sh.1,500,917,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh.3,499,176,635
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs - Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8088 - <i>Transfers to LGAs - Water Supply</i>	Sh.48,350,000
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAs – Planning and Coordination</i>	Sh.398,597,000
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAs - Internal Audit Unit</i>	Sh.1,754,549,033
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh. 62,154,264,059

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 85 – Mkoa wa Tabora

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1558,478,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.352,331,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.120,209,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh.91,474,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Tabora</i>	Sh.416,305,000
Kifungu 1006 - <i>DAS - Nzega</i>	Sh.495,425,000
Kifungu 1007 - <i>DAS - Sikonge</i>	Sh.402,662,000
Kifungu 1008 - <i>DAS - Igunga</i>	Sh.467,261,000
Kifungu 1009 - <i>DAS - Urambo</i>	Sh.373,304,000
Kifungu 1010 - <i>DAS - Uyui</i>	Sh.409,987,000
Kifungu 1011 - <i>DAS - Kaliua</i>	Sh.452,915,000
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.75,907,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.116,615,000
Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh.64,595,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.307,164,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.383,124,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.224,727,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.254,275,500
Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.243,982,000
Kifungu 2006 – <i>Education and Vocation Training</i>	Sh.329,609,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i> ...	Sh.260,326,500
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh.32,468,000
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs – Pre-Primary and Primary Education</i>	Sh. 89,072,575,537
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh.40,050,792,234
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAs - Land Development and Urban Planning</i>	Sh. 0
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.24,729,773,680
Kifungu 8082 - <i>Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.1,190,297,088
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh.0
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAs - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh.0
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAs - Community Development</i>	Sh.0
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh. 3,451,308,177
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs - Livestock Operations</i>	Sh.2,417,476,050
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAs – Planning and Coordination</i>	Sh.906,795,900
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAs - Internal Audit Unit</i>	Sh. 0
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.36,619,646,334

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 86 – Mkoa wa Tanga

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,108,176,900
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.363,996,900
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.173,640,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh.116,404,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Tanga</i>	Sh.397,540,000
Kifungu 1006 - <i>DAS - Kilindi</i>	Sh.404,185,000
Kifungu 1007 - <i>DAS -Korogwe</i>	Sh.377,713,000
Kifungu 1008 - <i>DAS - Lushoto</i>	Sh.417,104,000
Kifungu 1009 - <i>DAS - Mkinga</i>	Sh.342,865,000
Kifungu 1010 - <i>DAS - Muheza</i>	Sh.392,911,000
Kifungu 1011 - <i>DAS - Pangani</i>	Sh.404,397,000
Kifungu 1012 - <i>DAS - Handeni</i>	Sh.426,556,200
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.98,970,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.132,949,000
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh.73,122,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.360,651,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.316,173,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.144,669,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.431,443,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.196,606,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocation Training</i>	Sh.384,911,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh.0
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment</i> ...	Sh.196,000,000
Kifungu 3002 - <i>Preventive Service</i>	Sh.0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAS – Pre-Primary & Primary Education</i>	Sh.2,466,666,000
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh.1,537,628,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.4,215,343,000
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 0
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centres</i>	Sh. 0

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS – Dispensaries</i>	Sh. 0
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs – Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh. 269,225,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture, Livestock and Fisheries</i>	Sh.410,474,000
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs - Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.263,476,071,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 87 – Mkoa wa Kagera

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,233,260,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.166,644,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.114,400,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh.137,788,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Bukoba</i>	Sh.455,406,000
Kifungu 1006 - <i>DAS - Biharamulo</i>	Sh.409,059,000
Kifungu 1008 - <i>DAS - Karagwe</i>	Sh.479,091,000
Kifungu 1009 - <i>DAS - Misenyi</i>	Sh.445,869,000
Kifungu 1010 - <i>DAS - Muleba</i>	Sh.494,298,000
Kifungu 1011 - <i>DAS - Ngara</i>	Sh.489,124,800
Kifungu 1012 - <i>DAS - Kyerwa</i>	Sh.372,090,200
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.173,736,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.127,461,000
Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh.5,118,227,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.315,220,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.307,872,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.186,160,000
Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.203,880,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.261,550,000
Kifungu 2006 – <i>Education and Vocation Training</i>	Sh.214,940,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh.25,000,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs - Primary Education</i>	Sh.110,978,714,999
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh.47,142,854,843
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAs - Land Development and Urban Planning</i>	Sh.416,053,099
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.36,401,986,431
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 0
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centres</i>	Sh. 0
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS – Dispensaries</i>	Sh. 0
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs – Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.1,197,093,863
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAs - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh.223,212,887
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAs - Community Development</i>	Sh.2,779,886,746
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agri. Livestock & Fisheries</i>	Sh.8,591,754,640
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs - Livestock Operations</i> ...	Sh. 0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAs – Planning and Coordination</i>	Sh.1,201,272,917
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAs - Internal Audit Unit</i>	Sh.626,946,179
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.40,684,398

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 88 – Mkoa wa Dar Es Salaam

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,408,429,744
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.323,574,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.128,579,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh.120,035,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Ilala</i>	Sh.353,719,234
Kifungu 1006 - <i>DAS - Kinondoni</i>	Sh.330,723,000
Kifungu 1007 - <i>DAS - Temeke</i>	Sh.302,544,000
Kifungu 1008 - <i>DAS - Kigamboni</i>	Sh.260,213,000
Kifungu 1009 - <i>DAS - Ubungo</i>	Sh.305,880,000
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.74,794,000
Kifungu 1015 – <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.115,916,000
Kifungu 1016 – <i>Government Communication Unit</i>	Sh.65,600,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.519,820,621
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.193,749,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.181,089,000
Kifungu 2004 – <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.272,532,401
Kifungu 2005 – <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.199,254,000
Kifungu 2006 – <i>Education and Vocation Training</i>	Sh.189,541,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 – <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh.99,680,000
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs - Primary Education</i>	Sh.151,666,159,200
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh.101,845,873,891
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAs - Land Development and Urban Planning</i>	Sh.88,053,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.20,985,100,965
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh.5,405,271

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centres</i>	Sh.34,527,336,778
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS – Dispensaries</i>	Sh.9,239,988,544
Kifungu 8082 - <i>Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.1,881,486,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh.65,040,000
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAs - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh.28,082,400
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAs - Community Development</i>	Sh.3,445,265,400
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAS – Agriculture Livestock & Fisheries</i>	Sh.3,953,258,732
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs - Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAs – Planning and Coordination</i>	Sh.848,537,000
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAs - Internal Audit Unit</i>	Sh.681,705,000
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.124,218,449,819
Kifungu 8092 - <i>Transfers to LGAs – Industry, Trade and Investment</i>	Sh.2,500,000,000
Kifungu 8094 - <i>Transfers to LGAs – Sports, Culture and Arts</i>	Sh.500,000,000
Kifungu 8095 - <i>Transfers to LGAs – Finance and Accounts</i>	Sh.1,000,000,000
Kifungu 8096 - <i>Transfers to LGAs – Government Communication</i>	Sh.124,218,449,819

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 89 – Mkoa wa Rukwa

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,320,758,000
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.209,396,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.109,916,000
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh.62,139,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Sumbawanga</i>	Sh.402,620,000
Kifungu 1006 - <i>DAS - Nkansi</i>	Sh.425,016,000
Kifungu 1008 - <i>DAS - Kalambo</i>	Sh.387,648,000
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.58,952,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.161,564,000
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh.24,700,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.449,994,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.378,152,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.102,276,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.242,408,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.155,020,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocation Training</i>	Sh.262,756,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh.101,840,000
Kifungu 3001 - <i>Regional Hospital</i>	Sh. 0
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs - Primary Education</i>	Sh.42,555,678,803
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh.21,603,444,917
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAs - Land Development & Urban Planning</i>	Sh.22,819,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.15,409,914,680
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh. 0
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centres</i>	Sh. 0
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries</i>	Sh. 0
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs - Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.658,939,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh.23,580,000
Kifungu 8084 - <i>Transfers to LGAs - Natural Resources and Environmental Conservation</i>	Sh.28,819,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAs - Community Development</i>	Sh.103,600,000
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAs – Agri. Livestock & Fisheries</i>	Sh.3,717,944,400
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs - Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAs – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.16,096,485,200

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 90 – Mkoa wa Songwe

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,604,008,200
Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.196,213,375
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.86,745,929
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i>	Sh.72,200,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Songwe</i>	Sh.311,467,400
Kifungu 1006 - <i>DAS - Mbozi</i>	Sh.366,991,000
Kifungu 1007 - <i>DAS - Momba</i>	Sh.347,510,600
Kifungu 1008 - <i>DAS - Ilege</i>	Sh.318,556,698
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.52,392,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.50,783,750
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh.30,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.184,944,000
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.202,462,886
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.95,320,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.256,043,400
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.142,992,650
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocation Training</i>	Sh.226,732,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh.51,000,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs – Pre-Primary & Primary Education</i>	Sh.47,796,525,820
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAs - Secondary Education</i>	Sh.27,832,084,035
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAs - Land Development & Urban Planning</i>	Sh.122,897,880
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAs - Public Health Services</i>	Sh.2,746,019,285
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAs - Preventive Services</i>	Sh.3,759,810,816
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAs - Health Centres</i>	Sh.3,383,445,748
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAs – Dispensaries</i>	Sh.3,553,403,684
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs – Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.495,579,000
Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8085 - <i>Transfers to LGAs - Community Development</i>	Sh.860,381,465
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAs – Agriculture Livestock & Fisheries</i>	Sh.3,167,044,554
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs - Livestock Operations</i>	Sh.62,986,000
Kifungu 8089 - <i>Transfers to LGAs – Planning and Coordination</i>	Sh.311,040,000
Kifungu 8090 - <i>Transfers to LGAs - Internal Audit Unit</i>	Sh.283,296,000
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAs – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.18,519,029,825
Kifungu 8095 - <i>Transfers to LGAs – Finance and Accounts</i>	Sh.712,188,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 95 – Mkoa wa Manyara

Kifungu 1001 - <i>Administration and Human Resource Management</i>	Sh.1,292,046,632
--	------------------

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 1002 - <i>Finance and Accounts Unit</i>	Sh.248,540,000
Kifungu 1003 - <i>Internal Audit Unit</i>	Sh.85,020,00
Kifungu 1004 - <i>Procurement Management Unit</i> ...	Sh.115,880,000
Kifungu 1005 - <i>DAS - Babati</i>	Sh.375,730,000
Kifungu 1006 - <i>DAS - Hanang</i>	Sh.399,594,400
Kifungu 1007 - <i>DAS - Kiteto</i>	Sh.394,770,000
Kifungu 1008 - <i>DAS - Mbulu</i>	Sh.335,694,400
Kifungu 1009 - <i>DAS - Simanjiro</i>	Sh.332,329,600
Kifungu 1014 - <i>Legal Services Unit</i>	Sh.69,900,000
Kifungu 1015 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh.142,500,000
Kifungu 1016 - <i>Government Communication Unit</i>	Sh.20,000,000
Kifungu 2001 - <i>Planning and Coordination</i>	Sh.312,881,139
Kifungu 2002 - <i>Economic and Productive Sector</i>	Sh.321,716,000
Kifungu 2003 - <i>Infrastructure Sector</i>	Sh.99,320,000
Kifungu 2004 - <i>Health, Social Welfare and Nutrition Service</i>	Sh.217,840,000
Kifungu 2005 - <i>Management, Monitoring and Inspection</i>	Sh.238,580,000
Kifungu 2006 - <i>Education and Vocation Training</i>	Sh.350,602,000
Kifungu 2007 - <i>Water Sector</i>	Sh. 0
Kifungu 2008 - <i>Industry, Trade and Investment</i>	Sh.25,000,000
Kifungu 8075 - <i>Transfers to LGAs - Primary Education</i>	Sh. 68,263,681,516
Kifungu 8076 - <i>Transfers to LGAS - Secondary Education</i>	Sh. 38,956,067,668
Kifungu 8077 - <i>Transfers to LGAs - Land Development and Urban Planning</i>	Sh.87,955,000
Kifungu 8078 - <i>Transfers to LGAS - Public Health Services</i>	Sh.9,535,493,710
Kifungu 8079 - <i>Transfers to LGAS - Preventive Services</i>	Sh.9,191,588,080
Kifungu 8080 - <i>Transfers to LGAS - Health Centres</i>	Sh.2,360,298,855
Kifungu 8081 - <i>Transfers to LGAS - Dispensaries</i>	Sh.6,802,348,590
Kifungu 8082 - <i>Transfers to LGAs - Infrastructure, Rural and Urban Development</i>	Sh.794,327,000

NAKALA MTANDAO (ONLINE DOCUMENT)

Kifungu 8083 - <i>Transfers to LGAs - Rural Water Supply</i>	Sh. 0
Kifungu 8086 - <i>Transfers to LGAs – Agri. Livestock and Fisheries</i>	Sh.4,919,152,700
Kifungu 8087 - <i>Transfers to LGAs - Livestock Operations</i>	Sh. 0
Kifungu 8091 - <i>Transfers to LGAS – Administration and Human Resource Management</i>	Sh.27,122,27,905

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

KITABU CHA NNE

MATUMIZI YA MAENDELEO

Fungu 56 – Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa

Kifungu 1003 – <i>Policy and Planning Division</i>	Sh. 321,716,000
Kifungu 1009 – <i>Infrastructure Development Division</i>	Sh. 79,124,589,126
Kifungu 2001 – <i>Regional Administrative Division</i>	Sh.644,510,000
Kifungu 2002 – <i>Local Government Division</i>	Sh.2,661,000,000
Kifungu 2003 – <i>Sector Coordination Division</i>	Sh. 0
Kifungu 2004 – <i>Education Administration Division</i>	Sh.69,553,081,403
Kifungu 2007 – <i>Health, Social, Welfare and Nutrition Division</i>	Sh.16,329,715,471

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 02 – Tume ya Utumishi wa Walimu

Kifungu 1003 - <i>Planning, Monitoring and Evaluation Unit</i>	Sh. 470,000,000
Kifungu 1005 - <i>ICT and Statistics Unit</i>	Sh. 200,000,000

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

NDG. PAMELA PALLANGYO - KATIBU MEZANI:

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kutoa taarifa kwamba Kamati ya Matumizi imekamilisha kazi yake.

MWENYEKITI: Bunge linarudia.

(Bunge Lilirudia)

NAIBU SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, tukae. Mtoa hoja.

T A A R I F A

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA: Mheshimiwa Naibu Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 123(3)(a) na (b) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020, naomba kutoa Taarifa kuwa Bunge lako lilikaa kama Kamati ya Matumizi na imekamilisha kazi zake. Hivyo, naomba Taarifa ya Kamati ya Matumizi ikubaliwe na Bunge lako tukufu.

Mheshimiwa Naibu Spika, naomba kutoa hoja.
(Makofi)

WAZIRI WA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA: Mheshimiwa Naibu Spika, Naafiki.

*(Hoja ilitolewa iamuliwe)
(Hoja iliamuliwa na kuafikiwa)*

NAIBU SPIKA: Hoja imeungwa mkono. Sasa nitawahoji kwamba Bunge likubali sasa kupokea na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023.

(Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 yalipitishwa na Bunge)

NAIBU SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, kwanza nichukue nafasi hii kukupongeza Mheshimiwa Waziri na Naibu Mawaziri wako wawili, Katibu Mkuu Profesa Riziki, na Naibu Makatibu Wakuu, Watendaji wengine, *TARURA* na wengine wote wa TAMISEMI, kwa kweli mnaifanya kazi nzuri sana. Mnaonesha upendo kati ya *teamwork* ambayo mnaifanya. Kwa hiyo, tunawapongeza kwa kazi nzuri muendeleo kutimiza ahadi mlizoiweka na muendeleo kusimamia maendeleo ambayo Taifa hili linahitaji sana. (*Makofi*)

Waheshimiwa Wabunge, juzi Mheshimiwa Spika alitoa pongezi nyingi sana kwa Rais wetu kuhusu uzinduzi wa Filamu ya *Royal Tour*. Nampongeza sana Mheshimiwa Spika kwa kauli yake kulizungumzia humu ndani na kwa maana hiyo Mheshimiwa Spika alikuwa anatoa agizo kwetu wote kuwa, hili si suala la Serikali peke yake ni letu wote, tutangaze nchi yetu, Rais ameshalivalia njuga, sasa watu *foreign, clip* hii muipeleke kwa Mabalizi wote na wao waanze kuzisambaza kwenye *YouTube, Instagram*, na wala hai-cost chochote wala haina gharama ni bure kabisa. (*Makofi*)

Mheshimiwa Tendega alitoa hoja yake na *ruling* niliyoitoa mimi *was the proper rule* ya kumsaidia Mheshimiwa Tendega likajadiliwe kwenye Kamati ya Bajeti. Pale ndipo maamuzi yanatolewa kuiongoza Serikali, lakini Mheshimiwa Halima akasimama akitaka kupingana na *ruling* yangu na nikakuambia soma Kanuni ya 82 ambayo inasema "Mamlaka ya Spika kusimamia utaratibu. Spika atakuwa na wajibu wa kuhakikisha kuwa utaratibu bora unafuatwa Bungeni na uamuzi wa Spika kuhusu jambo lolote la utaratibu utakuwa ni wa mwisho." (*Makofi*)

Sasa wewe ulitaka kwenda kwenye *VAR*, ndiyo tumeshakuonesha *VAR* inasema nini hapa. (*Kicheko/Makofi*)

Waheshimiwa Wabunge, naahirisha Shughuli za Bunge mpaka kesho Saa Tatu Asubuhi.

(*Saa 11.55 Jioni Bunge liliahirishwa mpaka Siku ya Alhamis, Tarehe 21 Aprili, 2022, Saa Tatu Asubuhi*)